# TSARENS KURIR FRÅN MOSKVA TILL IRKUTSK

AF **JULES VERNE**

ÖFVERSÄTTNING

NY, ILLUSTRERAD UPPLAGA, UTGIFVEN UNDER LEDNING AF **G. NORDENSKIÖLD**

STOCKHOLM F. & G. BEIJERS BOKFÖRLAGSAKTIEBOLAG

Upsala 1893 Almqvist & Wiksells Boktryckeri-Aktiebolag

---

## Förord till den elektroniska utgåvan

Det franska originalet *Michel Strogoff* utkom 1876 och samma år utkom C.A. Swahns svenska översättning *Tsarens kurir*. Denna illustrerade svenska utgåva kom 1893 och digitaliserades i december 2016. Projekt Runeberg har inte undersökt om texten är densamma som i 1876 års utgåva eller om det rör sig om en ny svensk översättning.

FÖRSTA KAPITLET.

## En fest i Nya palatset.

— Sire, en ny depesch.

— Hvarifrån kommer den?

— Från Tomsk.

— Är telegrafträden afsliten på andra sidan denna stad?

— Ja, sedan i går.

— Skicka en gång i timmen ett telegram till Tomsk, general, och laga, att jag jemt får underrättelser.

— Ja, sire, — svarade general Kissoff.

Dessa ord vexlades kl. 2 på morgonen, i det ögonblick, då den fest, som gafs i Nya palatset, nått sin glanspunkt.

Under denna afton hade musiken vid regimentena Preobrajenski och Paulovski icke upphört att spela sina polkor, sina mazurkor, sina shottishs och sina valser, valda bland de bästa styckena i deras repertoar. Paren af dansande herrar och damer ökades i oändlighet i palatsets lysande salonger, uppfördt på några stegs afstånd från "det gamla stenhuset", hvarest fordom utspelats så många hemska dramer, och hvars ekon denna natt vaknade för att återkasta kadriljmotiven.

Öfverhofmarskalken fick dessutom kraftigt understöd i sina grannlaga funktioner. Storfurstarna och deras adjutanter, de tjenstgörande kammarherrarna, palatsetsembetsmän hade sjelfva åtagit sig att anordna danserna. De med diamanter betäckta storfurstinnorna, de sin galadrägt iklädda hofdamerna föregingo med godt exempel

de höga militära och civila funktionärernas damer från den gamla "staden af hvita stenar". När derför polonäsen speltes upp, när gästerna af hvarje rang deltogo i denna afmätta promenad, hvilken vid festligheter af detta slag har hela betydenheten af en nationaldans, erbjöd blandningen af de långa klädningarna med sina spetsvolanger och de med ordensdekorationer öfversållade uniformerna en obeskriflig anblick vid skenet från hundra kronor, hvilket tiofaldigades genom reflexer från speglarna.

Det var förbländande.

Dessutom utgjorde den stora salongen, den vackraste som finnes i Nya palatset, en ram värdig denna lysande cortège af höga dignitärer och damer i praktfulla toaletter. Det rikt utsirade hvalfvet med sina redan af ålder blekta förgyllningar var liksom beströdt med stjernor, liknande lysande punkter. Gardinerna och portiererna af brokad, hvilka föllo i präktiga draperier, skimrade i varma purpurtoner, hvilka starkt brötos i vecken af det tunga tyget.

Genom glasrutorna i de stora, i halfcirkel rundade fönsteröppningarna syntes ljuset, hvaraf gemaken genomströmmades, såsom skenet från en eldsvåda och stack lifligt af mot natten, hvilken under några timmar insvepte detta gnistrande palats. Också ådrog sig denna kontrast de gästers uppmärksamhet, som dansen icke tog i anspråk. Då de stannade i fönstersmygarna, kunde de urskilja några klocktorn, oredigt framträdande i skuggan, och som här och der aftecknade sina ofantliga silhuetter. Under de skulpterade balkongerna sågo de tyst vandra fram och tillbaka talrika vakter med geväret hvilande på axeln, och hvilkas spetsiga kaskar i det utströmmande ljusskenet pryddes med en ägrett af lågor. De hörde äfven patrullernas steg, som på stenläggningenmarkerade takten kanske noggrannare än de dansandes fötter på salongsgolfvet. Tid efter annan upprepades skildtvakternas rop från post till post, och ibland inslungade en trumpetsignal, blandande sig med orkesterns ackorder, sina gälla toner i den allmänna harmonien.

Ännu längre ned, framför fasaden, aftecknade sig mörka massor i de stora ljusknippen, som strömmade ut genom fönstren i Nya palatset. Det var båtar, som foro utför en flod, hvars vatten, belyst af det fladdrande skenet från några lanternor, badade terrassernas lägsta stenlager.

Hufvudpersonen på balen, den som gaf denna fest, och åt hvilken general Kissoff gifvit en titel förbehållen suveränerna, var helt enkelt klädd i jägargardets officersuniform. Det var icke affektation från hans sida, utan vanan hos en man föga känslig för en lysande drägt. Hans klädsel stack alltså skarpt af mot de lysande toaletter, som svärmade omkring honom, och sådan uppträdde han för det mesta bland sin eskort af georgier, kosacker, lesgier, bländande sqvadroner, klädda i Kaukasus’ lysande uniformer.

Denne man, högväxt, med nedlåtande uppsyn, lugn fysionomi och klar panna, gick från den ena gruppen till den andra, men han talade föga och tycktes egna blott en förströdd uppmärksamhet antingen åt de unga gästernas muntra infall eller de mera allvarsamma orden från de höga funktionärer eller medlemmar af diplomatiska kåren, som hos honom representerade Europas förnämsta stater. Två eller tre af dessa skarpsynta politiska män — fysionomister till yrket — hade visserligen trott sig i sin värds ansigte upptäcka några symptom till oro, hvars orsak undgick dem, men icke en enda skulle hafva tillåtit sig att ställa en fråga till honom i detta afseende. Emellertid ville icke officern vid jägargardet, derom var intet tvifvel, att hans hemliga bekymmer på något sätt skulle störa denna fest, och då han var en af dessa sällsynta suveräner, hvilka nästan en hel verld är van attlyda, till och med i tanken, slappades icke nöjet af dansen ett ögonblick.

Emellertid afvaktade general Kissoff, att officern, hvilken han nyss meddelat den från Tomsk expedierade depeschen, skulle gifva honom order att draga sig tillbaka, men denne förblef fortfarande tyst. Han hade fattat telegrammet, han hade läst det, och hans panna förmörkades ännu mera. Hans hand fördes till och med ofrivilligt till värjfästet och flyttades upp till ögonen, hvilka den dolde för ett ögonblick. Man skulle hafva sagt, att glansen från ljusen plågade honom, och att han åter sökte mörkret för att bättre kunna se in i sig sjelf.

— Alltså, — återtog han, efter att hafva fört general Kissoff med sig in i en fönstersmyg, — äro vi sedan i går utan förbindelse med storfursten?

— Utan förbindelse, sire, och det är fara värdt, att depescherna snart inte längre kunna passera den sibiriska gränsen.

— Men trupperna från provinserna Amur och Irkutsk liksom de från Transbajkalien ha blifvit beordrade att ofördröjligen marschera på Irkutsk?

— Denna order har gifvits i det sista telegram, som vi kunnat skicka bortom Bajkalsjön.

— Hvad beträffar guvernementen Jenisejsk, Omsk, Semipalatinsk och Tobolsk, stå vi ju fortfarande i direkt förbindelse med dem allt från invasionens början?

— Ja, sire, våra depescher komma fram dit, och i närvarande stund veta vi, att tartarerna ej öfverskridit Irtisch och Obi.

— Har man inte hört något om förrädaren Ivan Ogareff?

— Nej, — svarade general Kissoff. — Polismästaren kan inte säga, om han passerat gränsen eller ej.

— Laga, att hans signalement genast skickas till Nischni-Novgorod, Perm, Jekaterinenburg, Kassimov, Tiumen, Ischim, Omsk, Elamsk, Kolivan, Tomsk, till allade stationer, som ännu stå i förbindelse genom telegraftråden!

— Ers m:ts befallningar skola verkställas ögonblickligen, — svarade general Kissoff.

— Inte ett ord om allt detta!

Sedan generalen derpå gjort en vördnadsfullt jakande rörelse, blandade han sig efter en bugning i hopen och lemnade snart salongerna, utan att hans bortgång blifvit bemärkt.

Hvad beträffar officern, qvarstod han drömmande några ögonblick, och då han åter gick att blanda sig med de olika grupper af militärer och politici, som samlats på flere ställen i rummen, hade hans ansigte återtagit det lugn, som för ett ögonblick öfvergifvit honom.

Emellertid var den allvarsamma händelse, som framkallat dessa hastigt vexlade ord, icke så obekant, som jägargardesofficern och general Kissoff kunde tro. Man talade icke derom officielt, det är sant, icke ens officiöst, ty tungorna hade icke full frihet, men några högt stående personer hade erhållit mer eller mindre exakta underrättelser om de tilldragelser, som försiggingo på andra sidan gränsen. Hvad man emellertid kände till kanske blott något så när, hvad man icke talade om, ej ens medlemmarne af diplomatiska kåren, derom samspråkade med låg röst två gäster, som ingen uniform, ingen ordensdekoration utmärkte vid denna mottagning i Nya palatset, och de tycktes hafva erhållit temligen noggranna underrättelser.

Huru, på hvilken väg, tack vare hvilken mellanhand dessa två vanliga dödlige erfarit, hvad så många andra, de mest framstående personer knappt anade, det skulle man icke kunnat säga. Fans hos dem förutvetandets eller förutseendets gåfva? Egde de ett supplementär-sinne, som tillät dem att se bortom denna begränsade horisont, hvartill hvarje menniskoblick är inskränkt? Hade de ett särskildt väderkorn för att uppspåra de hemligasteunderrättelserna? Hade då, tack vare denna vana, som hos dem blifvit en andra natur, att lefva af nytt och för nytt, deras natur förvandlats? Man skulle hafva varit frestad att antaga detta.

Af dessa två män var den ene engelsman, den andre fransman, båda två långa och magra, den senare mörk som sydländingarna i Provence, den förre rödlett som en gentleman från Lancashire. Anglo-normanden, cirklad, kall, flegmatisk, ekonom i rörelser och ord, tycktes tala eller gestikulera blott under påverkan af en fjeder, som arbetade på bestämda mellantider. Gallo-romanen deremot, liflig och sprittande, uttryckte sig på samma gång med läpparna, ögonen, händerna, och hade tjugu sätt att återgifva sin tanke, medan hans interlokutör tycktes hafva blott ett enda, oföränderligen stereotyperadt i hans hjerna.

Dessa fysiska olikheter skulle lätt hafva frapperat den minst skarpsynte observator, men en fysionomist, som något närmare betraktade dessa två främlingar, skulle tydligt hafva angifvit den fysiologiska kontrast, som karakteriserade dem, genom att säga, att om fransmannen var idel öga, så var engelsmannen idel öra.

Den enes optiska apparat hade också blifvit synnerligen fullkomnad genom bruket. Känsligheten hos hans näthinna borde vara lika ögonblicklig som den är hos dessa taskspelare, hvilka igenkänna ett kort blott vid en hastig volt, obemärkt af hvarje annan. Denne fransman egde alltså i högsta grad, hvad man kallat "ögats minne".

Engelsmannen deremot syntes vara specielt organiserad för att lyssna och uppfatta. Då hans hörselapparat träffats af ljudet af en röst, kunde han icke mer glömma den, och han skulle igenkänt den bland tusen efter tio år, efter tjugu år. Hans öron egde visserligen icke förmågan att röra sig såsom de djurs, hvilka äro utrustade med stora hörselorgan; men alldenstund de lärde hafva konstaterat, att menniskans öron äro "blott nästan" orörliga, skulle man hafva haft rättighet påstå, att sagdeengelsmans, då de spetsades, vredos, drogo sig på sned, sökte förnimma ljuden på ett sätt, som var något litet synbart för naturforskaren.

Det torde böra anmärkas, att denna fulländning af synen och hörseln hos dessa två män kom dem förträffligt till pass i deras yrke, ty engelsmannen var korrespondent åt *Daily Telegraph* och fransmannen korrespondent åt —. Åt hvilken tidning eller åt hvilka tidningar, det sade han icke, och då man frågade honom derom, svarade han skämtsamt, att han korresponderade med "kusin Madeleine". I sjelfva verket var denne fransman, trots sitt bekymmerslösa utseende, mycket skarpsinnig och förslagen. Allt under det han pratade hit och dit, kanske för att bättre dölja sin afsigt att inhemta nyheter, gjorde han sig aldrig skyldig till någon obetänksamhet. Hans talträngdhet gagnade honom till och med lika mycket, som om han tegat, och kanske var han mera ordkarg, mera diskret än sin medbroder från *Daily Telegraph*.

Att de bevistade den fest, som gafs i Nya palatset natten mellan den 15 och 16 Juli, hade sin orsak deri, att de voro publicister, som skulle förskaffa sina läsare den största uppbyggelse.

Det behöfver icke sägas, att dessa två män lidelsefullt hängåfvo sig åt sin uppgift i denna verlden, att de älskade att såsom stöfvare uppspåra de mest oväntade nyheter, att intet skrämde eller afhöll dem från att lyckas, att de egde en mans af facket orubbliga kallblodighet och sanna oförskräckthet. Sannskyldiga jockeyer i denna steeple-chase, i denna jagt efter nyheter, klefvo de öfver häckarna, vadade de öfver floderna med den oförlikneliga ifvern hos dessa fullblodskapplöpare, som vilja taga första priset eller dö!

Dessutom voro deras tidningar icke njugga på penningar — det enda och till denna dag såsom säkrast, snabbast, fullkomligast kända medlet att förskaffa signyheter. Det bör äfven tilläggas, och detta till deras heder, att hvarken den ene eller andre såg eller lyssnade öfver det enskilda lifvets murar och att de opererade, blott då det gälde politiska eller sociala intressen. Men ett ord, de egnade sig åt, hvad man sedan några år kallar "*le grand reportage politique et militaire*".

Då vi följa dem på nära håll, skola vi dock få se, att de för det mesta hade ett egendomligt sätt att skärskåda fakta och framför allt deras följder, ty de hade hvar och en sitt eget sätt att se och uppskatta. Men då de gingo till verket på fullt allvar och icke skonade sig vid något tillfälle, skulle det hafva varit illa gjordt att tadla dem derför.

Den franske korrespondenten hette Alcide Jolivet. Den engelske korrespondentens namn var Harry Blount. De hade råkats för första gången vid denna i Nya palatset gifna fest, hvarför de voro ålagda att redogöra i sina tidningar. Olikheten i deras karakter i förening med en viss yrkesafund borde göra dem icke synnerligen sympatiskt stämda mot hvarandra. Emellertid undveko de icke, utan sökte snarare att utforska hvarandra angående nyheterna för dagen. De voro, så att säga, två jägare, som jagade på samma område, på samma fridlysta jagtmark. Hvad den ene förfelade, kunde med fördel skjutas af den andre, och till och med deras eget intresse ville, att de voro i tillfälle att se och höra hvarandra.

Denna afton voro de alltså båda ute på jagt. Det låg verkligen något i luften.

— Vore det också blott en skock flyttande änder, — sade Alcide Jolivet för sig sjelf, — är det värdt sitt bösskott.

De två korrespondenterna kommo alltså att språka med hvarandra under balen några ögonblick efter general Kissoffs bortgång, och derunder sökte de utforska hvarandra.

— Denna lilla fest är i sanning charmant, minherre! — sade med älskvärd uppsyn Alcide Jolivet, hvilken trodde

sig böra öppna samtalet med denna eminent franska fras.

— Jag har redan telegraferat: splendid, — svarade Harry Blount kallt, användande detta ord, specielt egnadt för att uttrycka en viss beundran hos en medborgare i de förenade konungarikena.

— Emellertid har jag, — tillade Alcide Jolivet, — trott mig på samma gång böra erinra min kusin...

— Er kusin? — upprepade Harry Blount i en öfverraskad ton, afbrytande sin kollega.

— Ja, — svarade Alcide Jolivet, — min kusin Madeleine. Det är med henne jag korresponderar. Hon tycker om att få snabba och säkra underrättelser, min kusin! Jag har alltså trott mig böra fästa hennes uppmärksamhet på, att under denna fest ett slags moln synts förmörka suveränens panna.

— Mig deremot har han förefallit strålande, — svarade Harry Blount, som kanske ville dölja sin tanke i denna sak.

— Och då har ni naturligtvis låtit honom "stråla" i *Daily Telegraphs* spalter?

— Alldeles!

— Ni erinrar er, herr Blount; — sade Alcide Jolivet, — hvad som hände i Zakret 1812?

— Jag erinrar mig det, som om jag hade varit der, min herre, — svarade den engelske korrespondenten.

— Då vet ni, — återtog Alcide Jolivet, — att midt under en fest, som gafs till kejsar Alexanders ära, underrättade man honom, att Napoleon passerat Niemen med de franska förtrupperna. Emellertid lemnade kejsaren inte festen, och trots den ytterliga vigten af en nyhet, som kunde kosta honom kronan, lät han inte framskymta mer oro...

— Än vår värd visade, då general Kissoffunderrättade honom, att telegrafledningarna mellan gränsen och guvernementet Irkutsk blifvit afbrutna.

— Ah, ni känner denna omständighet?

— Jag känner den.

— Hvad mig beträffar, skulle jag svårligen kunna vara okunnig derom, då mitt sista telegram gått ända till Udinsk, — anmärkte Alcide Jolivet med en viss tillfredsställelse.

— Och mitt blott ända till Krasnojarsk, — svarade Harry Blount i en icke mindre tillfredsställd ton.

— Då vet ni också, att order blifvit skickade till trupperna i Nikolajevsk?

— Ja, min herre, på samma gång som man telegraferade, att kosackerna i guvernementet Tobolsk skulle sammandragas.

— Fullkomligt rigtigt, herr Blount, dessa åtgärder äro mig likaledes bekanta, och var öfvertygad om, att min älskvärda kusin redan i morgon skall veta något derom!

— Alldeles som också *Daily Telegraphs* läsare, herr Jolivet.

— Då man ser allt, som tilldrar sig!...

— Och då man hör allt, som säges!...

— Intressant att följa med denna kampanj, herr Blount.

— Jag skall följa den, herr Jolivet.

— Då är det möjligt, att vi återse hvarandra på. en kanske mindre säker terräng än denna salongs golf!

— Mindre säker, ja; men...

— Också mindre hal! — svarade Alcide Jolivet, hvilken fattade tag i sin kollega i samma ögonblick, som denne höll på att förlora jemvigten, då han halkade.

Och derpå skildes de två korrespondenterna, på det hela temligen belåtna med vissheten, att den ene icke kommit före den andre. De voro också jemnspelta.

I detta ögonblick öppnades dörrarna till de tillden stora salongen gränsande salarna. Der sågos flere stora bord underbart serverade och dignande under dyrbara porsliner och guldserviser. På det midtersta, förbehållet furstarna, furstinnorna, medlemmarna af diplomatiska kåren, gnistrade en borduppsats af oskattbart värde från de londonska verkstäderna, och omkring detta guldsmedsyrkets mästerverk blänkte i skenet från kronorna de tusen pjeserna af den beundransvärdaste servis, som någonsin utgått från Sèvres-fabrikerna.

Nya palatsets gäster började nu begifva sig in i matsalarna.

I detta ögonblick närmade sig general Kissoff, som nyss åter inkommit, hastigt officeren vid jägargardet.

— Nå väl? — frågade denne honom lifligt, liksom han gjort första gången.

— Telegrammen passera inte längre Tomsk, sire.

— En kurir på ögonblicket!

Officeren lemnade den stora salongen och gick in i ett dermed sammanhängande stort rum, mycket enkelt mökleradt i gammal ek och beläget i ett hörn af Nya palatset. Några taflor, bland andra några dukar signerade Horace Vernet, hängde på väggarna.

Officeren öppnade lifligt fönstret, som om syre fattats hans lungor, och han gick ut på en stor balkong för att der inandas den vackra Julinattens rena luft.

För hans blickar skymtade i månskenet de runda konturerna af en befäst enceinte, i hvilken reste sig två katedraler, tre palats och en arsenal. Omkring denna enceinte aftecknade sig tydligt tre städer: Kitai Gorod, Beloi Gorod och Zemlianoi-Gorod, de ofantliga europeiska, tartariska eller kinesiska qvarteren, hvilka beherskades af tornen, klockstaplarna, minareterna, kupolerna på de tre hundra kyrkorna med sina gröna domer och silfverkors. En liten flod med slingrande lopp återkastade här och der månstrålarna. Hela denna ensemble bildade enbesynnerlig mosaik af hus i olika färger, hvilken innefattades i en stor ram på två mil.

Denna lilla fest är i sanning charmant, min herre! (sid. 12).Han gick ut på en stor balkong (sid. 15).

Denna flod var Moskva, denna stad var Moskva, denna befästa enceinte var Kremlin och officeren vidjägargardet, som med korslagda armar och tankfull panna förströdd lyssnade till bullret, som från Nya palatset spreds öfver den gamla moskovitstaden, var tsaren.

*

ANDRA KAPITLET.

# Ryssar och tartarer.

Orsaken till att tsaren så oförmodadt lemnat Nya palatsets salonger i det ögonblick, då den fest, han gaf för de civila och militära myndigheterna samt Moskvas förnämsta notabiliteter, pågick i all sin glans, var, att allvarsamma händelser då försiggingo på andra sidan uralska gränsen. Man kunde icke längre hysa något tvifvel om, att en fruktansvärd invasion hotade att rycka de sibiriska provinserna undan den ryska autonomien.

Asiatiska Ryssland eller Sibirien sträcker sig från Uralbergen, hvilka skilja Ryssland från Europa, ända till Stilla hafvets kust. I söder uppdraga Turkestan och det kinesiska riket för detsamma en tämligen obestämbar gräns; i norr stöter det till Ishafvet från Kariska hafvet ända till Behringssund. Det är indeladt i guvernement eller provinser, nämligen Tobolsk, Jenisejsk, Irkutsk, Omsk, Jakutsk; det innefattar två distrikt: Ochotsk och Kamtschatka, hvartill komma två land, nu underkastade det ryska väldet, kirghisernas land och tschuktschernas

land.

Denna ofantliga steppvidd, som omfattar mer än 110 grader från vester till öster, är på en gång en deportationsort för brottslingarna och en förvisningsort för dem, som en ukas hemsökt med landsflykt.

Två generalguvernörer representera tsarens högsta myndighet i detta vidsträckta land. Den ene residerar i Irkutsk, vestra sibiriens hufvudstad. Floden Tschuna, en biflod till Jenisej, skiljer de två Sibirierna. jägargardet, som med korslagda armar och tankfull panna förströdd lyssnade till bullret, som från Nya palatset spreds öfver den gamla moskovitstaden, var tsaren.

*

ANDRA KAPITLET.

# Ryssar och tartarer.

Orsaken till att tsaren så oförmodadt lemnat Nya palatsets salonger i det ögonblick, då den fest, han gaf för de civila och militära myndigheterna samt Moskvas förnämsta notabiliteter, pågick i all sin glans, var, att allvarsamma händelser då försiggingo på andra sidan uralska gränsen. Man kunde icke längre hysa något tvifvel om, att en fruktansvärd invasion hotade att rycka de sibiriska provinserna undan den ryska autonomien.

Asiatiska Ryssland eller Sibirien sträcker sig från Uralbergen, hvilka skilja Ryssland från Europa, ända till Stilla hafvets kust. I söder uppdraga Turkestan och det kinesiska riket för detsamma en tämligen obestämbar gräns; i norr stöter det till Ishafvet från Kariska hafvet ända till Behringssund. Det är indeladt i guvernement eller provinser, nämligen Tobolsk, Jenisejsk, Irkutsk, Omsk, Jakutsk; det innefattar två distrikt: Ochotsk och Kamtschatka, hvartill komma två land, nu underkastade det ryska väldet, kirghisernas land och tschuktschernas land.

Denna ofantliga steppvidd, som omfattar mer än 110 grader från vester till öster, är på en gång en deportationsort för brottslingarna och en förvisningsort för dem, som en ukas hemsökt med landsflykt.

Två generalguvernörer representera tsarens högsta myndighet i detta vidsträckta land. Den ene residerar i Irkutsk, vestra sibiriens hufvudstad. Floden Tschuna, en biflod till Jenisej, skiljer de två Sibirierna.Ingen jernväg fårar ännu dessa ofantliga slätter, af hvilka några i sanning äro ytterst fruktbara. Ingen jernväg underlättar bearbetandet af de värdefulla grufvor, som på stora sträckor göra den sibiriska jorden rikare under än ofvan dess yta. Man färdas der om sommaren i *tarantass* eller *telega*, om vintern i släde.

En enda kommunikation, men denna elektrisk, förenar Sibiriens östra och vestra gräns medelst en tråd, som har en längd af öfver 8,000 verstEn rysk verst ungefär lika med en kilometer.. Utgående från Ural, passerar den Jekaterinenburg, Kassimov, Tiumen, Ischim, Omsk, Elamsk, Kolyvan, Tomsk, Krasnojarsk, Nischni-Undinsk, Irkutsk, Verkne-Nertschinsk, Strelink, Albasin, Blagovtensk, Radde, Orlomskaya, Alexandrovskoj, Nikolajevsk, och hvarje ord, som kastas till dess yttersta ända, kostar 6 rubel 19 kopek. Från Irkutsk går en gren till Kiatka på mongoliska gränsen, och derifrån befordrar posten på fjorton dagar depescherna till Peking efter 30 kopek för ord.

Det var denna ledning mellan Jekaterinenburg och Nikolajevsk, som blifvit afbruten först på denna sidan Tomsk och, några timmar senare, mellan Tomsk och Kolyvan.

Det var derför tsaren, efter den underrättelse, som andra gången gifvits honom af general Kissoff, svarat blott med dessa få ord:

— En kurir på ögonblicket!

Tsaren hade under några ögonblick stått orörlig vid fönstret i sitt kabinett, då lakejerna åter öppnade dörren.

Öfverpolismästaren syntes på tröskeln.

— Stig in, general, — sade tsaren med kort röst, — och säg mig allt, hvad ni vet om Ivan Ogareff.

— Det är en ytterst farlig man, sire, — svarade öfverpolismästaren.

— Han hade öfverstes rang?— Ja, sire.

— Det var en intelligent officer?

— Mycket intelligent, men omöjlig att beherska och med en otyglad ärelystnad, som inte ryggade tillbaka för något. Han kastade sig genast in i hemliga intriger, och det var då han degraderades af hans höghet storfursten och sedermera landsförvistes till Sibirien.

— Vid hvilken tidpunkt?

— För två år sedan. Benådad efter sex månaders landsflykt genom ers majestäts ynnest, har han återkommit till Ryssland.

— Och har han inte sedan dess vändt om till Sibirien?

— Jo, sire, han har återvändt dit, men denna gång frivilligt, — svarade öfverpolismästaren.

Och sänkande rösten något, tillade han:

— Det var en tid, sire, då man inte återvände från Sibirien, när man en gång kommit dit!

— Nåväl, Sibirien är och skall, så sant jag lefver, förblifva ett land, hvarifrån man återvänder!

Tsaren hade rättighet att uttala dessa ord med verklig stolthet, ty han hade ofta genom sin mildhet visat, att den ryska rättvisan kan förlåta.

Öfverpolismästaren svarade intet, men det syntes tydligt, att han icke var någon anhängare af halfva åtgärder. Enligt hans åsigt borde hvarje menniska, som passerat Uralbergen mellan gendarmerna, aldrig vandra tillbaka öfver dem.

Men så var icke förhållandet under den nya regimen, och öfverpolismästaren beklagade det uppritigt. Huru! Icke längre förvisning på lifstid för andra brott än förbrytelser mot den allmänna rätten! Huru! De politiska landsförviste återkommo från Tobolsk, Jakutsk, Irkutsk! Van vid ukasernas autokratiska domslut, hvilka aldrig förläto, kunde öfverpolismästaren verkligen ickegilla detta styrelsesätt! Men han teg i afvaktan på, att tsaren skulle ånyo fråga honom.

Frågorna läto icke vänta på sig.

— Har inte, — sporde tsaren, — Ivan Ogareff återvändt till Ryssland en andra gång efter den der resan till de sibiriska provinserna, en resa, om hvars verkliga ändamål man ännu sväfvar i okunnighet?

— Han har återvändt hit.

— Och polisen har förlorat hans spår efter hans återkomst?

— Nej, sire, ty en landsförvist blir verkligt farlig först från den dag, då han blifvit benådad.

Tsarens panna rynkades för ett ögonblick. Kanske fruktade öfverpolismästaren, att han gått allt för långt, ehuru den envishet, hvarmed han hängde fast vid sina idéer, var allra minst lika stor som den gränslösa hängifvenhet, han hyste för sin herre; men tsaren, som satte sig öfver detta indirekta klander beträffande hans inre politik, fortfor med sina korta frågor:

— Hvar befann sig Ivan Ogareff sist?

— I guvernementet Perm.

— I hvilken stad?

— I sjelfva Perm.

— Hvad gjorde han der?

— Han tycktes icke ha något för sig, och i hans uppförande låg intet misstänkt.

— Han öfvervakades inte af polisen?

— Nej, sire.

— När lemnade han Perm?

— Inemot Mars månad.

— För att begifva sig till —?

— Det vet man inte.

— Och vet man, hvad det blifvit af honom sedan den tiden?

— Man vet det inte.

— Nå, så vet jag det då! — svarade tsaren. —Anonyma underrättelser, hvilka inte gått genom polisens byråer, ha blifvit mig tillsända, och med hänsyn, till hvad som nu försiggår på andra sidan gränsen, har jag all anledning tro, att de äro exakta.

— Vill ni säga, sire, — utbrast öfverpolismästaren, — att Ivan Ogareff har sin hand med i den tartariska invasionen?

— Ja, general, och jag vill upplysa er om, hvad ni inte känner. Sedan Ivan Ogareff lemnat guvernementet Perm, har han passerat Uralbergen. Han har skyndat in i Sibirien, till de kirghisiska stepperna, och der har han inte utan framgång försökt bringa dessa nomadbefolkningar i resning. Sedan har han begifvit sig längre åt söder, ända in i det fria Turkestan. Der har han i khanaten Bokhara, Khokand och Kunduz funnit höfdingar beredvilliga att kasta in sina tartariska horder i de sibiriska provinserna och framkalla ett allmänt infall i ryska Asien. Köreisen har blifvit underblåst i hemlighet, men den har utbrustit som ett åskslag, och nu äro vägarna och kommunikationsmedlen afbrutna mellan vestra och östra Sibirien! Än mer, törstande efter hämnd, vill Ivan Ogareff eftertrakta min brors lif!

Tsaren hade lifvats af sina ord och gick häftigt upp och ned i rummet. Öfverpolismästaren svarade ingenting, men han sade afsides för sig sjelf, att på den tiden, då de ryska kejsarna aldrig benådade en landsförvist, skulle Ivan Ogareffs planer icke kunnat realiseras.

Några ögonblick förflöto, hvarunder han iakttog tystnad. Derefter närmande sig tsaren, hvilken kastat sig i en länstol, sade han:

— Ers majestät har utan tvifvel gifvit order om, att denna invasion skall tillbakaslås med det snaraste?

— Ja, — svarade tsaren. — Det sista telegram, som kunnat passera Nischni-Undinsk, måste ha kallat till uppbrott trupperna i guvernementen Jenisejsk, Irkutsk, Jakutsk, äfvensom dem i provinsen Amur och landetomkring Bajkalsjön. Samtidigt härmed rycka regementena i Perm och Nischni-Novgorod samt kosackerna vid gränsen i ilmarscher an mot Ural-bergen; men olyckligtvis behöfs det flere veckor, innan de kunna stå gent emot de tartariska kolonnerna!

— Och ers majestäts broder, hans höghet storfursten, i detta ögonblick isolerad i guvernementet Irkutsk, har han inte längre någon direkt förbindelse med Moskva?

— Nej.

— Men af de sista depescherna bör man veta, hvilka mått och steg som tagits af ers majestät, och hvilken hjelp han bör vänta från de departement, som ligga närmast departementet Irkutsk?

— Han vet det, — svarade tsaren, — men hvad han inte vet, det är, att Ivan Ogareff bör på samma gång han

spelar rebellens rol också spela förrädarens, och att han i honom har en personlig och hätsk fiende. Det är storfursten, som Ivan Ogareff har att tacka för sin första onåd, och hvad än värre är, denne man är inte känd af honom. Det är alltså Ivan Ogareffs plan att begifva sig till Irkutsk och der under ett falskt namn erbjuda sina tjenster åt storfursten. Derefter skall han, sedan han innästlat sig i hans förtroende och tartarerna kringränt staden, öfverlemna den samma, och med den min broder, hvars lif direkt hotas. Se der, hvad jag vet genom mina rapporter, se der, hvad storfursten inte vet, och se der, hvad han måste veta!

— Nåväl, sire, en intelligent, modig kurir...

— Jag väntar honom.

— Och må han skynda, — tillade öfverpolismästaren, — ty tillåt mig tillägga, sire, att denna sibiriska mark är en gynsam jordmån för upproren!

— Vill ni härmed säga, general, att de landsförviste skulle göra gemensam sak med inkräktarna? — utbrast tsaren, hvilken icke längre kunde beherska sig sjelf gent emot denna öfverpolismästarens insinuation.Ja, general, och jag vill upplysa er om... (sid. 22).

— Må ers majestät ursäkta mig! — svarade stammande öfverpolismästaren, ty detta var verkligen dentanke, som hans oroliga och misstänksamma sinne ingifvit honom.

— Jag tilltror de landsförviste mera patriotism! — återtog tsaren.

— Det fins andra brottslingar i Sibirien än de för politiska förbrytelser landsförviste, — svarade öfverpolismästaren.

— Brottslingarna! Ack, general, det folket öfverlemnar jag åt er! De äro menniskoslägtets afskum! De tillhöra intet land. Men resningen, eller rättare invasionen, är inte gjord mot kejsaren, det är mot Ryssland, mot detta land, som de förviste inte förlorat allt hopp att återse... och som de skola återse!... Nej, aldrig skall en ryss göra gemensam sak med en tartar för att försvaga det moskovitiska väldet, vore det också blott för en timme!

Tsaren hade rätt att tro på deras patriotism, som hans politik höll aflägsnade för tillfället. Mildheten, som låg på botten af hans rättvisa, när han sjelf kunde leda dess verkningar, och de betydliga lindringar, han infört vid de förr så förfärliga ukasernas tillämpning, garanterade honom, att han icke kunde misstaga sig. Men till och med utan detta kraftiga framgångselement, som tillfördes den tartariska invasionen, var ställningen icke desto mindre ganska allvarsam, ty man måste befara, att en stor del af den kirghisiska befolkningen skulle förena sig med inkräktarna.

Kirghiserna sönderfalla i tre horder, den stora, den lilla och mellanhorden, samt räkna omkring 400,000 tält, d. v. s. 2,000,000 själar. Af dessa olika stammar äro somliga oberoende och andra erkänna dels Ryssland, dels khanaten Khivas, Khokands och Bokharas, d. v. s. de fruktansvärdaste turkestanska stammarnas, suveränitet. Mellanhorden, den rikaste, är på samma gång den ansenligaste, och dess lägerplatser intaga hela den rymd, som inneslutes mellan floderna Sara-Su, Irtisch,öfre Ischim samt sjöarna Hadisang och Aksakal. Den stora horden, som upptager de trakter, som ligga öster om mellanhordens land, utbreder sig ända till guvernementen Omsk och Tobolsk. Om alltså dessa kirghisiska befolkningar reste sig, så var det för att öfversvämma det asiatiska Ryssland och till en början frånskilja Sibirien öster om Jenisej.

Sant är, att dessa i krigets konst mycket oförfarna kirghiser äro snarare nattliga röfvare och karavanplundrare än reguliera soldater. Det är, såsom Levchine har sagt: "En tät front eller en fyrkant godt infanteri motstår en tio gånger starkare massa kirghiser, och ett enda kanonskott kan deraf förstöra en förfärlig mängd."

Må vara, men derförinnan fordras det, att denna fyrkant af godt infanteri ankommer till det uppviglade landet och att eldgapen lemna artilleriparkerna i de ryska provinserna, hvilka äro två eller tre tusen verst aflägsna. Men med undantag af den raka väg, som förenar Jekaterinenburg med Irkutsk, är det svårt att färdas genom de ofta sumpiga stepperna, och flera veckor skulle med säkerhet förflyta, innan de ryska trupperna kunde finna sig i stånd att tillbakaslå de tartariska horderna.

Omsk är medelpunkten för vestra Sibiriens militära organisation, hvilken är bestämd att hålla de kirghisiska befolkningarna i styr. Der äro de gränser, som dessa ännu icke fullständigt underkufvade nomader mer än en gång angripit, och i krigsministeriet hade man all anledning antaga, att Omsk redan var allvarsamt hotadt. Militärkolonilinien, d. v. s. dessa kosackposter, som äro utplanterade från Omsk ända till Semipalatinsk, borde hafva blifvit stormad på flere punkter. Men det var att befara, att de "stora sultaner", som styra de kirghisiska distrikten, muselmaner som de voro, hade frivilligt antagit eller ofrivilligt böjt sig under tartarernas herravälde, och att till hatet, som framkallats afunderkufningen, sällat sig det hat, som hade sin orsak i antagonismen mellan den grekiska och muselmanska religionen.

Sedan länge sökte också tartarerna i Turkestan och hufvudsakligen de i khanaten Bokhara, Khiva, Khokand och Kunduz, likaväl på styrkans som på öfvertalningens väg, draga de kirghisiska horderna undan det moskovitiska herraväldet.

Endast några ord om dessa tartarer.

Tartarerna i mera egentlig mening tillhöra två skilda raser, den kaukasiska och den mongoliska rasen.

Den kaukasiska rasen — den, har Abel de Rémusat sagt, hvilken i Europa betraktas såsom typen för vårt slägtes skönhet, emedan alla folk utgått från denna del af verlden — förenar under ett och samma namn turkarna och infödingarna af persisk härkomst.

Den rent mongoliska rasen innefattar mongolerna, mandschurierna och tibetanerna.

De tartarer, som nu hotade det ryska väldet, voro af den kaukasiska rasen och bebodde hufvudsakligen Turkestan. Detta vidsträckta land sönderfaller i olika stater, hvilka styras af khaner, hvaraf benämningen khanat. De förnämsta khanaten äro Bokhara, Khokand, Kunduz.

Vid denna tidpunkt var Bokhara det vigtigaste och fruktansvärdaste khanatet. Ryssland hade redan flere gånger haft krig med dess höfdingar, hvilka af personligt intresse och för att pålägga kirghiserna ett annat ok sökt befordra desses oberoende af det moskovitiska herraväldet. Den dåvarande herskaren, Feofar Khan, gick i sina företrädares fotspår.

Khanatet Bokhara sträcker sig från norr till söder, mellan trettiosjunde och fyrtioförsta parallelen, och från öster till vester mellan sextioförsta och sextiosjette längdgraden, d. v. s. öfver en yta af omkring 10,000 qvadratmil.

Man räknar i denna stat en befolkning af 2,500,000invånare, en armé på 60,000 man, hvilken i krigstid kan tredubblas, och 30,000 ryttare. Det är ett rikt land, med stor omvexling i sina animaliska, vegetabiliska och mineraliska produkter, och som förstorats genom anslutning af territorierna Balkh, Aukoi och Meimaneh. Det eger nitton betydande städer. Bokhara, hvilket omgärdas af en mur, som håller öfver 8 engelska mil i längd och flankeras af torn, en berömd stad, som illustrerats af sådana män som Avicenna och andra lärde i tionde seklet, betraktas såsom medelpunkten för den muselmanska vetenskapen och räknas bland mellersta Asiens ryktbaraste städer. Samarkand, som eger Tamerlans graf och detta ryktbara palats, der man bevarar den blå sten, hvarpå hvarje ny khan måste komma och sätta sig vid sin tronbestigning, försvaras af ett ytterst starkt citadell. Karschi, med sin tredubbla enceinte, beläget i en oas och omgifvet af ett träsk, befolkadt med sköldpaddor och ödlor, är nästan ointagligt. Tschardjui försvaras af en befolkning af mer än 20,000 själar. Slutligen Katta-Kurgan, Nurata, Djisa, Paikand, Karakul, Khuzar o. s. v. bilda en grupp af städer, som äro svåra att underkufva. Skyddadt af sina berg, isoleradt genom sina stepper, är alltså khanatet Bokhara en verkligen fruktansvärd stat, och Ryssland skulle blifva tvunget att mot det samma uppställa betydande stridskrafter.

Men det var den ärelystne och vilde Feofar, som då styrde detta hörn af Tartariet. Understödd af de andra khanerna, förnämligast de i Khokand och Kunduz, grymma och roflystna krigare, alla färdiga att kasta sig in i företag tilltalande den tartariska instinkten — hjelpt af de höfdingar, som herskade öfver det mellersta Asiens alla horder, hade han satt sig i spetsen för denna invasion, hvari Ivan Ogareff var själen. Denne förrädare, som drefs lika mycket af en vanvettig ärelystnad som af hatet, hade ordnat rörelsen på sätt att spärra denstora sibiriska stråkvägen. En dåre var han i sanning, om han trodde sig kunna tillfoga det moskovitiska väldet någon skada! På

hans inrådan hade emiren — detta är den titel, Bokharas khaner bära — kastat in sina trupper på andra sidan den ryska gränsen. Han hade öfversvämmat guvernementet Semipalatinsk, och kosackerna, som på denna punkt voro samlade i allt för ringa antal, hade måst vika för honom. Han hade framryckt på andra sidan Balkhasch, dragande med sig de kirghisiska befolkningarna på sin marsch. Plundrande, förhärjande, värfvande dem, som underkastade sig, tillfångatagande dem, som satte sig till motvärn, drog han från den ena staden till den andra, åtföljd af dessa en orientalisk suveräns impedimenta, som man kunde kalla hans civila hushåll — hans hustrur och hans barn, — allt med den oblyga oförsyntheten hos en modern Dschingis Khan.

Hvar var han i detta ögonblick? Hur långt hade hans soldater hunnit, då nyheten om invasionen kom fram till Moskva? På hvilken punkt i Sibirien hade de ryska trupperna måst vika tillbaka? Det kunde man icke veta. Kommunikationerna voro afbrutna. Hade telegrafttråden mellan Kolyvan och Tomsk blifvit afsliten af några af den tartariska arméns blänkare, eller hade emiren framträngt ända till Jenisejsks provinser? Stod hela södra delen af vestra Sibirien i lågor? Hade resningen sträckt sig ända till regionerna i öster? Man kunde icke säga det. Den enda budbärare, som fruktar hvarken köld eller värme, som hvarken vinterns stränghet eller sommarens hetta kunna hejda, som flyger med blixtens hastighet — den elektriska strömmen — kunde icke vidare fortplanta sig öfver steppen, och det var icke längre möjligt att underrätta den i Irkutsk instängde storfursten om den fara, hvarmed Ivan Ogareffs förräderi hotade honom.

En kurir ensam kunde ersätta den afbrutnaelektriska strömmen. Denne man behöfde en viss tid för att tillryggalägga de 5,200 verst, som skilde Moskva från Irkutsk. Han borde för att komma genom rebellernas och inkräktarnas led utveckla på samma gång ett mod och en intelligens så att säga öfvermenskliga. Men med hufvud och hjerta kommer man långt!

— Skall jag finna detta hufvud och detta hjerta? — frågade sig tsaren.

*

## TREDJE KAPITLET.

# Mikael Strogoff.

Dörren till det kejserliga kabinettet öppnades snart, och lakejen anmälde general Kissoff.

— Den der kuriren? — frågade tsaren lifligt.

— Han är derute, sire, — svarade general Kissoff.

— Ni har funnit den rätte mannen?

— Jag vågar ansvara för honom hos ers majestät.

— Är han anstäld i slottet?

— Ja, sire.

— Ni känner honom?

— Personligen, och flere gånger har han med framgång uträttat svåra uppdrag.

— I utlandet?

— I sjelfva Sibirien.

— Hvarifrån är han?

— Från Omsk. Han är sibirier.

— Har han kallblodighet, intelligens, mod?

— Ja, sire, han besitter allt, hvad som behöfs för att lyckas, der andra kanske skulle misslyckas.

— Hans ålder?

— Trettio år.

— Det är en stark karl?

— Sire, han kan uthärda köld, hunger, törst, ansträngningar ända till det yttersta. elektriska strömmen. Denne man behöfde en viss tid för att tillryggalägga de 5,200 verst, som skilde Moskva från Irkutsk. Han borde för att komma genom rebellernas och inkräktarnas led utveckla på samma gång ett mod och en intelligens så att säga öfvermenskliga. Men med hufvud och hjerta kommer man långt!

— Skall jag finna detta hufvud och detta hjerta? — frågade sig tsaren.

*

## TREDJE KAPITLET.

# Mikael Strogoff.

Dörren till det kejserliga kabinettet öppnades snart, och lakejen anmälde general Kissoff.

— Den der kuriren? — frågade tsaren lifligt.

— Han är derute, sire, — svarade general Kissoff.

— Ni har funnit den rätte mannen?

— Jag vågar ansvara för honom hos ers majestät.

— Är han anstäld i slottet?

— Ja, sire.

— Ni känner honom?

— Personligen, och flere gånger har han med framgång uträttat svåra uppdrag.

— I utlandet?

— I sjelfva Sibirien.

— Hvarifrån är han?

— Från Omsk. Han är sibirier.

— Har han kallblodighet, intelligens, mod?

— Ja, sire, han besitter allt, hvad som behöfs för att lyckas, der andra kanske skulle misslyckas.

— Hans ålder?

— Trettio år.

— Det är en stark karl?

— Sire, han kan uthärda köld, hunger, törst, ansträngningar ända till det yttersta.— Har han en kropp af jern?

— Ja, sire.

— Och ett hjerta?

— Ett hjerta af guld.

— Han heter?

— Mikael Strogoff.

— Är han färdig att begifva sig af?

— Han afvaktar i drabantsalen ers majestäts befallningar.

— Må han komma in, — sade tsaren.

Några ögonblick derefter inträdde kuriren Mikael Strogoff i det kejserliga kabinettet.

Mikael Strogoff var högväxt, kraftfull, med breda axlar och ofantligt bröst. Hans kraftiga hufvud egde den kaukasiska rasens vackra kännetecken. Hans muskulösa lemmar voro lika många häfstänger, afsedda att med maskinens noggrannhet förrätta de tyngsta arbeten. Det skulle icke hafva varit lätt att mot hans vilja flytta denne vackre, handfaste och stadige ungersven ur stället, ty då han stält sig på sina två fötter på marken, tycktes det, som om de hade slagit rot deri. Hans kraftiga, framtill breda hufvud betäcktes af ymnigt, krusigt hår, som nedföll i bucklor, då han satte på sig den moskovitiska mössan. När hans vanligtvis bleka ansigte undergick någon förändring, var det uteslutande en följd af, att hjertats slag blefvo hastigare eller en lifligare blodcirkulation dref en rodnad upp på hans kind. Hans ögon voro mörkblå, med en rättfram, öppen, oafvänd blick, och de strålade under en ögonbrynsbåge, hvars lindrigt sammandragna muskler vittnade om ett upphöjdt mod, om "detta hjeltarnas vredeslösa mod", hvarom fysiologerna tala. Hans kraftiga näsa med dess stora näsborrar sköt ut öfver en symmetrisk mun med något utstående läppar, såsom fallet är med ädla och goda menniskor.

Mikael Strogoffs temperament var sådant, manfinner hos den bestämde mannen, hvilken raskt fattar sitt beslut, hvilken icke i villrådighet biter sig i naglarna, hvilken icke i ovisshet rifver sig bakom örat, hvilken icke i tveksamhet går fram och tillbaka. Njugg på åtbörder liksom på ord, kunde han stå orörlig som en soldat inför sin förman; men då han gick, förrådde hans gång stor ledighet och anmärkningsvärd elasticitet — hvilket antydde på samma gång sjelfförtroende och energi. Det var en af dessa män, hvilka alltid gripa tillfället i håret, ett något sökt uttryck, men som målar dem i ett drag.

Mikael Strogoff var iklädd en elegant militäruniform, hvilken närmade sig jägarofficerarnas till häst i fält, stöflar, sporrar, halft åtsittande byxor och pelsbrämad brun kappa. På hans breda bröst lyste ett kors och flere medaljer.

Mikael Strogoff tillhörde tsarens särskilda kurirkår och innehade officers rang bland dessa utvalda män. Hvad som särskildt spårades i hans sätt, i hans fysionomi, i hela hans person, och hvad tsaren utan svårighet upptäckte, det var, att han var en "expeditionskarl". Han egde alltså en af de egenskaper, som, enligt den berömde romanförfattaren Turgenievs iakttagelse, äro de mest uppskattade i Ryssland, en egenskap, som leder till de högsta befattningar i det moskovitiska riket.

Om en man kunde lyckligt fullborda denna resa från Moskva till Irkutsk genom af fiender öfversvämmade trakter, öfvervinna hindren och trotsa farorna af alla slag, så var det för visso af alla Mikael Strogoff.

En för framgången af Mikael Strogoffs planer särdeles gynsam omständighet var, att han hade en beundransvärd kännedom om det land, han skulle genomresa, och att han förstod de olika munarterna, icke blott derför, att han redan färdats der, utan äfven emedan han var af sibirisk härkomst.

Hans fader, den gamle, för tio år sedan aflidnePeter Strogoff, bodde i staden Omsk, belägen i guvernementet med samma namn, och hans moder, Marfa Strogoff, bodde ännu der. Der, midt ibland de vilda stepperna i provinserna Omsk och Tobolsk, var det, som den fruktansvärde sibiriske jägaren uppfostrat sonen Mikael "på skarpen", enligt det populära uttrycket. Peter Strogoffs egentliga yrke var jägarens. Sommar som vinter, i brännande hetta som i köld, hvilken stundom gick mer än femtio grader under nollpunkten, genomströfvade han den hårdt frusna slätten, lärkträds- och björksnåren samt furuskogarna, gräfvande sina varggropar, lurande på det mindre villebrådet med bössan och på det stora med hötjugan eller knifven. Det stora villebrådet var ingenting mindre än den sibiriska björnen, ett fruktansvärdt och vildt djur, som i storlek mäter sig med sina slägtingar vid Ishafvet. Peter Strogoff hade dödat öfver tretionio björnar, d. v. s. den fyrtionde hade fallit för hans knifstygn —

och om man får sätta tro till de ryska jagtsångerna, vet man, huru många jägare haft den lyckan att fälla sin tretionionde björn, men dukat under för den fyrtionde!

Peter Strogoff hade alltså, utan att ha fått ens den minsta skråma, kommit öfver det fatala antalet. Från detta ögonblick försummade icke längre den elfvaårige sonen Mikael att åtfölja honom på hans jagter, bärande hötjugan, för att kunna bistå sin endast med knifven beväpnade fader. Vid fjorton års ålder hade Mikael Strogoff dödat sin första björn — hvilket var ingenting att tala om —, men efter att hafva flått den hade han släpat det ofantliga djurets hud ända till det flere mil aflägsna fädernehemmet — en sak, som hos barnet antydde en föga vanlig styrka.

Detta lefnadssätt blef honom till nytta, och då han uppnått den fullvuxne mannens ålder, kunde han uthärda allt — köld, värme, hunger, törst, ansträngning. Han var, liksom nordens jakut, en jernmenniska. Han kundeuthärda i tjugufyra timmar utan att äta, i tio nätter utan att sofva och bygga sig ett skjul på den öppna steppen, der andra skulle blifvit stelfrusna under bar himmel. Begåfvad med sinnen af ytterlig skärpa, ledd af en underbar instinkt på den snöbetäckta steppen, der dimman öfverallt bortskymde horisonten, till och med då han befann sig under höga breddgrader, der polarnatten varar under långa dagar, hittade han tillbaka der, hvarest andra ej skulle kunnat taga sig fram. Alla sin faders hemligheter kände han. Han hade lärt att vägleda sig efter vissa nästan omärkliga kännetecken — isnålarnas rigtning, qvistarnas på träden olika ställning, dimmor vid horisontens yttersta gränser, skogarnas örter, obestämbara ljud, som genomskuro luften, foglars flygt i den töckniga atmosferen, tusen detaljer, som äro tusen ledmärken för den, som kan upptäcka dem. Än mer, härdad i snön såsom en med syror etsad damaskerad sabel, hade han en jernhelsa, såsom general Kissoff sagt, och, hvad som var icke mindre sant, ett hjerta af guld.

Mikael Strogoffs enda passion var hans moder, den gamla Marfa, hvilken aldrig velat lemna Strogoffska familjens hus i Omsk på Irtischs strand, der den gamle jägaren och hon lefvat så länge tillsammans. Då sonen lemnade henne, var det med beklämdt hjerta, men med löftet att återkomma, så ofta han kunde, ett löfte, som alltid hölls samvetsgrant.

Det hade blifvit beslutadt, att Mikael Strogoff vid tjugu års ålder skulle inträda i ryske kejsarens personliga tjenst. Oförvägen, intelligent, nitisk och oklanderlig i sitt uppförande, fick den unge sibiriern snart tillfälle att utmärka sig, företrädesvis under en resa i Kaukasus, midt i ett svårtillgängligt, af Schamyls bråkiga efterträdare i resning bragt land; och sedermera i ett vigtigt uppdrag, som förde honom ända till Petropanlovski i Kamtschatka, vid det asiatiska Rysslands yttersta gräns. På dessa långa embetsresor utvecklade hanunderbara egenskaper af kallblodighet, försigtighet och mod, som tillskyndade honom beröm och beskydd af hans förmän, och han steg raskt i graderna.

Hvad beträffar de ledigheter, som med rätta beviljades honom efter dessa långväga uppdrag, försummade han aldrig att använda dem till att besöka sin gamla moder — var han också skild från henne af tusentals verst och vintern gjorde vägarna ofarbara. Emellertid hade Mikael Strogoff, hvilken varit särdeles använd i södra delen af riket, icke — och detta för första gången — återsett den gamla Marfa på tre år, tre sekler! Hans reglementariska permission skulle beviljas honom om några dagar, och han hade redan vidtagit förberedelserna för resan till Omsk, då de tilldragelser inträffade, som läsaren redan känner. Mikael Strogoff blef alltså befald upp till tsaren, alldeles okunnig om, hvad denne väntade af honom.

Utan att säga ett ord åt kuriren, fixerade tsaren honom en stund med genomträngande blick, hvarunder Mikael Strogoff förblef alldeles orörlig.

Utan tvifvel belåten med denna mönstring, återvände tsaren till sitt skrifbord, och gifvande öfverpolismästaren ett tecken att sätta sig der, dikterade han för honom med låg röst ett bref, som innehöll blott några rader.

Då skrifvelsen var uppsatt, genomläste tsaren den med ytterlig uppmärksamhet, och derpå undertecknade han den, efter att hafva låtit sitt namn föregås af dessa ord: "*Buyt po semu*", hvilka betyda: Vare det så! och utgöra de ryske kejsarnes häfdvunna valspråk.

Skrifvelsen instacks derpå i ett kuvert, hvilket förseglades med det kejserliga sigillet.

Derefter steg tsaren upp och befalde Mikael Strogoff att komma närmare.

Mikael Strogoff tog några steg framåt och stod åter orörlig, beredd att svara.Tsaren såg honom ännu en gång in i ansigtet, öga mot öga. Derefter frågade han med kort röst:

— Ditt namn?

— Mikael Strogoff.

— Din grad?

— Kapten vid tsarens kurirkår.

— Du känner Sibirien?

— Jag är sibirier.

— Du är född?

— I Omsk.

— Har du slägtingar i Omsk?

— Ja, sire.

— Hvad för slägtingar?

— Min gamla mor.

Tsaren afbröt för ett ögonblick raden af sina frågor. Derefter, visande brefvet, som han höll i handen, sade han:

— Se här ett bref, som jag uppdrar åt dig, Mikael Strogoff, att öfverlemna i storfurstens egna händer, och åt ingen annan än honom.

— Jag skall öfverlemna det, sire.

— Storfursten är i Irkutsk.

— Jag skall bege mig till Irkutsk.

— Men du måste passera genom ett af rebeller i resning bragt land, öfversvämmadt af tartarerna, i hvilkas intresse det ligger att uppsnappa detta bref.

— Jag skall passera genom det.

— Du skall framför allt taga dig i akt för en förrädare, Ivan Ogareff, som du kanske skall sammanträffa med på din väg.

— Jag skall taga mig i akt för honom.

— Passerar du Omsk?

— Min väg går deröfver, sire.

— Om du helsar på din mor, löper du fara att bli igenkänd. Du får inte besöka din mor!

Mikael Strogoff tvekade ett ögonblick.— Jag skall inte besöka henne.

— Svärj mig, att intet skall kunna förmå dig att tillstå, hvarken hvem du är eller hvarifrån du kommer!

— Jag svär det.

— Mikael Strogoff, — återtog nu tsaren, i det han räckte den unge kuriren skrifvelsen, — tag då detta bref, hvaraf beror hela Sibiriens räddning och kanske min broders, storfurstens, lif.

— Detta bref skall blifva öfverlemnadt till hans höghet storfursten.

— Sålunda skall du komma fram till hvad pris som helst?

— Jag skall komma fram, eller man skall döda mig.

— Jag behöfver, att du lefver.

— Jag skall lefva, och jag skall komma fram.

Tsaren tycktes tillfredsstäld med den enkla och lugna tillförsigt, hvarmed Mikael Strogoff hade svarat honom.

— Gå då, Mikael Strogoff, — sade han, — gå för Gud, för Ryssland, för min bror och för mig!

Mikael Strogoff gjorde en militärisk helsning, lemnade genast det kejserliga kabinettet och, några ögonblick senare, Nya palatset.

— Jag tror, ni gjort ett lyckligt val, general, — sade tsaren.

— Jag tror det, sire, — svarade general Kissoff, — och ers majestät kan vara förvissad om, att Mikael Strogoff skall göra allt, hvad en menniska kan göra.

— Han är i sanning en man, — sade tsaren.

*

FJERDE KAPITLET.

# Från Moskva till Nischni-Novgorod.

Den väglängd, som Mikael Strogoff skulle tillryggalägga mellan Moskva och Irkutsk, utgjorde 5,200 verst. Då någon telegraftråd ännu icke var uppsatt mellan Uralbergen och Sibiriens östra gräns, skedde depeschbefordringen med kurirer, af hvilka de snabbaste behöfde aderton dagar för att begifva sig från Moskva till Irkutsk. Men sådant var något ovanligt, och denna färd genom det asiatiska Ryssland räckte vanligtvis fyra eller fem veckor, ehuru alla transportmedel stäldes till fritt förfogande åt tsarens kurirer.

Då Mikael Strogoff var en man, som fruktade hvarken köld eller snö, skulle han hafva föredragit att resa under den stränga vintern, som gör det möjligt att tillryggalägga hela vägen i släde. Då äro de med de olika fortskaffningssätten oskiljaktigt förenade svårigheterna på dessa ofantliga, af snön jemnade slätter till en del minskade. Inga vattendrag att passera. Öfverallt snötäcket, hvarpå släden glider fram lätt och snabbt. Möjligen har man vid denna tidpunkt att befara vissa naturfenomen, såsom ihållande och täta dimmor, ytterlig köld, långvariga och fruktansvärda snöstormar, hvilkas hvirflar stundom insvepa och förgöra hela karavaner. Det händer väl äfven, att af hungern framdrifna vargar anträffas på slätten i tusental. Men det hade varit bättre att löpa dessa faror, ty under en så sträng vinter som denna skulle de tartariska inkräktarna företrädesvis inqvarterat sig i städerna, deras marodörer skulle icke hafva strukit omkring på steppen och Mikael Strogoff skulle hafva tagit sig fram lättare. Men det stod honom icke fritt att välja hvarken tid eller timme. Han måste taga förhållandena hurudana de än voro, och resa.

Sådan var alltså den situation, som Mikael Strogoffsåg skarpt i ögat, och han gjorde sig i ordning att möta densamma.

Till en början befann han sig icke längre i de för en tsarens kurir vanliga förhållanden. Det var till och med nödvändigt, att ingen kunde misstänka denna hans egenskap på hans färd. Blefve han igenkänd, vore hans uppdrag komprometteradt. Då general Kissoff öfverlemnade åt Strogoff en ansenlig summa, hvilken kunde förslå för resan och i viss mån underlätta densamma, gaf han honom derför ingen skriftlig order med påskrift: "I kejsarens tjenst", hvilket företrädesvis är ett: "Sesam, öppna dig!" Han åtnöjde sig med att förse honom med en *podaroschna*.

Denna podaroschna var utfärdad för Nikolas Korpanoff, köpman och bosatt i Irkutsk. Den berättigade Nikolas

Korpanoff att, om så behöfdes, hafva i sitt sällskap en eller flere personer, och var den dessutom, genom särskild bestämmelse, gällande äfven för den händelse, att den ryska regeringen skulle förbjuda alla andra infödingar att lemna Ryssland.

Podaroschnan var intet annat än en fullmakt att taga posthästar, men Mikael Strogoff fick begagna sig af denna fullmakt blott i det fall, att den ej kunde väcka misstankar om hans egenskap, d. v. s. så länge han skulle befinna sig på europeisk botten. Af denna omständighet följde alltså, att han i Sibirien, d. v. s. då han skulle färdas genom de revolterade provinserna, hvarken kunde fordra obetingad lydnad vid skjutshållen eller skaffa sig sjelf hästar före alla andra eller reqvirera transportmedel för sitt eget behof. Mikael Strogoff borde icke glömma, att han ej längre var en kurir, utan en vanlig köpman, Nikolas Korpanoff, hvilken reste från Moskva till Irkutsk, och såsom sådan underkastad alla en vanlig resas eventualiteter.

Att komma fram obemärkt — mer eller mindre fort — men att dock komma fram, detta borde vara hans uppgift. Gå då, Mikael Strogoff (sid. 37).

För tretio år sedan utgjordes en framstående resandes eskort af icke mindre än två hundra beridna kosacker, två hundra infanterister, tre hundra kameler,fyra hundra hästar, tjugufem kärror, två portativa båtar och två kanoner. Sådan var den materiel, som behöfdes för en resa i Sibirien.

Mikael Strogoff sträckte ut sig i ett hörn (sid. 42).Men Mikael Strogoff, han skulle icke hafva hvarken kanoner, ryttare, infanterister eller lastdragare. Han skulle färdas åkande eller ridande, när han kunde det, till fots, om han måste det.

De 1,400 första versten, som utgjorde afståndet mellan Moskva och den ryska gränsen, borde icke erbjuda någon svårighet. Jernväg, postdiligenser, ångbåtar, skjutshästar kunde alla fritt begagna sig af och följaktligen äfven tsarens kurir.

Samma morgon, den 16 Juli, begaf sig alltså Mikael Strogoff — efter att hafva aflagt sin uniform, försedd med en nattsäck, som han bar på ryggen, iklädd en simpel rysk drägt, en tätt åtsittande lifrock, med mujikens traditionella gördel, vida byxor, nedanför knäet åtsnörda stöflar — till bangården för att afresa med första tåget. Han bar inga vapen, åtminstone icke så att de syntes; men i gördeln var dold en revolver och i fickan en af dessa jataganen liknande knifvar, med hvilka en sibirisk jägare kan rista upp en björn utan att förderfva det dyrbara skinnet.

Tilloppet af resande på Moskvas bangård var temligen stort. De ryska jernvägarnes bangårdar äro särdeles freqventerade mötesplatser, lika mycket af dem, som tänka resa, som af dem, hvilka verkligen resa. Der hålles liksom en liten nyhetsbörs.

Det tåg, hvarå Mikael Strogoff tog plats, skulle aflemna honom i Nischni-Novgorod. Der slutade vid denna tid den jernväg, som, förenande Moskva med S:t Petersburg, skall fortsättas ända till ryska gränsen. Det var en färd på omkring fyra hundra verst, och tåget skulle tillryggalägga denna sträcka på ett tiotal timmar. Sedan Mikael Strogoff väl kommit till Nischni-Novgorod, skulle han, allt efter omständigheterna, taga antingen landvägen eller gå om bord på en Volga-ångbåt, för att så snart som möjligt kunna uppnå Ural-bergen.

Mikael Strogoff sträckte ut sig i ett hörn, likt envördig borgare, som affärerna icke oroa öfver höfvan, och som söker fördrifva tiden med att sofva.

Då han emellertid icke var ensam i kupén, sof han blott med ett öga och lyssnade med båda öronen.

Ryktet om de kirghisiska hordernas resning och den tartariska invasionen hade verkligen fått en viss spridning. De resande, som slumpen gjort till Mikael Strogoffs reskamrater, pratade derom, ehuru icke utan en viss försigtighet.

Dessa resande, liksom största delen af dem, som befunno sig på tåget, voro köpmän på väg till den berömda marknaden i Nischni-Novgorod — ett naturligtvis mycket blandadt sällskap, som utgjordes af judar, turkar, kosacker, ryssar, georgier, kalmucker och andra, men nästan alla talande det nationella språket.

Man diskuterade alltså skälen för och mot de allvarsamma tilldragelser, som då egde rum på andra sidan Uralgränsen, och dessa köpmän tycktes frukta, att den ryska regeringen skulle finna sig föranlåten att vidtaga några restriktiva åtgärder, i synnerhet i de gränsen tillstötande provinserna — åtgärder, hvarigenom handeln säkerligen komme att lida.

Det bör sägas, att dessa egoister betraktade kriget — d. v. s. undertryckandet af resningen och striden mot invasionen — blott från synpunkten af deras egna hotade intressen. Närvaron i kupén af en simpel soldat, iklädd sin uniform — och man vet, af huru stor vigt uniformen är i Ryssland —, skulle säkert hafva varit tillräcklig att binda dessa köpmäns tungor. Men i den kupé, der Mikael Strogoff satt, fans ingenting, som kunde väcka misstanke om närvaron af en militär, och tsarens kurir, som invigt sig åt inkognitot, var icke den man som förrådde sig.

Han lyssnade alltså.

— Man påstår, att karavan-teerna ha stigit, — sade en perser, igenkänlig på sin astrakanska pelsmössa ochsin bruna, i stora veck fallande, genom gnidning slitna kaftan.

— Åh, teerna ha intet att frukta af fondpapperens fallande, — svarade en gammal jude med surmulen fysionomi. — De, som finnas på marknaden i Nischni-Novgorod, skola lätt afsättas åt vester, men olyckligtvis blir inte förhållandet detsamma med mattorna från Bokhara.

— Huru! Ni väntar då en sändning från Bokhara? — frågade honom persern.

— Nej, men en sändning från Samarkand, och den är ännu mera blottstäld! Är det väl möjligt att vänta, att den skall komma fram genom ett land, som är bragt i resning af khanerna från Khiva ända till kinesiska gränsen?

— Godt, — svarade persern, — om mattorna inte komma, skola trattorna inte heller komma, gissar jag!

— Men vinsten, Israels gud, — utropade den lille juden, — räknar ni den för ingenting?

— Ni har rätt, — sade en annan resande, — mellersta Asiens varor löpa största fara att uteblifva på marknaden, och så blir äfven förhållandet med Samarkand-mattor, liksom ylletyger, talg och sjalar från Orienten.

— Hör på, akta er, pappa lilla! — sade en rysk resande, hvars fysionomi sqvallrade om fallenhet för groft skämt. — Ni kommer att smörja ner edra sjalar rysligt, om ni lägger dem tillsammans med edra talger!

— Ni finner detta löjligt! — svarade bittert köpmannen, hvilken detta slags skämt föga föll i smaken.

— Tänk, om man slete af sig håret, om man klädde sig i säck och asko, — svarade den resande, — skulle det förändra verldens gång? Nej, inte mer än kursen på varorna.

— Man ser nog, att ni inte är köpman! — anmärkte den lille juden.

— Nej, på min ära, värdige afkomling af Abraham!— Jag gör hvarken i humle, ejderdun, honung, vax, hampfrö, saltadt kött, kaviar, trävaror, ull, band, hampa, lin, marokäng eller pelsvaror...

— Men köper ni sådant der? — frågade persern, afbrytande den resande.

— Det minsta jag kan, och blott så mycket jag sjelf konsumerar, — svarade den senare, blinkande med ögonen.

— Det är en skämtare, — sade juden till persern.

— Eller en spion! — svarade den senare, sänkande rösten. — Låtom oss vara försigtiga och inte vidare tala mer, än hvad som behöfs! Polisen lägger inte fingrarna emellan i dessa tider, och man kan inte veta, hvem man har i ressällskap.

I ett annat hörn af kupén talade man något mindre om handelsprodukter, men något mer om den tartariska invasionen och dess ledsamma följder.

— De sibiriska hästarne lära komma att utskrifvas, — sade en resande, — och kommunikationerna mellan Central-Asiens olika provinser skola vara mycket svåra.

— Är det sant, — frågade honom hans granne, — att mellanhorden af kirghiserna har gjort gemensam sak med tartarerna?

— Det sägs så, — svarade den resande, sänkande rösten, — men hvem kan smickra sig med att veta något i detta land?

— Jag har hört talas om en truppkoncentrering vid gränsen. De donska kosackerna äro redan sammandragna utefter Volga, och man ämnar kasta dem mot de revolterade kirghiserna.

— Om kirghiserna kommit utför Irtisch, bör Irkutsk-vägen inte vara säker, — svarade grannen. — För öfrigt ville jag i går skicka ett telegram till Krasnojarsk, och det kunde inte passera. Det är fara värdt, att de tartariska kolonnerna inom kort isolerat östra Sibirien.

— Öfver hufvud taget, — återtog den förreresanden, — ha dessa köpmän skäl att vara oroliga för sin handel och sina transaktioner. Efter att ha utskrifvit hästarna, skall man utskrifva båtarna, åkdonen, alla transportmedel, ända tills det ögonblicket kommer, då man inte får taga ett steg i hela riket.

— Jag fruktar storligen, att marknaden i Nischni-Novgorod inte slutar lika lysande, som den började! — svarade den andre resanden, skakande på hufvudet. — Men det ryska områdets säkerhet och integritet framför allt! Affärer äro blott affärer!

Om i denna kupé ämnet för de särskilda samtalen icke var synnerligen omvexlande, så var det icke heller mera omvexlande i de andra vagnarna af tåget; men öfverallt skulle en observatör kunnat iakttaga en ytterlig försigtighet i de yttranden, som de samtalande utböto med hvarandra. När de någon gång vågade sig in på fakta, gingo de aldrig derhän att gissa sig till den ryska regeringens afsigter eller att diskutera dem.

Detta var, hvad af en bland de resande i en kupé i början af tåget mycket rigtigt anmärktes. Denne resande — synbarligen en främling — var idel öga och gjorde tusen frågor, hvarpå man svarade blott mycket undvikande. I hvarje ögonblick lutande sig ut genom dörren, hvars fönster han fält ned till sina reskamraters synnerliga förtret, lät han icke gå förbi sig en enda punkt vid den högra horisonten. Han frågade efter namnen på de obetydligaste platser, deras läge, hvarmed de handlade, deras industri, invånarantalet, medelsiffran af mortaliteten inom könen o. s. v.; och allt detta uppskref han i en annotationsbok, redan öfverfull med anteckningar.

Det var korrespondenten Alcide Jolivet, och orsaken, hvarför han gjorde så många ovigtiga frågor, var, att han bland alla de svar de föranledde hoppades kunna uppsnappa något "för hans kusin" intressant faktum. Han togs naturligtvis för en spion, och man sade honom icke ett enda ord, som rörde dagens händelser. Då han såg,att han ej kunde få veta något om den tartariska invasionen, skref han alltså i sin annotationsbok:

— Absolut tystlåtna resande. Mycket svårt att locka ur dem något i politiken.

Under det Alcide Jolivet samvetsgrant antecknade sina reseintryck, öfverlemnade sig hans kollega, instufvad såsom han på samma tåg och resande i samma syfte, åt samma observationsarbete i en annan kupé. Ingendera hade råkat den andre denna dag på bangården i Moskva, och de voro båda okunniga om att de afrest för att fara till krigsskådeplatsen.

Enda skilnaden var, att Harry Blount, hvilken talade litet, men lyssnade mycket, ej ingifvit sina reskamrater samma misstankar som Alcide Jolivet. Också hade man icke tagit honom för en spion, och utan att lägga något band på sig, pratade hans grannar med hvarandra, gående till och med ännu längre, än deras naturliga försigtighet bort tillåta. *Daily Telegraphs* korrespondent hade alltså kunnat iakttaga, huru mycket tilldragelserna sysselsatte dessa köpmän, som begåfvo sig till Nischni-Novgorod, och i huru hög grad transitohandeln med mellersta Asien var hotad.

Också tvekade han icke, att i sin annotationsbok anteckna denna fullkomligt rigtiga anmärkning:

— Ytterst oroliga resande. Det är blott fråga om kriget, och de tala derom med en öppenhet, som är förvånande mellan Volga och Weichseln!

Det kunde icke slå fel, att *Daily Telegraphs* läsare blefvo lika väl underrättade som Alcide Jolivets "kusin".

Och än mer, då Harry Blount, hvilken satt till venster i kupén, blott såg en del af trakten, som var temligen kuperad, utan att göra sig besvär att kasta ögat på den högra, hvilken utgjordes af långa slätter, uraktlät han icke att med britisk aplomb tillägga:

— Bergigt land mellan Moskva och Vladimir.

Emellertid var det tydligt, att den ryska regeringenmed hänsyn till dessa allvarsamma eventualiteter vidtagit åtskilliga stränga åtgärder, till och med inne i sjelfva Ryssland. Resningen hade icke öfverskridit den sibiriska gränsen, men i dessa kirghisernas land så nära belägna provinser vid Volga kunde man befara verkan af de onda inflytelserna.

Polisen hade ännu icke kunnat återfinna Ivan Ogareffs spår. Hade denne förrädare, som påkallade utländingens hjelp för att tillfredsställa sin personliga hämndlystnad, åter förenat sig med Feofar Khan, eller sökte han underblåsa resningen i guvernementet Nischni-Novgorod, hvilket vid denna tid på året inneslöt en befolkning, sammansatt af så många olika element? Hade han icke bland dessa perser, armenier, kalmucker, som hopströmmade till den stora marknaden, förtrogna, som blifvit ålagda att bringa till stånd en resning i det inre? Alla dessa antaganden voro möjliga, framför allt i ett land sådant som Ryssland.

Också kan icke detta vidsträckta rike, hvilket omfattar 370,000 qvadratmil, hafva de vesteuropeiska staternas homogenitet. Mellan de olika folk, som bebo detsamma, måste det naturligtvis finnas mer än nyanser. Det ryska väldet i Europa, Asien och Amerika sträcker sig från femtonde längdgraden i öster till hundratretiotredje längdgraden i vester, d. v. s. öfver en yta af inemot två hundra grader, och från tretioåttonde breddgraden i söder till åttioförsta breddgraden i norr, eller fyrtiotre grader. Man räknar der mer än sjutio millioner invånare. Man talar der tretio olika språk. Den slaviska rasen är otvifvelaktigt förherskande, men den innefattar utom ryssarna polackar, littauer, kurländare. Må man dertill lägga finnarna, esterna, lapparna, tscheremisserna, tschuvakerna, permiakerna, tyskarna, grekerna, tartarerna, de kaukasiska stammarna, de mongoliska, kalmuckiska, samojediska, kamtschakdalska och aleutiska horderna, och man skall inse, att enheten i ett så ofantligt rike har varit svår att bibehålla, och att den blott kunnatåvägabringas af tiden, understödd af de olika regeringarnas vishet.

Ivan Ogareff hade emellertid hittills vetat att undgå alla efterforskningar, och efter all sannolikhet borde han hafva uppnått den tartariska armén. Men vid hvarje station, der tåget stannade, infunno sig polismän, hvilka undersökte de resande och läto dem allesammans undergå en minutiös visitering, ty i följd af öfverpolismästarens order voro de på spaning efter Ivan Ogareff. Regeringen trodde sig också veta, att denne förrädare ännu ej kunnat lemna det europeiska Ryssland. Om en resande syntes misstänkt, måste han förklara sig på poliskontoret; under tiden afgick tåget, utan att på något sätt bekymra sig om den qvarhållne.

Med den ryska polisen, hvilken är ytterst bestämd af sig, är det absolut onyttigt att söka resonera. Dess tjenstemän äro indelade i militära grader och de operera såsom militärer. Deras uppgift är för öfrigt att obetingadt lyda de order, som härflyta från en suverän, som har rättighet att börja sina ukaser på följande sätt: "Vi, med Guds nåde kejsare och sjelfherskare öfver alla ryssar, öfver Moskva, Kiev, Vladimir och Novgorod, tsar af Kasan, Astrakan, tsar af Polen, tsar af Sibirien, tsar af Krim, herre till Pskof, storfurste af Smolensk, Littauen, Volynien, Podolien och Finland, furste af Estland, Liffland, Kurland och Semgallen, Bialystok, Karelen, Jugrien, Perm, Vjatka, Bulgarien och flere andra länder, herre och storfurste af territorierna Nischni-Novgorod, Tschernigoff, Rjäsan, Polotsk, Rostof, Jaroslav, Bielosersk, Vitebsk, Mstislav, herskare öfver de norra regionerna, herre till Karthli, Grusinien (Georgien), Armenien, de tscherkessiska furstarnas i bergstrakterna och andras öfverlänsherre, arffurste af hertigdömet Schleswig-Holstein, Stormarn, Ditmarschen och Oldenburg." I sanning mäktig denne furste, hvars vapen utgöres af en tvehöfdad örn, hållande en spira och ett äpple, och hvilket omgifves af Novgorods,Vladimirs, Kievs, Kasans, Astrakans och Sibiriens vapensköldar med S:t Andreas-ordens kedja, hvaröfver hvilar en kunglig krona!

Hvad beträffar Mikael Strogoff, hade han klara papper och var följaktligen skyddad mot hvarje åtgärd från

polisens sida.

Vid Vladimir-stationen stannade tåget under några minuter — hvilken tid tycktes vara tillräcklig för *Daily Telegraphs* korrespondent att från både fysisk och moralisk synpunkt taga en ytterst fullständig öfverblick af denna Rysslands gamla hufvudstad.

På Vladimir-bangården stego nya resande på. Bland andra såg man en ung flicka vid dörren till den kupé, der Mikael Strogoff satt.

Midt emot tsarens kurir var en plats ledig. Den unga flickan satte sig der, efter att hafva stält bredvid sig en anspråkslös nattsäck af rödt läder, hvilken tycktes utgöra hela hennes bagage. Med nedslagna ögon, utan att ens hafva kastat en blick på de reskamrater, som slumpen gaf henne, gjorde hon sig i ordning till en färd, som borde vara ännu några timmar.

Mikael Strogoff kunde icke afhålla sig från att uppmärksamt betrakta sin nya granne. Alldenstund hon kommit att sätta sig så, att hon åkte baklänges, erbjöd han henne sin plats, som hon möjligen föredrog framför sin, men hvarför hon tackade honom med en lätt böjning på hufvudet.

Denna unga flicka borde vara sexton eller sjutton år. Hennes verkligen förtjusande hufvud företedde den slaviska typen i all dess renhet — en något sträng typ, som bestämde henne att blifva snarare vacker än täck, då några år till gifvit henne tydligt utpräglade drag. Under ett slags hufva, som betäckte hennes hufvud, stal sig fram ett rikt, i guldgult stötande hår. Hennes ögon voro bruna och den beslöjade blicken af en oändlig ljufhet. Hennes raka näsa slöt sig med de lindrigt rörliganäsborrarna fast till de något magra och bleka kinderna. Munnen var fint tecknad, men det tycktes, som om den för länge sedan glömt bort att le.

Den unga resanden var lång och smärt, så vidt man kunde bedöma hennes växt under den stora, mycket enkla pelskappa som hon bar. Ehuru hon ännu var en ganska ung flicka, i uttryckets renaste bemärkelse, ingåfvo likväl den hvälfda, höga pannan, de bestämda dragen hos nedre delen af hennes ansigte föreställningen om stor moralisk energi — en omständighet, som ingalunda undgick Mikael Strogoff. Synbarligen hade denna flicka lidit mycket i sitt framfarna lif, och utan tvifvel tedde sig framtiden icke för henne i leende färger; men det var icke mindre visst, att hon kunnat kämpa, och att hon var besluten att ännu kämpa mot lifvets vedervärdigheter. Hennes vilja borde vara stark, ihärdig, och hennes lugn orubbligt, till och med under omständigheter, då en man kunde löpa fara att böjas eller förifra sig.

Sådant var det intryck, denna unga flicka väckte vid första anblicken. Mikael Strogoff, som sjelf var en energisk natur, borde känna sig träffad af karaktären i denna fysionomi, och ehuru han aktade sig att icke besvära sin granne genom enträgenheten hos sin blick, observerade han henne med en viss uppmärksamhet.

Den unga resandens drägt var på samma gång ytterst enkel och ytterst snygg. Hon var icke rik, det kunde man lätt gissa, men man skulle fåfängt i hennes drägt sökt något, som på minsta sätt röjde vårdslöshet. All hennes packning inrymdes i en nattsäck af läder, hvilken var igenlåst med en nyckel, och som hon i anseende till det knappa utrymmet höll i knäet.

Hon bar en lång pelskappa, mörk till färgen och utan ärmar, hvars lilla, blå krage behagfullt slöt sig omkring hennes hals. Under denna kappa betäckte en likaledes mörk halfkjol en klädning, som nådde ned till fotknölen och som nedtill var prydd med några, ickealltför bjerta broderier. Halfstöflar af pressadt läder och med ganska starka sulor, liksom om de blifvit valda för en lång resa, omslöto hennes små fötter.

Af vissa detaljer trodde sig Mikael Strogoff hos dessa plagg igenkänna snitten på den liffländska drägten, och han förmodade derför, att hans granne hade sitt hem i Östersjöprovinserna.

Men hvart ämnade sig denna flicka, ensam och vid denna ålder, då en faders eller en moders stöd, en broders beskydd är så att säga nödvändigt? Kom hon då, efter en redan lång färd, från vestra Rysslands provinser? Ämnade hon sig endast till Nischni-Novgorod, eller låg kanske målet för hennes resa på andra sidan kejsardömets östra gräns? Hvilken slägting, hvilken vän väntade henne vid tågets framkomst? Var det icke tvärt

om sannolikare, att, då hon steg af tåget, hon skulle finna sig lika isolerad i staden som i jernvägskupén, der ingen — såsom hon borde tro — tycktes bekymra sig om henne?

Detta var sannolikt.

De vanor, som man får i ensligheten, visade sig mycket tydligt i den unga resandens beteende. Det sätt, hvarpå hon steg in i kupén och hvarpå hon gjorde sig i ordning för resan, den ringa uppmärksamhet, hon framkallade omkring sig, den omsorg, hon visade att icke störa eller besvära någon, allt antydde, att det hos henne blifvit en vana att vara ensam och icke räkna på någon annan än sig sjelf.

Mikael Strogoff observerade henne med intresse, men sjelf tillbakadragen, sökte han icke inleda ett samtal med henne, ehuru flera timmar måste förgå, innan tåget kom fram till Nischni-Novgorod.

Blott en gång, då den unga flickans granne — den der köpmannen, som så oförsigtigt lade tillsammans talgen och sjalarna — insomnat och hotade sin vackra sidokamrat med sitt stora hufvud, som balanserade frånden ena axeln till den andra, väckte Mikael Strogoff honom temligen omildt och lät honom förstå, att han borde sitta rak och iakttaga ett mera passande uppförande.

Köpmannen, temligen grof i sitt sätt, mumlade några ord om "folk, som lägga sig i hvad som inte angår dem"; men Mikael Strogoff betraktade honom med en så föga medgörlig uppsyn, att den sömnige resanden lutade sig åt motsatta sidan och befriade den unga flickan från sitt besvärliga grannskap.

Denna senare betraktade en sekund den unge mannen, och i hennes blick låg en tyst och blygsam tacksägelse.

Men en omständighet erbjöd sig, som gaf Mikael Strogoff en rigtig föreställning om denna unga flickas karaktär.

På ett afstånd från bangården i Nischni-Novgorod af tolf verst skakades tåget vid en tvär krökning af jernvägen af en ytterst våldsam stöt. Derefter gick det under en minut på sluttningen ofvan ett igenfyldt träsk.

Resande, som gjorde större eller mindre kullerbyttor, skrik, förvirring, allmän oreda i vagnarna, sådan var den verkan, som genast frambragtes. Man kunde befara, att en allvarsam olyckshändelse inträffat. Också uppslogos dörrarna, innan tåget ens stannats, och de förskrämda passagerarna hade blott en tanke — att komma ur kupéerna och rädda sig.

Mikael Strogoff tänkte genast på sin granne, men under det passagerarna i hans kupé kastade sig ut, skrikande och knuffande hvarandra, hade den unga flickan lugnt suttit qvar på sin plats, med ansigtet knappt förändradt af en lindrig blekhet.

Hon väntade. Mikael Strogoff väntade också.

Hon hade icke gjort en rörelse för att hoppa ur kupén. Han rörde sig icke heller.

Båda två förblefvo okänsliga.

— En energisk natur! — tänkte Mikael Strogoff.Emellertid var all fara snart försvunnen. Ett hjul på en bagagevagn, som gått sönder, hade till en början framkallat stöten och vidare tågets stannande, men det hade varit nära deran, att tåget, efter att hafva blifvit urspåradt, från banvallen nedstörtat i ett träsk. Härigenom förorsakades en timmes uppehåll. Då slutligen skadan var afhjelpt, ilade tåget åter vidare, och kl. half 9 på aftonen framkom det till Nischni-Novgorods station.

Innan någon hann stiga ur vagnarna, instälde sig polistjenstemännen vid dörrarna och undersökte de resande.

Mikael Strogoff visade sin podaroschna, utstäld för Nikolas Korpanoff. Alltså, ingen svårighet.

Hvad beträffar de andra resande i kupén, hvilka alla skulle till Nischni-Novgorod, föreföllo de, lyckligtvis för dem, icke misstänkta.

Den unga flickan framvisade icke något pass, emedan sådant icke längre fordras i Ryssland, utan en skrifvelse, försedd med ett egendomligt sigill, hvilket tycktes vara af speciell natur.

Polistjenstemannen läste det uppmärksamt. Efter att med forskande blick hafva betraktat den, hvars signalement det innehöll, sade han:

— Du är från Riga?

— Ja, — svarade den unga flickan.

— Du är på väg till Irkutsk?

— Ja!

— Hvaröfver tänker du taga vägen?

— Öfver Perm.

— Godt, — svarade polistjenstemannen. — Kom ihåg, att du låter visera ditt pass i poliskammaren här.

Den unga flickan gjorde en jakande rörelse på hufvudet.

Då Mikael Strogoff hörde dessa frågor och dessa svar, erfor han en känsla af på samma gång förvåning och medömkan. Hvad, denna unga flicka ensam på väg till det aflägsna Sibirien, och detta vid en tidpunkt, dåtill resans vanliga svårigheter sällade sig alla de faror, som lura i ett öfversvämmadt och i resning bragt land! Huru skulle hon komma fram? Hvad skulle det blifva af henne?

Sedan visiteringen var fullbordad, öppnades kupédörrarna, men innan Mikael ens hann närma sig den unga liffländskan, som stigit ur först, hade hon försvunnit i folkhopen, som uppfylde kajerna intill bangården.

*

## FEMTE KAPITLET.

# En kungörelse i två punkter.

Nischni-Novgorod, Nedre Novgorod, beläget der Oka utfaller i Volga, är hufvudorten i guvernementet med samma namn. Det var der Mikael Strogoff borde lemna jernvägen, som vid denna tidpunkt ej fortsattes bortom denna stad. Allt efter som kuriren aflägsnade sig derifrån, blefvo derför samfärdsmedlen till en början mindre snabba, sedermera mindre säkra.

Nischni-Novgorod, som under vanliga förhållanden räknar blott 30,000—35,000 invånare, inneslöt nu mer än 300,000, d. v. s. dess befolkning hade tiodubblats. Denna ökning framkallades af den ryktbara marknad, som hölls inom stadens murar under en tid af tre veckor. Fordom var det Makariev, som drog vinst af detta tillopp af köpmän, men sedan 1817 är marknaden förflyttad till Nischni-Novgorod.

Den eljest temligen dystra staden företedde alltså en utomordentligt liflig anblick. Köpmän af tio olika raser, europeiska och asiatiska, fraterniserade der under inflytande af kommersiella transaktioner.

Ehuru det lidit temligen långt på dagen, då Mikael Strogoff lemnade bangården, var ännu mycket folk i till
resans vanliga svårigheter sällade sig alla de faror, som lura i ett öfversvämmadt och i resning bragt land! Huru skulle hon komma fram? Hvad skulle det blifva af henne?

Sedan visiteringen var fullbordad, öppnades kupédörrarna, men innan Mikael ens hann närma sig den unga liffländskan, som stigit ur först, hade hon försvunnit i folkhopen, som uppfylde kajerna intill bangården.

*

FEMTE KAPITLET.

# En kungörelse i två punkter.

Nischni-Novgorod, Nedre Novgorod, beläget der Oka utfaller i Volga, är hufvudorten i guvernementet med samma namn. Det var der Mikael Strogoff borde lemna jernvägen, som vid denna tidpunkt ej fortsattes bortom denna stad. Allt efter som kuriren aflägsnade sig derifrån, blefvo derför samfärdsmedlen till en början mindre snabba, sedermera mindre säkra.

Nischni-Novgorod, som under vanliga förhållanden räknar blott 30,000—35,000 invånare, inneslöt nu mer än 300,000, d. v. s. dess befolkning hade tiodubblats. Denna ökning framkallades af den ryktbara marknad, som hölls inom stadens murar under en tid af tre veckor. Fordom var det Makariev, som drog vinst af detta tillopp af köpmän, men sedan 1817 är marknaden förflyttad till Nischni-Novgorod.

Den eljest temligen dystra staden företedde alltså en utomordentligt liflig anblick. Köpmän af tio olika raser, europeiska och asiatiska, fraterniserade der under inflytande af kommersiella transaktioner.

Ehuru det lidit temligen långt på dagen, då Mikael Strogoff lemnade bangården, var ännu mycket folk iSkrik, förvirring, allmän oreda i vagnarna (sid. 53). rörelse i de två, af Volga-floden skilda städer, som Nischni-Novgorod omfattar, och af hvilka den högre belägna,bygd på en tvärstupande klippa, försvaras af ett sådant fäste, som man i Ryssland kallar *kreml*.

"Hvad gör du der?" (sid. 60).Om Mikael Strogoff varit tvungen att stanna någon tid i Nischni-Novgorod, skulle det icke blifvit honom så lätt att skaffa sig bostad i ett hotell eller till och med ett någorlunda hyggligt herberge. Det var fullt öfverallt. Då han emellertid icke kunde resa genast, emedan han borde gå om bord på en Volga-ångare, blef han nödsakad att höra sig om efter ett nattlogis. Men dessförinnan ville han förvissa sig om klockslaget, då ångbåten skulle afgå, och derför begaf han sig till det bolags kontor, hvars båtar förmedla kommunikationen mellan Nischni-Novgorod och Perm.

Der fick han till sin stora ledsnad höra, att *Kaukasus* — så hette ångaren — afgick till Perm först den följande dagen vid middagstiden. Alltså sjutton timmars väntan! Detta var ledsamt för en man som hade brådtom, och dock måste han finna sig i sitt öde. Det var också hvad han gjorde, ty han bråkade aldrig i onödan.

Dessutom skulle under för handen varande förhållanden intet fordon — telega eller tarantass, berlinare eller postdiligens — lika litet som en häst, kunnat föra honom fortare, vare sig till Perm eller Kasan. Bättre var det då att afvakta ångbåtens afgång — ett fortskaffningsmedel, snabbare än något annat, och hvarmed han borde taga igen den förspilda tiden.

Vi se alltså Mikael Strogoff ströfva omkring i staden, sökande, utan att så särdeles bekymra sig om resultatet, efter något herberge, der han kunde tillbringa natten. Detta oroade honom, som sagdt, icke synnerligen, och om ej hungern ansatt honom, skulle han säkert irrat omkring på Nischni-Novgorods gator ända till morgongryningen. Hvad han spanade efter var alltså snarare en qvällsvard än en säng. Och han fann båda delarna, då han på en skylt läste: *Staden Konstantinopel*.

Värden der erbjöd honom en ganska hygglig kammare, något knapphändigt möblerad, men der man saknade hvarken den heliga jungfruns bild eller porträtt afnågra helgon, omkring hvilka ramen utgjordes af ett slags guldbrokad. En färserad and, simmande i en tjock sås, kornbröd, filmjölk med strösocker och kanel, ett krus *kvass* — ett slags i Ryssland mycket vanligt dricka — serverades honom genast, och han behöfde icke så mycket för att stilla behofvet. Han åt sig alltså mätt, och det ännu bättre än sin granne vid bordet, hvilken, då han, såsom varande en "gammaltroende" af raskolnikernas sekt, aflagt återhållsamhetslöfte, förvisade potatisen från sin tallrik och noga aktade sig för att sockra sitt te.

Sedan Mikael Strogoff slutat sin qvällsvard, gick han icke upp på sin kammare, utan fortsatte maskinmessigt sin vandring genom staden. Men ehuru den långa skymningen ännu fortfor, skingrades folkmassan redan, gatorna blefvo småningom folktomma och hvar och en uppsökte sitt qvarter.

Hvarför hade icke Mikael Strogoff helt beskedligt gått till sängs, såsom man bör göra efter att hafva tillbragt en hel dag på jernväg? Tänkte han månne på den unga liffländskan, som under några timmar varit hans reskamrat? Då han icke hade något bättre att göra, tänkte han på henne. Fruktade han, att, hon lemnad åt sig sjelf i denna bullrande stad, skulle blifva utsatt för någon förolämpning? Han fruktade det och hade orsak dertill. Hoppades han då att träffa henne och, om så behöfdes, göra sig till hennes beskyddare? Nej. Att träffa henne var svårt. Hvad vidkommer att beskydda henne — med hvad rätt?

— Ensam, — sade han för sig sjelf, — ensam midt ibland dessa nomader! Och likväl äro de nuvarande farorna intet vid sidan af dem, som framtiden för i hennes väg! Sibirien! Irkutsk! Hvad jag går att trotsa för Rysslands och tsarens skull, det gör hon för... För hvem? För hvad? Hon har tillåtelse att passera gränsen. Och landet på andra sidan är bragt i resning! Tatar-band genomströfva stepperna!Mikael Strogoff stannade då och då och började reflektera.

— Utan tvifvel, — tänkte han, — har idén att göra denna resa kommit på henne före invasionen! Kanske är hon till och med sjelf okunnig om hvad som försiggår!... Men nej, dessa köpmän talade i hennes närvaro om oroligheterna i Sibirien... och hon syntes inte förvånad... Hon bad ej ens om en förklaring... Men följaktligen visste hon... och icke förty reser hon!... Stackars flicka! Det motiv, som för henne dit, måste vara mycket kraftigt! Men så modig hon än må vara — och det är hon — skola dock krafterna svika henne under vägen, och utan att nu tala om farorna eller hindren, skall hon inte kunna uthärda en sådan resas ansträngningar... Hon skall aldrig kunna uppnå Irkutsk!

Emellertid lät Mikael Strogoff allt jemt sina steg ledas af slumpen, men då han var fullkomligt hemmastadd i staden, kunde han icke komma i förlägenhet för att hitta hem.

Efter att hafva gått omkring en timme, satte han sig på en bänk, stödd mot ett stort träskjul, som midt ibland många andra reste sig på ett mycket stort torg.

Han hade suttit der i fem minuter, då en hand kraftigt lades på hans axel.

— Hvad gör du der? — frågade honom med sträf röst en högväxt karl, som obemärkt hade nalkats.

— Jag hvilar mig, — svarade Mikael Strogoff.

— Skulle du kanske ämna tillbringa natten på denna bänk? — återtog mannen.

— Ja, om det så lyster mig, — svarade Mikael Strogoff med en för den simple köpman han borde vara nästan något för bestämd ton.

— Kom då hit, så att man får se dig! — sade mannen.

Mikael Strogoff, som nu erinrade sig, att han framför allt måste vara försigtig, drog sig instinktmessigt tillbaka. — Man behöfver inte se mig, — svarade han. Och kallblodigt stälde han sig på ett afstånd från sin interlokutör af ett tiotal steg.

Då han nu betraktade denne noga, tyckte han sig hafva att göra med ett slags sigenare, liknande dem man träffar på alla marknader och med hvilka det icke är angenämt att komma i hvarken fysisk eller moralisk beröring. Vidare varseblef han, då han uppmärksammare såg sig omkring i mörkret, som började blifva allt tjockare, bredvid skjulet en stor kärra, den vanliga kringflyttande bostaden för dessa tsingarier, som i Ryssland vimla öfverallt, der det finns några kopek att förtjena.

Under tiden hade sigenaren tagit två eller tre steg framåt och beredde sig att inleda ett närmare samtal med Mikael Strogoff, då i detsamma porten till skjulet öppnades. En qvinna, som man knappt kunde se, nalkades lifligt och sade på ett temligen rått språk, som Mikael Strogoff fann utgöra en blandning af mongoliskan och sibiriskan:

— Ännu en spion! Låt honom vara och kom in och ät! *Paplukan*Ett slaga pannkaka. väntar.

Mikael Strogoff kunde icke tillbakahålla ett leende öfver den egenskap, man tilldelade honom, honom som

företrädesvis fruktade spionerna.

Men på samma språk svarade sigenaren med en accent, helt olika qvinnans, några ord, som betydde:

— Du har rätt, Sangarr! Dessutom äro vi borta i morgon!

— I morgon? — svarade qvinnan halfhögt och i en ton, som förrådde en viss öfverraskning.

— Ja, Sangarr, — sade sigenaren, — i morgon, och det är Fadern sjelf, som skickar oss bort — hvart vi vilja ge oss af!

Derefter gingo mannen och qvinnan in i skjulet, hvars port stängdes omsorgsfullt.— Godt, — sade Mikael Strogoff för sig sjelf, — om dessa sigenare hålla på att inte blifva förstådda, då de tala i min närvaro, så råder jag dem att begagna ett annat språk!

Då Mikael Strogoff var sibirier och hade tillbragt sin barndom på stepperna, förstod han, såsom vi förut sagt, nästan alla de munarter, som begagnas från Tartariet ända till Ishafvet. Hvad beträffar den egentliga betydelsen af de ord, som utbytts mellan sigenaren och hans följeslagerska, egnade han icke vidare någon uppmärksamhet deråt, i hvad afseende kunde det intressera honom?

Då det redan var mycket sent, beslöt han återvända till herberget för att der hemta någon hvila. I denna afsigt tog han kosan utefter Volga-floden, hvars vatten försvann under den mörka massan af otaliga båtar. Af flodens rigtning fann han nu, hvad det var för ett ställe han nyss lemnat. Denna hopgyttring af kärror och skjul upptog just den vidsträckta plats, der hvarje år hölls den förnämsta marknaden i Nischni-Novgorod — en omständighet, som förklarade tilloppet på detta ställe af dessa taskspelare och sigenare, komna från alla verldens kanter.

En timme senare njöt Mikael Strogoff en något orolig sömn i en af dessa ryska sängar, som förefalla utländingen så hårda, och morgonen derpå, den 17 Juli, vaknade han, då det var full dager.

De fem timmar, han ytterligare måste tillbringa i Nischni-Novgorod, förekommo honom såsom ett sekel. Hvad kunde han för att fördrifva denna morgon göra annat än att såsom den föregående aftonen ströfva omkring på stadens gator? Sedan han väl gjort ifrån sig frukosten, spänt igen sin nattsäck, låtit visera sin podaroschna hos polisen, skulle han ej hafva annat att göra än begifva sig af. Men då han icke var den, som steg upp senare än solen, hoppade han ur sängen, klädde sig, stoppade omsorgsfullt ned brefvet med det kejserligasigillet i en ficka, anbragt innanför fodret i hans lifrock, hvarom han spände gördeln; derefter låste han igen sin nattsäck och kastade den på ryggen. Sedan detta var gjordt, betalade han sin räkning, alldenstund han icke ville återvända till *Staden Konstantinopel* och ämnade frukostera på Volgas strand, och derpå lemnade han herberget.

För ännu större försigtighets skull begaf sig Mikael Strogoff till en början till ångbåtskontoret, och der förvissade han sig om, att *Kaukasus* skulle afgå vid den sagda tiden. Nu först föll honom den tanken in, att då den unga liffländskan skulle taga vägen öfver Perm, var det också hennes plan att gå ombord på *Kaukasus*, i hvilken händelse Mikael Strogoff borde komma att göra ressällskap med henne.

Den öfre staden med sitt kremlin, hvars omkrets utgör två verst och som i detta hänseende liknar Moskva, var vid detta tillfälle ganska folktom. Guvernören bodde ej ens längre der. Men lika tyst som det var i den öfre staden, lika lifligt gick det till i den nedre!

Efter att hafva gått öfver Volga på en båtbrygga, bevakad af ridande kosacker, ankom Mikael Strogoff till just den plats, der han den föregående aftonen stött på sigenarlägret. Det var ett litet stycke utom den stadsdel, hvarest hölls denna Nischni-Novgorod-marknad, med hvilken ej ens den i Leipzig kan täfla. På en vidsträckt slätt, belägen på Volgas andra strand, reste sig generalguvernörens provisoriska palats, och der är det denne höge embetsmän på befallning residerar, så länge marknaden varar, hvilken till följd af de element, hvaraf den består, nödvändiggör en ständig uppsigt.

Denna slätt var då betäckt med trähus, symmetriskt ordnade så, att mellan dem funnos temligen breda avenyer, på hvilka folkmassan kunde cirkulera obehindradt. Dessa sammangyttrade skjul af alla storlekar och alla former

bildade särskilda qvarter, afsedda för särskilda grenar afhandeln. Der funnos jernqvarteret, pelsvaruqvarteret, yllevaruqvarteret, trävaruqvarteret, väfnadsqvarteret, qvarteret för torkad fisk o. s. v. Några hus voro till och med bygda af materialier vittnande om en hög grad af fantasi, somliga af telådor i stället för tegel, andra af saltadt kött i stället för mursten, d. v. s. af prof på de varor, som deras egare der erbjödo köparna. Ett egendomligt sätt att göra reklam, och dertill icke så litet amerikanskt!

På en af dessa avenyer, den längsta af dem, var, då solen ännu stod högt öfver horisonten, emedan den denna morgon gått upp före kl. 4, tilloppet redan ansenligt. Ryssar, sibirier, tyskar, kosacker, turkomaner, persier, georgier, greker, ottomaner, hinduer, kineser, en utomordentlig blandning af européer och asiater, pratade, disputerade, höllo tal, handlade och vandlade.

Bärare, hästar, kameler, åsnor, båtar, kärror, allt som kan tjena till att fortskaffa handelsvaror, var hopadt på detta marknadsfält. Pelsverk, dyrbara stenar, sidentyg, kaschmirsjalar, turkiska mattor, vapen från Kaukasus, väfnader från Smyrna eller Ispahan, rustningar från Tiflis, karavan-teer, europeiska bronsarbeten, schweiziska ur, sammet och siden från Lyon, engelska bomullstyger, vagnmakeriartiklar, frukter, grönsaker, Uralmineralier, malakit, lasur-sten, doftande kryddor, parfymer, medicinalväxter, trä, tjära, tågvirke, hornarbeten, meloner o. s. v., alla Indiens, Kinas, Persiens, Kaspiska hafvets och Svarta hafvets, Amerikas och Europas produkter voro samlade på denna punkt af jordklotet.

Det var en rörelse, en spänning, ett stoj, ett sorl, hvarom man icke kan göra sig en föreställning, ty infödingarna af de lägre folkklasserna äro mycket demonstrativa af sig, och utländingarna gifva knappast efter för dem i detta afseende. Der funnos köpmän från mellersta Asien, som, eskorterande sina varor, behöft ett helt år för att göra färden öfver sina långa slätter och som ickeDet var en rörelse, en spänning, ett stoj (sid. 64). förr än om ett år skulle återse sina bodar eller kontor. Af så stor betydenhet är denna marknad iNischni-Novgorod, att omsättningsbeloppet der uppgår till icke mindre än hundra millioner rubel.

På de öppna platserna mellan qvarteren i denna improviserade stad såg man ett vimmel af alla slags taskspelare: lindansare och akrobater, hvilka anstälde ett bedöfvande oväsen med sina orkestrar och skränen från sina puffande upptågsmakare; sigenare, som kommit ned från bergen och spådde en gaplysten publik, hvilken oupphörligt rekryterades; tsingarier eller tsinganer — det namn, som ryssarna gifva åt sigenarna, ättlingarna af de gamla kopterna — sjungande sina mest målande sånger och dansande sina mest originella danser; kringströfvande komedianter, framställande Shakspeares dramer, lämpade efter smaken hos de i massor tillströmmande åskådarna. Vidare på de långa avenyerna björnförevisare, som läto sina fyrfota eqvilibrister röra sig i frihet; menagerier, återljudande af hesa skrin från djur, som uppiggades af tämjarens snärtande piska eller rödglödgade jernspett. Slutligen midt på det stora mellersta torget, omgifven af en ring af entusiasmerade dilettanter, en kör af "Volga-roddare", hvilka, sittande på marken liksom på däcket af sina båtar, låtsades ro, lydande taktpinnen, som sköttes af en orkesteranförare, den verklige rorsmannen på denna imaginära båt!

Ett egendomligt och förtjusande bruk — öfver hela denna folkmassa uppflög en svärm af foglar ur de burar, i hvilka man hade ditfört dem. Enligt en mycket iakttagen plägsed vid Nischni-Novgorod-marknaden öppnade fångvaktarna, i utbyte mot några af goda själar barmhertigt erbjudna kopek, porten för sina fångar, och gladt qvittrande, flydde nu dessa bort i hundratal.

Sådan var anblicken af slätten i det skick den borde vara under de fem veckor, som den ryktbara marknaden i Nischni-Novgorod vanligtvis räcker. Efter denna bedöfvande period skulle det ofantliga sorlet dö bort såsom genom ett trollslag, den öfre staden skulle återtaga sin vanligakaraktär, den nedre staden återfalla i sin vanliga enformighet, och af detta oerhörda tillopp af köpmän från Europas och mellersta Asiens alla trakter skulle ej finnas qvar hvarken en enda säljare, som ännu hade något öfver att afyttra, eller en enda köpare, som ännu behöfde göra någon affär.

Det bör här tilläggas, att denna gång åtminstone voro Frankrike och England hvart och ett representerade på den stora marknaden genom två af den moderna civilisationens yppersta produkter, herrarna Harry Blount och Alcide Jolivet.

De två korrespondenterna hade verkligen kommit dit för att söka intryck, som kunde intressera deras läsare, och de använde på bästa sätt de få timmar de kunde förlora, ty äfven de hade för afsigt att gå ombord på *Kaukasus*.

De sammanträffade med hvarandra på marknadsplatsen och blefvo blott måttligt förvånade deröfver, emedan en och samma instinkt borde draga dem in på samma spår, men denna gång talade de icke med hvarandra och inskränkte sig till en temligen kall helsning.

Af naturen optimist, tycktes Alcide Jolivet dessutom finna, att allt gick som det borde, och då slumpen lyckligtvis försett honom med mat och nattlogis, hade han i sin annotationsbok inkastat några synnerligen välvilliga anteckningar om staden Nischni-Novgorod.

Harry Blount deremot hade, sedan han förgäfves sökt skaffa sig en qvällsvard, sett sig tvungen att ligga under bar himmel. Han hade alltså betraktat ställningar och förhållanden från en helt annan synpunkt och funderade på en ljungande artikel mot en stad, der värdshusvärdarne vägrade mottaga resande, som blott begärde att få låta skinna sig i både "moraliskt och fysiskt hänseende".

Med ena handen i fickan och med den andra hållande sin långa pipa med björkskaft, tycktes Mikael Strogoffvara den likgiltigaste och minst otåliga bland menniskor. Af en viss sammandragning i hans ögonbrynsmuskler skulle emellertid en iakttagare lätt insett, att han sväljde förtreten.

I omkring två timmar hade han genomströfvat stadens gator och återkom oföränderligen till marknadsplatsen. Under det han gick omkring mellan grupperna, hade han lagt märke till, att en verklig oro visade sig hos alla de köpmän, som kommit från de till Asien gränsande trakterna. Affärerna ledo synbart deraf. Att taskspelare, lindansare och eqvilibrister anstälde stort oväsen framför deras stånd, det förstås, ty dessa stackars satar hade intet att riskera i en affärsspekulation, men handlandena tvekade att inlåta sig i affärer med köpmännen från mellersta Asien, hvilkas land var oroadt genom den tartariska invasionen.

Äfven ett annat symptom, som borde blifva uppmärksammadt. I Ryssland ser man den militära uniformen vid alla tillfällen. Soldaterna blanda sig gerna i folkmassan, och just under denna marknad i Nischni-Novgorod få polisagenterna vanligtvis hjelp af talrika kosacker, hvilka med lansen i handen upprätthålla ordningen i denna samling af tre hundra tusen främlingar.

Men denna dag syntes militären, kosacker och andra, icke till på marknadsplatsen. Utan tvifvel hade regimentena i afvaktan på ett plötsligt uppbrott blifvit konsignerade i sina kaserner.

Om emellertid soldaterna icke visade sig, så var detta ingalunda fallet med officerarne. Allt ifrån den föregående aftonen lemnade adjutanterna generalguvernörens palats och sprängde bort i alla rigtningar. En ovanlig rörelse egde alltså rum, hvilken blott kunde förklaras af tilldragelsernas vigt. Staffetterna mångfaldigades på provinsens vägar, både åt Vladimir-sidan och Ural-sidan. Ett oupphörligt utbyte af telegrafdepescher pågick med Moskva och S:t Petersburg. Nischni-Novgorods läge,icke långt från den sibiriska gränsen, nödvändiggjorde synbarligen allvarsamma åtgärder. Man kunde icke glömma, att staden under fjortonde seklet blifvit intagen två gånger af dessa tartarers förfäder, hvilka Feofar Khans ärelystnad kastade öfver de kirghisiska stepperna.

En icke mindre än generalguvernören sysselsatt hög person var polismästaren. Hans kommissarier och han sjelf, hvilkas åliggande det var att upprätthålla ordningen, mottaga klagomål och öfvervaka förordningarnas efterlefnad, sutto icke med händerna i kors. Polisens dag och natt öppna byråer voro oupphörligt belägrade, lika mycket af stadsinvånarna som af de europeiska och asiatiska främlingarna.

Mikael Strogoff befann sig just på det midtersta torget, då ett rykte spred sig, att polismästaren genom en stafett blifvit kallad till generalguvernörens palats. En vigtig, från Moskva ankommen depesch, sade man, var orsaken till denna åtgärd.

Polismästaren begaf sig alltså till generalguvernörens palats, och genast cirkulerade såsom genom en allmän aning den nyheten, att någon allvarsam, ovanlig åtgärd, som man ej kunde gissa sig till, skulle vidtagas.

Mikael Strogoff lyssnade till hvad som sades för att, om händelsen så fogade, draga fördel deraf.

— Man skall afsluta marknaden! — utbrast en.

— Regimentet Nischni-Novgorod har fått order att bryta upp! — svarade en annan.

— Man säger, att tartarerna hota Tomsk!

— Se här kommer polismästaren! — ropade man från alla håll.

Plötsligt uppstod ett starkt sorl, hvilket småningom dog bort och hvarpå följde en fullkomlig tystnad. Hvar och en anade något vigtigt meddelande från regeringens sida.

Företrädd af sina agenter, hade polismästaren lemnat generalguvernörens palats. En afdelning kosackeråtföljde honom och tvang folkmassan medelst våldsamt gifna och tåligt mottagna stötar att ordna sig i led.

Polismästaren uppnådde midten af det mellersta torget, och hvar och en kunde se, att han höll en skrifvelse i handen.

Derpå uppläste han med hög röst följande tillkännagifvande:

*Kungörelse af guvernörsembetet i Nischni-Novgorod.*

1:o. Förbud för hvarje rysk undersåte att lemna provinsen, af hvad anledning det vara må.

2:o. Befallning till alla utländingar af asiatisk härkomst att lemna provinsen inom tjugufyra timmar.

*

## SJETTE KAPITLET.

# Broder och syster.

Dessa för de enskilda intressena högst skadliga försigtighetsmått berättigades dock fullkomligt af omständigheterna.

— Förbud för hvarje rysk undersåte att lemna provinsen — om Ivan Ogareff ännu fans i provinsen, var detta förbud ett sätt att hindra honom från att, åtminstone icke utan stora svårigheter, återförena sig med Feofar Kahn och sålunda beröfva tartarchefen en fruktansvärd underbefälhafvare.

— Befallning till alla utländingar af asiatisk härkomst att lemna provinsen inom tjugufyra timmar — det var att i massa aflägsna de från mellersta Asien komna handlandena, äfvensom dessa sigenarband, som äro närmare eller fjärmare beslägtade med de tartariska eller mongoliska befolkningarna och som marknaden samlat der. Lika många hufvuden der funnos, lika många spioner kunde man befara, och deras utdrifvande kräfdes otvifvelaktigt af sakernas ställning. åtföljde honom och tvang folkmassan medelst våldsamt gifna och tåligt mottagna stötar att ordna sig i led.

Polismästaren uppnådde midten af det mellersta torget, och hvar och en kunde se, att han höll en skrifvelse i handen.

Derpå uppläste han med hög röst följande tillkännagifvande:

*Kungörelse af guvernörsembetet i Nischni-Novgorod.*

1:o. Förbud för hvarje rysk undersåte att lemna provinsen, af hvad anledning det vara må.

2:o. Befallning till alla utländingar af asiatisk härkomst att lemna provinsen inom tjugufyra timmar.

*

SJETTE KAPITLET.

# Broder och syster.

Dessa för de enskilda intressena högst skadliga försigtighetsmått berättigades dock fullkomligt af omständigheterna.

— Förbud för hvarje rysk undersåte att lemna provinsen — om Ivan Ogareff ännu fans i provinsen, var detta förbud ett sätt att hindra honom från att, åtminstone icke utan stora svårigheter, återförena sig med Feofar Kahn och sålunda beröfva tartarchefen en fruktansvärd underbefälhafvare.

— Befallning till alla utländingar af asiatisk härkomst att lemna provinsen inom tjugufyra timmar — det var att i massa aflägsna de från mellersta Asien komna handlandena, äfvensom dessa sigenarband, som äro närmare eller fjärmare beslägtade med de tartariska eller mongoliska befolkningarna och som marknaden samlat der. Lika många hufvuden der funnos, lika många spioner kunde man befara, och deras utdrifvande kräfdes otvifvelaktigt af sakernas ställning.Det är lätt att inse verkan af dessa två åskslag, som träffade Nischni-Novgorod, hvilket man naturligtvis företrädesvis åsyftade och som deraf berördes mera än någon annan stad.

Alltså kunde de infödingar, som af affärer kallats på andra sidan af den sibiriska gränsen, icke längre lemna provinsen, åtminstone icke för ögonblicket. Innehållet af kungörelsens första punkt var tydligt och klart. Det medgaf intet undantag. Hvarje enskildt intresse borde försvinna inför det allmänna intresset.

Hvad beträffar den andra artikeln i kungörelsen, tålde likaledes dess befallning om främlingarnas aflägsnande ingen motsägelse. Den afsåg inga andra främlingar än dem, som voro af asiatisk härkomst, men dessa hade intet annat att göra än att åter packa in sina varor och fara hem samma väg, som de kommit. Hvad beträffar alla dessa taskspelare, hvilkas antal var så ansenligt och som hade att tillryggalägga inemot 1,000 verst för att uppnå den närmaste gränsen, så var det för dem elände med kort uppskof.

Också höjdes genast mot denna ovanliga åtgärd ett mummel af protester, ett förtviflans skri, som dock snart undertrycktes genom kosackernas och polisbetjenternas närvaro.

Och nästan genast började hvad man skulle kunna kalla utflyttningen från denna vidsträckta slätt. De framför salustånden utspända skynkena hoplades; de ambulatoriska teatrarna försvunno stycke efter stycke; danserna och sångerna upphörde; puffningarna tystnade; eldarna släcktes; lindansarnas linor nedspändes; de gamla, stelbenta hästarna vid dessa flyttande bostäder återkommo från stallen till skalmarna. Med piskan eller käppen i handen påskyndade polisbetjenten eller soldaten de sölande och drogo icke i betänkande att rycka ned tälten, till och med innan de stackars sigenarna hade lemnat dem. Tydligen borde, då sådana mått och steg vidtogos,Nischni-Novgorods torg vara utrymdt före aftonen och på den stora marknadens tumult följa öknens tystnad.

Derpå uppläste han med hög röst följande (sid. 70).Och det bör ännu en gång upprepas — ty det var en af dessa åtgärder nödvändiggjord skärpning — för alla dessa nomader, som utvisningsdomen träffade omedelbart, voro äfven Sibiriens stepper förbjudna, och de måste derför begifva sig till trakterna söder om Kaspiska hafvet, till Persien, till Turkiet eller Turkestans slätter. Det var dem icke tillåtet att passera militärstationerna vid Ural och de berg, hvilka bilda liksom en förlängning af denna flod på ryska gränsen. De voro alltså nödsakade att tillryggalägga ett tusental verst, innan de kunde sätta sin fot på fri mark.

Ögonblicket efter sedan kungörelsen upplästs af polismästaren, kom Mikael ofrivilligt att göra en sammanställning, som instinktmessigt uppdök i hans själ.

— Besynnerliga sammanträffande, — tänkte han, — mellan denna kungörelse, som utdrifver de från Asien härstammande främlingarna, och de ord, som i natt utbötos mellan de två sigenarna. — Det är Fadern sjelf, som skickar oss dit vi vilja! — hade den gamle mannen sagt. Men "Fadern" det ville säga detsamma som kejsaren. Man kallar honom icke annorlunda bland folket. Huru kunde dessa sigenare förutse den åtgärd, som vidtagits mot

dem, huru kunde de veta af den på förhand, och hvart vilja de då begifva sig? Dessa menniskor förefalla mig misstänkta, men guvernörens kungörelse synes mig emellertid snarare böra gagna än skada dem!

Men denna, säkerligen fullkomligt rigtiga tanke förjagades genast af en annan, som borde fördrifva alla andra funderingar ur Mikael Strogoffs själ. Han glömde sigenarna, deras misstänkta ord, den besynnerliga sammanställning, han gjort med anledning af kungörelsens uppläsande. Minnet af den unga liffländskan framträdde plötsligt inför honom.

— Det stackars barnet! — utbrast han, liksom ofrivilligt. — Hon kan numera inte passera gränsen!

Den unga flickan var verkligen från Riga; hon varliffländska, följaktligen ryska; hon kunde alltså icke mera lemna det ryska området. Det pass, som utfärdats åt henne före de nya åtgärderna, gälde synbarligen icke längre. Alla vägarna i Sibirien skulle nu obevekligen blifva stängda för henne, och hvad orsak hon än kunde hafva att begifva sig till Irkutsk, var det henne från denna stund förbjudet att resa dit.

Denna tanke sysselsatte lifligt Mikael Strogoff. Han hade, till en början oredigt, sagt sig sjelf, att han kanske, utan att han behöfde bryta mot hvad hans vigtiga mission fordrade af honom, skulle kunna bispringa detta oförskräckta barn, och denna tanke hade lett mot honom. Då han kände de faror, som han, en energisk och kraftfull man, personligen skulle hafva att bekämpa i ett land, med hvars vägar han dock var förtrogen, kunde han icke dölja för sig, att dessa faror skulle blifva oändligt mera fruktansvärda för en ung flicka. Då hon ämnade sig till Irkutsk, skulle hon följa samma väg som han, skulle hon blifva tvungen att taga sig fram midt ibland inkräktarnas horder, på samma sätt som han sjelf. Om hon dessutom och med all sannolikhet blott kunde förfoga öfver de resurser, som äro nödvändiga på en under vanliga omständigheter företagen resa, huru skulle hon lyckas fullborda den under förhållanden, som händelserna skulle göra icke blott farliga, utan äfven kostsamma?

— Nå väl, — hade han sagt till sig sjelf, — alldenstund hon tager Perm-vägen, är det nästan omöjligt, att jag inte skall träffa henne. Jag vill derför vaka öfver henne, utan att hon misstänker det, och då hon tycks mig ha lika brådt som jag sjelf att komma fram till Irkutsk, skall hon inte vålla mig något dröjsmål.

Men den ena tanken drager den andra efter sig. Mikael Strogoff hade hittills räsonnerat blott under förutsättning, att här var en god handling att göra, en tjenst att visa. En ny idé föddes i hans hjerna, och frågan framstälde sig för honom i en helt annan dager.— Men i sjelfva verket, — sade han för sig sjelf, — kan jag ha större behof af henne, än hon möjligen skulle ha af mig. Hennes närvaro kan inte blifva mig onyttig och skulle bidraga till att tillintetgöra alla misstankar med afseende på mig. I den öfver steppen ensam resande mannen kan man lättare ana tsarens kurir. Om deremot denna unga flicka åtföljer mig, skall jag mycket lättare i allas ögon vara den Nikolas Korpanoff, som min podaroschna utger mig för. Hon måste alltså göra mig ressällskap! Jag måste alltså återfinna henne till hvad pris som helst! Det är inte sannolikt, att hon sedan i går afton kunnat skaffa sig något åkdon för att lemna Nischni-Novgorod. Jag vill söka upp henne, och må Gud leda mig!

Mikael Strogoff lemnade stora torget i Nischni-Novgorod, der tumultet, som framkallades genom utförandet af de föreskrifna åtgärderna, i detta ögonblick uppnådde sin höjdpunkt. Protester från de utvisade främlingarna, rop af polisbetjenterna och kosackerna, som bemötte dem med grofhet, framkallade ett obeskrifligt tumult. Den unga flicka han sökte kunde icke befinna sig der.

Klockan var nio på morgonen. Ångbåten afgick icke förr än på middagen. Mikael Strogoff hade alltså omkring två timmar på sig för att återfinna den, som han ville göra till sin följeslagerska på resan.

Han gick ännu en gång öfver Volga och skyndade igenom alla qvarteren på andra stranden, der folkmassan var mycket mindre ansenlig. Han genomletade, skulle man kunnat säga, gata för gata den öfre staden och den nedre staden. Han gick in i kyrkorna, naturliga tillflyktsorter för alla som gråta, alla som lida. Ingenstädes träffade han den unga liffländskan.

— Och dock, — upprepade han, — kan hon ännu inte ha lemnat Nischni-Novgorod. Låtom oss derför fortfara att söka!

Mikael Strogoff ströfvade sålunda omkring i tvåtimmar. Han gick utan att stanna, han kände ingen hunger; han lydde en befallande känsla, som icke längre tillät honom att reflektera. Allt förgäfves!

Det rann honom nu i sinnet, att den unga flickan kanske icke visste något om kungörelsen — en emellertid otrolig sak, ty ett sådant åskslag hade icke kunnat inträffa utan att höras af alla. Tydligen intresserad af att få veta de minsta nyheter, som kommo från Sibirien, huru skulle hon då kunna vara okunnig om de åtgärder, som vidtagits af guvernören, åtgärder, som drabbade henne så omedelbart?

Men om hon nu också icke kände till dem, skulle hon om några timmar komma till kajen, der ångbåten låg, och der skulle någon obeveklig polisbetjent brutalt förbjuda henne att gå om bord! Mikael Strogoff måste till hvad pris som helst träffa henne dessförinnan, och tack vare honom skulle hon då kunna undvika denna olycka.

Hans spaningar blefvo fåfänga, och han hade snart förlorat allt hopp att återfinna henne.

Klockan var nu elfva. Ehuru detta under alla andra förhållanden skulle hafva varit onyttigt, tänkte Mikael Strogoff nu på att uppvisa sin podaroschna på polismästarens byrå. Kungörelsen kunde synbarligen icke angå honom, emedan detta fall blifvit förutsedt hvad beträffade honom, men han ville försäkra sig om, att ingen invändning kunde göras mot hans afresa från staden.

Mikael Strogoff måste alltså vända om till Volgas andra strand och gå till det qvarter, der polismästarens byrå befann sig.

Det var stort tillopp af menniskor, ty om också främlingarna fått befallning att lemna provinsen, måste de icke desto mindre underkasta sig vissa formaliteter, innan de fingo begifva sig af. Utan detta försigtighetsmått skulle en ryss, mer eller mindre inblandad i den tartariska uppresningen, förklädd kunnat passeragränsen — och det var detta kungörelsen ville förhindra. Man skickade bort folk, men icke desto mindre måste tillåtelse erhållas att få resa sin väg.

Alltså uppfylde taskspelare, sigenare, blandade med köpmän från Persien, Turkiet, Indien, Turkestan och Kina, gården och polisbyråerna.

Hvar och en hade brådtom, ty transportmedlen skulle blifva särdeles efterfrågade af denna massa utdrifna menniskor, och de, som hörde sig om efter sådana för sent, skulle löpa stor fara att ej kunna lemna staden inom den föreskrifna yttersta tiden — hvilket skulle hafva blottstält dem för polisens brutala mellankomst.

Tack vare sina kraftiga armbågar kunde Mikael Strogoff bana sig väg öfver gården. Men att komma in i byråerna och framtränga ända till tjenstemännens lucka, det var en långt kinkigare sak. Ett ord, hviskadt i örat på en kommissarie, och några rubler, som han tryckte i handen på honom, hade en så kraftig verkan, att han fick passera.

Sedan polistjenstemannen infört honom i väntsalen, gick han att underrätta en förman.

Mikael Strogoff kunde alltså hoppas att få sin räkning med polisen uppgjord och att fritt kunna begifva sig af.

Under tiden såg han sig omkring. Och hvad såg han?

Jo, snarare nedsjunken än sittande på en bänk, en ung flicka, ett rof för en stum förtviflan, ehuru han knappt kunde se hennes ansigte, hvars profil ensam aftecknade sig på väggen.

Mikael Strogoff hade icke bedragit sig. Han hade igenkänt den unga liffländskan.

Då hon icke visste något om guvernörens kungörelse, hade hon kommit till polisbyrån för att låta visera sitt pass! Man hade vägrat skrifva på detsamma! Utan tvifvel hade hon fått tillstånd att begifva sig till Irkutsk, men kungörelsen var tydlig och klar; den upphäfde allaföregående tillåtelser, och de sibiriska vägarna voro stängda för henne.

Mycket lycklig öfver att ändtligen hafva återfunnit den unga flickan, nalkades Mikael Strogoff henne.

Hon betraktade honom ett ögonblick, och hennes ansigte upplystes af en glädjeblixt, då hon igenkände sin

reskamrat. Hon reste sig instinktmessigt, och liksom en skeppsbruten hakar sig fast vid ett vrak, gick hon att bedja honom om hjelp.

I detta ögonblick lade polistjenstemannen sin hand på Mikael Strogoffs axel.

— Polismästaren väntar er! — sade han.

Utan att säga ett ord åt den, som han sökt så ifrigt sedan den föregående aftonen, utan att ens lugna henne med en åtbörd, som skulle kunnat komprometttera både henne och honom sjelf, följde han polistjenstemannen genom de täta grupperna.

Då den unga liffländskan såg den försvinna, som ensam skulle kunnat komma henne till hjelp, sjönk hon åter ned på bänken.

Tre minuter hade icke förflutit, förr än Mikael Strogoff åter visade sig i salen, åtföljd af en polistjensteman. Han höll i handen sin podaroschna, hvilken för honom öppnade alla Sibiriens vägar.

Han nalkades nu den unga liffländskan, och räckande henne handen, sade han:

— Syster...

Hon förstod honom! Hon reste sig, liksom om någon plötslig ingifvelse ej skulle tillåtit henne att tveka.

— Syster —, upprepade Mikael Strogoff, — vi äro berättigade att fortsätta vår resa till Irkutsk. Kommer du?

— Jag följer dig, broder —, svarade den unga flickan, läggande sin hand i Mikael Strogoffs.

Och båda lemnade polisens hus.

*

## SJUNDE KAPITLET.

# Utför Volga.

Strax före kl. 12 på middagen samlade ångarens ringklocka på Volga-kajen ett stort tillopp af menniskor, ty bland dem funnos de, som fingo följa med, och de, som velat följa med. *Kaukasus*' ångpannor hade tillräcklig ånga uppe. Ur dess skorsten uppsteg blott en lätt rök, medan från ångpipan och säkerhetsventilerna utströmmade hvit ånga.

Vi behöfva icke säga, att polisen öfvervakade *Kaukasus*' afgång och visade sig obeveklig mot dem bland resenärerna, som icke voro berättigade att lemna staden.

En mängd kosacker redo fram och tillbaka på kajen, färdiga att lemna polistjenstemännen handräckning, men de behöfde icke mellankomma, och allt försiggick utan motstånd.

På den bestämda timmen ljöd den sista ringningen, trossarna kastades loss, ångarens väldiga hjul piskade vattnet med sina ledade skoflar och *Kaukasus* ilade snabbt fram mellan de två städer, som bilda Nischni-Novgorod.

Mikael Strogoff och den unga liffländskan hade tagit biljett på *Kaukasus* och fått gå om bord utan någon svårighet. Såsom vi veta, berättigade den för Nikolas Korpanoff utfärdade podaroschnan denne handlande att hafva en eller flere personer i sitt sällskap på sin resa i Sibirien. De voro alltså en broder och en syster, som reste tillsammans under den kejserliga polisens garanti.

Sittande på akterdäcket, sågo de två reskamraterna den af guvernörens kungörelse så djupt uppskakade staden försvinna för sina blickar.

Mikael Strogoff hade icke sagt något åt den unga flickan, han hade icke stält en enda fråga till henne. Han väntade, att, om hon ville säga något, hon sjelf skulle tilltala honom. Den unga flickan hade brådtom att fålemna

bakom sig denna stad, der hon skulle hafva måst qvarstanna såsom fånge utan denne oväntade, af försynen skickade beskyddares mellankomst. Hon sade ingenting, men hennes blick tackade på hennes vägnar.

Volga, de gamles Rha, anses såsom hela Europas ansenligaste flod, och dess längd understiger icke fyra tusen verst. Det i dess öfre lopp temligen ohelsosamma vattnet uppblandas vid Nischni-Novgorod med Okas, en från Rysslands mellersta provinser kommande strid biflod.

Man har ganska träffande liknat det ryska kanal- och flodnätet vid ett gigantiskt träd, hvars grenar sprida sig öfver alla delar af kejsarriket. Det är Volga, som bildar stammen af detta träd, och till rötter har den sjuttio mynningar, som sönderdela sig på Kaspiska hafvets strand. Den är segelbar från Kiew, hufvudstaden i guvernementet Tver, d. v. s. under största delen af sitt lopp.

Det bolags ångbåtar, som underhålla förbindelsen mellan Perm och Nischni-Novgorod, tillryggalägga temligen fort de 350 verst, som skilja denna stad från staden Kasan. Det är sant, att dessa ångbåtar blott behöfva gå utför Volga, hvilken ökar deras egen hastighet med omkring två mil. Men då de kommit till en punkt, der Kama utmynnar i Volga, d. v. s. ett litet stycke nedanför Kasan, måste de lemna hufvudfloden och gå uppför bifloden ända till Perm. Allt tillsammans taget, och ehuru *Kaukasus* hade en kraftig maskin, borde ångaren icke göra mer än sexton verst i timmen. Om en timmes uppehåll i Kasan afräknades, skulle resan från Nischni-Novgorod till Perm alltså räcka omkring sextio eller sextiotvå timmar.

Dessutom var denna ångare mycket väl inredd, och allt efter sin samhällsställning eller sina tillgångar fördelade sig dess passagerare i tre skilda klasser. Mikael Strogoff hade omtänksamt försäkrat sig om två första klassens hytter, så att hans unga följeslagerska kundedraga sig tillbaka och vara ensam, när hon så fann för godt.

"Syster", sade han (sid. 78.)

*Kaukasus* var öfverfyld af alla slags passagerare.En del asiatiska resenärer hade ansett det lämpligt att genast resa från Nischni-Novgorod. På den del af ångbåten, som var förbehållen åt första klassens passagerare, sågos armenier i långrockar och med ett slags mitror på hufvudet; judar, igenkänliga på sina toppmössor; rika kineser i sina traditionella kostymer, en mycket vid, blå, violett eller svart långrock, öppen fram och baktill, och deröfver ännu en rock med stora ärmar, hvars snitt erinrar om det hos popernas; turkar, som ännu buro den nationella turbanen; hinduer med fyrkantig mössa, med ett simpelt rep i stället för gördel, och af hvilka några, åt hvilka man förbehållit benämningen schikarpurier, sköta all handeln i mellersta Asien, och slutligen tartarer i stöflar, prydda med mångfärgade snören, och hvilkas bröst var öfversålladt med broderier. Alla dessa handlande hade måst i lastrummet och på däcket hopa sin stora packning, hvars transport torde blifva dem dyr, ty enligt reglementet hade de icke rättighet att hvar och en medföra mera än tjugu skålpund.

På *Kaukasus*' fördäck voro i större antal grupperade icke allenast främlingar, utan äfven ryssar, som kungörelsen icke förhindrade att begifva sig till städerna inom guvernementet.

Der såg man mujiker i mössor eller kasketter, klädda i en smårutig skjorta under den vida pelströjan, och bönder från Volga med de blå byxorna instoppade i stöflarna, ett rep åtdraget om den rosenröda skjortan, platt kaskett eller filtmössa. Några qvinnor i blommiga bomullsklädningar buro förkläden i lifliga färger och hade på hufvudet en näsduk med rödt mönster. De voro till största delen passagerare af tredje klassen, som lyckligtvis ej behöfde oroa sig öfver en lång hemresa. Öfver hufvud taget var denna del af däcket alldeles upptaget. Också vågade sig knappast passagerarna på akterdäcket in bland dessa mycket blandade grupper.

Emellertid ilade *Kaukasus* med all den hastighet,dess hjulskoflar kunde åstadkomma, framåt mellan Volgas stränder. Den mötte talrika båtar, hvilka af bogserångare drogos uppför floden och till Nischni-Novgorod förde alla slags handelsartiklar. Derefter passerade man träflottar, långa som de oändliga sargassosträckorna i Atlantiska oceanen, och pråmar, lastade så, att relingen låg nästan i vattenytan, och, såsom det tycktes, nära att gå till bottnen — en nu onyttig färd, då marknaden blifvit tvärt upplöst redan vid sin början.

Från Volgas, af ångarens svallvågor öfverspolade dyiga stränder flögo upp svärmar af änder, som flydde,

uppgifvande bedöfvande skrin. Något längre bort, på dessa torra, af alar, pilar och aspar infattade slätter, skingrade sig skaror af mörkröda kor, hjordar af får med brun ull och stora massor af svin. Några med magert bohvete och råg besådda åkrar sträckte sig ända till de halfodlade sluttningarna, hvilka dock icke erbjödo någon anmärkningsvärd utsigt. En tecknare på jagt efter pittoreska vyer skulle icke i dessa enformiga trakter funnit något värdigt att återgifvas af hans ritstift.

Två timmar efter *Kaukasus*' afgång vände sig den unga liffländskan till Mikael Strogoff och sade:

— Du ämnar dig till Irkutsk, broder?

— Ja, syster, — svarade den unge mannen. — Vi ha båda samma väg; följaktligen skall du resa öfverallt, der jag reser.

— I morgon, broder, skall du få veta, hvarför jag lemnat Östersjöns strand för att bege mig till trakterna bortom Ural-bergen.

— Jag begär inte att få veta något, syster.

— Du skall få veta allt, — svarade den unga flickan, hvars läppar formade sig till ett sorgset leende. — En syster bör inte dölja något för sin bror. Men i dag vore det mig omöjligt!... Ansträngning, förtviflan ha brutit mina krafter!— Vill du hvila dig i din hytt? — frågade Mikael Strogoff.

— Ja... ja... och i morgon...

— Kom då...

Han tvekade att afsluta meningen, liksom om han velat fullborda den med sin följeslagerskas namn, hvilket han ännu icke kände.

— Nadia, — sade hon, räckande honom handen.

— Kom, Nadia, — svarade Mikael Strogoff, — och förfoga fritt öfver din broder Nikolas Korpanoff.

Han förde den unga flickan till hytten, som han vid aktersalongen försäkrat sig om för hennes räkning.

Mikael Strogoff gick åter upp på däck, och nyfiken att få höra nyheter, som möjligen kunde föranleda någon ändring i hans marschruta, gaf han sig in bland passagerare-grupperna, lyssnande till, men icke deltagande i samtalen. Om dessutom slumpen gjorde, att han blef tillfrågad och sålunda tvungen att svara, skulle han gifva sig ut för att vara köpmannen Nikolas Korpanoff, som *Kaukasus* återförde till gränsen, ty han ville icke, att man skulle kunna misstänka, att en särskild fullmakt berättigade honom att resa i Sibirien.

De främlingar, som befunno sig om bord på ångaren, kunde naturligtvis ej annat än tala om dagens stora tilldragelser, om kungörelsen och dess följder. Dessa stackars menniskor, som knappt hunnit hemta sig efter ansträngningarna under en resa genom mellersta Asien, sågo sig nu tvungna att återvända, och att de icke i ord gåfvo luft åt sin vrede och förtviflan, kom sig deraf, att de icke vågade det. En med vördnad blandad fruktan afhöll dem derifrån. Det var möjligt, att poliskommissarier, åt hvilka man uppdragit att öfvervaka de resande, hemligen gått om bord på *Kaukasus*, hvarför det var bäst att styra sin tunga; när allt kom omkring, var det långt bättre att blifva utvisad än att inspärras i en fästning. Också kunde svårligen bland dessa grupper, der man tegeller meddelandena utbyttes med en viss försigtighet, vinnas någon nyttig upplysning.

Men om Mikael Strogoff ej blef i tillfälle att inhemta något från detta håll, om till och med läpparna mer än en gång slötos, då han kom i närheten — ty man visste icke, hvem han var —, träffades dock hans öra snart af de högljudda orden från en person, som föga bekymrade sig om, huruvida de hördes eller ej.

Den högröstade mannen uttryckte sig på ryska, men med främmande accent, och den person, som samtalade med honom, svarade på ett språk, som ej heller var hans eget modersmål.

— Huru —, sade den förre, — huru, ni på samma ångbåt, min käre kollega, ni, som jag råkade på den kejserliga festen i Moskva och som jag blott uppsnappade en skymt af i Nischni-Novgorod?

— Jag sjelf —, svarade den andre torrt.

— Nå väl, för att tala uppgrigtigt, så väntade jag inte, att ni skulle följa efter mig så omedelbart, och på så nära håll!

— Jag följer inte efter er, min herre, jag har försteget framför er!

— Försteget, försteget! Låtom oss antaga, att vi gå i bredd, med lika stora steg, som två soldater i paraden, och låtom oss, för tillfället åtminstone, komma öfverens, om ni så behagar, att den ene inte får lemna den andre bakom sig!

— Jag skall tvärt om lemna er bakom mig.

— Det få vi väl se, när vi befinna oss på krigsskådeplatsen; men för tusan, låtom oss till dess vara reskamrater! Sedermera få vi nog tid och tillfälle att blifva rivaler!

— Fiender.

— Må vara, fiender då! Hvad ni säger, min käre kollega, utmärker sig genom en tydlighet, som är alldeles i min smak. Er vet man åtminstone hvar man har!— Hvad ligger det för ondt deri?

— Alldeles intet. Också vill jag i min ordning bedja er om tillåtelse att få närmare tydliggöra vår ömsesidiga ställning.

— Gör så!

— Ni ämnar er till Perm liksom jag?

— Liksom ni.

— Och förmodligen reser ni till Perm öfver Jekaterinenburg, emedan detta är den bästa vägen och den, der man färdas säkrast öfver Ural-bergen?

— Förmodligen.

— Sedan vi väl passerat gränsen, befinna vi oss i Sibirien, d. v. s. midt uppe i invasionen.

— Ja, det göra vi.

— Nå väl, då, men först då, är stunden kommen att säga: Hvar och en för sig, och Gud med...

— Med mig!

— Gud med er, er ensam! Mycket bra! Men alldenstund vi ha framför oss ett åttatal neutrala dagar och, efter all sannolikhet, nyheter ej skola regna på oss under vägen, så låtom oss vara vänner till det ögonblick, då vi blifva rivaler!

— Fiender.

— Ja alldeles, fiender! Men låtom oss till dess handla i samdrägt och visa oss hyggliga mot hvarandra. Jag lofvar er dessutom att behålla för mig sjelf allt hvad jag får se...

— Och jag allt hvad jag får höra.

— Det är öfverenskommet?

— Det är öfverenskommet.

— Er hand?

— Här har ni den.

Och den förre interlokutörens hand, d. v. s. fem vidt utspärrade fingrar, skakade kraftigt de två fingrar, som den andre flegmatisk räckte honom.

— Apropos, — sade den förre, — jag har i dagpå morgonen kunnat telegrafera till min kusin sjelfva texten i kungörelsen redan kl. 10,17.

— Och jag har skickat den till *Daily Telegraph* kl. 10,13.

— Bravo, herr Blount!

— Ypperligt, herr Jolivet!

— Med förbehåll af revanche!

— Det skall bli svårt!

— Man måste ändå försöka!

Med dessa ord helsade den franske korrespondenten förtroligt den engelske, hvilken, böjande på hufvudet, besvarade hans helsning med fullkomligt britisk stelhet.

Guvernörens kungörelse angick icke dessa två nyhetsjägare, emedan de hvarken voro ryssar eller härstammade från Asien. De hade derför afrest, och att de hade lemnat Nischni-Novgorod på samma gång, kom sig deraf, att samma instinkt dref dem vidare. Det var alltså naturligt, att de tagit samma transportmedel och att de följde samma väg ända till de sibiriska stepperna. Reskamrater, vänner eller fiender, hade de framför sig åtta dagar, "innan jagten började". Och då gälde det, hvem som var den skickligaste! Alcide Jolivet var den, som först föreslagit vapenhvilan, och så likgiltig den än var honom, hade Harry Blount gått in derpå.

Vare härmed huru som helst, så klingade fransmannen, alltid öppen och till och med något talträngd, och engelsmannen, ständigt sluten, ständigt dryg, vid middagen samma dag och vid samma bord med hvarandra, drickande för sex rubel buteljen äkta Cliquot, ädelmodigt gjordt af den friska safven i traktens björkar.

Under det Mikael Strogoff hörde Alcide Jolivet och Harry Blount sålunda språka med hvarandra, hade han sagt för sig sjelf:

— Se der två nyfikne och påflugne, som jag sannolikt stöter tillsammans med på min väg. Det syns mig försigtigt att hålla dem på afstånd.Den unga lifländskan infann sig icke vid middagsbordet. Hon sof i sin hytt, och Mikael Strogoff ville icke låta väcka henne. Aftonen inbröt alltså, utan att hon åter visat sig på däcket.

Den långa skymningen mättade nu atmosferen med en svalka, som passagerarna begärligt njöto af efter dagens tryckande hetta. Då tiden var temligen framskriden, tänkte de flesta ej ens på att återvända till salongerna eller hytterna. Utsträckta på sätena, inandades de med förtjusning de fläktar, som framkallades genom ångarens snabba fart. Vid denna tid på året och under denna breddgrad borde himlen knappt förmörkas mellan aftonen och morgonen, och denna omständighet gjorde det för rorgängaren mycket lätt att taga sig fram mellan de talrika farkoster, som gingo utför eller uppför Volga.

Det blef emellertid så godt som natt mellan kl. 11 och 2 på morgonen, ty då var det nymåne. Nästan alla däckspassagerarna sofvo nu, och tystnaden stördes blott genom bullret från skoflarna, då dessa med regelbundna mellantider träffade vattnet.

En slags oro höll Mikael Strogoff vaken. Han gick fram och tillbaka, men hela tiden på akterdäck. En gång kom han emellertid att gå bortom maskinrummet. Han befann sig då på den del af fartyget, som var förbehållen andra och tredje klassens passagerare.

Der sof man icke blott på sätena, utan äfven på varupackorna, kollyerna samt till och med på däckstiljorna. Blott de matroser, som hade vakten, stodo upprätt på backen. Två sken, det ena grönt, det andra rödt, som utströmmade ur styrbords och babords lanternor, kastade några sneda strålar på ångarens sidor.

Det behöfdes en viss uppmärksamhet för att icke trampa på de nyckfullt här och der utsträckta sofvarna. De voro till största delen mujiker, vana vid att ligga hårdt och för hvilka däcksplankorna borde vara nog. Icke desto mindre skulle de otvifvelaktigt mycket illamottagit den, som varit nog oskicklig att väcka dem med en knuff af

sina stöflar.

Han satte foten på trappan, då han hörde samtal (sid. 90).Mikael Strogoff aktade sig derför att komma åt någon. Under det han sålunda gick framåt ångbåtens förstäf, hade han icke annat mål än att bekämpa sömnen med en något längre promenad.

Härunder hade han kommit fram på fördäcket och satte foten på trappan, som ledde upp till backen, då han hörde samtal i närheten. Han stannade. Rösterna tycktes komma från en grupp passagerare, insvepta i sjalar och täcken, hvilka det var omöjligt att urskilja i nattens dunkel. Men det hände stundom, då ångarens skorsten midt i rökmolnen kröntes med rödaktiga flammor, att gnistor tycktes fara genom gruppen, liksom om tusentals paljetter plötsligt glänst till, träffade af en ljusstråle.

Mikael Strogoff ämnade gå vidare, då han tydligen hörde vissa ord, uttalade på detta besynnerliga språk, som redan hade nått hans öra under natten på marknadsplatsen.

Instinktmessigt föll han på den tanken att lyssna. Skyddad af skuggan från backen, kunde han icke blifva sedd. Att se de samtalande var honom omöjligt. Han måste alltså inskränka sig till att lyssna.

De första ord, man utbytte, voro icke af någon vigt — åtminstone icke för honom —, men de gjorde det för honom möjligt att tydligt igenkänna rösterna på den man och qvinna, som han hört i Nischni-Novgorod. Från detta ögonblick fördubblades hans uppmärksamhet. Det var verkligen icke omöjligt, att dessa tsiganer, af hvilkas samtal han uppsnappat obetydligt, nu utdrifna jemte alla sina stamförvandter, befunno sig om bord på *Kaukasus*.

Och det var en lycka för honom, att han lyssnade, ty nu hörde han helt tydligt följande fråga och följande svar, som gjordes på tartariska språket:

— Man säger, att en kurir afrest från Moskva till Irkutsk?

— Man säger så, Sangarr, men antingen skall dennekurir hinna fram för sent, eller också skall han inte hinna fram!

Mikael Strogoff spratt ofrivilligt till vid detta svar, som så omedelbart syftade på honom. Han försökte förvissa sig, om mannen och qvinnan, som talat nyss, voro de, som han misstänkte, men mörkret var nu allt för tjockt, och han kunde icke lyckas deri.

Några ögonblick derefter hade Mikael Strogoff utan att man varseblifvit honom åter begifvit sig till akterdäcket, och der satte han sig afsides med hufvudet lutadt i händerna.

Man skulle kunnat tro, att han sof.

Han sof icke och tänkte icke på att sofva. Icke utan en temligen liflig oro gjorde han sig sjelf denna fråga:

— Hvem vet då af min afresa, och hvem är intresserad af att veta något derom?

*

## ÅTTONDE KAPITLET.

# Uppför Kama.

Den följande dagen, den 18 Juli, lade *Kaukasus* kl. 6,40 på morgonen till vid Kasans hamn, hvarifrån afståndet till sjelfva staden är sex verst.

Kasan ligger der Kasanka utfaller i Volga. Det är en betydande guvernementsstad och grekiskt erkebiskopssäte, hvarförutom det har ett universitet. Den vexlande befolkningen i detta *guberni* består af tscheremisser, mordviner, tschuvascher, volsalkser, vigulitscher, tartarer, hvilka sistnämde företrädesvis bevarat den asiatiska karaktären.

Ehuru staden liger temligen långt från sin hamn, trängdes dock en talrik folkmassa på kajen. Man hade infunnit sig för att få veta nyheter. Provinsens kurir hinna fram för sent, eller också skall han inte hinna fram!

Mikael Strogoff spratt ofrivilligt till vid detta svar, som så omedelbart syftade på honom. Han försökte förvissa sig, om mannen och qvinnan, som talat nyss, voro de, som han misstänkte, men mörkret var nu allt för tjockt, och han kunde icke lyckas deri.

Några ögonblick derefter hade Mikael Strogoff utan att man varseblifvit honom åter begifvit sig till akterdäcket, och der satte han sig afsides med hufvudet lutadt i händerna.

Man skulle kunnat tro, att han sof.

Han sof icke och tänkte icke på att sofva. Icke utan en temligen liflig oro gjorde han sig sjelf denna fråga:

— Hvem vet då af min afresa, och hvem är intresserad af att veta något derom?

*

## ÅTTONDE KAPITLET.

# Uppför Kama.

Den följande dagen, den 18 Juli, lade *Kaukasus* kl. 6,40 på morgonen till vid Kasans hamn, hvarifrån afståndet till sjelfva staden är sex verst.

Kasan ligger der Kasanka utfaller i Volga. Det är en betydande guvernementsstad och grekiskt erkebiskopssäte, hvarförutom det har ett universitet. Den vexlande befolkningen i detta *guberni* består af tscheremisser, mordviner, tschuvascher, volsalkser, vigulitscher, tartarer, hvilka sistnämde företrädesvis bevarat den asiatiska karaktären.

Ehuru staden liger temligen långt från sin hamn, trängdes dock en talrik folkmassa på kajen. Man hade infunnit sig för att få veta nyheter. Provinsensguvernör hade utfärdat en kungörelse, liknande hans embetsbroders i Nischni-Novgorod. Man såg der tartarer, klädda i kaftaner med korta ärmar och hvilka på hufvudet buro spetsiga hattar, hvilkas breda brätten erinrade om den traditionelle Pierrots. Andre, som voro insvepta i en lång resrock och med hufvudet betäckt af en liten kalott, liknade polska judar. Qvinnor, hvilkas bröst var öfversålladt med glitterprydnader och på hvilkas hufvud lyste ett högt diadem i halfmånform, bildade grupper, i hvilka man utbytte åsigter.

Polistjenstemän, som gifvit sig in i massan, och några kosacker med lansen i handen upprätthöllo ordningen och gjorde rum så väl för passagerarna från *Kaukasus* som för dem, hvilka skulle om bord, sedan de likväl först låtit de båda slagen resande undergå ett omständligt förhör. Desse utgjordes å ena sidan af asiater, som träffats af utvisningsdomen, och å andra sidan af några mujik-familjer, hvilka stannade i Kasan.

Mikael Strogoff betraktade med temligen likgiltiga blickar detta egendomliga kommande och gående, som eger rum vid hvarje kaj, der en ångare lagt till. *Kaukasus* borde qvarligga i Kasans hamn en timme, den tid, som behöfdes för att intaga nytt bränsle.

Mikael Strogoff föll ej ens på den tanken att gå i land. Han skulle icke velat lemna den unga liffländskan, hvilken ännu icke åter visat sig på däck, ensam om bord.

Såsom det egnar och anstår hvarje sannskyldig jägare, hade de två korrespondenterna stigit upp redan i daggryningen. De gingo ned på flodstranden och blandade sig i folkmassan, hvar och en på sitt håll.

Mikael Strogoff såg å ena sidan Harry Blount med annotationsboken i handen rita af några typer eller göra någon anteckning, under det å andra Alcide Jolivet nöjde sig med att prata, säker på sitt minne, som icke kunde glömma

något.

Ett rykte gick på Rysslands hela östra gräns, attresningen och invasionen togo ansenliga dimensioner. Komunikationerna mellan Sibirien och kejsarriket voro redan ytterst svåra. Se der, hvad Mikael Strogoff utan att hafva lemnat *Kaukasus*' däck hörde de nykomna passagerarna säga.

Men dessa yttranden kunde ej annat än ingifva honom verklig oro, och de ökade än mer den lifliga önskan, han hyste, att befinna sig på andra sidan Ural-bergen för att sjelf kunna bedöma händelsernas vigt och vidtaga åtgärder att möta alla eventualiteter. Kanske hade han till och med för afsigt att gå i land och begära noggrannare upplysningar af någon inföding i Kasan, då i detsamma hans tankar plötsligt drogos åt annat håll.

Bland de resande, som lemnade *Kaukasus*, igenkände Mikael Strogoff nu den sigenartrupp, som ännu den föregående aftonen befann sig på marknadsplatsen i Nischni-Novgorod. På ångarens däck såg han nu både den gamle sigenaren och qvinnan, som hade kallat honom spion. Tillsammans med dem och förmodligen under deras ledning gingo i land ett tjugutal danserskor och sångerskor från femton till tjugu år, insvepta i slitna kappor, som dolde deras med paljetter öfversållade kjolar.

Vid anblicken af dessa kjolar, hvarpå nu solens första strålar föllo, erinrade sig Mikael Strogoff de besynnerliga gnistor, han tyckt sig se under natten. Det var dessa sigenerskors hela glitterprål, som glänste i skymningen, då lågorna ibland slogo upp ur ångarens skorsten.

— Det är tydligt, — sade han för sig sjelf, — att denna sigenartrupp, efter att, medan det var dager, ha stannat under däck, vid nattens inbrott kommit upp på backen och krupit i hop der. Voro alltså dessa sigenare angelägna om att visa sig så litet som möjligt? Detta hör dock inte till dessa menniskors vanor!

Mikael Strogoff betviflade nu icke längre, att de ord, som så omedelbart hänsyftade på honom, kommit från denna sigenargrupp och hade blifvit utbytta mellanden gamle sigenaren och qvinnan, åt hvilken denne gifvit det mongoliska namnet Sangarr.

Ofrivilligt närmade sig derför Mikael Strogoff landgången i samma ögonblick, som sigenartruppen skulle lemna ångaren för att icke mer återvända dit.

Den gamle sigenaren stod der med ödmjuk hållning, hvilken föga öfverensstämde med hans stamförvandters medfödda oblyghet. Man skulle kunnat säga, att han snarare sökte undvika än ådraga sig uppmärksamhet. Hans eländiga, af alla lands sol brända hatt var djupt neddragen öfver det skrynkliga ansigtet. Hans krokiga rygg böjde sig under en gammal kappa, som han oaktadt värmen svept hårdt om sig. Det var svårt att under denna eländiga påbyltning göra sig en föreställning om hans växt och ansigte.

Bredvid honom stod med ståtlig hållning sigenerskan Sangarr, en storväxt och stadig qvinna på trettio år, med brun hy, präktiga ögon och guldglänsande hår.

Af dessa unga danserskor voro flere anmärkningsvärdt vackra, just derför att de hade den rena sigenartypen. Sigenerskorna äro i allmänhet tilldragande, och mer än en af dessa ryska magnater, som gjort till sin uppgift att täfla med engelsmännen i excentricitet, har icke dragit i betänkande att välja sin maka bland dem.

En af sigenerskorna gnolade en visa med besynnerlig rytm, hvaraf första versen kan öfversättas sålunda:

Min bruna barm koraller smycka Och gyllne nålar glänsa i mitt hår! Jag söka vill min framtids lycka Uti det land...

Utan tvifvel fortsatte den glada flickan sin visa, men Mikael Strogoff hörde icke längre på henne.

Han tyckte nemligen, att sigenerskan Sangarr betraktade honom med en besynnerlig envishet. Man skulle kunnat säga, att denna qvinna ville outplånligt inrista hans drag i sitt minne.Först några ögonblick efter sedan gubben och hans trupp lemnat *Kaukasus*, gick Sangarr i land.

— Det kan man kalla en oförsynt sigenerska! — sade Mikael Strogoff för sig sjelf. — Skulle hon möjligen i mig

igenkänt den man, som hon i Nischni-Novgorod kallade spion? Dessa fördömda sigenerskor ha kattögon! De se klart om natten, och den der skulle nog kunna...

Mikael Strogoff stod i begrepp att följa Sangarr och truppen; men han besinnade sig.

— Nej, — tänkte han, — ingen obetänksamhet! Om jag låter arrestera denne gamle spåman och hans band, löper mitt inkognito fara att blifva afslöjadt. De befinna sig dessutom nu redan i land, och innan de passerat gränsen, skall jag vara långt bortom Ural. Jag vet väl, att de kunna taga vägen från Kasan till Ischim, men den hjelper dem inte, och en med goda sibiriska hästar förspänd tarantass skall alltid lemna en sigenarkärra bakom sig! Var derför lugn, min vän Korpanoff!

För öfrigt hade i detta ögonblick den gamle tsiganen och Sangarr försvunnit i trängseln.

Att Kasan med skäl kallas "Asiens port", att denna stad betraktas såsom medelpunkten för hela den sibiriska och bokhariska transitohandeln, kommer sig deraf, att här sammanlöpa två vägar, på hvilka man färdas öfver Uralbergen. Men Mikael Strogoff hade gjort ett mycket förståndigt val, då han tog den, som gick öfver Perm, Jekaterinenburg och Tjumen. Den är den stora postvägen, hvilken är väl försedd med skjutsstationer, som underhållas på statens bekostnad, och den fortlöper från Ischim ända till Irkutsk.

Det är sant, att en andra väg — den, hvarom Mikael Strogoff just nyss hade talat —, undvikande den lindriga kroken öfver Perm, likaledes förbinder Kasan med Ischim, gående öfver Jelabuga, Menselinsk, Birsk, Zlatoonste, der den lemnar Europa, Tschelabinsk, Kadrinsk och Kurgan.Kanske är den äfven något kortare än den andra, men till denna fördel sälla sig olägenheterna af frånvaron af posthus, vägens dåliga underhåll och byarnes gleshet. Man kan med skäl ej annat än gilla det val, Mikael Strogoff gjort, och om dessa sigenare, hvilket syntes sannolikt, följde denna andra väg från Kasan till Ischim, hade han alla utsigter att hinna fram dit före dem.

En timme senare ringde klockan på *Kaukasus*' fördäck, kallande de nya passagerarna, återkallande de gamla. Klockan var nu sju på morgonen. Intagningen af bränsle hade nyss slutat. Pannorna skälfde under trycket af ångan. *Kaukasus* var klar att afgå.

De resande, som skulle från Kasan till Perm, hade redan intagit sina platser om bord.

I detta ögonblick bemärkte Mikael Strogoff, att Harry Blount ensam af de två publicisterna hade återvändt om bord.

Ämnade då Alcide Jolivet ej passa på afgångstiden?

Men just som man kastade loss trossarna, syntes Alcide Jolivet komma storspringande. Ångaren hade redan lagt ut, landgången var till och med dragen upp på kajen, men Alcide Jolivet var ej den, som stod förlägen inför en sådan småsak, och tagande ett hopp med en clowns vighet, föll han ned på *Kaukasus*' däck, nästan i sin yrkesbroders armar.

— Jag trodde, att *Kaukasus* skulle afgå utan er, — sade den senare med en sötsur min.

— Bah, — svarade Alcide Jolivet, — jag skulle nog vetat hinna upp er, om jag också måst befrakta en ångare på min kusins bekostnad eller fara med postskjuts efter tjugu kopek för verst och för häst. Hvad vill ni begära mer? Det var långt från hamnen till telegrafen!

— Ni har varit på telegrafen? — frågade Harry Blount, hvars läppar genast hopknepos.

— Ja, det har jag! — svarade Alcide Jolivet med sitt älskvärdaste leende.Ämnade Alcide Jolivet komma för sent? (sid. 96).

— Och den kan fortfarande anlitas ända till Kolyvan?— Det vet jag inte, men jag kan t. ex. försäkra, att den kan användas från Kasan till Paris!

— Ni har skickat ett telegram — till er kusin?

— Ett entusiastiskt.

— Ni har då fått veta?

— Se så, pappa lilla, för att tala som ryssarna, — svarade Alcide Jolivet, — jag är ett snällt barn, jag, och vill inte ha några hemligheter för er. Tartarerna ha, med Feofor Kahn i spetsen, lemnat Semipalatinsk bakom sig och fara utför Irtisch. Gör er till godo den nyheten!

Huru, en så vigtig nyhet visste Harry Blount icke af, och hans rival, hvilken sannolikt inhemtat den af någon Kasan-bo, hade genast skickat den till Paris! Den engelska tidningen var på efterkälken! Utan att säga ett ord vidare, gick också Harry Blount, med armarna på ryggen, och satte sig på ångarens akterdäck.

Framemot kl. 10 kom den unga liffländskan, som nu lemnat sin hytt, upp på däcket.

Gående fram till henne räckte Mikael Strogoff henne handen.

— Se syster, — sade han, efter att hafva fört henne ända fram till fören.

Och utsigten förtjenade i sanning, att man egnade den någon uppmärksamhet.

*Kaukasus* uppnådde just nu den punkt, der Kama utfaller i Volga. Det var der ångaren skulle lemna den stora floden, efter att hafva tillryggalagt mer än fyra hundra verst utför densamma, för att gå uppför den ansenliga bifloden på en sträcka af ytterligare fyra hundra verst.

På detta ställe blanda de två floderna sitt till färgen något olika vatten, och görande Volgas andra strand samma tjenst, som Oka hade visat den högra, der den passerar Nischni-Novgorod, gjorde Kama hufvudfloden ännu helsosam med sitt klara vatten.Kama har vid sitt utlopp i Volga en ansenlig bredd, och dess skogbevuxna stränder äro förtjusande. Några hvita segel upplifvade dess vackra vatten, helt och hållet genomträngdt af solstrålarna. De med aspar, alar och stundom stora ekar bevuxna höjderna begränsade horisonten med en harmonisk linie, som i middagssolens bländande ljus på vissa punkter sammansmälte med himlabakgrunden.

Men dessa naturskönheter syntes icke, ej ens för ett ögonblick, kunna fängsla den unga liffländskans tankar. Hon såg endast en sak, det mål, hon ville uppnå, och Kama var för henne blott en väg, hvarpå hon lättare kunde hinna det. Hennes ögon fingo en utomordentlig glans, då hon såg åt öster, liksom hon velat med sin blick genomborra denna ogenomträngliga horisont.

Nadia hade låtit sin hand fortfarande hvila i sin följeslagares, och snart vändande sig till honom, frågade hon:

— Huru långt äro vi från Moskva?

— Nio hundra verst! — svarade Mikael Strogoff.

— Nio hundra af sju tusen! — mumlade den unga flickan.

Det var frukosttimmen, som angafs med några ringningar med klockan. Nadia följde Mikael Strogoff till ångarens restaurant. Hon ville icke röra vid dessa birätter, som serverades särskildt, såsom kaviar, i små skifvor skuren sill och med anis kryddadt rågbränvin, och som äro afsedda att reta matlusten, i öfverensstämmelse med ett i de norra landen, i Ryssland liksom i Sverige och Norge, vanligt bruk. Nadia åt obetydligt och kanske som en stackars flicka, hvars tillgångar äro mycket inskränkta. Mikael Strogoff trodde sig derför böra nöja sig med hvad hans följeslagerska ansåg sig böra stanna vid, d. v. s. litet "kulbat", ett slags pastej af ägg-gulor, ris och hackadt kött, med kaviar färserad rödkål, hvartill dracks te.Denna måltid blef alltså hvarken lång eller dyr, och innan tjugu minuter förflutit från det Mikael Strogoff och Nadia satt sig till bords, återvände de tillsammans upp på *Kaukasus*' däck.

De togo plats på akterdäcket, och utan någon inledning sade Nadia, sänkande rösten, så att blott Mikael Strogoff kunde höra henne:

— Broder, jag är dotter till en landsförvisad. Jag heter Nadia Fedor. Min mor dog i Riga för knappt en månad sedan, och jag ämnar mig till Irkutsk, der jag vill uppsöka min far för att dela hans landsflykt.

— Också jag ämnar mig till Irkutsk, — inföll Mikael Strogoff, — och jag skall anse det som en ynnest af himlen,

om jag får öfverlemna Nadia Fedor, frisk och oskadd, i hennes fårs händer.

— Tack, broder! — svarade Nadia.

Mikael Strogoff omtalade nu, att han erhållit en speciell podaroschna tör Sibirien, och att från de ryska myndigheternas sida intet hinder kunde uppställas mot hans resa.

Nadia gjorde ingen fråga i detta hänseende. Hon såg i det liksom af försynen föranstaltade mötet med denne okonstlade och välvillige unge man blott en sak — medlet för henne att komma till sin fader.

— Jag hade, — sade hon till honom, — ett pass, som berättigade mig att resa till Irkutsk, men guvernörens öfver Nischni-Novgorod kungörelse har gjort det värdelöst, och utan dig, broder, skulle jag inte kunnat lemna staden, der du fann mig och der jag helt säkert skulle ha dött.

— Och ensam, Nadia, — svarade Mikael Strogoff, — ensam djerfves du våga dig ut på Sibiriens stepper!

— Pligten bjuder mig det, broder!

— Men visste du inte, att det var nästan omöjligt att färdas genom det uppviglade och inkräktade landet?

— Man hade sig ingenting bekant om den tartariskainvasionen, då jag lemnade Riga, — svarade den unga liffländskan. — Det var först i Moskva, jag fick veta denna nyhet!

— Och ändå fortsatte du din resa?

— Det var min pligt.

Dessa ord innefattade denna modiga unga flickas hela karaktär. Nadia tvekade aldrig att göra, hvad som var hennes pligt.

Hon talade derpå om sin fader, Vassili Fedor. Han var en framstående läkare i Riga. Han utöfvade sitt yrke med framgång och lefde lycklig bland de sina. Men då det blef kändt, att han var medlem af ett hemligt sällskap i utlandet, fick han befallning att afresa till Irkutsk, och de gendarmer, som framburo denna order, förde honom utan uppskof öfver gränsen.

Vassili Fedor fick blott tid att omfamna sin redan mycket sjukliga hustru och sin dotter, hvilken kanske snart skulle blifva utan stöd, och gråtande öfver dessa två för honom så kära varelser, afreste han.

Sedan två år tillbaka var han nu bosatt i östra Sibiriens hufvudstad, och der hade han, ehuru nästan utan någon fördel, kunnat fortsätta med sitt yrke såsom läkare. Icke desto mindre skulle han kanske varit lycklig, så vidt en landsförvisad kan vara det, om hans hustru och dotter befunnit sig hos honom. Men fru Fedor, hvilken redan var mycket försvagad, skulle icke kunnat lemna Riga. Tjugu månader efter sin mans afresa dog hon i sin dotters armar, hvilken hon sålunda lemnade ensam och nästan utan tillgångar. Nadia Fedor sökte nu och erhöll utan svårighet den ryska regeringens tillstånd att begifva sig till sin fader i Irkutsk. Hon skref till honom, att hon skulle komma. Hon hade knappt så mycket penningar, som behöfdes för denna långa resa, men hon tvekade det oaktadt icke att företaga den samma. Hon gjorde, hvad hon kunde!... Gud skulle göra det öfriga.Under tiden gick *Kaukasus* uppför floden. Natten hade inbrutit, och luften fyldes med en behaglig svalka. Tusentals gnistor foro upp ur ångarens skorsten, och med bruset af vågorna, som brötos mot dess förstäf, blandade sig vargarnes tjut, hvilka i mörkret hemsökte Kamas högra strand.

*

NIONDE KAPITLET.

# I tarantass dag och natt.

Den följande dagen, den 18 Juli, lade *Kaukasus* till vid kajen i Perm, den sista station den anlöpte vid Kama.

Det guvernement, som fått Perm till hufvudstad, är ett af de största i det ryska riket; sträckande sig öfver Uralbergen, utbreder det sig in på det sibiriska området. Marmorbrott, saltverk, platina- och guldanledningar, kolgrufvor bearbetas der i stor skala. Sådant Perm nu är, innan det i följd af sitt läge blifvit en stad af första ordningen, är det mycket litet tilldragande, mycket smutsigt, mycket osnyggt, och har ingenting att bjuda på. För dem, som från Ryssland resa till Sibirien, är denna brist på komfort temligen likgiltig, ty de komma från det inre och hafva försett sig med allt, hvad de behöfva; men för dem, som inträffa der från mellersta Asien, skulle det otvifvelaktigt icke vara obehagligt, om de efter en lång och ansträngande resa funne den första europeiska, vid den sibiriska gränsen belägna staden i kejsarriket bättre försedd.

I Perm är det de resande bortsälja sina genom den långa färden öfver de sibiriska slätterna mer eller mindre skadade åkdon. Der är det äfven de, som resa från Europa till Asien, köpa vagnar om sommaren och slädar om vintern, innan de för en tid af flere månader begifva sig in på stepperna. Under tiden gick *Kaukasus* uppför floden. Natten hade inbrutit, och luften fyldes med en behaglig svalka. Tusentals gnistor foro upp ur ångarens skorsten, och med bruset af vågorna, som brötos mot dess förstäf, blandade sig vargarnes tjut, hvilka i mörkret hemsökte Kamas högra strand.

*

NIONDE KAPITLET.

# I tarantass dag och natt.

Den följande dagen, den 18 Juli, lade *Kaukasus* till vid kajen i Perm, den sista station den anlöpte vid Kama.

Det guvernement, som fått Perm till hufvudstad, är ett af de största i det ryska riket; sträckande sig öfver Uralbergen, utbreder det sig in på det sibiriska området. Marmorbrott, saltverk, platina- och guldanledningar, kolgrufvor bearbetas der i stor skala. Sådant Perm nu är, innan det i följd af sitt läge blifvit en stad af första ordningen, är det mycket litet tilldragande, mycket smutsigt, mycket osnyggt, och har ingenting att bjuda på. För dem, som från Ryssland resa till Sibirien, är denna brist på komfort temligen likgiltig, ty de komma från det inre och hafva försett sig med allt, hvad de behöfva; men för dem, som inträffa der från mellersta Asien, skulle det otvifvelaktigt icke vara obehagligt, om de efter en lång och ansträngande resa funne den första europeiska, vid den sibiriska gränsen belägna staden i kejsarriket bättre försedd.

I Perm är det de resande bortsälja sina genom den långa färden öfver de sibiriska slätterna mer eller mindre skadade åkdon. Der är det äfven de, som resa från Europa till Asien, köpa vagnar om sommaren och slädar om vintern, innan de för en tid af flere månader begifva sig in på stepperna.Mikael Strogoff hade redan uppgjort sin resplan, och nu gälde det blott att sätta den i verket.

Det fins en postbefordran, hvarmed man ganska fort gör färden öfver Ural-bergens kedja, men sådana förhållandena nu voro, kunde man ej räkna på att den befann sig i vanligt skick. Om den varit det, skulle Mikael Strogoff, som ville resa fort och utan att vara beroende af någon, begagnat sig deraf. Nu föredrog han med skäl att köpa ett åkdon och fara från skutshåll till skjutshåll, med *na vodku* (drickspenningar) sporrande nitet hos postiljonerna, som på landets språk kallas *iemschiks*.

Till följd af de åtgärder, som vidtagits mot främlingarna af asiatisk härkomst, hade olyckligtvis redan ett stort antal sådana resande lemnat Perm, hvilket gjorde, att det var särdeles ondt om åkdon. Mikael Strogoff skulle alltså blifva tvungen att hålla till godo med hvad andra ratat. Hvad beträffar hästar, kunde tsarens kurir, så länge han icke kommit in i Sibirien, utan fara framvisa sin podaroschna, och man skulle spänna för åt honom först af alla. Sedan han en gång lemnat det europeiska Ryssland bakom sig, hade han ingenting annat att förlita sig på än makten hos sina rubler.

Men för hvilket slags åkdon skulle han spänna dessa hästar? För en telega eller en tarantass?

Telegan är helt enkelt blott en vanlig fyrhjulig kärra, gjord af absolut ingenting annat än af trä. Hjulen, hjulaxlarna, sprintarna, sjelfva vagnskorgen, skalmarna, allt detta har skogen släppt till, och de olika delar, hvaraf telegan består, sammanhållas medelst grofva rep. Ingenting kan vara mera primitivt, ingenting mindre beqvämt, men också ingenting lättare att laga, om någon olyckshändelse skulle inträffa under vägen. Det är ingen brist på furor å den ryska gränsen och hjulaxlarna växa i naturligt skick i skogarna. Med telegan fortskaffas den extra posten, känd under namnet *peräkladnoï*, och för hvilken alla vägar äro goda. Det bör dockmedgifvas, att ibland brista de rep, som sammanhålla hela apparaten, och medan bakdelen af fordonet fastnar i något kärr och stannar qvar der, ankommer framdelen på sina två hjul till skjutshållet, men redan detta resultat anses såsom tillfredsställande.

Mikael Strogoff skulle utan tvifvel blifvit tvungen att begagna sig af telegan, om han ej varit nog lycklig att komma öfver en tarantass.

Vi vilja visst icke säga, att detta senare åkdon betecknar slutpunkten för vagnmakeriindustriens utveckling. I likhet med telegan saknar det fjedrar; i brist på jern är här vid lag icke sparadt på trä, men dess fyra hjul, mellan hvilka afståndet öfver hvardera axeln utgöres af åtta eller nio fot, tillförsäkra det en viss jemnvigt på de gropiga och allt för ofta af regnet genomskurna vägarna. En läderskärm skyddar de resande mot vägsmutsen, och en stark lädersuflett, som kan fällas ned och sluta till nästan hermetiskt, gör att man i detta slags åkdon ej besväras så synnerligt af sommarens starka värme och svåra oväder. För öfrigt är tarantassen lika stark och lika lätt att laga som telegan, men å andra sidan är den mindre blottstäld för faran att lemna sin bakdel i sticket på landsvägen.

För öfrigt var det först efter trägna spaningar som Mikael Strogoff lyckades upptäcka denna tarantass, och sannolikt skulle man ej kunnat uppspåra en till i hela staden Perm. Det oaktadt prutade han för syns skull duktigt på priset för att bevara sin roll såsom Nikolas Korpanoff, den anspråkslöse köpmannen från Irkutsk.

Nadia hade gjort sin reskamrat sällskap på hans jagt efter ett åkdon. Ehuru målet de ville nå var olika, hade de båda två lika brådt att hinna fram och följaktligen att komma af. Man skulle kunnat säga, att en och samma vilja besjälade dem!

— Syster, — sade Mikael Strogoff, — jag skulleför din skull önskat att det lyckats mig finna ett beqvämare åkdon.

Tarantassen lemnade Perm i ett moln af dam (sid. 107).— Broder, och det säger du åt mig, som skulle rest ensam, till och mëd, om det behöfts, till fots, för att återfinna min far!

— Jag betviflar inte ditt mod, Nadia, men det ges fysiska ansträngningar, som en qvinna inte kan uthärda.

— Jag skall uthärda dem, hvilka de än må vara, — svarade den unga flickan. — Om du hör en klagan slippa öfver mina läppar, så lemna mig och fortsätt din resa ensam!

En halftimme senare voro tre posthästar, sedan podaroschnan blifvit framvisad, spända för tarantassen. Dessa djur, som voro betäckta med långt hår, liknade björnar gående på alla fyra. De tillhörde den sibiriska rasen, voro småväxta men lifliga.

Se här huru postiljonen, iemschiken, spänt för dem: en, den största, sköts tillbaka mellan två långa skalmar, i hvilkas främre ändar var fäst en träbåge, som kallas *duga* och hvarvid hänga tofsar och bjellror; de två andra hästarna voro helt enkelt ispända med linor, som gingo till tarantassens fotsteg. För öfrigt nästan inga seltyg och i stället för tömmar vanliga rep.

Hvarken Mikael Strogoff eller den unga liffländskan medförde någon packning. Den hastighet, hvarmed den enes resa borde ske, liksom den andras mer än blygsamma tillgångar, hade förbjudit dem att belasta sig med något resbagage. Under för handen varande omständigheter var det en lycka, ty antingen skulle tarantassen icke kunnat inrymma äfven packningen eller också skulle de resande ej fått rum. Den var afsedd blott för två personer utom iemschiken, hvilken håller sig qvar på sin smala kuskbock endast genom ett underverk af balanseringskonst.

Denne iemschik ombytes dessutom vid hvarje skjutshåll. Den som körde tarantassen det första hållet var sibirier liksom hans hästar och icke mindre raggig än de, med långt, öfver pannan fyrkantigt klippt hår, hattmed uppvikta brätten, röd gördel, kappa med snören, som korsades på knapparne, hvilka voro stämplade med det kejserliga vapnet.

Då iemschiken kom fram med sina hästar, hade han i början kastat en forskande blick på de resande i tarantassen. Ingen packning! — Och hvar skulle han väl stoppat in den? — Alltså föga gynsamma utsigter. Han gjorde en den mest uttrycksfulla grimas.

— Korpar, — sade han utan att bekymra sig om, huruvida de resande hörde hans ord eller ej, — korpar efter sex kopek versten!

— Nej, örnar! — inföll Mikael Strogoff, hvilken fullkomligt förstod iemschikernas yrkesspråk, — örnar, förstår du, efter nio kopek versten, och drickspengar till på köpet!

En glad pisksmäll var det svar han fick.

På de ryska postiljonernas språk betyder "korp" det samma som en snål eller fattig resande, hvilken vid skjutshållen betalar hästarna med två eller tre kopek milen. En "örn" vill säga detsamma som en resande, hvilken icke ryggar tillbaka för de höga prisen och dessutom är frikostig på drickspengar. Också kan icke heller korpen göra anspråk på att flyga lika fort som den kejserliga fågeln.

Nadia och Mikael Strogoff togo genast plats i tarantassen. Några reservdelar, hvilka voro föga skrymmande och nedlades i vagnslådan, borde kunna göra det möjligt för dem att, i händelse de blefvo uppehållna, kunna uppnå posthusen, hvilka stå under uppsigt af staten och äro mycket beqvämt inrättade. Sufletten slogs ned, ty värmen var outhärdlig, och vid middagstiden lemnade tarantassen Perm, bortförd af sina tre hästar i ett moln af dam.

Det sätt, hvarpå iemschiken höll sitt spann i jemnt traf, skulle bestämdt hafva ådragit sig uppmärksamhet af alla andra resande än ryssar och sibirier, ty helt säkerthade de icke varit vana vid en sådan körmetod. Hästen med träbågen, hvilken var något större än sina sidokamrater och bestämde hastigheten, vidmakthöll oföränderligen, vare sig det gick uppför eller utför, ett ganska sträckt men fullkomligt jemnt traf. De två andra hästarna syntes icke känna till något annat sätt att springa än galopp och hade för sig tusen roligheter. För öfrigt slog iemschiken dem aldrig med piskan. På sin höjd eggade han upp dem med dugtiga pisksmällar. Men hur många epitet han slösade på dem, då de skickade sig såsom lydiga och snälla djur, för att icke räkna de namn på helgon, hvarmed han öfverhopade dem! Repen, hvilket tjenade honom som tömmar, skulle icke inverkat något på dessa halfskenande djur, men "*na pravo*" (åt höger), "*na levo*" (åt venster), dessa med gutturalröst uttalade ord åstadkommo mera än betsel eller bridong.

Och hvilka vackra påmaningar allt efter omständigheterna!

— Hopp, mina dufvor! — upprepade iemschiken. — "Hopp, mina snälla svalor! Flyg, mina små dufvor! Morska upp dig, kusin till venster! Raska på nu, pappa lilla, till höger!

Men också, då farten saktades, hvilka förolämpande tillmälen, hvilkas betydelse tycktes uppfattas af de finkänsliga djuren!

— Knalla på då, din förb-e latmask! Måtte hin ta dig, din snigel! Jag skall flå dig lefvande, sköldpadda, och du skall bli fördömd i andra verlden!

Det må nu vara huru som helst med dessa olika sätt att köra, hvilka fordra mera styrka i strupen hos iemschikerna än kraft i armen, tarantassen flög emellertid vägen framåt och tillryggalade tolf till fjorton verst i timmen.

Mikael Strogoff var van vid detta slags fordon och vid detta sätt att färdas. Hvarken skakningarna ellerstötarna kunde rubba hans lugn. Han visste, att ett ryskt spann undviker hvarken stenar eller hjulspår eller jordras eller omkullstörtade träd eller utskärningar af regnet i vägarna. Han var skapad för sådant. Hans följeslagerska deremot löpte stor fara att blifva illa åtgången vid stötarna, men hon beklagade sig icke.

I början af färden förblef den sålunda i sträckande traf bortförda Nadia tyst, men alltjemt upptagen af tanken att komma fram, sade hon sedermera:

— Jag har räknat ut, att det är tre hundra verst mellan Perm och Jekaterinenburg, broder! Har jag misstagit mig?

— Du har inte misstagit dig, Nadia —, svarade Mikael Strogoff, — och då vi kommit fram till Jekaterinenburg, skola vi befinna oss på andra sidan om Uralbergen.

— Huru lång tid behöfs det att komma öfver bergen?

— Fyrtioåtta timmar, om vi resa natt och dag. — Jag säger natt och dag, Nadia —, tillade han, — ty jag kan inte fördröja mig ens ett ögonblick, och jag måste utan afbrott resa till Irkutsk.

— Jag skall inte sinka dig, broder, nej, inte ens en timme, vi skola resa natt och dag.

— Måtte bara den tartariska invasionen ej spärra vägen för oss, Nadia, och vi skola vara framme inom tjugu dagar!

— Har du förut rest denna väg? — frågade Nadia.

— Flere gånger.

— Om det varit vinter nu, skulle vi kunnat resa fortare och säkrare, eller hur?

— Ja, framför allt fortare, men du skulle då ha lidit mycket af kölden och snön.

— Betyder ingenting! Vintern är ryssens vän.

— Ja, Nadia, men tänk, hvilken genomhärdad kroppskonstitution man måste ha för att kunna förlikas med en sådan vän! Jag har ofta på de sibiriskastepperna sett termometern sjunka mer än fyrtio grader under nollpunkten. Jag har, trots min renhudsdrägtDenna drägt kallas *dakha;* den är mycket lätt, men dock fullkomligt ogenomtränglig för kölden., känt mitt hjerta isas, mina lemmar hopkrympa, mina fötter stelna, ehuru jag dessutom haft tredubbla yllestrumpor! Jag har sett hästarna framför min släde öfverdragas med en isskorpa, deras andedrägt frysa i näsborrarna. Jag har sett bränvinet i min lägel förvandlas till is så hård, att knifven ej kunde bräcka den! Men min släde yrde i väg som en orkan! Intet hinder längre på den, så långt ögat kunde nå, jemna och hvita slätten. Inga vattendrag, hvaröfver man är tvungen att uppsöka vadställen! Inga sjöar, som man måste färdas öfver i båt! Öfverallt den hårda isen, öppna och säkra vägen. Men hvilka vedermödor kostar det inte, Nadia! Endast de, som aldrig återkommit och hvilkas lik snötäcket snart gömt, skulle kunna berätta det!

— Du har dock återkommit, broder —, sade Nadia.

— Ja, men jag är sibirier, och redan såsom barn vande jag mig, då jag följde med min far på hans jagter, vid dessa hårda prof. Men dig, Nadia, som sagt mig, att vintern ej skulle ha hejdat dig, att du skulle begifvit dig af ensam, färdig att kämpa mot det sibiriska luftstreckets omildhet, dig har jag tyckt mig se vilsekommen i snön och sjunka till marken för att aldrig mer resa dig!

— Hur många gånger har du färdats öfver steppen om vintern? — frågade den unga liffländskan.

— Tre gånger, Nadia, då jag rest till Tomsk.

— Hvad hade du att göra i Tomsk?

— Helsa på min mor, som väntade mig!

— Och jag ämnar mig till Irkutsk, der min far längtar efter mig! Jag skall till honom framföra min mors sista ord! Häraf kan du förstå, broder, att ingenting skulle kunna afhålla mig från att resa!— Du är en oförfärad flicka, Nadia —, svarade Mikael Strogoff, — och Gud sjelf skulle ha vägledt dig!

Denna dag gick resan raskt undan, ty iemschikerna aflöste hvarandra genast vid hvarje skjutshåll. Örnarna uppe bland bergen skulle icke funnit sitt namn vanhedradt af dessa landsvägens "örnar". Det höga pris, de resande betalte för hvarje häst, de rundligt tilltagna drickspenningarna rekommenderade dem särskildt hos körsvennerna.

Möjligen funno postmästarna det besynnerligt, att efter kungörelsens utfärdande en ung man och hans syster, synbarligen ryssar båda två, obehindradt kunde resa genom Sibirien, som var stängdt för alla andra, men deras papper voro i behörig ordning, och de hade sålunda rättighet att passera. Också rullade tarantassen förbi milstolparna i ilande fart.

För öfrigt voro Mikael Strogoff och Nadia icke de enda, som befunno sig på väg från Perm till Jekaterinenburg. Redan vid de första skjutshållen hade tsarens kurir fått veta, att nya hästar spänts för ett åkdon, men då han icke befarade att blifva utan hästar, egnade han icke vidare någon uppmärksamhet deråt.

De få raster, som gjordes den dagen, använde man blott till att äta något. I posthusen erhölls både logis och mat. Dessutom skulle, i brist på skjutshåll, den ryske bondens hus icke hafva varit mindre gästfritt. I dessa byar, hvilka likna hvarandra nästan allesammans med sin hvitmenade kyrka med grönt tak, kan den resande klappa på alla dörrar, och de skola öppnas för honom. Mujiken skall med leende ansigte räcka sin gäst handen. Man skall bjuda honom bröd och salt, man skall sätta samovaren på elden, och han skall vara liksom hemma hos sig. Familjen skall hellre flytta ut sjelf för att lemna plats åt honom. Den ankommande främlingen är allas slägting. "Gud har sändt honom."

Vid aftonens inbrott frågade Mikael Strogoff, drifven af ett slags instinkt, postmästaren, för huru längesedan åkdonet, som befann sig framför dem, passerat skjutshållet.

— För två timmar sedan, pappa lilla —, svarade honom postmästaren.

— Är det en berlinare?

— Nej, en telega.

— Huru många resande?

— Två.

— Och de åka fort?

— Som "örnar"!

— Låt genast spänna för.

Mikael Strogoff och Nadia, som beslutit att icke stanna ens en timme, reste hela natten.

Vädret var fortfarande vackert, men man kände, att atmosferen, som under tiden blifvit tryckande, småningom mättades med elektricitet. Intet moln skymde stjernornas ljus, och det föreföll, som ett slags varm ånga uppsteg ur marken. Det var att befara, att ett oväder skulle brista lös uppe bland bergen, och dessa oväder äro fruktansvärda. Mikael Strogoff, som var van att spåra de atmosferiska symptomen, anade en mellan elementen förestående strid, hvilken hela tiden oroade honom.

Natten förgick utan olyckshändelse. Trots tarantassens stötar kunde Nadia sofva under några timmar. Den till hälften uppslagna sufletten gjorde det möjligt att inandas litet luft, som lungorna girigt insöpo i denna qväfvande atmosfer.

Mikael Strogoff vakade hela natten, ty han hade icke synnerligt förtroende till iemschikerna, hvilka gerna bruka slumra in på sin kuskbock, och de förspilde icke en timme vid skjutshållen, ej ens på hela vägen.

Framemot klockan 8 den följande morgonen, den 20 Juli, aftecknade sig konturerna af Ural-bergen i öster. Denna ansenliga bergskedja, hvilken skiljer det europeiska Ryssland från Sibirien, befann sig dock ännu på temligen stort afstånd; man kunde icke räkna på attuppnå den förr än mot slutet af dagen. Färden öfver bergen måste alltså ske under den stundande natten.

Denna dag förblef himlen envist mulen, följaktligen var temperaturen något drägligare, men det blåste ytterst starkt.

I betraktande häraf skulle det kanske hafva varit försigtigare att ej begifva sig in bland bergen midt i natten, och

så skulle äfven Mikael Strogoff gjort, om det varit honom medgifvet att dröja. Men då vid sista skjutshållet iemschiken fäste hans uppmärksamhet på några åskknallar, som hördes djupt inne bland bergen, nöjde han sig med att säga till honom:

— En telega befinner sig fortfarande framför oss?

— Ja.

— Hur stort försprång kan den nu ha?

— Omkring en timme.

— Kör, och ni får tredubbla drickspengar, om vi i morgon bittida äro i Jekaterinenburg!

*

TIONDE KAPITLET.

# Ett oväder i Ural-bergen.

De mellan Europa och Asien löpande Ural-bergen hafva en längd af nära 3,000 verst. Antingen man gifver denna bergsträcka namnet Ural, hvilket är af tartariskt ursprung, eller kallar den Pojas, såsom ryssarna benämna den, är namnet passande, alldenstund dessa två ord, hvart och ett i sitt språk, betyda "gördel". Börjande uppe vid Ishafvet, sluta dessa berg vid Kaspiska hafvets strand.

Sådan var den gräns, Mikael Strogoff måste passera för att komma från Ryssland till Sibirien, och vi hafva sagt, att han gjorde klokt, då han valde den väg, som går från Perm till Jekaterinenburg, beläget på östra uppnå den förr än mot slutet af dagen. Färden öfver bergen måste alltså ske under den stundande natten.

Denna dag förblef himlen envist mulen, följaktligen var temperaturen något drägligare, men det blåste ytterst starkt.

I betraktande häraf skulle det kanske hafva varit försigtigare att ej begifva sig in bland bergen midt i natten, och så skulle äfven Mikael Strogoff gjort, om det varit honom medgifvet att dröja. Men då vid sista skjutshållet iemschiken fäste hans uppmärksamhet på några åskknallar, som hördes djupt inne bland bergen, nöjde han sig med att säga till honom:

— En telega befinner sig fortfarande framför oss?

— Ja.

— Hur stort försprång kan den nu ha?

— Omkring en timme.

— Kör, och ni får tredubbla drickspengar, om vi i morgon bittida äro i Jekaterinenburg!

*

TIONDE KAPITLET.

# Ett oväder i Ural-bergen.

De mellan Europa och Asien löpande Ural-bergen hafva en längd af nära 3,000 verst. Antingen man gifver denna bergsträcka namnet Ural, hvilket är af tartariskt ursprung, eller kallar den Pojas, såsom ryssarna benämna den, är namnet passande, alldenstund dessa två ord, hvart och ett i sitt språk, betyda "gördel". Börjande uppe vid

Ishafvet, sluta dessa berg vid Kaspiska hafvets strand.

Sådan var den gräns, Mikael Strogoff måste passera för att komma från Ryssland till Sibirien, och vi hafva sagt, att han gjorde klokt, då han valde den väg, som går från Perm till Jekaterinenburg, beläget på östrasluttningen af Ural-bergen. Denna väg var den beqvämaste och säkraste, den, hvarpå mellersta Asiens alla varor forslas.

Så vida icke någon olyckshändelse inträffade, borde resan öfver bergen kunna göras under natten. Beklagligtvis förebådade de första åskknallarna ett oväder, som, att döma af de atmosferiska tecknen, borde blifva fruktansvärdt. Den elektriska tensionen var så stark, att den blott kunde fördelas genom en våldsam urladdning.

Mikael Strogoff såg efter, att hans unga följeslagerska inrättade sig så beqvämt som möjligt. Sufletten, som en stormil lätt skulle hafva bortryckt, fasthölls ännu säkrare med rep, som korsade hvarandra öfver och bakom densamma. Man fördubblade draglinorna, och man gick ända därhän i omtänksamhet att omlinda hjulnafvarna med halm lika mycket för att stärka hjulen som för att förmildra stötarna, hvilka voro svåra att undvika i en mörk natt. Slutligen förenades fram- och bakdelen af tarantassen, hvilkas hjulaxlar voro helt primitivt fästa vid vagnskorgen, med hvarandra genom en särskild tvärbjelke, som fästes med naglar och skrufvar.

Nadia återtog sin plats inne i vagnskorgen, och Mikael Strogoff satte sig bredvid henne. Framför sufletten, hvilken var fullständigt nedfäld, hängde två lädergardiner, hvilka i viss mån borde skydda de resande mot regnet och vindstötarna.

På hvarje sida om kuskbocken hade man uppsatt en lanterna, hvars matta, snedt fallande sken var föga lämpligt att upplysa vägen, men ehuru det knappt skingrade mörkret, kunde det åtminstone förebygga en sammanstötning med någon annan vagn, kommande från motsatta hållet.

Såsom man ser, voro alla försigtighetsmått vidtagna, och väl var det med hänsyn till denna hotande natt.

— Nadia, vi äro färdiga, — sade Mikael Strogoff.

— Kör, — svarade den unga flickan.Iemschiken fick tillsägelse att köra, och tarantassen sattes i rörelse uppför de första afsatserna af Ural-bergen.

Klockan var nu åtta, och solen höll på att gå ned. Det var redan mycket mörkt, ehuru skymningen räcker ganska länge under dessa breddgrader. Ofantliga dimmor syntes hänga ned från himlahvalfvet, men ingen vindflägt rubbade dem ännu ur deras läge. Ehuru de förblefvo orörliga från den ena horizonten till den andra, var dock icke så förhållandet från zenit till nadir, och afståndet mellan dem och marken minskades synbart. Några af dessa dimlager gåfvo från sig ett slags fosforescerande sken och antogo för ögat formen af bågar af sextio till åttio grader. Dessa molnbälten tycktes småningom närma sig marken och sammandraga sig till ett nät, så att de snart komme att omsluta bergen, liksom en orkan i de högre luftlagren jagat dem ofvanifrån nedåt. Dessutom gick vägen uppåt mot dessa stora moln, hvilka voro mycket tjocka och nästan färdiga att kondensera sig. Inom kort skulle väg och dimmor sammansmälta, och så vida icke molnen snart upplöste sig i regn, skulle dimman blifva så tjock, att tarantassen ej kunde köras längre utan fara för att störta ned i någon afgrund.

Ural-bergen uppnå emellertid blott en medelmåttig höjd. Den högsta spetsen räknar icke öfver 5,000 fot. Den eviga snön vet man icke af der, och den, som en sibirisk vinter hopar på dessa bergs spetsar, smälter fullkomligt för sommarsolen. Orter och träd uppnå der sin vanliga höjd och deröfver. Liksom jern- och koppargrufvornas erfordrar guld- och silfvergrufvornas jemte ädelstenslagrens bearbetning en rätt ansenlig massa arbetare. Också påträffas dessa byar, som man kallar *zavody*, ganska allmänt, och den genom de stora passen sprängda vägen kan utan svårighet befaras med postdiligens.

Men hvad som är lätt vid vackert väder och full dager, är förenadt med svårighet och faror, då elementenvåldsamt kämpa mot hvarandra och man befinner sig midt inne i striden.

Mikael Strogoff visste af egen erfarenhet, hvad ett oväder bland bergen vill säga, och kanske fann han med skäl det stundande ovädret lika fruktansvärdt som dessa förfärliga snöstormar, hvilka under vintern bryta lös med ojemförlig våldsamhet.

Vid afresan regnade det ännu icke. Mikael Strogoff hade dragit upp lädergardinerna, som skyddade det inre af tarantassen, och kastade spejande blickar framåt vägen och på dess sidor, hvilka det darrande skenet från lanternorna befolkade med fantastiska silhuetter.

Orörlig och med korslagda armar, såg äfven Nadia utåt, men utan att luta sig fram, under det hennes följeslagare, sträckande sig utom vagnskorgen med halfva kroppen, rådfrågade på samma gång himlen och jorden.

Atmosferen var fullkomligt lugn, men det var ett hotande lugn. Ej en luftmolekyl rördes ännu ur stället. Man skulle kunnat säga, att den halfqväfda naturen ej andades längre och att hennes lungor, d. v. s. dessa dystra och tjocka, af någon orsak af tvinsot angripna moln, ej kunde arbeta längre. Om icke gnisslandet af tarantassens hjul, hvilka krossade gruset på vägen, skramlet från åkdonet, de andfådda hästarnas flåsande andedrägt och bullret af deras jernskodda hofvar, som framlockade gnistor ur kiselstenarna, varit, skulle en fullkomlig tystnad rådt.

För öfrigt var vägen alldeles öde. Tarantassen mötte denna hotande natt icke en fotgängare, icke en ryttare, icke något slags åkdon i dessa trånga uralska pass. Icke en kolareld i skogen, icke ett läger, uppslaget af grufarbetare, icke en undangömd hydda bland buskarna. Det erfordrades verkligen sådana skäl, som icke medgifva någon tvekan, något dröjsmål för att under dylika förhållanden företaga en resa öfver Ural-bergen. Mikael Strogoff hade icke tvekat. Detta varhonom omöjligt; men dessa resande — som nu började i högsta grad sysselsätta hans tankar — hvilkas telega hade en timmes försprång framför hans tarantass, hvilka kunde de vara? Hvilka vigtiga skäl hade de att vara så oförsigtiga?

Under någon tid grubblade Mikael Strogoff häröfver. Framemot kl. 11 började blixtarna upplysa himlen, och så fortgick det. Vid deras plötsliga sken såg man skymta och försvinna konturerna af de högresta furor, som stodo hopade här och der utefter vägen. Då derpå tarantassen strök utefter vägkanten, upplyste de flammande ljungeldarna djupa svalg. Emellanåt tillkännagaf ett doft buller, att tarantassen passerade en bro af knappt fyrkanthuggna timmerstockar, som slagits öfver någon afgrund, hvarvid åskan tycktes mullra under den. Dessutom började luften snart fyllas af ett entonigt susande, hvilket blef allt dofvare, ju mer det steg uppåt i de högre regionerna. Med dessa olikartade ljud blandade sig rop och interjektioner från iemschiken, som än vänligt uppmuntrade, än grälade på sina stackars djur, hvilka voro mera uttröttade af den tryckande luften än af den besvärliga vägen. Ej ens bjellrorna i träbågen kunde längre lifva dem, och stundom vacklade de.

— Huru dags kunna vi ha uppnått spetsen af passet? — frågade Mikael Strogoff iemschiken.

— Kl. 1 på morgonen — om vi komma dit! — svarade denne, skakande på hufvudet.

— Men säg mig, min vän, detta oväder är inte det första du varit med om bland bergen, eller hur?

— Nej, och gifve Gud, att det icke må blifva mitt sista!

— Är du rädd då?

— Jag är inte rädd, men jag upprepar ännu en gång, att du gjort orätt i att bege dig af.

— Jag skulle gjort ännu mera orätt, om jag stannat qvar.— Hopp då, mina dufvor! — svarade iemschiken, såsom en man, hvars pligt det är att lyda, icke att resonnera.

I detta ögonblick hördes ett sorl i fjerran. Det lät, som om tusentals gälla och bedöfvande hvisslingar genomskuro den hittills lugna atmosferen. Vid det bländande skenet af en blixt, hvilken nästan ögonblickligen åtföljdes af en förfärlig åskknall, varseblef Mikael Strogoff stora tallar, som skakades fram och tillbaka på en bergsspets. Orkanen bröt nu lös, men den rasade ännu blott i de höga luftlagren. Ett brakande angaf, att några gamla eller illa rotfästa träd icke hade kunnat motstå vindstötens första anfall. En lavin af krossade trädstammar kom farande öfver vägen, efter att hafva studsat tillbaka på klipporna, och försvann i afgrunden till venster, två hundra steg framför taran tassen.

Hästarna hade tvärstannat.

— Hopp, mina söta dufvor! — skrek iemschiken, blandande sin piskas smällningar med åskans dunder.

Mikael Strogoff fattade Nadias hand.

— Sofver du, syster? — frågade han henne.

— Nej, broder.

— Var beredd på allt. Vi ha ovädret öfver oss!

— Jag är beredd.

Mikael Strogoff fick knappt tid att draga för tarantassens lädergardiner.

Orkanen kom såsom ett åskslag.

Hoppande ned från kuskbocken, kastade sig iemschiken framför sina hästar för att hålla dem tillbaka, ty en ofantlig fara hotade hela spannet.

Tarantassen stod nu orörlig vid en krökning af vägen, der orkanen kom brusande. Man måste alltså hålla den midt emot vinden, ty i annat fall skulle vagnen, tagen från sidan, ofelbarligen vräkts öfver ända och nedstörtats i en djup afgrund, utefter hvars venstra sida vägen strök. De af stormen tillbakadrifna hästarnastegrade sig, och iemschiken förmådde icke lugna dem. På smeknamnen följde nu de mest förolämpande tillmälen. Här uträttade de ingenting. De stackars djuren, som bländades af ljungeldarna och skrämdes af de tätt på hvarandra följande åskskrällarna, hvilka i styrka kunde jemföras med artillerisalvor, hotade att afslita sina draglinor och skena. Iemschiken var icke längre herre öfver sitt spann.

I detta ögonblick kastade sig Mikael Strogoff med ett hopp ned ur tarantassen och kom honom till hjälp. Begåfvad med föga vanlig styrka, lyckades han, dock icke utan ansträngning, få bugt på hästarna.

Men nu fördubblades orkanens raseri. På detta ställe vidgade sig vägen i form af en tratt, och stormvinden brusade ned deri, såsom den skulle hafva gjort i dessa luftvexlingsmaskiner, hvilka om bord på ångare riktas mot vinden. På samma gång började en lavin af stenar och trädstammar rulla ned utför sluttningarna.

— Vi kunna inte stanna här, — sade Mikael Strogoff.

— Vi skola inte heller göra det! — utropade iemschiken helt förfärad, i det han med all sin kraft sökte hålla stånd mot det lössläppta elementet. — Orkanen skall snart ha förpassat oss till foten af berget, och det på den ginaste vägen!

— Tag fast i den högra hästen, pultron! — utbrast nu Mikael Strogoff. — Jag svarar för den venstra !

Ett nytt anlopp af orkanen afbröt Mikael Strogoff.

Tsarens kurir och iemschiken måste böja sig ända ned till marken för att icke blifva kullkastade, men trots de ansträngningar, som gjordes af dem och hästarna, hvilka de höllo rakt mot vinden, kastades tarantassen ett godt stycke tillbaka, och om den icke hejdats af en trädstam, skulle den hafva vräkts ned från vägen.

— Var inte rädd, Nadia! — ropade Mikael Strogoff.

— Jag är inte rädd, — svarade den unga liffländskan, utan att hennes röst förrådde den minsta rörelse.Han lyckades, dock icke utan ansträngning, få bugt på hästarna (sid. 119).

Åskknallarna hade upphört för ett ögonblick, och sedan den förfärliga orkanen svängt om hörnet, försvann den i bergpassets djup.Nödrop, broder! Hör! (sid. 125).

— Vill du vända om ned? — frågade iemschiken.

— Nej, vi måste uppåt vidare. Vi måste om detta hörn. Högre upp skall sluttningen skydda oss!— Men hästarna streta mot!

— Gör som jag, och drag dem uppåt!

— Orkanen skall återkomma!

— Vill du lyda?

— Du vill det!

— Det är fadern som befaller det! — svarade Mikael Strogoff, hvilken för första gången åkallade kejsarens, detta nu öfver tre verldsdelar allsmäktiga namn.

— Framåt, mina svalor! — utropade iemschiken, fattande högerhästen, under det Mikael Strogoff gjorde likaledes med den venstra.

De sålunda hållna hästarna satte sig motsträfvigt i gång. De kunde icke längre kasta sig åt sidan, och då mellanhästen ej längre drogs åt sidorna, kunde han hålla sig midt på vägen. Men menniskor och djur, hvilka orkanen angrep framifrån, kunde knappt taga tre steg framåt utan att rygga ett och ibland två tillbaka. De halkade, de föllo, de stego åter upp. Under denna lek riskerade tarantassen högeligen att komma i olag. Om icke sufletten varit fastsatt så säkert, skulle densamma bortryckts från tarantassen i första taget.

Mikael Strogoff och iemschiken använde mer än två timmar på att komma uppför denna del af vägen, som var på sin höjd en half verst och så omedelbart utsatt för orkanens piskande anlopp. Faran låg nu icke blott i denna orkan, som bekämpade spannet och dess två ledare, utan förnämligast i detta regn af stenar och bräckta trädstammar, som nedstörtade från berget.

Plötsligen varseblef man vid skenet af en blixt ett stenblock, som kom nedrullande med växande hastighet rakt öfver tarantassen.

Iemschiken uppgaf ett anskri.

Med ett kraftigt rapp af piskan ville Mikael Strogoff drifva hästarna framåt, men dessa stodo stilla. Blott några steg och stenblocket skulle hafva rullat bakom dem!

På ett tjugondels sekund skulle Mikael Strogoff settbåde tarantassen och sin följeslagerska krossade! Han hade ej längre tid att rycka henne lefvande ur vagnen!

Men nu af denna öfverhängande fara hemtande en öfvermensklig styrka, kastade han sig bakåt med ryggen mot tistelstången och fötterna spända i marken och dref sålunda det tunga åkdonet några steg tillbaka.

I sin fart snuddade det ofantliga klippblocket vid den unge mannens bröst och beröfvade honom andedrägten, som om det varit en kanonkula, söndermalande kiselstenarna på vägen, hvilka gåfvo gnistor från sig.

— Broder! — utropade förskräckt Nadia, hvilken vid skenet af en blixt hade sett hela denna scen.

— Nadia, — svarade Mikael Strogoff, — var inte rädd, Nadia!

— Det är inte för mig jag kunde vara rädd!

— Gud är med oss, syster!

— Med mig, helt säkert, broder, efter han fört dig i min väg! — hviskade den unga flickan.

Den stöt, Mikael Strogoff gifvit tarantassen, var icke utan sin nytta, ty nu kunde de förskrämda hästarna återtaga sin första kosa. Att så säga, dragna framåt af Mikael Strogoff och iemschiken, gingo de uppför vägen ända till ett trångt, i norr och söder gående pass, der de borde vara skyddade mot direkta anfall af orkanen. Sluttningen till höger erbjöd en skyddad plats genom en utskjutande, ofantlig klippa, som befann sig i medelpunkten af en stormhvirfvel. Vinden hvirflade alltså icke der, och platsen var temligen fredad, medan i periferien af denna cyklon hvarken djur eller menniskor kunde stå emot densamma.

I ett ögonblick nedvräktes också några furor, hvilkas spetsar stucko upp öfver klipporna, liksom om en ofantlig lie afskurit dem nästan jems med grenarna.

Ovädret rasade nu som värst. Blixtarna uppfylde passet och åskknallarna dånade fortfarande. Marken,som skälfde vid dessa ursinniga knallar, tycktes darra, liksom om Ural-bergen bäfvat i sina grundvalar.

Till all lycka hade tarantassen kunnat sättas i skygd i en djup urhålkning i klippväggen, dit orkanen icke kunde intränga annat än från sidan. Men den var dock ej så väl skyddad, att icke några sneda vindstötar, ledda ur sin kosa genom utsprången från sluttningen, ibland träffade och skakade densamma våldsamt. Åkdonet stöttes då mot klippväggen med sådan fart, att man kunde befara, att det skulle slås i tusen spillror.

Nadia måste lemna sin plats i tarantassen. Sedan Mikael Strogoff vid skenet från den ena af lanternorna sökt efter en tillflyktsort, upptäckte han slutligen en fördjupning, åstadkommen af någon grufarbetares hacka, och den unga flickan hukade sig ned der, i afvaktan på att resan kunde fortsättas.

I detta ögonblick — klockan var 1 på morgonen — började regnet falla, och snart nådde de regnblandade stormbyarna en ytterlig våldsamhet, men de kunde dock icke släcka himlens eld. Dessa sammanstötande omständigheter gjorde det för närvarande omöjligt att fortsätta färden.

Huru stor Mikael Strogoffs otålighet var — och man må icke undra deröfver — måste han låta det värsta ovädret gå öfver. Sedan han väl kommit till det pass, som korsade vägen från Perm till Jekaterinenburg, hade han blott att färdas utför östra sluttningen af Ural-bergen, och att under dessa förhållanden begifva sig ned på en af tusen bergbäckar genomskuren mark, i storm och hällregn, det var ovilkorligen att blottställa sitt lif, att kasta sig i afgrunden.

— Att vänta är en betänklig sak, — sade Mikael Strogoff, — men derigenom undviker jag åtminstone ännu längre uppehåll. Orkanens våldsamhet låter mig hoppas, att den icke skall blifva långvarig, och nedfärden, somvi inte våga företaga i mörkret, skall blifva, om inte lätt, så åtminstone möjlig efter soluppgången.

— Låtom oss vänta, broder, — svarade Nadia, — men om du fördröjer din resa, så gör det inte derför, att du vill bespara mig ansträngningar eller faror!

— Nadia, jag vet, att du är besluten att trotsa allt, men genom att blottställa oss båda skulle jag äfventyra mer än mitt lif, mer än ditt, jag skulle svika det värf, den pligt jag framför allt måste uppfylla!

— En pligt! hviskade Nadia.

I detta ögonblick sönderslet en våldsam blixt himlen och tycktes, att så säga, förflyktiga regnet. I detsamma brakade en häftig åskknall. Luften fyldes med en nästan qväfvande svafvellukt, och en på ett afstånd af tjugu steg från vagnen befintlig dunge af stora furor flammade upp såsom en jättefackla.

Iemschiken, hvilken kastades till marken af åskslaget, reste sig, lyckligtvis utan att hafva blifvit skadad.

Då de sista åskknallarna dött bort bland bergens klyftor, kände Mikael Strogoff Nadias hand häftigt trycka hans, och han hörde henne hviska dessa ord i sitt öra:

— Nödrop, broder! Hör!

*

## ELFTE KAPITLET.

# Nödstälda resande.

Under detta korta uppehåll i orkanen hördes verkligen rop från öfre delen af vägen och på temligen nära håll från den urhålkning i klippväggen, som skyddade tarantassen.

Det lät såsom förtviflade ångestrop, med all sannolikhet kommande från någon nödstäld resande.

Mikael Strogoff lyssnade.

Iemschiken lyssnade också, men skakande på vi inte våga företaga i mörkret, skall blifva, om inte lätt, så åtminstone möjlig efter soluppgången.

— Låtom oss vänta, broder, — svarade Nadia, — men om du fördröjer din resa, så gör det inte derför, att du vill bespara mig ansträngningar eller faror!

— Nadia, jag vet, att du är besluten att trotsa allt, men genom att blottställa oss båda skulle jag äfventyra mer än mitt lif, mer än ditt, jag skulle svika det värf, den pligt jag framför allt måste uppfylla!

— En pligt! hviskade Nadia.

I detta ögonblick sönderslet en våldsam blixt himlen och tycktes, att så säga, förflyktiga regnet. I detsamma brakade en häftig åskknall. Luften fyldes med en nästan qväfvande svafvellukt, och en på ett afstånd af tjugu steg från vagnen befintlig dunge af stora furor flammade upp såsom en jättefackla.

Iemschiken, hvilken kastades till marken af åskslaget, reste sig, lyckligtvis utan att hafva blifvit skadad.

Då de sista åskknallarna dött bort bland bergens klyftor, kände Mikael Strogoff Nadias hand häftigt trycka hans, och han hörde henne hviska dessa ord i sitt öra:

— Nödrop, broder! Hör!

*

ELFTE KAPITLET.

# Nödstälda resande.

Under detta korta uppehåll i orkanen hördes verkligen rop från öfre delen af vägen och på temligen nära håll från den urhålkning i klippväggen, som skyddade tarantassen.

Det lät såsom förtviflade ångestrop, med all sannolikhet kommande från någon nödstäld resande.

Mikael Strogoff lyssnade.

Iemschiken lyssnade också, men skakande påhufvudet, som om det synts honom omöjligt att efterkomma denna kallelse.

— Resande, som ropa på hjelp! — utropade Nadia.

— De kunna inte räkna på oss! — svarade iemschiken.

— Hvarför inte! — utbrast Mikael Strogoff. — Böra vi inte göra för dem, hvad de kanske skulle göra för oss under liknande förhållanden?

— Men ni ämnar väl inte äfventyra tarantassen och hästarna!

— Jag vill uppsöka dem till fots, — svarade Mikael Strogoff, afbrytande iemschiken.

— Jag följer med dig, broder, — sade den unga liffländskan.

— Nej, dröj qvar här, Nadia. Iemschiken skall stanna hos dig. Jag vill inte lemna honom ensam.

— Jag stannar qvar, — svarade Nadia.

— Lemna inte denna tillflyktsort, hända hvad som hända vill!

— Du skall återfinna mig, der jag nu är.

Mikael Strogoff tryckte sin följeslagerskas hand, och vikande om hörnet, försvann han snart i mörkret.

— Din bror har orätt, — sade iemschiken till den unga flickan.

— Han har rätt, — svarade Nadia blott.

Under tiden skyndade Mikael Strogoff raskt uppför vägen. Om han var ifrig att bringa dem, som uppgåfvo dessa

nödrop, hjelp, så var han icke mindre nyfiken att få veta, hvilka dessa resande kunde vara, som ovädret icke hade afhållit från att våga sig upp bland bergen, ty han betviflade icke att det var de samma, hvilkas telega fortfarande hade försprång framför hans tarantass.

Regnet hade upphört, men orkanens våldsamhet fördubblades. Ropen, som stormen bar på sina vingar, blefvo allt tydligare. Från det ställe, der Mikael Strogoff qvarlemnat Nadia, kunde man icke se något. Vägen gick ikrokar, och vid skenet af blixtarna var det omöjligt att urskilja något annat än de öfver vägen hängande klippmassorna. De i alla dessa hörn brutna stormilarna bildade hvirflar, dem det var svårt att komma igenom, och Mikael Strogoff måste anlita sin ovanliga styrka för att motstå dem.

Men han märkte snart, att de resande, hvilkas rop han hört, ej borde vara långt borta. Ehuru Mikael Strogoff ej kunde se dem ännu, vare sig att de blifvit nedkastade från vägen eller att mörkret dolde dem för hans blickar, så nådde dock deras ord temligen tydligt till hans öra.

Se här hvad han hörde, och som förorsakade honom en viss öfverraskning:

— Dummerjöns, vill du komma tillbaka?

— Jag skall låta knuta dig vid nästa station.

— Hör du, fördömde postiljon! Nå, kommer du!

— Så här blir man skjutsad här i landet.

— Och det här kallar man en telega!

— Den trefaldiga åsnan! Han far sin kos och tycks inte bry sig om, att han lemnar oss qvar på vägen!

— Att behandla mig på ett sådant sätt; mig, en ackrediterad engelsman! Jag skall klaga och laga att han blir hängd!

Den som sade detta var verkligen högst förbittrad. Men plötsligt föreföll det Mikael Strogoff, som om den andre fann sig i situationen, ty ett under en sådan scen högst oväntadt gapskratt ljöd plötsligt, och derpå vexlades dessa ord:

— Nå, det måtte jag säga, det är allt för löjligt!

— Ni vågar skratta! — svarade i temligen arg ton medborgaren från de förenade konungarikena.

— Ja visst, min käre kollega, och det af godt hjerta, ty det är det bästa jag kan göra. Gör ni likaledes! På min ära, det är allt för löjligt, något dylikt har man aldrig sett!Mikael Strogoff skyndade raskt uppför vägen (sid. 126).

I detta ögonblick brakade en förfärlig åskknall genom passet, och bergens ekon mångfaldigade den iöfverväldigande dimensioner. Sedan den sista rullningen dött bort, hördes den glädtiga stämman än en gång säga:

— Ja, utomordentligt löjligt! Något sådant skulle aldrig kunnat hända i Frankrike!

— Inte i England heller! — svarade engelsmannen.

På den af blixtarna nu starkt upplysta vägen varseblef Mikael Strogoff på tjugu stegs afstånd två resande, hopkrupna bredvid hvarandra på baksätet i ett besynnerligt åkdon, hvilket tycktes ha sjunkit djupt ned i ett hjulspår.

Mikael Strogoff närmade sig de två resandena, af hvilka den ene fortfor att skratta och den andre att svärja, och nu igenkände han de två tidningskorrespondenter, som, efter att hafva gått om bord på *Kaukasus*, gjort ressällskap med honom hela vägen från Nischni-Novgorod till Perm.

— Åh, god dag, min herre ! — utropade fransmannen. — Förtjust öfver att råka er i denna belägenhet! Tillåt mig att få presentera för er min intime fiende, herr Blount.

Den engelske korrespondenten helsade, och kanske ämnade han i sin ordning presentera sin kollega Alcide

Jolivet, då Mikael Strogoff sade till honom:

— Behöfs inte, mina herrar, vi känna hvarandra, efter vi redan gjort ressällskap på Volga.

— Ah, mycket rätt! Alldeles, herr...?

— Nikolas Korpanoff, handlande från Irkutsk, — svarade Mikael Strogoff. — Men sägen mig, hvilket äfventyr, så ledsamt för den ene, så roligt för den andre, händt er?

— Ni må bli domare, herr Korpanoff, — svarade Alcide Jolivet. — Tänk er, att vår postiljon har farit sin kos med framdelen af sitt afgrundsåkdon, lemnande oss i sticket här på bakdelen! Den sämsta hälften af en telega i stället för båda; ingen vägvisare, inga hästar! Är det inte högst lustigt?— Inte lustigt alls! — svarade engelsmannen.

— Jo visst, värde kollega. Ni kan verkligen inte taga saker och ting från den glada sidan!

— Och vill ni vara så god och säga mig, huru vi skola kunna fortsätta vår resa? — frågade Harry Blount.

— Ingenting är enklare, — svarade Alcide Jolivet. — Ni spänner er för hvad vi ha qvar af åkdonet: jag tager tömmarna, jag kallar er 'min lilla dufva', alldeles som en äkta iemschik, och ni trafvar som en äkta posthäst!

— Herr Jolivet, — svarade engelsmannen, — detta skämt öfverskrider gränsen för det passande, och...

— Lugna er, kollega. Då ni blir styf i lederna, skall jag intaga er plats, och ni skall få rättighet att kalla mig en utsliten åkarkamp, om det inte skall gå undan med afgrundsfart!

Alcide Jolivet sade allt detta med så godt lynne, att Mikael Strogoff icke kunde hålla sig från att le.

— Mina herrar, — sade han, — någonting bättre kunna vi taga oss till. Vi ha nu uppnått högsta passet på Ural-kedjan, och följaktligen bär det redan utför. Min tarantass står der borta på hundra stegs afstånd. Ni skola få låna en af mina hästar, vi spänna den för bakdelen af telegan, och så vida inte någon olyckshändelse inträffar, skola vi till sammans hålla vårt intåg i Jekaterinenburg.

— Herr Korpanoff, — svarade Alcide Jolivet, — det kan jag kalla ett förslag, som kommer ur ett ädelmodigt hjerta!

— Jag vill tillägga, herr Jolivet, — svarade Mikael Strogoff, — att som min tarantass blott rymmer två och min syster och jag resa till sammans, kan jag inte bedja er stiga upp i vårt åkdon.

— Bevars, min herre, — svarade fransmannen, — med er häst och vår halfva telega kunna min kollega och jag resa till verldens ända!— Min herre, — inföll Harry Blount, — vi antaga ert artiga anbud. Hvad beträffar den der iemschiken...

— Åh, var öfvertygad om, att det inte är första gången han är ute för ett sådant här äfventyr! — afbröt honom Mikael Strogoff.

— Men hvarför kommer han då inte tillbaka? Han vet mycket väl, den uslingen, att han lemnat oss i sticket!

— Han! Derom har han inte den minsta aning!

— Hvad, den hedersmannen är okunnig om, att en skilsmessa egt rum mellan de båda delarna af hans telega?

— Han är okunnig derom, och det är i allra bästa afsigt han kör sin framdel till Jekaterinenburg!

— Är det inte som jag sagt er, kollega, att ingenting kan vara lustigare! — utbrast Alcide Jolivet.

— Om ni nu behaga följa mig, mina herrar, — återtog Mikael Strogoff, — så skola vi gå till min tarantass och...

— Men telegan? — anmärkte engelsmannen.

— Var ej rädd för att den flyger sin kos, min käre Blount! — utropade Alcide Jolivet. — Den står så säkert rotfäst der den står, att om man lemnade den der, skulle den skjuta blad nästa vår!

— Kommen då, mina herrar, — sade Mikael Strogoff, — så skola vi köra tarantassen hit.

Nedstigande från det till framsäte sålunda förvandlade baksätet, följde fransmannen och engelsmannen Mikael Strogoff.

Under vägen pratade Alcide Jolivet, efter sin vana följande sitt goda lynne, som af ingenting kunde bringas ur jemvigten.

— På min ära, herr Korpanoff, — sade han till Mikael Strogoff, — ni räddar oss ur en svår klämma!

— Herr Jolivet, — svarade Mikael Strogoff, — jag gör blott hvad hvarje annan skulle ha gjort i mitt ställe. Om de resande inte hjelpte hvarandra, stode de sig mången gång ganska slätt.— Med förbehåll af återtjenst, herr Korpanoff. Om ni far långt in på stepperna, är det möjligt att vi råkas ännu en gång, och...

Alcide Jolivet frågade icke direkt Mikael Strogoff hvart han ämnade sig, men denne, som icke ville gifva sig något sken af hemlighetsfullhet, svarade genast:

— Jag ämnar mig till Omsk, mina herrar!

— Och herr Blount och jag, — återtog Alcide Jolivet, — vi ämna oss något längre än ni, dit, der man möjligen kan få en kula i kroppen, men der det bestämdt fins åtskilligt nytt att uppfiska.

— I de af fienden öfversvämmade provinserna? — frågade Mikael Strogoff med en viss ifver.

— Alldeles, herr Korpanoff, och förmodligen komma vi inte att återse hvarandra der!

— Troligen inte, herr Jolivet, — svarade Mikael Strogoff, — jag är föga begifven på bösskott och lansstötar och af allt för fredligt sinnelag att våga mig dit, der man slåss.

— Otröstlig, min herre, otröstlig, och vi kunna i sanning ej annat än beklaga, att vi måste skiljas så snart. Men kanske skall vår goda stjerna, då vi lemna Jekaterinenburg, foga så, att vi ännu en gång få resa till sammans, vore det också blott under några dagar!

— I ämnen er till Omsk? — frågade Mikael Strogoff, efter en stunds eftersinnande.

— Det veta vi ännu inte, — svarade Alcide Jolivet, — men helt säkert fara vi direkte ända till Ischim, och sedan vi väl kommit dit, skola vi handla efter omständigheterna.

— Nå väl, mina herrar, — sade Mikael Strogoff, — vi följas åt ända till Ischim.

Mikael Strogoff skulle hellre velat resa ensam, men han kunde icke, utan att det förefallit åtminstone besynnerligt, skilja sig från två resande, hvilka ämnade taga samma väg som han. Då dessutom Alcide Jolivet ochhans reskamrat hade för afsigt att stanna i Ischim utan att omedelbart fortsätta resan öfver Omsk, var det icke förbundet med någon olägenhet att till sammans med dem tillryggalägga denna del af vägen.

— Nå väl, mina herrar, — svarade han, — det är öfverenskommet. Vi göra ressällskap.

Derefter frågade han i den mest likgiltiga ton:

— Veten i med någon visshet, hur långt den tatariska invasionen utbredt sig?

— På min ära, min herre, derom veta vi blott, hvad man sade i Perm, — svarade Alcide Jolivet. — Feofar Khans tartarer ha öfversvämmat hela provinsen Semipalatinsk, och det är blott några dagar sedan de med största skyndsamhet rycka an utför Irtisch. Ni måste alltså skynda er, om ni vill hinna fram till Omsk före dem.

— Verkligen, — svarade Mikael Strogoff.

— Man påstod äfven, att öfverste Ogareff lyckats förklädd passera gränsen och att det inte skulle dröja länge, innan han förenat sig med den tartariska chefen i sjelfva medelpunkten af det i resning bragta landet.

— Men huru, — frågade Mikael Strogoff, — kunde man veta, att dessa mer eller mindre sanningsenliga nyheter voro af direkt intresse?

— Ah, på samma sätt som man vet allt, — svarade Alcide Jolivet. — Det ligger i luften.

— Och ni har verkligen grundade skäl att tro, att öfverste Ogareff fins i Sibirien?

— Jag har till och med hört sägas, att han måste taga vägen från Kasan till Jekaterinenburg.

— Ah, visste ni det, herr Jolivet? — sade nu Harry Blount, som af den franske korrespondentens anmärkning rycktes ur sin tystlåtenhet.

— Jag visste det, — svarade Alcide Jolivet.

— Och visste ni också att han är förklädd till sigenare? — frågade Harry Blount.

— Till sigenare! — utropade nästan ofrivilligtMikael Strogoff, som nu erinrade sig den gamle tsiganen i Nischni-Novgorod, hans resa på *Kaukasus* och hans landstigning i Kasan.

— Jag visste tillräckligt mycket derom för att göra det till ämne för ett bref till min kusin, — svarade leende Alcide Jolivet.

— Ni har inte förspilt er tid i Kasan! — anmärkte engelsmannen torrt.

— Nej, min käre kollega, och medan *Kaukasus* provianterade, gjorde jag på samma sätt!

Mikael Strogoff hörde icke de ord, som vexlades mellan Harry Blount och Alcide Jolivet. Han tänkte på sigenartruppen, på den gamle sigenaren, hvars ansigte han icke kunnat se, på den främmande, honom åtföljande qvinnan, på den besynnerliga blick, hon hade kastat på honom, och han sökte i sitt minne samla alla detaljerna af detta möte, då knallen af ett skott hördes på kort afstånd från dem.

— Ah, mina herrar, framåt! — utropade Mikael Strogoff.

— För att vara en hederlig handlande, som skyr krutrök, — sade Alcide Jolivet till sig sjelf, — rusar han väl fort rakt i elden.

Och åtföljd af Harry Blount, hvilken ej var den, som stannade efter, skyndade han Mikael Strogoff i spåren.

Några ögonblick senare stodo alla tre vid det klipputsprång, som skyddade tarantassen vid krökningen af vägen.

Den af åskstrålen antända furudungen brann ännu. Vägen var öde. Mikael Strogoff kunde ej misstaga sig. Det var knallen från ett eldvapen han hört.

Plötsligt hördes ett förfärligt rytande och ännu en knall genljöd på andra sidan af sluttningen.

— En björn! — utropade Mikael Strogoff, som icke kunde misstaga sig om detta rytande. — Nadia, Nadia!

Och dragande sin knif ur gördeln, tog han ettväldigt språng och rusade om hörnet, bakom hvilket den unga flickan lofvat vänta på honom.

Furorna, som nu voro insvepta i lågor från roten ända till toppen, kastade en stark belysning öfver scenen,

I det ögonblick, då Mikael Strogoff uppnådde tarantassen, vacklade ett ofantligt föremål baklänges mot honom.

Det var en stor björn. Stormen hade jagat honom ur skogarna, som beklädde Ural-bergen på denna sida, och han hade kommit för att söka skydd i den urhålkning, utan tvifvel hans vanliga tillhåll, der Nadia nu befann sig.

Två af hästarna hade, skrämda af det ofantliga djuret, slitit sig lösa och tagit till flykten, och iemschiken, hvilken blott tänkte på sina djur, hade, glömmande att den unga flickan befann sig ensam gent emot björnen, skyndat efter för att fasttaga dem.

Den modiga Nadia hade icke tappat hufvudet. Björnen, som strax i början icke märkt henne, hade kastat sig öfver den qvarvarande hästen. Nadia hade nu lemnat den vrå i berget, der hon suttit nedhukad, sprungit fram till tarantassen, fattat den ena af Mikael Strogoffs revolvrar och, gående björnen djerft in på lifvet, gifvit eld i bringan på honom.

Det lindrigt sårade djuret hade vändt sig mot den unga flickan, hvilken i början sökt undvika det genom att springa omkring tarantassen, hvars linor hästen försökte slita af. Men om man miste äfven den sista hästen, var

det omöjligt att fortsätta resan. Nadia hade derför ännu en gång gått rakt på björnen, och just i det ögonblick, då hans ramar skulle slå ned öfver hennes hufvud, hade hon med beundransvärd kallblodighet för andra gången gifvit eld på honom.

Det var detta andra skott, som smälde på några stegs afstånd från Mikael Strogoff. Med ett enda språng kastade han sig mellan björnen och den unga flickan. Hans"Du är väl inte sårad, syster?" (sid. 138). arm gjorde blott en enda rörelse nedifrån uppåt, och som en orörlig massa föll det ofantliga djuret, uppskuret från buken ända till strupen, till marken. Det var ettvackert prof på dessa snitt, som göras af de sibiriska jägarna, hvilka äro måna om att icke skada björnens dyrbara pels, som betingar ett högt pris.

Om icke iemschiken försigtigt dragit sig tillbaka (sid. 140).— Du är väl inte sårad, syster? — frågade Mikael Strogoff, i det han störtade fram till den unga flickan.

— Nej, broder, — svarade Nadia.

I detta ögonblick anlände de två korrespondenterna.

Alcide Jolivet kastade sig framför hästen, och han tycktes icke sakna armstyrka, ty han lyckades hålla djuret tillbaka.

Hans kollega och han hade sett Mikael Strogoffs snabba manöver.

— För f-n, herr Korpanoff, — utbrast Alcide Jolivet, — för att vara en vanlig köpman, sköter ni jagtknifven väl!

— Mycket väl till och med, — inföll Harry Blount.

— I Sibirien, mina herrar, — svarade Mikael Strogoff, — äro vi tvungna att kunna litet af hvarje!

Alcide Jolivet betraktade den unge mannen.

Sedd vid full dager, med den blodiga knifven i handen, högväxt, med beslutsam uppsyn, foten stödd på björnen, som han nyss fält, var Mikael Strogoff ståtlig att skåda.

— En hårdhändt herre det der! — sade Alcide Jolivet för sig sjelf.

Derefter närmande sig den unga flickan med hatten i handen, helsade han henne vördnadsfullt.

Nadia gjorde en lätt bugning.

Derpå vändande sig till sin kollega, sade han till honom:

— Systern är lika god som brodern! Vore jag björn, skulle jag akta mig att gå i vägen för detta aktningsbjudande och intagande par.

Rak som en pinne, höll sig Harry Blount på något afstånd med hatten i handen. Hans kollegas obesvärade sätt hade på honom blott den verkan, att hans vanliga stelhet blef ännu större.

I det samma återkom iemschiken, hvilken hade lyckats fånga sina två hästar. Han kastade genast ensaknadens blick på det på marken liggande ståtliga djuret, som han nu blef tvungen att öfverlemna åt roffåglarna, hvarefter han började åter spänna för sina hästar.

Mikael Strogoff underrättade honom nu om de två resandenas belägenhet och sin plan att ställa den ena af tarantass-hästarna till deras förfogande.

— Som du vill, — svarade iemschiken. — Men två vagnar i stället för en...

— Var lugn, min vän, — svarade Alcide Jolivet, hvilken förstod den halfqvädna visan, — du skall få betaldt dubbelt.

— Hopp då, mina turturdufvor! — ropade iemschiken.

Nadia hade stigit upp i tarantassen, och Mikael Strogoff och hans två reskamrater följde efter den till fots.

Klockan var tre. Orkanen, hvilken nu var i aftagande, rasade icke så våldsamt genom passet, och man färdades

hastigt uppför vägen.

Vid daggryningens första ljus hade tarantassen uppnått telegan, hvilken mycket riktigt ända till hjulnafveln nedsjunkit i dyn.

Den ena af tarantassens sidohästar spändes med linor för bakdelen af telegan. De två korrespondenterna togo åter plats på sätet i sitt besynnerliga åkdon, och de två vagnarna satte sig genast i rörelse. För öfrigt behöfde man nu blott fara utför östra sluttningen af Uralbergen, hvilket icke var förenadt med någon svårighet. Sex timmar senare ankommo de två åkdonen, det ena efter det andra, till Jekaterinenburg, utan att någon olyckshändelse inträffat under den andra delen af resan.

Den första individ, som korrespondenterna varseblefvo på posthusets tröskel, var deras iemschik, hvilken tycktes afvakta deras ankomst.

Den hederlige ryssen såg verkligen ut som redligheten sjelf, och utan någon förlägenhet närmade han sigmed plirande ögon sina resande och anhöll med utsträckt hand om drickspenningar.

Vi äro skyldiga sanningen att säga, att Harry Blounts raseri utgöt sig med all sin britiska våldsamhet, och om icke iemschiken försigtigt dragit sig tillbaka, skulle han fått en knytnäfsstöt, gifven enligt boxningskonstens alla regler, midt i ansigtet i stället för hans "*na voku*".

Då Alcide Jolivet såg detta vredesutbrott, skrattade han öfverljudt och så som han kanske aldrig skrattat.

— Men den stackars satan har rätt! — utbrast han. — Han har rätt, min kära kollega! Inte är det hans fel, att vi ej funnit medlet att följa honom!

Och dragande upp några kopek ur sin ficka, räckte han dem åt iemschiken, sägande:

— Se här, stoppa dem på dig! Om du inte förtjenat dem, så är det inte ditt fel!

Härigenom fördubblades vreden hos Harry Blount, som ville ställa postmästaren till ansvar och inleda en process mot honom.

— En process i Ryssland! — utbrast Alcide Jolivet. — Men om förhållandena nu inte äro helt olika mot förr, min käre kollega, så får ni aldrig se slutet derpå! Känner ni då inte till historien om den der ryska amman, som yrkade, att dibarnets familj skulle ersätta henne för tolf månaders digifning?

— Nej, jag känner inte till den, — svarade Harry Blount.

— Då vet ni inte heller hur det gick med dibarnet, sedan dom fallit, hvarigenom det vann?

— Nå, hvad blef det af det, med er tillåtelse?

— Öfverste vid gardeshusarerna!

Vid detta svar brusto alla i skratt.

Hvad beträffar Alcide Jolivet, upptog han, förtjust öfver sitt infall, sin annotationsbok och nedskref deri följande anmärkning, bestämd att figurera i ett ryskt lexikon:"Telega, ryskt åkdon med fyra hjul, när resan börjas — och med två, när det kommer fram!"

*

TOLFTE KAPITLET.

## En utmaning.

Jekaterinenburg är en asiatisk stad, ty den ligger på de sista östra sluttningarna af Ural-bergen. Icke desto mindre lyder den under guvernementet Perm och tillhör följaktligen en af de stora afdelningarna af det europeiska

Ryssland. Detta administrativa ingrepp har dock ett skäl för sig. Det är liksom ett stycke af Sibirien, som stannar qvar mellan de ryska käkarna.

Hvarken Mikael Strogoff eller de två korrespondenterna kunde komma i förlägenhet för att finna fortskaffningsmedel i denna ansenliga, år 1723 grundlagda stad. I Jekaterinenburg fins det första myntverket i hela kejsardömet, och der är förlagd generalstyrelsen öfver de sibiriska grufvorna. Denna stad är alltså en betydande industriel medelpunkt i ett land, som har öfverflöd på metallurgiska verkstäder och inrättningar, der man vaskar guld eller platina.

Vid denna tidpunkt hade Jekaterinenburgs folkmängd ökats ansenligt. Hotade af den tartariska invasionen, hade ryssar eller sibirier sammanströmmat dit, efter att hafva flytt från de af Feofar Khans horder redan öfversvämmade provinserna och hufvudsakligen kirghisernas land, som sydvest om Irtisch utbreder sig ända till Turkestans gränser.

Om det alltså hade måst vara ondt om fortskaffningsmedel, då det gälde att uppnå Jekaterinenburg, funnos sådana nu tvärt om i öfverflöd, i fall man ville lemna denna stad. Under sådana förhållanden, som de "Telega, ryskt åkdon med fyra hjul, när resan börjas — och med två, när det kommer fram!"

*

## TOLFTE KAPITLET.

# En utmaning.

Jekaterinenburg är en asiatisk stad, ty den ligger på de sista östra sluttningarna af Ural-bergen. Icke desto mindre lyder den under guvernementet Perm och tillhör följaktligen en af de stora afdelningarna af det europeiska Ryssland. Detta administrativa ingrepp har dock ett skäl för sig. Det är liksom ett stycke af Sibirien, som stannar qvar mellan de ryska käkarna.

Hvarken Mikael Strogoff eller de två korrespondenterna kunde komma i förlägenhet för att finna fortskaffningsmedel i denna ansenliga, år 1723 grundlagda stad. I Jekaterinenburg fins det första myntverket i hela kejsardömet, och der är förlagd generalstyrelsen öfver de sibiriska grufvorna. Denna stad är alltså en betydande industriel medelpunkt i ett land, som har öfverflöd på metallurgiska verkstäder och inrättningar, der man vaskar guld eller platina.

Vid denna tidpunkt hade Jekaterinenburgs folkmängd ökats ansenligt. Hotade af den tartariska invasionen, hade ryssar eller sibirier sammanströmmat dit, efter att hafva flytt från de af Feofar Khans horder redan öfversvämmade provinserna och hufvudsakligen kirghisernas land, som sydvest om Irtisch utbreder sig ända till Turkestans gränser.

Om det alltså hade måst vara ondt om fortskaffningsmedel, då det gälde att uppnå Jekaterinenburg, funnos sådana nu tvärt om i öfverflöd, i fall man ville lemna denna stad. Under sådana förhållanden, som denuvarande, tänkte de resande också föga på att våga sig ut på de sibiriska vägarna.

Dessa sammanstötande omständigheter hade till följd, att Harry Blount och Alcide Jolivet utan svårighet kunde utbyta den famösa halftelega, som, så godt sig göra lät, fört dem till Jekaterinenburg, mot en hel telega. Hvad beträffar Mikael Strogoff, var tarantassen hans egen, den hade icke lidit synnerlig skada på resan öfver Uralbergen, och han behöfde blott spänna för tre goda hästar för att skyndsamt färdas framåt vägen till Irkutsk.

Till Tjumen och äfven ända till Novo Zaimskoje borde denna väg vara temligen kuperad, ty den gick ännu fram öfver den nyckfullt vågiga terräng, som sammanhänger med de första sluttningarna af Ural-bergen; men sedan man passerat skjutshållet Novo Zaimskoje, började den ofantliga steppen, hvilken utbreder sig ända framåt Krasnojarsk öfver en sträcka af omkring 1,700 verst.

Såsom man vet, var det till Ischim de två korrespondenterna hade för afsigt att begifva sig, d. v. s. 630 verst från Jekaterinenburg. Der skulle omständigheterna få afgöra, huru de borde förhålla sig; sedan skulle de begifva sig till de af fienden öfversvämmade trakterna, antingen till sammans eller hvar och en för sig, allt efter som deras jägarinstinkt ledde dem på det ena eller andra spåret.

Men denna väg från Jekaterinenburg till Ischim, hvilken fortsattes till Irkutsk, var den enda, som Mikael Strogoff kunde taga. Han, som icke var ute på jagt efter nyheter och tvärt om skulle velat undvika de af inkräktarna förhärjade landsträckorna, han var fast besluten att icke stanna någonstädes.

— Mina herrar, — sade han derför till sina nya reskamrater, — det skulle vara mig ett synnerligt nöje att få njuta af ert sällskap under en del af min färd, men jag bör på förhand underrätta er, att jag är ytterst angelägen om att komma till Omsk, ty min syster ochjag skola der sammanträffa med vår mor. Hvem vet, om vi ens hinna fram, innan tartarerna ha öfversvämmat staden. Jag ämnar alltså stanna vid skjutshållen blott så lång tid som behöfs för att byta om hästar, och jag tänker resa både dag och natt!

— Det är också vår afsigt, — svarade Harry Blount.

— Må göra då, — återtog Mikael Strogoff, — men förloren intet ögonblick! Hyren eller köpen ett åkdon...

— Hvars bakdel, — afbröt honom Alcide Jolivet, — behagar komma fram till Ischim på samma gång som framdelen.

En halftimme senare hade den rappe fransmannen, hvilket dessutom icke var svårt, funnit en tarantass, som nästan liknade Mikael Strogoffs, och i hvilken han och hans kamrat genast instufvade sig.

Mikael Strogoff och Nadia satte sig i sitt åkdon, och kl. 12 på middagen lemnade de båda tarantasserna på samma gång staden Jekaterinenburg.

Nadia befann sig omsider i Sibirien och på den långa väg, som förde till Irkutsk! Hvilka borde nu den unga liffländskans tankar vara? Tre snabba hästar bortförde henne genom detta landsflyktens land, der hennes far var dömd att lefva kanske länge, och så långt från sitt fädernesland. Men förgäfves såg hon framför sina ögon utbreda sig dessa långa stepper, som ett ögonblick förut varit stängda för henne, ty hennes blick gick bortom horisonten, bakom hvilken hon sökte den landsförvistes ansigte! Hon såg intet af det land, som hon genomilade med en hastighet af femton verst i timmen, intet af dessa det östra Sibiriens trakter, så skiljaktiga från de vestra. Här fans blott föga odlad mark, endast fattig jord, åtminstone på ytan, ty i dess djup finnes i öfverflöd jern, koppar, platina och guld. Också syntes öfver allt bearbetade grufvor, men sällan några byggnader, som häntydde på åkerbruk. Hvarifrån skall man få armar attodla jorden, beså åkrarna, inberga skördarna, då det är mera vinstgifvande att rota upp marken med sprängskott och hackor? Här har bonden gifvit vika för grufarbetaren. Hackan fins öfver allt, spaden ingenstädes.

Emellertid lemnade Nadias tankar ibland de aflägsna nejderna omkring Bajkal-sjön och förflyttade sig till hennes närvarande belägenhet. Bilden af hennes fader bleknade småningom, och hon återsåg sin ädle följeslagare, först på Vladimir-jernvägen, der en försynens skickelse låtit honom sammanträffa med henne för första gången. Hon erinrade sig hans uppmärksamhet under resan, hans ankomst till polisbyrån i Nischni-Novgorod, den hjertliga enkelhet hvarmed han tilltalat henne, då han kallade henne syster, hans omsorg om henne under färden utför Volga och slutligen allt hvad han hade gjort under den förfärliga ovädersnatten i Ural-bergen för att försvara hennes lif, med fara för sitt eget!

Nadia tänkte alltså på Mikael Strogoff. Hon tackade Gud, derför att Han i rättan tid fört i hennes väg denne mäktige beskyddare, denne ädle och finkänslige vän. Hon kände sig i säkerhet, då hon var hos honom, i hans vård. En verklig broder skulle ej kunnat vara henne ett bättre stöd. Hon fruktade icke längre något hinder, hon ansåg sig nu säker om att nå sitt mål.

Hvad beträffar Mikael Strogoff, talade han föga och tänkte mycket. Å sin sida tackade han Gud, att Han genom mötet med Nadia på samma gång gifvit honom ett medel att dölja hvem han verkligen var och ett tillfälle att göra

en god gerning. Den unga flickans lugna oförskräckthet måste behaga hans starka själ. Hvarför var hon icke hans verkliga syster? Han hyste lika mycken aktning som ömhet för sin vackra och hjeltemodiga följeslagerska. Han kände, att hon var ett af dessa rena och sällsynta hjertan, på hvilka man kan räkna.

Emellertid började de verkliga farorna för MikaelStrogoff, nu sedan han befann sig inne på sibiriskt område. Om de båda korrespondenterna icke hade bedragit sig, om Ivan Ogareff passerat gränsen, var den yttersta försigtighet af nöden. Förhållandena voro nu förändrade, ty det borde vimla af tartariska spioner i de sibiriska provinserna. Om Mikael Strogoffs inkognito afslöjades, hans egenskaper af tsarens kurir upptäcktes, var det ute med hans mission; kanske med hans lif! Mera tryckande än någonsin kände han nu tyngden af det ansvar, som hvilade på honom.

Under det de resande i första åkdonet upptogos af sådana tankar, hvad tilldrog sig i det andra? Ingenting ovanligt. Alcide Jolivet talade i fraser, Harry Blount gaf enstafviga svar. Hvar och en såg ställningar och förhållanden på sitt sätt och gjorde anteckningar öfver en eller annan tilldragelse under resan — tilldragelser, som för öfrigt voro föga omvexlande under denna färd genom de första provinserna i vestra Sibirien.

Vid hvarje skjutshåll stego de två korrespondenterna ur och samspråkade med Mikael Strogoff. Då man kommit öfver ens om att icke äta något i posthusen, steg Nadia icke ur tarantassen. Då man skulle intaga frukost eller middag, tog hon plats vid bordet; men alltid mycket tillbakadragen, blandade hon sig mycket sällan i samtalet.

Utan att dock någonsin öfverskrida den strängaste grannlagenhets gränser, visade sig Alcide Jolivet ständigt förekommande mot den unga liffländskan, som han fann förtjusande. Han beundrade den tysta energi, hon lade i dagen inför de ansträngningar, som voro förbundna med en resa, företagen under så svåra förhållanden.

Dessa nödtvungna uppehåll behagade blott ganska måttligt Mikael Strogoff. Också påskyndade han afresan från hvarje skjutshåll, manande på postmästarna, eggande iemschikerna och påskyndande tarantassernas förspänning. Sedan måltiden hastigt blifvit undangjord — beständigtallt för fort i Harry Blounts tycke, hvilken var en metodisk ätare — reste man vidare, och äfven de två korrespondenterna skjutsades som "örnar", ty de betalade furstligt och, såsom Alcide Jolivet sade, "med ryska örnar"Ryskt guldmynt, motsvarande fem rubel..

Det förstås af sig sjelft, att Harry Blount ej spilde många ord på den unga flickan. Nadia var för honom ett af dessa ovanliga samtalsämnen, angående hvilka han icke meddelade sig åt sin reskamrat. Denne aktningsvärde gentleman hade icke för vana att göra två saker på en gång.

Då Alcide Jolivet en gång frågade honom, huru gammal den unga liffländskan kunde vara, svarade han med den allvarsammaste ton i verlden, slutande ögonen till hälften:

— Hvilken unga liffländska?

— För tusan, Nikolas Korpanoffs syster!

— Är hon hans syster?

— Nej, hans mormor! — svarade Alcide Jolivet, bragt ur fattningen genom så mycken likgiltighet.

— Hur gammal anser ni henne vara?

— Om jag sett henne födas, skulle jag kunna säga henne det! — svarade okonstladt Harry Blount med tonen hos en person, som ej vidare vill yttra sig i ett ämne.

Det land, hvarigenom de två tarantasserna foro, var nästan en ödemark. Vädret var temligen vackert, himlen till hälften molnhöljd, värmen ganska dräglig. Om våra resande haft till sitt förfogande två åkdon med goda fjedrar, skulle de icke haft något skäl att klaga öfver färden. De reste såsom alltid är fallet med den ryska posten, d. v. s. med underbar hastighet.

Om landet syntes öfvergifvet, hade denna ödslighet sina naturliga orsaker. På fälten funnos få eller inga af dessa sibiriska bönder med blekt och allvarsamt ansigte, som ett berömdt resande fruntimmer jemfört medcastilianerna, oafsedt spotskheten. Här och der lågo några redan utrymda byar, hvilket bevisade att tartarerna voro i antågande.

Medförande sina fårhjordar, sina kameler och sina hästar, hade invånarna flytt undan till slätterna i norr. Några stammar af de nomadiserande kirghisernas stora hord, hvilka förblifvit trogna, hade äfven fört sina tält öfver Irtisch eller Obi för att undgå inkräktarnas plundringar.

Till all lycka fortgick postbefordringen ännu regelbundet. Så var äfven förhållandet med telegraferingen, ända till de punkter, som den elektriska tråden ännu förenade med det europeiska Ryssland. Vid hvarje skjutshåll lemnade postmästarna hästar i öfverensstämmelse med reglementets föreskrifter. Äfven vid hvarje station befordrade tjenstemännen, sittande vid sin lucka, de telegram, som lemnades at dem, och blott ankomsten af ett statstelegram försenade för en stund deras expediering. Harry Blount och Alcide Jolivet anlitade också den elektriska tråden flitigt.

Mikael Strogoffs resa hade alltså försiggått under gynsamma förhållanden. Tsarens kurir hade ingenstädes blifvit uppehållen, och om han lyckades hinna förbi de Feofar Khans tartarer, som närmade sig Krasnojarsk, var han säker om att före dem uppnå Irkutsk, och det på kortaste tid, det hittills varit möjligt.

Två dagar efter den, då de två tarantasserna hade lemnat Jekaterinenburg, uppnådde de den lilla staden Tuluguinsk kl. 7 på morgonen, sedan de, utan någon olyckshändelse värd att omtala, hade tillryggalagt en sträcka af 220 verst.

Der anslog man en halftimme åt att äta frukost. Sedan detta var gjordt, foro våra resande vidare med en hastighet, som blott kunde förklaras genom löftet om rundliga skjutspenningar.

Samma dag, den 22 Juli, ankommo de tvåtarantasserna kl. 1 på natten till Tjumen, dit det var sextio verst.

Tjumen, hvars vanliga befolkning utgöres af 10,000 invånare, inrymde nu ett dubbelt så stort antal.

Denna stad, den första industriela medelpunkt som ryssarna skapat i Sibirien och hvilken har de största metallurgiska verkstäder och ett ypperligt klockgjuteri, hade aldrig förr erbjudit en så liflig anblick.

De två korrespondenterna gingo genast ut för att inhemta nyheter. Hvad de sibiriska flyktingarna berättade från krigsskådeplatsen var icke lugnande.

Bland annat sade man, att Feofar Khahs armé hastigt ryckte an mot Ischim-dalen, och man försäkrade, att om icke öfverste Ivan Ogareff redan slutit sig till den tartariske chefen, skulle han snart göra det. Häraf drog man helt naturligt den slutsatsen, att operationerna i östra Sibirien nu skulle bedrifvas med den största kraft.

Hvad beträffar de ryska trupperna, hade man måst kalla dem hufvudsakligen från Rysslands europeiska provinser, och alldenstund de ännu voro temligen aflägsna, kunde man icke kasta dem mot invasionen. Emellertid ryckte kosackerna från guvernementet Tobolsk an i ilmarscher mot Tomsk, i förhoppning att kunna hinna fram dit före de tartariska kolonnerna.

Klockan 8 på aftonen hade de båda tarantasserna tillryggalagt ytterligare sjutiofem verst, då de framkommo till Jalutorovsk.

Man bytte fort om hästar, och sedan man lemnat denna stad, passerades floden Tobol på en färja. Dess särdeles lugna lopp gjorde denna öfverfart lätt, och sådana öfverfarter måste förnyas mer än en gång under resan och förmodligen under mindre gynsamma förhållanden.

Efter att hafva tillryggalagt femtiofem verst, uppnådde man vid midnatt köpingen Novo Saimsk, och nu ändtligen lemnade de resande bakom sig denna lindrigtkuperade terräng, dessa trädbevuxna sluttningar, som utgjorde Ural-bergens sista rötter.

Här började verkligen hvad man kallar den sibiriska steppen, hvilken sträcker sig ända fram åt Krasnojarsk. Det var en ändlös slätt, ett slags ofantlig gräsöken, som öfver allt i fjerran sammansmälte med himlen. Öfver denna stepp uppstack ingenting annat än de på båda sidor om vägen utplanterade telegrafstolparna, hvilkas trådar vibrerade för vinden som harpsträngar. Sjelfva vägen skilde sig för öfrigt icke från slätten genom något annat än det fina dam, som upphvirflades af tarantasshjulen. Om icke detta hvitaktiga band, som sträckte sig så långt ögat

kunde nå, funnits, skulle man kunnat tro sig vara i öknen.

Mikael Strogoff och hans reskamrater fördes med en ännu större hastighet fram öfver steppen. De af iemchiken uppeldade hästarna, hvilka dessutom ej möttes af några hinder, flögo framåt. Tarantasserna styrde rak kurs på Ischim, der de två korrespondenterna ämnade skiljas från Mikael Strogoff, så vida icke någon oförutsedd tilldragelse nödvändiggjorde en ändring i deras resplan.

Omkring 200 verst skilja Novo Saimsk från staden Ischim, och innan kl. 8 den följande dagen borde och kunde denna sträcka vara tillryggalagd, ifall man ej förspilde ett enda ögonblick.

Om också icke de resande i iemschikernas tanke voro mäktiga herrar och höga funktionärer, ansågo de dem dock värdiga att vara det, åtminstone på grund af deras frikostighet på drickspenningar.

Den följande dagen, den 23 Juli, hade de två tarantasserna icke mer än tretio verst qvar till Ischim.

I detta ögonblick varseblef Mikael Strogoff framför dem på vägen ett genom dammolnen knappt synligt åkdon. Då hans hästar, hvilka voro mindre ansträngda,sprungo fortare, borde det icke dröja länge, innan detta åkdon var upphunnet.

Det var hvarken en tarantass eller en telega, utan en af dam betäckt postdiligens, som tycktes redan hafva gjort en lång resa. Postiljonen sparade icke på sin piska och höll spannet i jemt galopp medelst oqvädinsord och pisksnärtar. Denna postdiligens hade säkert icke passerat Novo Saimsk, utan på någon väg, som förlorade sig i steppen, kommit in på den till Ischim.

Då Mikael Strogroff och hans reskamrater varseblefvo postdiligensen, hade de blott en och samma tanke, att hinna om det främmande åkdonet och före det uppnå skjutshållet, för att framför allt försäkra sig om de hästar, som voro att tillgå der. De sade alltså blott ett ord åt sina iemschiker, hvilkas hästar snart voro i jembredd med postdiligensens spann.

Mikael Strogoff uppnådde den naturligtvis först.

I detta ögonblick syntes ett hufvud i diligensens dörrfönster.

Mikael Strogoff hann knappt uppfånga en skymt deraf. Så fort han än passerade förbi, hörde han emellertid mycket tydligt ett ord uttaladt med befallande stämma och riktadt till honom:

— Stanna!

Man stannade icke. Tvärt om, och snart befann sig postdiligensen ett godt stycke efter de två tarantasserna.

Nu började en kapplöpning, ty spannet framför postdiligensen, hvilket utan tvifvel sporrades genom åsynen af de förbiilande hästarna, tycktes få nya krafter under några minuter. De tre vagnarna hade försvunnit i ett enda moln af dam. Ur dessa ljusa moln hördes såsom en gevärseld pisksmällar, blandade med uppmuntringsrop och vredesinterjektioner.

Mikael Strogoff och hans reskamrater behöllo emellertid försprånget — ett försprång, som kunde blifva afsynnerlig vigt, om tillgången på hästar var knapp vid skjutshållet. Att spänna för två åkdon, det var kanske mer än postmästaren kunde åstadkomma, åtminstone genast.

En halftimme senare syntes postdiligensen såsom en knapp märkbar punkt vid horisonten af steppen.

Kl. 8 på aftonen hunno de två tarantasserna fram till Ischim.

De underrättelser, man der fick om invasionen, voro allt sämre. Staden var direkt hotad af de tartariska kolonnernas förtrupper, och för två dagar sedan hade myndigheterna måst taga sin tillflykt till Tobolsk. I Ischim fans ej en enda embetsman, ej en enda soldat.

Då man uppnått skjutsstationen, sade Mikael Strogoff genast till om hästar åt sig.

Det var en lycklig idé af dem att köra om postdiligensen. Endast tre hästar funnos, som genast kunde spännas för.

De andra hade hemkommit uttröttade.

Postmästaren gaf befallning om att spänna för.

Hvad beträffar de två korrespondenterna, hvilka beslutit sig för att stanna i Ischim, behöfde de icke tänka på att omedelbart förskaffa sig skjuts, hvarför de läto ställa in sin tarantass i vagnsskjulet.

Tio minuter efter det Mikael Strogoff ankommit till skjutsstationen, underrättade man honom om, att hästarna voro förspända.

— Bra! — svarade han.

Derefter vändande sig till de två korrespondenterna, sade han:

— Mina herrar, efter som ni stanna qvar i Ischim, är ögonblicket kommet för oss att skiljas.

— Hvad, herr Korpanoff, — sade Alcide Jolivet, — stannar ni inte ens en timme i Ischim?

— Nej, min herre, och jag önskar till och med att vara härifrån, innan postdiligensen, vi körde om, hinner hit.Den 22 Juli ankommo de två tarantasserna till Tjumen (sid. 147).

— Befarar ni då, att den der resanden söker taga skjutshästarna från er?Försvara dig, ty jag skall inte skona dig! (sid. 155).

— Jag vill framför allt söka undvika hvarje svårighet.— I sådant fall, herr Korpanoff, — sade Alcide Jolivet, — återstår oss intet annat än att ännu en gång tacka er för den tjenst, ni gjort oss, och för nöjet af att få göra ressällskap till sammans med er.

— Det är dessutom möjligt, att vi om några dagar åter råkas i Omsk, — tillade Harry Blount.

— Det är verkligen möjligt, — svarade Mikael Strogoff, — ty jag reser dit direkte.

— Nå väl, lycklig resa då, herr Korpanoff, — sade nu Alcide Jolivet, — och må Gud bevara er för telegor!

De båda korrespondenterna räckte Mikael Strogoff handen i afsigt att trycka hans på det hjertligaste, då bullret af en vagn hördes utanför.

Nästan i samma ögonblick öppnades dörren häftigt, och en man trädde in.

Det var den resande i postdiligensen.

Han hade en militärisk hållning, var omkring fyrtio år gammal, stor, kraftig och bredaxlad, och tjocka mustascher sammansmälte med hans röda polisonger. Han bar uniform, men inga utmärkelsetecken. En kavallerisabel släpade efter honom, och i handen höll han en piska med kort skaft.

— Hästar! — kommenderade han med den myndiga uppsynen hos en man, som är van att befalla.

— Jag har inga hästar lediga nu, — svarade postmästaren, bugande sig.

— Jag måste ha sådana på ögonblicket!

— Det är omöjligt.

— Hvems äro då hästarna, som stå spända för tarantassen, jag såg utanför porten?

— De tillhöra denne resande, — svarade postmästaren och visade på Mikael Strogoff.

— Låt spänna från dem! — svarade den resande i en ton, som icke tillät någon invändning.

Mikael Strogoff tog nu ett steg framåt.

— Dessa hästar äro bestälda af mig, — sade han.— Hvad angår det mig! Jag måste ha dem. Fort! Jag har ingen tid att förlora!

— Inte jag heller, — svarade Mikael Strogoff, som ville förblifva lugn och blott med möda kunde beherska sig.

Nadia stod bredvid honom, hon också lugn men inom sig orolig, att nu skulle följa en scen, som det var bäst att undvika.

— Nog! — upprepade den resande.

Derefter vändande sig till postmästaren, ropade han med en hotande åtbörd:

— Låt spänna hästarna från den der tarantassen och ställa dem för mitt åkdon!

Den högst förlägne postmästaren visste icke, hvem han skulle lyda, och han betraktade Mikael Strogoff, som tydligen hade rätt att motsätta sig den resandes orättvisa fordringar.

Mikael Strogoff tvekade ett ögonblick. Han ville icke göra bruk af sin podaroschna, hvilket skulle hafva fäst uppmärksamheten på hans person, men han ville icke heller genom att afstå hästarna fördröja sin resa, och lika litet ville han börja en strid, som skulle kunnat kompromettera hans mission.

De två korrespondenterna betraktade Mikael Strogoff, färdiga att bistå honom, om han påkallade deras hjelp.

— Hästarna stanna qvar framför min vagn, — sade Mikael Strogoff, men utan att höja tonen i sin röst mer än hvad som anstod en simpel handlande från Irkutsk.

Den resande gick nu fram till Mikael Strogoff, och våldsamt läggande handen på hans axel, utropade han:

— Jaså! Du vill inte afstå hästarna åt mig?

— Nej, — svarade Mikael Strogoff.

— Nå väl, så skall den af oss två ha dem, som segrar. Försvara dig, ty jag skall inte skona dig!

Med dessa ord drog den resande sabeln ur baljan och stälde sig en garde.Nadia hade kastat sig framför Mikael Strogoff.

Harry Blount och Alcide Jolivet närmade sig honom.

— Jag slåss inte, — svarade kort Mikael Strogoff, hvilken, för att bättre lägga band på sig, korsade armarna öfver bröstet.

— Slåss du inte?

— Nej!

— Inte en gång nu? — utropade den resande.

Och innan man kunde hejda honom, träffade piskskaftet Mikael Strogoffs axel.

Vid denna förolämpning blef Mikael Strogoff förfärligt blek. Hans händer lyftes vidöppna, som om de ville krossa den oförsynte resanden. Men genom en ytterlig ansträngning lyckades han beherska sig. En duell skulle ha varit mer än ett uppskof, derigenom kunde kanske hans mission förfelas... Bättre då att förlora några timmar... Ja, men att svälja denna skymf!

— Nå, vill du slåss nu, fege usling! — upprepade den resande, läggande grofhet till brutalitet.

— Nej, — svarade Mikael Strogoff, hvilken icke rörde sig ur stället, men ofrånvändt såg den resande in i ögonen.

— Hästarna, men genast! — sade nu denne.

Med dessa ord lemnade han rummet.

Postmästaren följde honom, sedan han dock först höjt på axlarna, efter att hafva mönstrat Mikael Strogoff med en föga gillande min.

Den verkan, denna tilldragelse utöfvade på de två korrespondenterna, kunde icke vara till Mikael Strogoffs fördel. Deras ogillande var synbart. Denne handfaste unge man lät slå sig och kräfde icke vedergällning för en

sådan förolämpning! De åtnöjde sig alltså med att helsa honom och lemnade rummet, hvarvid Alcide Jolivet sade till Harry Blount:

— Något sådant skulle jag inte trott om en man, som så bra sprättar upp Ural-bergens björnar! Skulledet alltså vara sant, att modet har sina tider och sina former? Det kan jag inte göra klart för mig! När allt kommer ikring, är det kanske det som felas oss andra, att vi aldrig ha varit slafvar!

Ett ögonblick derefter tillkännagåfvo rasslandet af hjul och en pisksmäll, att postdiligensen, hvarför spänts tarantassens hästar, lemnade skjutshållet.

Nadia och Mikael Strogoff qvarstodo i rummet, den förra orörlig, den senare ännu skälfvande.

Med armarna allt jemt korslagda öfver bröstet, hade tsarens kurir satt sig. Han liknade en staty. Emellertid hade en rodnad, som dock ej kunde vara skammens, efterträdt blekheten i det manliga ansigtet.

Nadia betviflade icke, att en sådan man som Mikael Strogoff blott af förfärliga skäl kunde förmås att smälta en sådan förödmjukelse.

Derför närmande sig honom såsom han kommit fram till henne å polisbyrån i Nischni-Novgorod, sade hon:

— Din hand, broder!

Och på samma gång aftorkade hennes finger med en nästan moderlig åtbörd en tår, som sippade fram ur hennes beskyddares öga.

*

TRETTONDE KAPITLET.

# Pligten framför allt.

Nadia hade gissat, att något hemligt motiv ledde alla Mikael Strogoffs handlingar, att denne, af någon för henne okänd orsak, ej tillhörde sig sjelf, ej egde rättighet att förfoga öfver sin egen person och att han af denna anledning åt sin pligt heroiskt offrat till och med förbittringen öfver en dödlig förolämpning.

Nadia begärde också icke någon förklaring af Mikael det alltså vara sant, att modet har sina tider och sina former? Det kan jag inte göra klart för mig! När allt kommer ikring, är det kanske det som felas oss andra, att vi aldrig ha varit slafvar!

Ett ögonblick derefter tillkännagåfvo rasslandet af hjul och en pisksmäll, att postdiligensen, hvarför spänts tarantassens hästar, lemnade skjutshållet.

Nadia och Mikael Strogoff qvarstodo i rummet, den förra orörlig, den senare ännu skälfvande.

Med armarna allt jemt korslagda öfver bröstet, hade tsarens kurir satt sig. Han liknade en staty. Emellertid hade en rodnad, som dock ej kunde vara skammens, efterträdt blekheten i det manliga ansigtet.

Nadia betviflade icke, att en sådan man som Mikael Strogoff blott af förfärliga skäl kunde förmås att smälta en sådan förödmjukelse.

Derför närmande sig honom såsom han kommit fram till henne å polisbyrån i Nischni-Novgorod, sade hon:

— Din hand, broder!

Och på samma gång aftorkade hennes finger med en nästan moderlig åtbörd en tår, som sipprade fram ur hennes beskyddares öga.

*

TRETTONDE KAPITLET.

# Pligten framför allt.

Nadia hade gissat, att något hemligt motiv ledde alla Mikael Strogoffs handlingar, att denne, af någon för henne okänd orsak, ej tillhörde sig sjelf, ej egde rättighet att förfoga öfver sin egen person och att han af denna anledning åt sin pligt heroiskt offrat till och med förbittringen öfver en dödlig förolämpning.

Nadia begärde också icke någon förklaring af MikaelStrogoff. Svarade icke handen, hon räckt honom på förhand, på allt som han skulle kunnat säga henne?

Mikael Strogoff förblef tyst under hela denna afton. Alldenstund postmästaren icke kunde lemna några uthvilade hästar förr än på morgonen derpå, måste han tillbringa en hel natt på skjutsstationen. Nadia borde alltså draga fördel af detta tillfälle att hemta någon hvila, och en kammare gjordes derför i ordning åt henne.

Den unga flickan skulle utan tvifvel föredragit att icke lemna sin följeslagare, men hon kände att han hade behof af att vara ensam, hvarför hon gjorde sig i ordning att begifva sig till det rum, som blifvit henne anvisadt.

Emellertid kunde den unga flickan icke i det ögonblick, då hon skulle aflägsna sig, afhålla sig från att säga sin följeslagare farväl.

— Broder . . ., — hviskade hon.

Men Mikael Strogoff hejdade henne med en åtbörd. En suck höjde den unga flickans bröst, och hon lemnade rummet.

Mikael Strogoff lade sig icke. Han skulle icke kunnat sofva, ej ens en timme. På det ställe, der den brutale resandens piska träffat honom, tyckte han sig hafva ett brännsår.

— För fäderneslandet och för Fadern! — mumlade han, då han slutat sin aftonbön.

Emellertid kände han ett oafvisligt behof att få veta, hvem denne man, som slagit honom, var, hvarifrån han kom, hvart han reste. Hvad beträffar främlingens ansigte, voro dess drag så djupt inristade i hans minne, att han ej behöfde befara, att han någonsin skulle glömma dem.

Mikael Strogoff lät kalla postmästaren.

Denne, en sibirier af gamla stammen, infann sig genast, och betraktande den unge mannen, väntade han att blifva tilltalad.— Är du född här i landet? — frågade honom Mikael Strogoff.

— Ja.

— Känner du den mannen, som tog mina hästar?

— Nej.

— Har du aldrig sett honom?

— Aldrig!

— Hvem tror du denne man är?

— En herre, som förstår att göra sig åtlydd.

Mikael Strogoffs blick trängde som en dolk in i sibiriern hjerta, men postmästarens blick sänktes icke.

— Du tillåter dig att mästra mig? — utbrast Mikael Strogoff.

— Ja, — svarade sibiriern, — ty det fins saker, som ej ens en simpel köpman tager emot utan att ge igen!

— Piskrapp?

— Piskrapp, unge man! Jag har tillräckligt af ålder och styrka för att kunna säga dig det!

Mikael Strogoff gick fram till postmästaren och lade sina båda kraftiga händer på hans axlar.

Derefter sade han med egendomligt lugn röst:

— Gå din väg, eljest skulle jag kunna döda dig!

Denna gång hade postmästaren förstått honom.

— Jag tycker mera om det, — mumlade han.

Den följande dagen, den 24 Juli, voro kl. 8 på morgonen tre starka hästar spända för tarantassen. Mikael Strogoff och Nadia togo plats deri, och Ischim, som de båda två borde hafva i så förfärligt minne, hade snart försvunnit bakom en krökning af vägen.

Vid de skjutshåll, der Mikael Strogoff stannade, kunde han förvissa sig om, att postdiligensen allt jemt befann sig framför honom på vägen till Irkutsk, och att den resande, lika brådskande som han, ej förlorade ett ögonblick på färden öfver steppen."Gå din väg, eljest skulle jag kunna döda dig" (sid. 159.)

Kl. 4 e. m. måste man vid Abatskaia-stationen, sjutiofem verst längre fram, öfvergå floden Ischim, ett af Irtischs förnämsta tillflöden.Denna öfvergång blef något svårare än Tobols. Ischim var ganska strid på detta ställe. Under den sibiriska vintern äro alla steppens vattendrag, då frusna till en tjocklek af flere fot, lätta att öfvergå, och den resande passerar öfver dem utan att ens märka det, ty deras bädd har då försvunnit under det ofantliga, hvita täcke, som enformigt gömmer steppen, men om sommaren kan det vara förenadt med stora faror att komma öfver dem.

Också åtgingo två timmar, innan man kunde passera Irtisch, hvilket uppretade Mikael Strogoff, och detta desto mer som färjkarlarna gåfvo honom oroande upplysningar om den tartariska invasionen.

Se här hvad som sades:

Några af Feofar Khans blänkare skulle redan hafva visat sig på båda stränderna vid Ischims nedre lopp, i södra delarna af guvernementet Tobolsk. Omsk var synnerligen hotadt. Man talade om en strid, som egt rum mellan de sibiriska och tartariska trupperna på gränsen mot de stora kirghisiska hordernas område — en strid, som ej utfallit till ryssarnas fördel, hvilka voro allt för svaga på denna punkt. Häraf hade blifvit en följd, att dessa trupper dragit sig tillbaka och att bönderna allmänt lemnat provinsen. Man berättade om förfärliga våldsamheter, begångna af inkräktarna, såsom plundring, stöld, brand, mord. Det var det tartariska sättet att föra krig. Man flydde alltså åt alla håll undan Feofar Khans förtrupper. I betraktande af denna invånarnas flykt var hvad Mikael Strogoff mest fruktade, att han ej skulle kunna få transportmedel. Han hade alltså utomordentligt brådtom att komma fram till Omsk. Kanske skulle han i trakten af denna stad få försprång framför de tartariska blänkare, som ryckte an nedför Irtisch-dalen, och finna vägen fri ända fram till Irkutsk.

Det är just på det ställe, der tarantassen skulle öfvergå floden, som, hvad man på militärspråket kallar, "Ischim-kedjan" slutar, en kedja af torn och träskansarsom sträcker sig från Sibiriens sydgräns öfver en yta af omkring fyrahundra verst. Förut voro i dessa förskansningar förlagda kosackafdelningar, och de skyddade trakten lika väl mot kirghiserna som mot tartarerna. Men då de utrymdes, enär ryska regeringen trodde dessa horder bragta till fullkomlig underkastelse, kunde de icke vara till något gagn just nu, då de skulle kunnat vara af så stor nytta. Största delen af dessa träskansar hade blifvit lagda i aska, och några rökmoln, som färjkarlarna visade Mikael Strogoff, upphvirflade vid horisonten i söder, utvisande, att de tartariska förtrupperna nalkades.

Sedan färjan öfverfört tarantassen och dess spann till Ischims högra strand, fortsattes färden öfver steppen med största hastighet.

Klockan var sju på aftonen. Det var mycket mulet. Också föll flere gånger ett störtregn, hvilket fäste dammet och gjorde vägarna bättre.

Allt sedan Mikael Strogoff lemnat Ischim, hade han varit tystlåten. Emellertid var han alltid uppmärksam mot

Nadia och försökte för henne mildra obehagen af denna brådstörtade resa, men den unga flickan beklagade sig icke. Hon skulle velat gifva vingar åt hästarna framför tarantassen. En röst inom henne hviskade, att hennes följeslagare hade ännu mera brådt än hon att komma fram till Irkutsk, och huru många verst skilde dem icke ännu derifrån!

Hon kom äfven på den tanken, att, i fall Omsk var besatt af tartarerna, löpte Mikael Strogoffs moder, hvilken var bosatt i denna stad, faror, som borde i högsta grad oroa hennes son, och denna omständighet var nog att förklara hans otålighet att hinna fram till henne.

Nadia ansåg sig derför vid ett lämpligt tillfälle böra tala vid Mikael Strogoff om den gamla Marfa, om den isolering, hvari hon borde befinna sig midt ibland dessa allvarsamma tilldragelser.— Har du inte haft några underrättelser från din mor efter invasionens utbrott? — frågade hon honom.

— Nej, Nadia. Det sista brefvet, min mor skref till mig, var dateradt för två månader sedan, men det innehöll goda nyheter. Marfa är en energisk qvinna, en dugtig sibiriska. Trots sin ålder har hon bevarat hela sin moraliska styrka. Hon kan lida.

— Jag skall helsa på henne, broder, — sade Nadia lifligt. — Då du kallar mig syster, är jag ju Marfas dotter!

Då Mikael Strogoff icke svarade henne, tillade hon:

— Kanske har din mor lyckats lemna Omsk?

— Det är möjligt, Nadia, — svarade Mikael Strogoff, — och jag till och med hoppas, att hon kunnat bege sig till Tobolsk. Den gamla Marfa hatar tartarerna. Hon känner steppen, hon är icke rädd, och det skulle glädja mig, om hon tagit sin vandringsstaf och begifvit sig ned utefter Irtischs stränder. Det fins inte en fläck i provinsen, som hon inte känner till. Huru många gånger har hon inte genomströfvat densamma i sällskap med min gamle far, och huru många gånger har jag inte redan såsom barn åtföljt dem på deras vandringar genom den sibiriska öknen! Ja, Nadia, jag hoppas, att min mor lemnat Omsk.

— Och när får du råka henne?

— Jag får råka henne — på hemvägen.

— Men om din mor är qvar i Omsk, unnar du dig väl en timme till att omfamna henne?

— Jag skall inte omfamna henne!

— Du skall inte besöka henne?

— Nej, Nadia! — svarade Mikael Strogoff, hvars bröst häfdes och som insåg, att han icke kunde fortfara att besvara den unga flickans frågor.

— Nej, säger du! Ack, min broder, om din mor fins i Omsk, af hvilka skäl kan du då vägra att besöka henne?

— Af hvilka skäl, Nadia, du frågar mig af hvilkaskäl? — utropade Mikael Strogoff med så djupt skakad röst, att den unga flickan spratt till. — Jo, af skäl, som gjort mig tålmodig ända till feghet inför denne usling, som...

Han kunde icke sluta meningen.

— Lugna dig, broder, — sade Nadia med sin ljufvaste röst. — Jag vet blott en sak eller, rättare, jag vet den inte, jag känner den. Det är blott en känsla, som nu bestämmer hela ditt uppförande, känslan af en pligt, heligare — om en sådan kan finnas — än den, som fäster sonen vid modern!

Nadia teg, och från den stunden undvek hon hvarje samtalsämne, som kunde ega något samband med Mikael Strogoffs egendomliga belägenhet. Han hade en hemlighet, som måste respekteras, och hon respekterade den.

Den följande dagen, den 25 Juli, ankom tarantassen kl. 3 på morgonen till skjutshållet Tjukalinsk, efter att hafva tillryggalagt 120 verst, sedan den passerade Ischim.

Man bytte hastigt om hästar. Emellertid, och för första gången, gjorde iemschiken några svårigheter vid att

begifva sig af, försäkrande, att tartariska truppafdelningar genomströfvade steppen och att resande, hästar och åkdon skulle blifva en god pris för dessa plundrare.

Mikael Strogoff kunde blott med penningar besegra iemschikens motsträfvighet, ty i detta fall som i så många andra ville han icke göra bruk af sin podaroschna. Den sista på telegrafisk väg utfärdade ukasen var känd i de sibiriska provinserna, och en ryss, som särskildt blifvit befriad från att efterkomma dess föreskrifter, skulle otvifvelaktigt hafva ådragit sig allmän uppmärksamhet, en sak, som tsarens kurir framför allt måste undvika. Hvad beträffar iemschikens tveksamhet, kunde det ju vara möjligt, att han spekulerade på den resandes otålighet. Eller kanske han verkligen hade skäl att befara några obehagligheter?

Omsider lemnade tarantassen skjutshållet, och detgick så raskt undan, att den kl. 3 e. m. uppnådde det åttio verst aflägsna Kulatsinskoje. En timme senare befann den sig på Irtischs strand. Till Omsk hade man icke mer än ett tjugutal verst.

Irtisch är en stor flod och ett af de förnämsta sibiriska vattendrag, som taga kosan åt norra Asien. Upprinnande bland Ural-bergen, flyter den i sned riktning från sydost åt nordvest och utfaller i Obi, efter att hafva tillryggalagt en sträcka af nära sju tusen verst.

Vid denna tid på året, då floderna stiga i hela den sibiriska bassinen, var vattenståndet i Irtisch utomordentligt högt. Följaktligen gjorde den våldsamt framvräkande vattenmassan en öfvergång af floden temligen svår. Äfven den skickligaste simmare skulle icke kunnat uppnå andra stranden, och till och med om man användt en färja, var dock en färd öfver Irtisch förbunden med någon fara.

Men liksom alla andra faror kunde ej heller denna ens för ett ögonblick hejda Mikael Strogoff och Nadia, som voro beslutna att trotsa hvilka vidrigheter som helst.

Emellertid föreslog Mikael Strogoff den unga flickan, att han sjelf först skulle fara öfver på färjan med tarantassen och spannet, ty han fruktade, att deras tyngd skulle göra färjan mindre säker. Sedan åkdonet och spannet blifvit landsatta, skulle han komma tillbaka och hemta Nadia.

Den unga flickan vägrade. Det skulle ha varit ett uppskof på en timme, och hon ville icke, att hennes egen säkerhet skulle gifva anledning till dröjsmål.

Embarkeringen försiggick icke utan svårighet, ty stränderna voro till en del öfversvämmade, och färjan kunde icke gå ända intill dem.

Efter en halftimmes ansträngningar lyckades det dock färjkarlarna att få tarantassen och de tre hästarna om bord. Derpå stego Mikael Strogoff, Nadia och iemschiken i, och man lade ut.

Under de första minuterna gick allt bra.Strömmen, som uppåt floden bröts af en lång, från stranden utskjutande udde, bildade här en hvirfvel, som färjan passerade utan svårighet. Den framdrefs af färjkarlarna med långa båtshakar, som de skötte med stor skicklighet, men ju längre ut man kom, desto mer sänkte sig flodbottnen, och snart återstod dem icke mer än spetsen af båtshakarna att stödja axeln mot. Ändan af dessa nådde icke mer än en fot öfver vattenytan, hvilket gjorde det svårt och mödosamt att begagna dem med fördel.

Sittande i aktern af färjan, och allt jemt befarande ett dröjsmål, betraktade Mikael Strogoff och Nadia med en viss oro färjkarlarnas manöver.

— Gif akt! — ropade den ene af dem åt sin kamrat.

Detta rop föranleddes af den nya riktning, färjan tagit med ytterlig hastighet. Färjan påverkades nu nämligen direkt af strömmen och fördes skyndsamt utför floden. Det gälde alltså att medelst en ändamålsenlig användning af båtshakarna gifva den en sådan kosa, att den skar floden snedt. Detta var också, hvad färjkarlarna lyckades göra genom att sätta båtshaksspetsarna i en rad af skåror, anbragta under relingen, och så småningom närmade sig färjan högra flodstranden.

Man kunde med säkerhet beräkna, att färjan skulle nå andra stranden fem eller sex verst nedom

embarkeringsplatsen, men det betydde, öfver hufvud taget, ingenting, om blott menniskor och djur voro oskadda.

Dessutom betviflade icke de två färjkarlarna, hvilka för öfrigt voro handfasta och sporrades genom löftet om rundlig betalning, att denna svåra öfvergång af Irtisch skulle lyckas.

Men de gjorde upp räkningen utan att taga i betraktande en tilldragelse, som de icke kunde förutse, och här vid lag kunde hvarken deras nit eller skicklighet uträtta något.

Då färjan befann sig midt i strömfåran, på ungefär lika afstånd från båda stränderna, och fördes utför flodenmed en hastighet af två verst i timmen, reste sig Mikael Strogoff och kastade forskande blickar uppåt floden.

Han varseblef nu flere båtar, som strömmen snabbt förde med sig, ty till vattnets kraft kom äfven de årors, med hvilka de voro försedda.

Mikael Strogoffs anletsdrag sammandrogos plötsligt, och ett utrop undföll honom.

— Hvad är det? — frågade den unga flickan.

Men innan Mikael Strogoff hann svara henne, utbrast den ene af färjkarlarna i förfärad ton:

— Tartarerna! Tartarerna!

Det var verkligen med soldater bemannade båtar, som i ilande fart kommo utför Irtisch, och inom några minuter borde de hafva uppnått färjan, hvilken var allt för tungt lastad för att kunna hinna undan dem.

I sin förskräckelse uppgåfvo färjkarlarna rop af förtviflan och ville kasta från sig båtshakarna.

— Mod, mina vänner! — ropade Mikael Strogoff, — mod! Ni få femtio rubel, om vi uppnå högra stranden, innan de der båtarna hinna hit!

Uppeggade af detta löfte, fattade färjkarlarna åter båtshakarna och fortforo att gifva färjan en sned riktning mot strömmen, men det blef snart tydligt för dem, att de icke kunde hinna undan tartarerna.

Skulle dessa passera utan att oroa dem? Det var föga sannolikt. Tvärt om borde man befara allt af dessa plundrare!

— Var inte rädd, Nadia, — sade Mikael Strogoff, — men var beredd på allt.

— Jag är beredd, — svarade Nadia.

— Till och med att kasta dig i floden, om jag skulle säga det åt dig?

— Ja.

— Lita på mig, Nadia!

— Jag litar på dig!

De tartariska båtarna voro nu på ett afstånd afblott hundra fot. I dem befann sig en afdelning bukhariska soldater, som skulle verkställa en rekognoscering i trakten af Omsk.

Hon blef gripen och lagd på bottnen i en af båtarna (sid. 169).Färjan hade ännu qvar två båtlängder till stranden. Färjkarlarna fördubblade sina ansträngningar. Mikael Strogoff förenade sig med dem och fattade en båtshake, som han skötte med öfvermensklig ansträngning. Om han kunde hinna få tarantassen i land och sätta spannet i sträckande galopp, hade han utsigt att undkomma dessa tartarer, hvilka icke voro beridna. Men så stora ansträngningar måste dock blifva fåfänga!

— *Saryn na kitschu!* — ropade soldaterna i den främsta båten.

Mikael Strogoff kände igen detta de tartariska piraternas stridsrop, hvarpå man ej borde gifva något annat svar än att lägga sig framstupa på båtbottnen.

Och då hvarken färjkarlarna eller han åtlydde denna befallning, följde en stark salva, dervid två af hästarna

sårades dödligt.

I detta ögonblick stötte båtarna tillsammans med färjan.

— Kom, Nadia! — ropade Mikael Strogoff, färdig att kasta sig öfver bord.

Den unga flickan ämnade följa honom, då i detsamma Mikael Strogoff, träffad af en lans, störtade i floden. Strömmen bortförde honom, ett ögonblick rördes hans hand öfver vattenytan, och han försvann.

Nadia hade uppgifvit ett anskri, men innan hon fick tid att kasta sig efter Mikael Strogoff, var hon gripen och lagd på bottnen i en af båtarna.

Ett ögonblick derefter hade färjkarlarna blifvit dödade med lansstyng, och färjan dref redlös, hvaremot tartarerna fortsatte färden utför Irtisch.

*

## FJORTONDE KAPITLET.

# Moder och son.

Omsk är vestra Sibiriens officiela hufvudstad. Det är icke den mest betydande staden i guvernementet med detta namn, ty Tomsk har en talrikare befolkning och är mera framstående, men det är i Omsk generalguvernören öfver denna första hälft af det asiatiska Ryssland har sitt residens.

Egentligen taladt, utgöres Omsk af två skilda städer, den ena uteslutande bebodd af myndigheterna och embetsmännen, den andra af de sibiriska handlandena, ehuru handeln der knappt förtjenar nämnas.

Denna stad räknar omkring 12—13,000 invånare. Den försvaras af en med bastioner flankerad enceinte, men dessa befästningar utgöras af jordverk och kunna blott gifva ett otillräckligt skydd. Också försökte tartarerna, som mycket väl kände till denna omständighet, att bemäktiga sig staden, hvilket också lyckades dem efter några dagars belägring.

Den till 2,000 man reducerade garnisonen i Omsk hade gjort ett tappert motstånd, men öfverväldigad af emirens trupper, hade den småningom drifvits ur köpmansstaden och måst taga sin tillflykt till den högre.

Der hade nu generalguvernören, hans officerare, hans soldater förskansat sig. De hade af den högre liggande delen af Omsk gjort ett slags citadell, i det de försågo dess hus och kyrkor med skottgluggar, och hittills hade de hållit stånd mot fienden i detta improviserade kreml, ehuru utan synnerligt hopp om att få undsättning. De utför Irtisch kommande tartariska trupperna mottogo hvarje dag nya förstärkningar, och dessutom fördes befälet öfver dem af en officer, förrädare mot sitt land, men en man af stor förtjenst och en allt trotsande djerfhet.Denne man var öfverste Ivan Ogareff.

På samma gång Ivan Ogareff var fruktansvärd såsom en af dessa tartariska chefer han dref framför sig, var han äfven en kunnig militär. Då i hans ådror rann något mongoliskt blod, ty hans moder var af asiatisk härkomst, älskade han listen, fann ett nöje i att uttänka försåt och ryggade icke tillbaka för något medel, när han ville utleta en hemlighet eller lägga ut en snara för någon. Af naturen en bedragare, tog han gerna sin tillflykt till de simplaste förklädnader, om så behöfdes spelande tiggare, och var utmärkt i att antaga alla former och sätt. Än mer, han var grym, och han skulle, om så erfordrats, gjort sig till bödel. Feofar Khan hade i honom en underbefälhafvare värdig att sekundera denna tartarchef i detta vilda krig.

Men då Mikael Strogoff uppnått Irtischs strand, var Ivan Ogareff redan herre öfver Omsk, och förrädaren påskyndade desto mer belägringen af den högre liggande stadsdelen, som han hade brådtom att hinna fram till Tomsk, der den tartariska hufvudarmén skulle samlas.

Tomsk befann sig också sedan några dagar i Feofar Khans våld, och derifrån skulle rebellerna, sedan de blifvit

herrar öfver mellersta Sibirien, tåga mot Irkutsk.

Irkutsk var Ivan Ogareffs egentliga mål.

Det var denne förrädares plan att under ett falskt namn vinna storfurstens ynnest och förtroende samt, då rätta stunden var kommen, öfverlemna storfursten sjelf och staden åt tartarerna.

Då rebellerna hade en sådan stad och en sådan gisslan i sitt våld, borde hela asiatiska Sibirien falla i deras händer.

Men, såsom man vet, var denna plan känd af tsaren, och det var för att gäcka densamma som han hade anförtrott åt Mikael Strogoff det vigtiga bref, han lemnat honom. Häraf också de strängaförhållningsorder, han gifvit den unge kuriren, att passera inkognito genom de inkräktade delarna af landet.

Detta uppdrag hade Mikael Strogoff hittills utfört samvetsgrant, men skulle han nu kunna fullborda detsamma?

Det sår Mikael Strogoff fått var icke dödligt. Simmande så, att han undgick att blifva sedd, hade han uppnått högra stranden, der han nedföll afsvimmad bland buskarna.

När han återfick medvetandet, befann han sig i en stuga, som beboddes af en mujik, hvilken, då han såg, att den unge mannen ännu lefde, fört honom hem till sig och vårdat honom. Huru länge hade han varit denne hederlige sibiriers gäst? Det visste han icke. Men då han åter öppnade ögonen, såg han ett skäggigt ansigte lutadt öfver sig och ett par ögon medlidsamt betrakta honom. Han ämnade fråga, hvar han befann sig, men mujiken förekom honom, sägande:

— Tala inte, far lilla! Du är ännu allt för ung. Jag skall säga dig, hvar du är och allt som tilldragit sig, sedan jag förde dig till min stuga.

Härpå berättade mujiken för Mikael Strogoff de olika detaljerna af den strid, hvartill han blifvit vittne, huru färjan blifvit anfallen af de tartariska båtarna, tarantassens plundring, färjkarlarnas dödande.

Men Mikael Strogoff hörde icke längre på honom, och läggande handen på sitt bröst, kände han, att det kejserliga brefvet fortfarande låg der.

Han andades, men detta var icke allt.

— En ung flicka åtföljde mig, — sade han.

— Henne ha de inte dödat! — svarade mujiken, hvilken i sin gästs ögon läste den oro, hvaraf han plågades. — De bortförde henne i en båt, då de foro vidare utför Irtisch. Det är ännu en fånge till de många andra, som man fört till Tomsk.

Mikael Strogoff kunde icke svara. Han ladehanden på sitt hjerta för att dämpa dess slag. Men trots så många pröfningar beherskade pligtkänslan hela hans själ.

— Hvar är jag? — frågade han.

— På Irtischs högra strand och på endast fem versts afstånd från Omsk, — svarade Mujiken.

— Hvad slags blessyr har jag då fått, som kunnat bedöfva mig så? Det var inte ett skott?

— Nej, ett lansstyng i hufvudet, som nu är läkt, — svarade mujiken. — Efter några dagars hvila skall du kunna fortsätta din resa, far lilla. Du har fallit i floden, men tartarerna ha inte undersökt dig, och din börs ligger ännu i din ficka.

Mikael Strogoff räckte mujiken handen.

Derefter resande sig upp med en plötslig ansträngning, sade han:

— Min vän, huru länge har jag varit i din stuga?

— Tre dagar.

— Tre dagar förspilda!

— Tre dagar, under hvilka du varit medvetslös.

— Har du en häst att sälja åt mig?

— Du vill resa?

— På ögonblicket.

— Jag har hvarken häst eller åkdon, far lilla. Der tartarerna dragit fram, finnes intet qvar!

— Nå väl, så vill jag gå till Omsk och der skaffa mig en häst.

— Hvila dig ännu några timmar, och du skall bättre vara i stånd att fortsätta din resa!

— Inte en timme!

— Kom då! — sade mujiken, som insåg, att han icke kunde ändra sin gästs beslut. — Jag skall sjelf följa med dig, — tillade han. — Dessutom finnas ännu ryssar i stort antal i Omsk, och du skall kanske lyckas passera obemärkt.

— Min vän, — svarade Mikael Strogoff, — må himlen belöna dig för allt hvad du gjort mig!— Belöna! Det är blott dårarna, som vänta sig sådant på jorden, — svarade mujiken.

Mikael Strogoff gick ut ur stugan. Då han ville gå, svartnade det för hans ögon, och om icke mujiken kommit honom till hjelp, skulle han hafva fallit omkull, men den friska luften återstälde honom snart. Han kände nu det lansstyng, han fått i hufvudet och hvars våldsamhet hans pelsmössa lyckligtvis mildrat. Med sin kända energi var han icke den, som fälde modet för så litet. Blott ett mål stod för hans ögon, det var detta aflägsna Irkutsk, som han måste uppnå! Men han måste genom Omsk utan att stanna der.

— Må Gud beskydda min mor och Nadia! — mumlade han. — Ännu har jag inte rättighet att tänka på dem!

Mikael Strogoff och mujiken ankommo snart till köpmansqvarteret i den lägre staden, och ehuru det var besatt af trupper, kommo de in deri utan svårighet. Jordvallen hade blifvit förstörd på många ställen, och der funnos lika många brescher, genom hvilka de marodörer inträngde, som följde efter Feofar Khans arméer.

I Omsk vimlade det på gatorna och torgen af tartariska soldater, men man kunde se, att en jernhand höll dem under en disciplin, vid hvilken de voro föga vana. De uppträdde icke en och en, utan beväpnade i grupper, så att de kunde försvara sig mot hvarje anfall.

På stora torget, som blifvit förvandladt till ett läger, hvilket bevakades af talrika skildtvakter, bivuakerade 2,000 tartarer i god ordning. Hästarna stodo bundna vid tältpinnarna, men de voro betslade och sålunda i ordning vid första uppbrottsorder. Omsk kunde ej vara annat än ett provisoriskt läger för detta tartariska kavalleri, hvilket borde framför denna stad föredraga östra Sibiriens fruktbara slätter, der städerna äro rikare och fälten bördigare samt följaktligen plundringen mera gifvande.Öfver köpmansstaden reste sig den öfre stadsdelen, som Ivan Ogareff, trots flere kraftiga, men tappert tillbakaslagna anfall, ännu icke lyckats bemäktiga sig. Öfver dess med tinnar krönta murar svajade den ryska flaggan.

Det var icke utan ett berättigadt högmod, som Mikael Strogoff och hans ledsagare egnade den sina välönskningar.

Mikael Strogoff kände fullkomligt till staden Omsk, och han undvek de mera trafikerade gatorna, detta dock ej af det skälet, att han fruktade för att blifva igenkänd. I denna stad skulle endast hans moder kunnat ropa honom vid hans verkliga namn, men han hade svurit att icke besöka henne. Och han besökte henne icke. Dessutom hade hon kanske — och han önskade det af hela sitt hjerta — flytt till någon säker trakt af steppen.

Till all lycka kände mujiken en postmästare, som, om han fick bra betaldt, ej skulle vägra att låta Mikael Strogoff, allt efter hans önskan, hyra eller köpa åkdon eller hästar. Sedan återstode blott svårigheten att kunna lemna staden, men de i enceinten gjorda brescherna borde göra det lättare för Mikael Strogoff att komma ut.

Mujiken förde alltså sin gäst raka vägen till skjutsstationen, men då de kommit in på en trång gata, stannade Mikael Strogoff plötsligt och skyndade bakom hörnet af en mur.

— Hvad är det? — frågade honom lifligt mujiken, högst förvånad öfver denna hastiga rörelse.

— Tyst! — skyndade sig Mikael Strogoff att svara honom, läggande fingret på läpparna.

I detta ögonblick ryckte en afdelning tartarer från stora torget in på den gata, som Mikael Strogoff och mujiken vandrat framåt en stund.

I spetsen för den tartariska truppafdelningen, hvilken utgjordes af ett tjugutal ryttare, red en officer, kläddi en mycket enkel uniform. Ehuru hans blick snabbt riktades än åt den ena, än åt den andra sidan, hade han säkert icke varseblifvit Mikael Strogoff, hvilken så hastigt dragit sig tillbaka.

Ryttarna redo i starkt traf framåt den smala gatan. Hvarken officeren eller soldaterna egnade invånarna någon uppmärksamhet. Dessa olycklige fingo knappt tid att gifva rum åt dem. Också hördes emellanåt halfqväfda skrik, hvilka genast besvarades med lansstötar, och på ett ögonblick var gatan ren.

Då truppen försvunnit, vände sig Mikael Strogoff till mujiken och frågade:

— Hvem är denne officer?

Då han gjorde denna fråga, spred sig en dödsblekhet öfver hans ansigte.

— Det är Ivan Ogareff, — svarade sibiriern med låg röst i en ton, som andades hat.

— Han! — utbrast Mikael Strogoff, hvilken lät detta ord undfalla sig i en ton af raseri, som han icke kunde bemästra.

Han hade i denne officer igenkänt den resande, som slog honom på skjutsstationen i Ischim.

Och var det väl en synvilla? Ehuru Mikael Strogoff blott sett en skymt af denne resande, erinrade han sig dock vid åsynen af honom den gamle sigenare, till hvars samtal med sigenerskan han lyssnat på torgplatsen i Nischni-Novgorod.

Mikael Strogoff bedrog sig icke. Dessa två män voro en och samma person. Förklädd till sigenare och dold i Sangarrs trupp, hade Ivan Ogareff lyckats lemna provinsen Nischni-Novgorod, dit han begifvit sig för att bland de talrika främlingar, som den stora marknaden ditlockat från mellersta Asien, uppsöka de medbrottslingar, han behöfde för att kunna förverkliga sin djefvulska plan. Sangarr och hennes sigenare, som voro af Ogareff besoldade spioner, voro honom fullkomligt"Min son!" (sid. 179). tillgifna. Det var han, som under natten på marknadsfältet uttalat de besynnerliga orden, hvilkas meningMikael Strogoff nu kunde förstå; det var han, som befann sig om bord på *Kaukasus* med hela sigenarbandet; det var han, som på den andra vägen från Kasan till Ischim öfver Ural-bergen hade uppnått Omsk, hvaröfver han nu var herre.

För knappt tre dagar sedan hade Ivan Ogareff ankommit till Omsk, och om icke det olyckliga mötet i Ischim egt rum, om icke sammanträffandet med de tatariska båtarna uppehållit Mikael Strogoff på Irtischs strand, skulle denne sannolikt kommit före Ivan Ogareff på vägen till Irkutsk.

Och hvem vet, huru många framtida olyckor då kunnat undvikas!

I hvad fall som helst, och nu mera än någonsin, borde Mikael Strogoff undfly Ivan Ogareff och undvika att blifva sedd af denne. Då rätta stunden att ställa sig ansigte mot ansigte med denna man var inne, skulle han nog återfinna honom, vore han också herre öfver hela Sibirien!

Mujiken och Mikael Strogoff fortsatte nu sin vandring genom staden och uppnådde snart posthuset. Att efter nattens inbrott smyga sig ut ur Omsk genom en af brescherna i enceinten skulle icke blifva svårt. Men hvad beträffar att få köpa ett åkdon i stället för tarantassen, var detta omöjligt. Ett sådant fans hvarken att hyra eller köpa. Men hvad skulle Mikael Strogoff nu med ett åkdon att göra? Ack, måste han icke resa ensam? En häst var honom nog, och till all lycka kunde han förskaffa sig en sådan. Det var ett djur, som kunde uthärda

ansträngningar under en längre tid, och hvaraf Mikael Strogoff, som var en skicklig ryttare, skulle kunna draga mycken nytta.

Hästen betalades högt, och några minuter senare var Mikael Strogoff färdig att begifva sig af.

Klockan var nu 4 på eftermiddagen.Då Mikael Strogoff såg sig tvungen att afvakta nattens inbrott för att kunna komma ut genom enceinten, men icke ville visa sig på Omsks gator, qvarstannade han i posthuset och lät der gifva sig något mat.

Mycket folk var samladt i den gemensamma salen. Såsom fallet är på de ryska jernvägsstationerna, kommo de högst oroliga invånarna till posthuset för att få veta nyheter. Man talade om att ryska trupper snart skulle ankomma, icke till Omsk, utan till Tomsk, hvilka skulle återtaga denna stad från Feofar Khans tartarer.

Mikael Strogoff lyssnade uppmärksamt till allt hvad man sade, men han blandade sig aldrig i samtalet.

Plötsligen kom honom ett rop att spritta till, ett rop, som trängde till djupet af hans själ, och hans öra träffades af dessa två ord:

— Min son!

Den gamla Marfa, hans moder, stod framför honom. Darrande i alla leder, log hon mot sonen! Hon sträckte armarna mot honom!... Mikael Strogoff reste sig upp. Han ville kasta sig i hennes armar.

Tanken på pligten, den allvarsamma fara, hvaraf han och hans moder hotades genom detta olycksaliga sammanträffande, tillbakahöllo honom ögonblickligen, och så stor var hans sjelfbeherskning, att ej en muskel i hans ansigte rördes.

Tjugu personer voro samlade i den gemensamma salen. Bland dem fans det kanske spioner, och visste man icke i staden, att Marfa Strogoffs son tillhörde tsarens kurirkår?

Mikael Strogoff rörde sig icke ur fläcken.

— Mikael! — ropade hans moder.

— Hvem är ni, min goda qvinna? — frågade Mikael Strogoff, snarare framstammande än uttalande dessa ord.

— Hvem jag är? Du frågar det! Mitt barn, känner du då inte längre din mor?— Ni bedrar er! — svarade Mikael Strogoff kallt. — En likhet missleder er...

Den gamla Marfa gick rakt fram mot Mikael Strogoff och sade, fixerande honom:

— Är du inte Peter och Marfa Strogoffs son?

Den unga mannen skulle hafva gifvit sitt lif för att fritt få sluta sin moder i sina armar... men om han gaf efter, var det ute med honom, med henne, med hans mission, med hans ed! Derför, kufvande sina känslor, tillslöt han ögonen, så att han slapp se den outsägliga smärta, som förvred hans moders vördade ansigte, drog tillbaka sina händer, för att icke sluta i dem de händer, som darrande räcktes honom.

— Jag är verkligen inte den ni säger, min goda qvinna, — svarade han, vikande några steg tillbaka.

— Mikael! — ropade ännu en gång den gamla modern.

— Jag heter inte Mikael! Jag har aldrig varit er son! Jag är Nikolas Korpanoff, köpman från Irkutsk!

Derpå lemnade han tvärt den gemensamma salen, och en sista gång ljödo bakom honom dessa ord:

— Min son, min son!

Befriad från denna smärtsamma förställning, skyndade Mikael Strogoff ut. Han såg icke sin gamla moder, hvilken nästan liflös nedsjunkit på en bänk. Men i samma ögonblick som postmästaren skyndade fram för att hjelpa den gamla qvinnan, reste hon sig upp. En tanke genomfor plötsligt hennes själ. Hon förnekad af sin son — det var icke möjligt! Men att hon bedragit sig och tagit en annan för honom, det var lika omöjligt. Det var

otvifvelaktigt hennes son hon nyss sett, och om han icke känt igen henne, var det, emedan han icke ville det, emedan han icke fick känna igen henne, emedan han hade förfärliga skäl att handla så! Och derpå begrafvande sina moderskänslor i djupet af sitt hjerta, hade hon blott en tanke: Skall jag ha förlorat honom utan att vilja det? — Jag är tokig! — sade hon derpå till den, som öfverhopade henne med frågor. — Mina ögon ha bedragit mig! Den unga mannen var inte min son! Det var inte hans röst! Det är inte värdt att längre tänka derpå! Det skulle sluta med, att jag såge honom öfver allt.

Knappt tio minuter derefter instälde sig en tartarisk officer i posthuset.

— Marfa Strogoff?

— Det är jag, — svarade den gamla qvinnan i så lugn ton och med så trygg uppsyn, att de, som bevittnat mötet mellan modern och sonen, ej skulle hafva känt igen henne.

— Kom! — sade officeren.

Med säkra steg följde Marfa Strogoff den tartariska officeren och lemnade posthuset.

Några ögonblick senare befann hon sig i lägret på stora torget inför Ivan Ogareff, till hvilken man omedelbart inberättat alla detaljerna af denna scen.

Anande sanningen, hade Ivan Ogareff sjelf velat förhöra den gamla sibiriskan.

— Ditt namn? — frågade han brutalt.

— Marfa Strogoff.

— Du har en son?

— Ja.

— Han är tsarens kurir?

— Ja.

— Hvar är han?

— I Moskva.

— Du har inte haft några underrättelser från honom?

— Nej.

— På hur lång tid?

— Två månader.

— Hvem var då denna unga man, som du i posthuset kallade din son?

— En ung sibirier, som jag tog för honom, —svarade Marfa Strogoff. — Han är den tionde, hvari jag trott mig igenkänna mitt barn, ty staden är full af främlingar. Jag tycker mig se honom öfver allt!

— Denna unga man var alltså inte Mikael Strogoff?

— Han var inte Mikael Strogoff.

— Vet du, gamla qvinna, att jag kan låta martera dig, ända tills du bekänner sanningen?

— Jag har sagt sanningen, och tortyren kan ingenting ändra i hvad jag sagt.

— Denna sibirer var inte Mikael Strogoff? — frågade Ivan Ogareff ännu en gång.

— Nej, det var inte han, — svarade Marfa Strogoff åter.

Ivan Ogareff betraktade med olycksbådande blickar den gamla qvinnan, som såg honom rakt in i ögonen. Han betviflade icke, att hon i den unga sibiriern igenkänt sin son. Men om denna son först hade förnekat sin moder,

och om hans moder i sin ordning förnekade honom, måste de hafva de mest tvingande skäl dertill.

Ivan Ogareff hyste alltså icke längre något tvifvel om, att den föregifna Nikolas Korpanoff var Mikael Strogoff, tsarens kurir, som dolde sig under ett falskt namn, och åt hvilken man gifvit ett uppdrag, som det för honom var af största vigt att få veta. Också gaf han genast befallning om, att man skulle bemäktiga sig den unga sibiriern, hvarefter han, vändande sig till Marfa Strogoff, tillade:

— Denna qvinna skall föras till Tomsk!

Och medan soldaterna våldsamt släpade bort henne, tillade han mellan tänderna:

— Då ögonblicket är kommet, skall jag nog få den gamla hexan att tala!

*

FEMTONDE KAPITLET.

# Baraba-träsken.

Det var en lycka för Mikael Strogoff, att han så fort lemnade poststationen. Ivan Ogareff hade genast låtit besätta alla de punkter, der man kunde komma ut ur staden, och Mikael Strogoffs signalement hade blifvit skickadt till alla poststationsföreståndarna, så att han icke skulle kunna lemna Omsk. Men ett ögonblick förut hade tsarens kurir redan smugit sig ut genom en af brescherna i enceinten, hvarefter han på sin häst ilade bort öfver steppen, och så vida man icke genast satte efter ryttaren, borde det lyckas honom att undkomma.

Kl. 8 på morgonen den 29 Juli lemnade Mikael Strogoff Omsk. Denna stad ligger nästan halfvägs mellan Moskva och Irkutsk, dit han måste hinna fram inom tio dagar, så vida han ville komma före de tartariska kolonnerna. Ögonskenligen hade den ledsamma tillfällighet, som fört honom tillsammans med hans moder, förrådt hans inkognito. Ivan Ogareff kunde ej längre vara okunnig om, att en på väg till Irkutsk stadd tsarens kurir hade passerat Omsk. De depescher, denna kurir medförde, måste vara af utomordentlig vigt. Mikael Strogoff visste alltså, att man skulle göra allt för att bemäktiga sig honom.

Men hvad han icke visste, hvad han icke kunde veta, det var, att Marfa Strogoff befann sig i Ivan Ogareffs våld, och att hon kanske med sitt lif skulle få betala den glädje, hon icke hade kunnat tillbakahålla, då hon plötsligt fann sig stå ansigte mot ansigte med sin son. Och lyckligt var det, att han var okunnig derom! Skulle han väl kunnat bestå denna nya pröfning?

Mikael Strogoff skyndade alltså på sin häst, meddelande djuret hela den feberaktiga otålighet, som förtärde honom, och af detsamma begärande ingenting annat,än att det snabbt skulle föra honom till nästa poststation, der han kunde utbyta det mot ett snabbare spann.

"Vet du, att jag kan låta martera dig" (sid. 182).Vid midnatt hade han tillryggalagt sjutio verst och stannade vid stationen Kulikovo. Men såsom han befarat, funnos der hvarken hästar eller åkdon. Några tartariska truppafdelningar hade dragit fram der förbi. Allt hade blifvit stulet eller utskrifvet, både i byarna och vid poststationerna. Det var blott med knapp nöd, Mikael Strogoff kunde få något att äta åt sig och sin häst.

Han fick alltså ej öfveranstränga denna, ty han visste nu icke längre, när och om han kunde få en annan i dess ställe. Då han emellertid ville få så stort försprång som möjligt för de ryttare, Ivan Ogareff med all säkerhet utsändt för att förfölja honom, beslöt han att begifva sig vidare. Efter en timmes hvila fortsatte han alltså ridten öfver steppen.

Hittills hade de atmosferiska förhållandena gynnat hans resa. Värmen var dräglig. Den vid denna tid särdeles korta, men af detta månens halfljus, som genomtränger molnen, upplysta natten gjorde, att Mikael Strogoff utan svårighet kunde taga sig fram. Han behöfde också icke en enda gång tveka, hvart han skulle styra kosan. Trots de sorgliga tankar, som bestormade honom, hade han bevarat en ytterlig sinnesreda och red mot sitt mål, som om

detsamma synts vid horisonten. Stannade han ett ögonblick, såsom vid någon krökning af vägen, var det för att låta hästen flåsa ut. Då steg han af för att skänka det stackars djuret en stunds hvila, derefter lade han örat till marken och lyssnade, om något buller af hästtraf fortplantade sig genom steppens yta. Då han icke urskilde något misstänkt ljud, red han vidare.

Ack, att hela denna sibiriska stepp varit öfversvämmad af polarnatten, denna flere månader räckande natt! Mikael Strogoff hade skäl att önska det, för att säkrare kunna färdas genom denna trakt.

Den 30 Juli kl. 9 på morgonen lemnade MikaelStrogoff stationen Turumoff och styrde kosan mot Baraba-träsken.

Der, på en sträcka af tre hundra verst, kunde de svårigheter, naturen lade i hans väg, blifva ytterst stora. Han visste det, men han visste också, att han måste öfvervinna dem till hvad pris som helst.

De vidsträckta Baraba-träsken, hvilka i norr och söder innefattas mellan sextionde och femtioandra breddgraden, bilda ett slags reservoar för allt det regnvatten, som ej kan upptagas af floderna Obi och Irtisch. Marken i detta ofantliga bäcken består helt och hållet af lera och är följaktligen ogenomtränglig, hvarför vattnet qvarstannar och af trakten gör en region, som är mycket svår att passera under den varma årstiden.

Der går emellertid vägen till Irkutsk fram, och midt igenom dessa träskmarker, hvarest solvärmen framkallar osunda utdunstningar, måste den resande med stor ansträngning och ofta med den största fara taga sig fram.

Om vintern, då kölden förvandlat vattnet till is, då snön täcker marken och kondenserat dunsterna, kunna slädar utan svårighet och utan fara glida fram öfver de tillfrusna Baraba-träsken. Då uppsöka jägarna den villebrådsrika trakten för att der jaga mårdar, sibetkattor och dessa räfarter, hvilkas dyrbara skinn är så eftersökt. Men om sommaren, då vattnets nivå höjer sig ansenligt, blifva träsken åter dyiga, gifva från sig smittosamma dunster och äro till och med omöjliga att komma igenom.

Mikael Strogoff red in på en gyttjig slätt, hvilken ej mera bekläddes af det steppens gräs, hvaraf de ofantliga sibiriska hjordarna uteslutande nära sig. Det var icke längre det ändlösa slättlandet, utan ett slags ofantlig småskog af trädlika växter.

Gräset, hvilket i denna trakt har en höjd af femeller sex fot, hade här lemnat rum för träskväxter, åt hvilka fuktigheten och sommarhettan gifvit jättelika proportioner. Det var hufvudsakligen säf och blomvass, hvilka bildade ett outredligt nät, ett ogenomträngligt snår, öfversålladt med tusen blommor, utmärkta genom sina lifliga färger, och mellan hvilka lyste svärdsliljor och andra blommor, hvilkas vällukter blandade sig med de ur träsken uppstigande varma ångorna.

Då Mikael Strogoff galopperade fram mellan dessa snår, kunde han icke längre ses från de träsk, som begränsade vägen. De höga örterna nådde öfver honom, och det enda, som betecknade hans ridt, var den svärm af oräkneliga vattenfåglar, som flög upp vid vägkanten och i skrikande flockar skingrade sig åt alla håll.

Emellertid var vägen tydligt angifven. Här löpte den rakt fram genom ett tätt snår af träskväxter, der strök den utefter de bugtande stränderna af stora pölar, hvaraf några, som mätte flere verst i längd och bredd, skulle hafva förtjenat namnet sjöar. På andra ställen skulle det icke varit möjligt att undvika det stillastående vatten, hvaröfver vägen gick fram, icke på broar, utan på osäkra flottbroar, ballastade med tjocka lager af lera, och hvilkas plankor svigtade såsom öfver en afgrund lagda, allt för svaga bräder. Några af dessa flottbroar hade en längd af två eller tre hundra fot, och mer än en gång hafva de resande — åtminstone de qvinliga — i tarantasserna der angripits af ett sjösjuka liknande illamående.

Mikael Strogoff red allt jemt framåt utan att stanna, antingen marken var fast eller gaf efter under hästhofvarna, sprängande öfver remnorna mellan de ruttnade bjelkarna; men så fort ryttaren och hans häst än färdades, kunde de dock icke undkomma betten af de tvåvingade insekter, som hemsöka detta träskland.

De resande, som äro tvungna att färdas genom Baraba-träsken under sommaren, äro så försigtiga, attde förse sig med en tagelmask, hvarvid är fäst en pansarskjorta af mycket fin jerntråd, som skyler deras axlar. Oaktadt detta

försigtighetsmått är det dock blott få, som lemna dessa träsk utan att hafva fått ansigtet, halsen och händerna öfversållade med röda prickar. Atmosferen der tycks vara full af fina nålar, och man skulle med skäl kunna tro, att en riddarrustning ej försloge att skydda mot dessa tvåvingars styng. Detta är en hemsk region, der menniskan har att kämpa en förtviflad kamp mot harkrankar, myggor, knott, bromsar och dessutom milliarder mikroskopiska insekter, som ej kunna ses med obeväpnadt öga; men om man icke ser dem, känner man dem genom deras olidliga bett, mot hvilka de mest härdade sibiriska jägare ännu icke kunnat värja sig.

Stungen af dessa giftiga tvåvingar, stegrade sig Mikael Strogoffs häst, som om klingorna af tusen sporrar intryckts i hans sida. Gripen af ett vansinnigt raseri, satte han af i vild fart och tillryggalade verst efter verst med hastigheten hos ett iltåg, piskande sidorna med svansen och sålunda sökande en lindring i sina plågor i hastigheten i sitt lopp.

Mikael Strogoff måste vara en så god ryttare, som han verkligen var, för att ej blifva kastad ur sadeln genom de ursinniga språng och tvärstannanden, hans häst gjorde för att undkomma tvåvingarnas styng. Blifven, så att säga, okänslig för den fysiska smärtan, liksom han befunnit sig under inflytande af en ihållande anestesi, uppehållande lifvet blott genom åtrån att till hvad pris som helst nå sitt mål, beherskades hans själ under denna ursinniga ridt af en enda tanke, den, att vägen hastigt försvann bakom honom.

Hvem skulle kunna tro, att detta genom hettan så ohelsosamma Baraba kunde hysa några invånare?

Så var emellertid förhållandet. Några sibiriska byar syntes der och hvar mellan de jättelikakärrväxterna. Män, qvinnor, barn, gubbar, som voro klädda i djurhudar, och hvilkas ansigten betäcktes af med beck öfverdragna oxblåsor, drefvo i bet magra fårhjordar, och för att skydda djuren mot insekternas bett höllo de dem i lä om eldar, uppgjorda af surt trä, som de läto brinna natt och dag, och från hvilka den ampra röken långsamt spred sig öfver det ofantliga träsklandet.

Då Mikael Strogoff märkte, att hans af ansträngning utmattade häst var nära att stupa, stannade han vid en af de eländiga byarna, och ej aktande på sin egen trötthet, gned han, såsom bruket är i Sibirien, det stackars djurets sår med varmt fett, hvarpå han gaf det en god portion foder, och först sedan han väl förbundit och fodrat det, stärkte han sig sjelf med att äta något bröd och kött samt dricka några glas kvass. En timme senare, på sin höjd två timmar, sprängde han med samma hastighet som förut framåt den ändlösa vägen till Irkutsk.

På detta sätt tillryggalades nittio verst från Turumoff, och den 30 Juli, kl. 4 e. m., ankom Mikael Strogoff, okänslig för alla vedermödor, till Elamsk.

Der måste han unna sin häst en natts hvila, ty i annat fall skulle det härdiga djuret ej längre kunnat fortsätta färden.

I Elamsk fans lika litet som annorstädes något transportmedel att tillgå. Af samma skäl som på de ställen, der tsarens kurir tagit in, funnos här hvarken åkdon eller hästar.

Elamsk, en liten stad, som tartarerna ännu icke hemsökt, var nästan utan invånare, ty det kunde lätt intagas söder ifrån och blott med svårighet erhålla undsättning från norr. Också hade poststationen, polisbyrån och guvernementshotellet blifvit öfvergifna på befallning från högre ort, och så väl embetsmännen som de i begrepp att lemna sina hem stående invånarna hade tagit sin tillflykt till det i midten af Baraba belägna Kamsk.

Mikael Strogoff måste alltså finna sig vid atttillbringa natten i Elamsk för att låta sin häst hvila i tolf timmar. Han erinrade sig de order, han fått i Moskva: att färdas inkognito genom Sibirien, att till hvad pris som helst uppnå Irkutsk, att ej uppoffra framgången för en hastig resa; och följaktligen borde han skona hästen, det enda transportmedel, som återstod honom.

Den följande dagen lemnade Mikael Strogoff Elamsk i samma ögonblick, som man signalerade de första tartariska blänkarna, tio verst bakom honom, på Baraba-vägen; och åter sprängde han framåt genom träsklandet. Vägen var jemn, hvilket gjorde, att den blef beqvämare, men gick i många krokar, hvarigenom den blef längre. Det var dessutom omöjligt att afvika från den och i rät linie rida öfver detta oöfverkomliga nät af kärr och pölar.

Dagen derpå, den 1 Augusti, ankom Mikael Strogoff, sedan han tillryggalagt 120 verst, vid middagstiden till köpingen Spaskoje, och kl. 2 stannade han vid köpingen Pokrovskoje.

Hans sedan uppbrottet från Elamsk tröttnade häst skulle icke kunnat taga ett steg längre.

Till följd af denna nödtvungna rast måste Mikael Strogoff förspilla återstoden af den dagen och hela den följande natten, men sedan han fortsatt sin ridt morgonen derpå, allt jemt öfver till hälften öfversvämmad mark, uppnådde han den 2 Augusti, kl. 4 e. m., Kamsk, efter att hafva tillryggalagt sjuttiofem verst.

Landet hade nu förändrats. Den lilla köpingen Kamsk ligger, såsom en beboelig och sund ö, midt i en obeboelig trakt. Den utgör sjelfva medelpunkten i Baraba. Der äro, tack vare den helsosamma kanaliseringen af Tom — en biflod till Irtisch, hvilken flyter förbi Kamsk —, de smittoalstrande träsken förvandlade till de frodigaste betesmarker. Emellertid ha dessa förbättringar ännu icke helt och hållet förjagat de febrar, som om hösten göra vistelsen i denna köping farlig. Menännu taga Barabas inbyggare sin tillflykt dit, då dunsterna och träsken förjaga dem från de andra delarna af provinsen.

Den genom den tartariska invasionen förorsakade utvandringen hade ännu icke gjort köpingen Kamsk folktom. Förmodligen ansågo sig dess invånare säkra i medelpunkten af Baraba eller trodde sig åtminstone hafva tid att fly, om de skulle blifva direkt hotade.

Så ifrigt Mikael Strogoff än önskade det, kunde han alltså icke inhemta några underrättelser i denna köping. Det var snarare till honom guvernören skulle hafva vändt sig, om han vetat, hvem den föregifna köpmannen från Irkutsk verkligen var. Kamsk tycktes i sanning just i följd af sitt läge befinna sig utanför Sibirien och de allvarsamma tilldragelser, som upprörde detta land.

Dessutom visade sig Mikael Strogoff föga eller alls icke. Att förblifva obemärkt var nu icke längre nog för honom, han skulle velat vara osynlig. Hans erfarenhet från det förflutna gjorde honom allt mer och mer försigtig för det närvarande och framtiden. Också höll han sig undan, och då han alls icke hade lust att genomströfva gatorna i köpingen, ville han ej ens lemna det herberge, der han tagit in.

Mikael Strogoff skulle i Kamsk kunnat erhålla ett åkdon och ett beqvämare transportmedel än den häst, som burit honom från Omsk. Men efter någon öfverläggning befarade han, att uppköpet af en tarantass skulle fästa uppmärksamheten vid honom, och så länge han icke passerat den linie, som nu intogs af tartarerna, hvilken linie skar Sibirien nästan utefter Irtisch-dalen, ville han icke äfventyra att utsätta sig för misstankar.

Dessutom var tydligen en häst att föredraga framför ett åkdon vid fullbordandet af färden genom Baraba, om han måste fly genom träsken, i händelse någon fara hotade honom allt för direkt, om han måste rädda sigundan ryttare, utsända att förfölja honom, och om han i nödfall måste begifva sig in i sumpväxtsnåren, der de voro tätast. Sedermera finge Mikael Strogoff, då han hunnit bortom Tomsk eller till och med Krasnojarsk, i någon af vestra Sibiriens mera betydande städer se till, hvad han borde göra.

Hvad beträffar hans häst, föll han ej ens på den tanken att utbyta den mot en annan. Han hade vant sig vid detta präktiga djur. Han visste, hvad det dugde till. Då han köpte denna häst i Omsk, hade han haft lyckan med sig, och då den hederliga mujiken förde Mikael Strogoff till postmästaren, hade han gjort honom en stor tjenst. Om dessutom Mikael Strogoff redan fäst sig vid sin häst, tycktes denna senare å sin sida småningom vänja sig vid en sådan resas vedermödor, och om tsarens kurir unnade honom några timmars hvila, kunde han hoppas, att det tåliga djuret skulle kunna aflägsna honom ett godt stycke från de provinser, af hvilka fienden satt sig i besittning.

På aftonen och natten mellan den 2 och 3 Augusti stannade Mikael Strogoff inne i det i början af staden belägna värdshuset, hvilket var föga besökt, och der han var skyddad mot obehöriga eller nyfikna.

Uppgifven af trötthet, lade han sig, efter att hafva tillsett, att intet fattades hans häst, men hans sömn var ojemn. Allt för många minnen, allt för många bekymmer bestormade honom på en gång. Bilden af hans gamla moder, af hans unga och oförskräckta följeslagerska, dem han lemnat bakom sig utan beskydd, föresväfvade omvexlande hans själ och sammangötos der ofta i en och samma tanke.

Derefter återkommo hans tankar till det uppdrag, han svurit att fullborda. Allt, hvad han sett efter sin afresa från Moskva, visade honom allt mer och mer, huru vigtigt detta uppdrag var. Uppresningen var ytterst allvarsam, och Ivan Ogareffs delaktighet i"Kan du svara mig?" sade han med allvarsam röst (sid. 197). densamma gjorde den ännu mera fruktansvärd. Och då Mikael Strogoffs blickar föllo på brefvet med det kejserliga sigillet — detta bref, som utan tvifvel innehöllbotemedlet mot så många olyckor, hela detta af kriget sönderslitna lands räddning —, kände han inom sig liksom ett vildt begär att med fågelns hastighet tillryggalägga det afstånd, som skilde honom från Irkutsk, att blifva en örn, för att höja sig öfver hindren, att blifva en orkan, som brusade genom rymden med en hastighet af två hundra verst i timmen, att omsider få stå ansigte mot ansigte med storfursten och tillropa honom: "Ers höghet, jag kommer från h. m:t tsaren!"

Den följande dagen kl. 8 på morgonen red Mikael Strogoff vidare, fast besluten att samma dag tillryggalägga de åttio verst, som skilde Kamsk från köpingen Ubinsk. På tjugu stegs afstånd rundt omkring återfann han det träskiga Baraba, hvars vatten man här ej längre sökte afleda, och hvars mark ofta stod en fot under vatten. Vägen var nu svår att urskilja, men tack vare Mikael Strogoffs ytterliga försigtighet inträffade icke någon olyckshändelse under denna del af färden.

Sedan Mikael Strogoff framkommit till Ubinsk, lät han sin häst hvila hela natten, ty han ville den följande dagen utan uppehåll tillryggalägga de hundra verst, som skilja Ubinsk från Ikulskoje. Han satte sig alltså upp i sadeln redan i daggryningen, men olyckligtvis blef terrängen i denna del af Baraba-träsken allt mera afskyvärd.

Mellan Ubinsk och Kamakova hade nämligen ett under några veckor fallande, ymnigt regn samlat sig i denna dalsänkning såsom i ett ogenomträngligt tvättfat. Det fans ej ens något afbrott i detta ändlösa nät af träsk, pölar och sjöar. Utefter en af dessa sjöar — tillräckligt stor för att rättfärdiga denna geografiska benämning — måste Mikael Strogoff färdas på en sträcka af mer än tjugu verst och under de största svårigheter. Häraf förorsakades åtskilliga uppskof, som tsarens kurir, så otålig han än var, ej kunde förekomma. Det var för öfrigt en god tanke af honom att icke taga något åkdon i Kamsk,ty hans häst gick fram der, hvarest intet åkdon skulle kunnat passera.

Mikael Strogoff uppnådde Ikulskoje kl. 9 på aftonen och stannade der öfver natten. I denna bland Baraba-träsken liggande köping var det fullkomlig brist på underrättelser om kriget. Genom sjelfva sin natur hade denna del af provinsen, belägen i den vinkel, som bildades af de begge tartariska kolonnerna, af hvilka den ena hotade Omsk, den andra Tomsk, hittills undgått invasionens fasor.

Men de naturliga svårigheterna skulle slutligen förminskas, ty om Mikael Strogoff ej blef uppehållen, borde han redan den följande dagen hafva lemnat Baraba-träsken bakom sig. Han skulle då åter komma in på en farbar väg, sedan han tillryggalagt de 125 verst, som ännu skilde honom från Kolyvan.

Ankommen till denna betydande köping, hade han blott lika långt qvar till Tomsk. Han skulle då taga råd af omständigheterna, och helt sannolikt skulle han, om de underrättelser han fått voro tillförlitliga, bestämma sig för att kringgå denna stad, som Feofar Khan höll besatt.

Men om köpingar sådana som Ikulskoje och Konguinsk, dem han komme att lemna bakom sig dagen derpå, tack vare sitt läge i Baraba-träsken, åtnjöto åtminstone ett relativt lugn, kunde icke Mikael Strogoff befara, att han på Obis af naturen mera gynnade stränder, der han icke längre behöfde frukta några fysiska hinder, måste befara allt från menniskans sida? Det var sannolikt. I värsta fall skulle han, om så erfordrades, icke tveka att vika af från vägen till Irkutsk. Om han under en tid sådan som denna tog kosan genom steppen, äfventyrade han synbarligen att befinna sig utan alla resurser. Der fans i sjelfva verket ej längre någon banad väg, hvarken byar eller städer. Knappt syntes der några enstaka arrendegårdar eller tarfliga hyddor, tillhöriga fattigt folk,hos hvilka han utan tvifvel skulle blifva gästvänligt mottagen, men som svårligen skulle kunna erbjuda honom det nödvändigaste! Här vid lag fick han emellertid icke tveka.

Efter att hafva passerat stationen Kargatsk, lemnade Mikael Strogoff fram emot kl. half 4 på eftermiddagen de sista Baraba-träsken, och åter trafvade hans häst framåt på hård och fast mark.

Han hade lemnat Moskva den 15 Juli. Alltså hade den 15 Augusti trettioen dagar, deri inberäknadt mer än sjuttio

timmar, som han förspilt på Irtischs stränder, gått till ända, sedan han anträdde färden.

Ett tusen fem hundra verst skilde honom ännu från Irkutsk.

*

SEXTONDE KAPITLET.

# En sista ansträngning.

Mikael Strogoff hade skäl att frukta för något farligt möte på de slätter, som utbreda sig ända bortom Baraba. De af hästhofvar upptrampade fälten visade, att tartarerna passerat der, och om dessa barbarer kunde man säga, hvad som blifvit sagdt om turkarna: "Der turken sätter sin fot, skjuter gräset aldrig mer upp!"

Mikael Strogoff borde alltså iakttaga den största försigtighet under färden genom denna trakt. Några rökmoln, som upphvirflade öfver horisonten, tillkännagåfvo, att köpingar och byar ännu brunno. Hade dessa köpingar och byar antändts af förtrupperna, eller hade emirens armé redan uppnått provinsens gränser? Befann sig Feofar Khan personligen redan i Jenisejsk-guvernementet? Mikael Strogoff visste det icke och kunde ingenting afgöra, förr än han fått visshet i detta hänseende. hos hvilka han utan tvifvel skulle blifva gästvänligt mottagen, men som svårligen skulle kunna erbjuda honom det nödvändigaste! Här vid lag fick han emellertid icke tveka.

Efter att hafva passerat stationen Kargatsk, lemnade Mikael Strogoff fram emot kl. half 4 på eftermiddagen de sista Baraba-träsken, och åter trafvade hans häst framåt på hård och fast mark.

Han hade lemnat Moskva den 15 Juli. Alltså hade den 15 Augusti trettioen dagar, deri inberäknadt mer än sjuttio timmar, som han förspilt på Irtischs stränder, gått till ända, sedan han anträdde färden.

Ett tusen fem hundra verst skilde honom ännu från Irkutsk.

*

SEXTONDE KAPITLET.

# En sista ansträngning.

Mikael Strogoff hade skäl att frukta för något farligt möte på de slätter, som utbreda sig ända bortom Baraba. De af hästhofvar upptrampade fälten visade, att tartarerna passerat der, och om dessa barbarer kunde man säga, hvad som blifvit sagdt om turkarna: "Der turken sätter sin fot, skjuter gräset aldrig mer upp!"

Mikael Strogoff borde alltså iakttaga den största försigtighet under färden genom denna trakt. Några rökmoln, som upphvirflade öfver horisonten, tillkännagåfvo, att köpingar och byar ännu brunno. Hade dessa köpingar och byar antändts af förtrupperna, eller hade emirens armé redan uppnått provinsens gränser? Befann sig Feofar Khan personligen redan i Jenisejsk-guvernementet? Mikael Strogoff visste det icke och kunde ingenting afgöra, förr än han fått visshet i detta hänseende.Var landet då så öfvergifvet, att der ej fans en enda sibirier, som kunde gifva honom några upplysningar?

Mikael Strogoff tillryggalade två verst af den fullkomligt öde vägen. Hans ögon spanade till höger och venster efter något hus, som icke var öfvergifvet. Alla, i hvilka han inträdde, voro tomma.

En hydda, som han varseblef mellan träden, rökte emellertid ännu. Då han närmade sig den, såg han på några stegs afstånd från lemningarna efter huset en gubbe, omgifven af gråtande barn. En ännu ung qvinna, utan tvifvel hans dotter och moder till de små, hade knäfallit på marken och betraktade med vilda blickar denna scen af förstörelse. Hon gaf di åt ett några månader gammalt barn, för hvilket hennes mjölk snart måste tryta. Allt

omkring denna familj var blott ruiner och nakenhet!

Mikael Strogoff gick fram till gubben.

— Kan du svara mig? — sade han med allvarsam röst.

— Tala! — sade gubben.

— Tartarerna ha passerat här?

— Ja, efter som mitt hus står i lågor!

— Var det en hel armé eller blott en truppafdelning?

— En armé, emedan våra fält, så långt du kan se, äro förhärjade.

— Under befäl af emiren?

— Ja, ty Obis vatten har blifvit rödt.

— Och Feofar Khan befinner sig i Tomsk?

— Ja.

— Vet du, om tartarerna bemäktigat sig Kolyvan?

— Nej, ty Kolyvan brinner ännu inte.

— Tack, min vän! Kan jag göra något för dig och de dina?

— Intet.

— Farväl!

— Farväl!

Efter att hafva lagt tjugufem rubler i knät på den olyckliga qvinnan, hvilken ej ens hade styrka nog atttacka honom, skyndade Mikael Strogoff på sin häst och fortsatte sin för ett ögonblick afbrutna färd.

Han visste nu en sak, den, att han till hvad pris som helst borde undvika att passera Tomsk. Att begifva sig till Kolyvan, som tartarerna ännu icke bemäktigat sig, var möjligt. Att proviantera der för en längre färd var, hvad han sedan borde göra, hvarefter ingen annan utväg återstod honom än att vika af från vägen till Irkutsk för att kringgå Tomsk, sedan han öfvergått Obi.

Sedan Mikael Strogoff bestämt sig härför, fick han icke tveka ett ögonblick. Han tvekade icke, och sättande sin häst i snabbt och jemnt traf, följde han vägen, som gick rakt på Obis venstra strand, hvarifrån ännu fyrtio verst skilde honom. Skulle han der kunna få en färja för att sätta öfver floden, eller skulle han derigenom, att tartarerna förstört broarna, blifva tvungen att simma öfver den? Det finge han afgöra längre fram.

Hvad beträffar hans häst, som nu var mycket medtagen, borde Mikael Strogoff, efter att för denna sista ridt hafva tagit i anspråk de krafter, det stackars djuret ännu hade qvar, i Kolyvan söka utbyta honom mot en annan. Han kände mycket väl, att hästen inom kort skulle störta under honom. Kolyvan borde alltså blifva liksom en ny utgångspunkt, ty räknadt från denna stad skulle resan fortgå under nya förhållanden. Så länge han färdades genom ett förhärjadt land, skulle svårigheterna ännu blifva stora, men om han, efter att hafva undvikit Tomsk, åter kunde slå in på vägen till Irkutsk genom provinsen Jenisejsk, som insurgenterna ännu icke hunnit ödelägga, borde han hafva uppnått sitt mål på några dagar.

Natten hade inbrutit efter en mycket varm dag. Vid midnatt var steppen insvept i ett temligen djupt mörker. Alldenstund det var fullkomlig vindstilla i solnedgången, var atmosferen alldeles lugn. Blott slagen af hästens hofvar hördes från den öde vägen jemte ettoch annat ord, hvarmed ryttaren manade på honom. Midt i detta mörker erfordrades det en ytterlig uppmärksamhet för att icke afvika från vägen, hvilken begränsades af träsk och små vattendrag, som utmynna i Obi.

Mikael Strogoff färdades derför med så stor hastighet som möjligt, men med en viss försigtighet. Han förlitade sig härvid icke mindre på sin förträffliga synförmåga, som gjorde det för hans blick möjligt att genomtränga mörkret, än på klokheten hos hans häst, hvars fina instinkt han lärt sig värdera.

I detta ögonblick tyckte sig Mikael Strogoff, hvilken stigit af och noggrant sökte förvissa sig om vägens riktning, höra ett oredigt, från vester kommande buller. Det lät liksom slagen af hästhofvar mot den torra marken. Intet tvifvel derom!

Mikael Strogoff lyssnade med ännu större uppmärksamhet, efter att hafva lagt örat till midten af vägen.

— Det är en afdelning ryttare, som komma på Omsk-vägen, — sade han för sig sjelf. — De rida fort, ty bullret blir starkare. Är det ryssar eller tartarer?

Mikael Strogoff lyssnade ännu.

— Ja, — sade han, — dessa ryttare närma sig i starkt traf. Inom tio minuter skola de vara här. Min häst kan inte hinna undan dem. Äro de ryssar, förenar jag mig med dem. Äro de tartarer, måste jag undvika dem. Men på hvad sätt? Hvar skall jag gömma mig på denna stepp?

Mikael Strogoff såg sig omkring, och hans genomträngande blick upptäckte på venstra sidan af vägen en massa, som aftecknade sig oredigt i skymningen på hundra stegs afstånd från honom.

— Der borta är en småskog, — sade han för sig sjelf. — Om jag gömmer mig der, utsätter jag mig kanske för att blifva tillfångatagen, i fall dessa ryttare genomleta den, men jag har intet val! Ah, der äro de!

Några ögonblick senare ankom Mikael Strogoff, vid"Facklor!" sade han för sig sjelf (sid. 201). tygeln dragande sin häst efter sig, till en liten skog af lärkträd, som växte alldeles utmed vägen. På båda sidorderom var vägen blottad på träd och gick fram mellan träsk och pölar, hvilka skildes från hvarandra genom dvärgaktiga snår af ginst och ljung. På båda sidor var terrängen alltså fullkomligt omöjlig att passera, och ryttartruppen måste nödvändigt rida förbi denna lilla skog. Mikael Strogoff skyndade in bland lärkträden, och då han fördjupat sig några och fyrtio steg i skogen, hejdades han af ett vattendrag, som i en halfcirkel begränsade densamma.

Skymningen var här så djup, att Mikael Strogoff icke löpte fara att blifva sedd, såvida icke den lilla skogen noga genomletades. Han ledde derför sin häst till vattendraget och band honom vid ett träd, hvarefter han återvände och i skogsbrynet lade sig ned på marken för att se efter, med hvilka han hade att göra.

Knappt hade Mikael Strogoff lagt sig ned bakom en grupp lärkträd, förr än ett något oredigt sken syntes, hvarur här och der framglänste några lysande punkter, som rörde sig i skymningen.

— Facklor! — sade han för sig sjelf.

Och hastigt dragande sig tillbaka, gled han såsom en vilde in i den tätaste delen af småskogen.

Då hästarna närmade sig skogen, började de sakta farten. Lyste alltså dessa ryttare omkring sig med facklorna i afsigt att noga undersöka landsvägen?

Mikael Strogoff måste frukta det, och en instinktlik känsla dref honom tillbaka ända till vattendraget, hvari han, om så behöfdes, var färdig att kasta sig.

Då truppen uppnått den lilla skogen, stannade den, och ryttarna stego af. De voro omkring femtio. Tio af dem buro facklor, som upplyste vägen ett godt stycke omkring.

Af vissa tillrustningar fann Mikael Strogoff, att ryttarna till all lycka ingalunda hade för afsigt att genomleta skogen, utan att de blott ämnade rasta på dettaställe för att låta hästarna hvila och sjelfva intaga några förfriskningar.

De afbetslade hästarna började också beta i det täta gräs, som beklädde marken. Hvad beträffar ryttarna, sträckte de ut sig utefter vägen och delade med sig åt hvarandra af förråden i sina renslar.

Mikael Strogoff hade bevarat hela sin kallblodighet, och krypande fram bland det höga gräset, sökte han se och

sedan höra.

Truppen kom från Omsk. Den utgjordes af usbekiska ryttare, den i Tartariet förherskande rasen, hvars typ märkbart närmar sig mongolernas. Dessa män, hvilka voro välbygda och öfver medelhöjd samt hade råa och vilda anletsdrag, buro på hufvudet *talpak*, ett slags mössa af svart fårskinn, och på fötterna med höga klackar försedda gula stöflar, hvilka slutade med en spets liksom skodonen i medeltiden. Deras af kattun gjorda och med rå bomull fodrade pelsrock sammanhölls omkring lifvet af en lädergördel. Till försvar voro de beväpnade med en sköld och till anfall med en kort sabel, en lång knif och en vid sadeln hängande flintlåsbössa. Öfver deras axlar var kastad en filtkappa i lifliga färger.

Hästarna, hvilka gingo i frihet i skogsbrynet, voro af usbekisk ras liksom deras ryttare. Detta syntes tydligt vid det starka skenet från facklorna under lärkträdens grenar. Dessa hästar, hvilka äro något mindre än den turkomanska hästen, men begåfvade med en anmärkningsvärd styrka, äro härdiga djur, hvilka icke veta af någon annan takt än galopp.

Truppen stod under kommando af en *pendja-baschi*, d. v. s. befälhafvare öfver femtio man, hvilken hade under sig en *deh-baschi*, befälhafvare öfver tio man. Dessa två officerare buro kask och pansarskjorta; små på sadelbågen fästa trumpeter utgjorde deras distinktionstecken.

Pendja-baschin hade måst låta sina män, hvilka voro trötta af den långa ridten, hvila.Pratande och rökande *beng* — hampblad, af hvilka tillverkas hatschisch, hvaraf asiaterna göra så ymnigt bruk —, gingo de två officerarna fram och tillbaka i skogen, så att Mikael Strogoff utan att blifva sedd kunde höra och förstå, hvad de sade, ty de talade tartariska.

Redan vid de första orden af detta samtal fängslades Mikael Strogoffs uppmärksamhet i högsta grad.

Samtalet vände sig nämligen om honom.

— Denne kurir kan inte ha så långt försprång före oss, — sade pendja-baschin, — och å andra sidan är det alldeles omöjligt, att han tagit någon annan väg än Baraba-vägen.

— Hvem vet, om han ens lemnat Omsk? — svarade deh-baschin. — Kanske håller han sig ännu gömd i något hus i staden.

— Det vore verkligen att önska. Öfverste Ogareff skulle då inte längre behöfva frukta, att de depescher, denne kurir sannolikt medför, komma fram till bestämmelseorten.

— Man säger, att han härstammar från detta land, är sibirier, — återtog deh-baschin. — I sådant fall bör han känna trakten, och det är möjligt, att han vikit af från Irkutsk-vägen och längre fram åter beger sig in på densamma.

— Men då skulle vi vara före honom, — svarade pendja-baschin, — ty vi lemnade Omsk åtminstone en timme efter det han begaf sig af, och vi ha följt den kortaste vägen, så fort våra hästar förmått. Antingen fins han ännu qvar i Omsk, eller skola vi före honom hinna fram till Tomsk och afskära honom återtåget, och i båda fallen skall han icke uppnå Irkutsk.

— En styfsint qvinna den der sibiriskan, som tydligen är hans mor! — sade deh-baschin.

Vid dessa ord slog Mikael Strogoffs hjerta så, att det kunnat brista.

— Ja, — svarade pendja-baschin, — hon har envistvidhållit, att den föregifna köpmannen inte är hennes son, men det var för sent. Öfverste Ogareff låter inte narra sig deraf, och som han sagt, skall han nog veta att få den gamla hexan att tala, när rätta ögonblicket är inne.

Dessa ord voro lika många dolkstyng för Mikael Strogoff. Han hade blifvit igenkänd såsom en tsarens kurir! En ryttartrupp, utsänd för att förfölja honom, måste lyckas spärra vägen för honom. Och — o, höjd af smärta! — hans moder befann sig i tartarernas våld, och den grymma Ogareff hade åtagit sig att förmå henne tala, när han

ville!

Mikael Strogoff visste mycket väl, att den energiska sibiriskan ej skulle tala, och att detta skulle kosta henne lifvet.

Mikael Strogoff trodde sig icke kunna hata Ivan Ogareff mer, än han hatat honom ända till detta ögonblick, och dock kände han nu, att detta hat stegrats. Denne usling, som förrådde sitt land, hotade nu att martera hans moder!

Samtalet fortsattes mellan de båda officerarna, och Mikael Strogoff slöt deraf till, att omkring Kolyvan förestod en strid mellan de från norr anryckande ryska trupperna och tartarerna. En liten rysk kår på två tusen man hade blifvit signalerad vid Obis nedre lopp och tågade i ilmarscher mot Tomsk. Om det var denna kår, som skulle sammandrabba med hufvudstyrkan af Feofar Khans trupper, måste den ovilkorligen blifva tillintetgjord, och Irkutsk-vägen skulle hel och hållen vara i insurgenternas våld.

Hvad beträffade honom sjelf, fann Mikael Strogoff af hvad pendja-bascliin yttrade, att ett pris blifvit satt på hans hufvud och att befallning blifvit gifven, att man skulle bemäktiga sig honom död eller lefvande.

Det blef alltså oundgängligen nödvändigt för honom att hinna före de usbekiska ryttarna på Irkutsk-vägenoch att få Obi mellan dem och honom. Men för att kunna göra detta måste han fly, innan ryttarna redo vidare.

Sedan Mikael Strogoff fattat detta beslut, gjorde han sig i ordning att utföra det.

Rasten kunde också icke utsträckas längre, och pendja-baschin ämnade icke gifva sina män mer än en timmes hvila, ehuru deras hästar icke blifvit utbytta mot friska, sedan de lemnat Omsk, och måste vara uttröttade lika mycket och af samma skäl som Mikael Strogoffs.

Här var alltså icke ett ögonblick att förlora. Klockan var nu ett på morgonen. Mikael Strogoff måste begagna sig af mörkret, som morgongryningen snart skulle förjaga, för att lemna den lilla skogen och kasta sig in på landsvägen; men ehuru natten borde gynna en sådan flykt, föreföll framgången af densamma nästan omöjlig.

Då Mikael Strogoff icke ville öfverlemna något åt slumpen, tog han sig tid att öfverlägga och vägde noga utsigterna för och emot, för att göra sin sak så bra som möjligt.

Af traktens beskaffenhet framgick, att han blott kunde undkomma genom bakre delen af småskogen, som begränsades genom en båge af lärkträd, hvartill stora landsvägen bildade strängen. Vattendraget, som rann utefter denna båge, var icke blott djupt, utan äfven temligen bredt och gyttjigt. Stora ginstbuskar gjorde det omöjligt att komma fram der. Man anade, att under detta grumliga vatten låg en gyttjebotten, hvarpå intet fotfäste kunde fås. Dessutom var den buskbeväxta terrängen på andra sidan vattendraget särdeles ogynsam för en hastig flykt. Om alarmsignalen väl blifvit gifven, och Mikael Strogoff blifvit ursinnigt förföljd och snart inringad, måste han oundgängligen falla i de tartariska ryttarnas händer.

Det gafs således blott en enda lämplig väg, och det var stora landsvägen. Att söka uppnå denna genom attkringgå skogen och att utan att ådraga sig uppmärksamhet tillryggalägga en fjerdedels verst, innan han blefve sedd, att taga i anspråk alla de krafter, hans häst ännu egde qvar, skulle det stackars djuret också störta ned dödt vid framkomsten till Obis strand, att sedan på en färja, båt eller genom simning, om så behöfdes, komma öfver denna stora flod — se der, hvad Mikael Strogoff borde försöka.

Gent emot faran hade hans kraft, hans mod tiodubblats. Det gälde hans lif, hans mission, hans lands ära, kanske hans moders lif. Han kunde icke längre tveka, och han grep verket an.

Här var ej längre ett ögonblick att förlora. Redan bemärktes en viss rörelse bland ryttarna. Somliga skyndade fram och åter på gräsvallen utefter landsvägen, andra lågo ännu under träden, men deras hästar samlade sig så småningom i midten af skogen.

Mikael Strogoff föll i början på den tanken att bemäktiga sig en af dessa hästar, men han invände med skäl, att de borde vara lika ansträngda som hans. Bättre då att anförtro sig åt den, hvarpå han var säker, och som hade gjort honom så stora tjenster. Hans bakom en hög ljungbuske gömda modiga häst hade undgått usbekernas

uppmärksamhet. Dessa hade dessutom icke fördjupat sig så långt in i skogen, att de hunnit dess andra gräns.

Krypande i gräset, närmade sig Mikael Strogoff sin häst, hvilken lagt sig ned på marken. Han klappade honom lätt med handen, talade sakta till honom och lyckades få det förståndiga djuret att utan buller resa sig.

I detta ögonblick gjorde en lycklig slump, att de helt och hållet utbrunna facklorna slocknade, och mörkret var ännu temligen djupt, åtminstone under lärkträden.

Sedan Mikael Strogoff åter betslat sin häst, noga undersökt sadelgjorden och pröfvat stigbygelsremmarna, började han varsamt vid tygeln leda honom framåt. Föröfrigt följde det förståndiga djuret, liksom om han förstått, hvad man begärde af honom, lydigt sin husbonde, utan att låta höra den svagaste gnäggning.

Emellertid höjde några usbekiska hästar på hufvudet och närmade sig dervid småningom skogsbrynet.

Mikael Strogoff höll sin revolver i högra handen, färdig att jaga en kula genom hufvudet på första tartariska ryttare, som kom honom nära. Men till all lycka gjordes icke alarm, och han uppnådde den punkt, der skogen till höger slutade vid landsvägen.

Mikael Strogoff ville för att undvika att blifva sedd icke sätta sig upp i sadeln förr än så sent som möjligt och först efter att hafva passerat en krökning, som vägen gjorde på ett afstånd från skogen af två hundra steg.

Olyckan fogade emellertid så, att, just i det ögonblick då Mikael Strogoff skulle träda ut ur småskogen, den usbekiska häst, som vädrat honom, gnäggade och rusade fram åt vägen.

Hans herre skyndade efter för att återföra sitt djur, men då han varseblef en mörk skepnad, som otydligt aftecknade sig i morgongryningens första ljus, ropade han:

— Hitåt!

Vid detta rop sprungo alla karlarna upp och skyndade ut på vägen.

För Mikael Strogoff återstod nu ingenting annat än att kasta sig upp i sadeln och spränga bort i galopp.

De två tartariska officerarna skyndade fram och manade på sina män.

Men Mikael Strogoff satt redan i sadeln.

I detta ögonblick smälde ett skott, och tsarens kurir kände en kula genomtränga sin pelsrock.

Utan att vända om hufvudet, utan att svara, högg han sporrarna i hästens sidor, och sålunda drifvande denna till ett vildt språng ut ur skogsbrynet, sprängde han med lösa tyglar bort åt Obi.Med stadig hand sigtade han ett ögonblick (sid. 210).

Då de usbekiska hästarna voro afbetslade, borde han kunna få något försprång för förföljarna, men det kunde icke dröja länge, innan dessa voro honom i hälarna,och knappt två minuter efter sedan han lemnat skogen, hörde han bullret af hästtraf, som småningom närmade sig honom.

Träffad i sidan, sjönk Mikael Strogoffs häst i djupet (sid 211).Dagen började nu gry, och föremålen blefvo synliga vidt omkring.

Då Mikael Strogoff vände om hufvudet, varseblef han en ryttare, som närmade sig hastigt.

Det var deh-baschin. Denne officer, som var mycket väl beriden, red i spetsen för truppen, och det var fara värdt, att han snart skulle hinna upp flyktingen.

Utan att stanna, riktade Mikael Strogoff sin revolver mot honom, och med stadig hand sigtade han ett ögonblick. Träffad midt i bröstet, rullade den usbekiska officeren på marken.

Men de andra ryttarna följde tätt efter sin förman, och utan att fördröja sig hos deh-baschin, uppeldade de hvarandra med tillrop, och huggande sporrarna i sidorna på sina hästar, förminskade de småningom det afstånd, som skilde dem från Mikael Strogoff.

Under en halftimme kunde emellertid denne hålla sig ett godt stycke framför sina förföljare, men han kände, att krafterna mattades hos hans häst, och i hvarje ögonblick fruktade han, att det stackars djuret, snafvande öfver något hinder, skulle falla för att aldrig mera resa sig.

Det var nu temligen ljust, ehuru solen icke visat sig öfver horisonten.

Två verst längre fram aftecknade sig en matt linie, som här och der begränsades af några temligen enstaka stående träd.

Det var Obi, som flöt från sydvest mot nordost, nästan i jemnhöjd med marken, och hvars dal utgjordes af sjelfva steppen.

Flere gånger aflossades bösskott efter Mikael Strogoff, men utan att träffa, och flere gånger måste äfven han afskjuta sin revolver på dem af ryttarna, som kommo honom allt för nära. Hvarje gång rullade en usbek på marken under sina kamraters hämnderop.

Men detta förföljande kunde icke slutas annorlunda än till Mikael Strogoffs nackdel. Hans häst stod ej utlängre, och dock lyckades han drifva honom ända ned till flodstranden.

I detta ögonblick voro de usbekiska ryttarna icke längre efter honom än femtio steg.

På den fullkomligt öde Obi syntes ingen färja, ingen båt, hvarpå han kunde komma öfver floden.

— Mod, min raska häst! — utropade Mikael Strogoff. — Framåt! En sista ansträngning!

Och han störtade i floden, som på detta ställe hade en bredd af en half verst. Det var ytterst svårt att arbeta sig uppför den särdeles starka strömmen. Mikael Strogoffs häst fick icke fotfäste någonstädes. Alltså måste han simmande passera öfver floden, hvilken var strid som en ström. Att trotsa den var för Mikael Strogoff att göra ett underverk af mod.

Ryttarna hade stannat på Obis strand och tvekade, huruvida de skulle störta sig i vattnet.

Men i detta ögonblick fattade pendja-baschin sin bössa och sigtade noga på flyktingen, hvilken redan befann sig midt i strömfåran. Skottet brann af, och träffad i sidan, sjönk Mikael Strogoffs häst i djupet under sin herre.

Denne lösgjorde sig genast ur stigbyglarna, just i detsamma som det stackars djuret sjönk under vattenytan. Derefter dykande ned under en skur af kulor, lyckades han uppnå den högra flodstranden och försvann bland den höga vassen.

*

## SJUTTONDE KAPITLET.

# Bibelverser och visor.

Mikael Strogoff befann sig nu jemförelsevis i säkerhet, men hans ställning var dock fortfarande förfärlig. längre, och dock lyckades han drifva honom ända ned till flodstranden.

I detta ögonblick voro de usbekiska ryttarna icke längre efter honom än femtio steg.

På den fullkomligt öde Obi syntes ingen färja, ingen båt, hvarpå han kunde komma öfver floden.

— Mod, min raska häst! — utropade Mikael Strogoff. — Framåt! En sista ansträngning!

Och han störtade i floden, som på detta ställe hade en bredd af en half verst. Det var ytterst svårt att arbeta sig uppför den särdeles starka strömmen. Mikael Strogoffs häst fick icke fotfäste någonstädes. Alltså måste han simmande passera öfver floden, hvilken var strid som en ström. Att trotsa den var för Mikael Strogoff att göra ett underverk af mod.

Ryttarna hade stannat på Obis strand och tvekade, huruvida de skulle störta sig i vattnet.

Men i detta ögonblick fattade pendja-baschin sin bössa och sigtade noga på flyktingen, hvilken redan befann sig midt i strömfåran. Skottet brann af, och träffad i sidan, sjönk Mikael Strogoffs häst i djupet under sin herre.

Denne lösgjorde sig genast ur stigbyglarna, just i detsamma som det stackars djuret sjönk under vattenytan. Derefter dykande ned under en skur af kulor, lyckades han uppnå den högra flodstranden och försvann bland den höga vassen.

*

SJUTTONDE KAPITLET.

# Bibelverser och visor.

Mikael Strogoff befann sig nu jemförelsevis i säkerhet, men hans ställning var dock fortfarande förfärlig.Huru skulle han nu, då det trogna djur, som så troget tjenat honom, funnit döden i floden, kunna fortsätta sin resa?

Han var nu utan häst, utan lifsmedel, i ett af insurgenterna förhärjadt och af emirens blänkare genomströfvadt land, och han befann sig ännu på ett ansenligt afstånd från det mål, han måste uppnå.

— Vid himlen, jag skall hinna fram! — utropade han, sålunda besvarande alla de motskäl, hans förnuft strax förut uppstält. — Gud skydde det heliga Ryssland!

Mikael Strogoff var nu räddad undan de usbekiska ryttarna. Dessa hade icke vågat förfölja honom öfver floden, och för öfrigt måste de tro, att han drunknat, ty efter hans försvinnande under vattenytan hade de ej kunnat se honom uppnå Obis högra strand.

Smygande sig fram mellan den jättelika vassen vid flodbädden, hade Mikael Strogoff uppnått en högre liggande del af stranden, dock ej utan svårighet, ty ett tjockt gyttjelager, som låg qvar sedan Obis sista öfversvämning, gjorde det svårt att gå der.

Då Mikael Strogoff väl befann sig på fast mark, öfvervägde han, hvad han nu borde göra. Framför allt ville han undvika Tomsk, hvilket var besatt af de tartariska trupperna. Men i alla fall måste han söka komma till någon köping eller skjutsstation, der han kunde skaffa sig en häst. Sedan han väl fått en sådan, tänkte han afvika från de mera trafikerade vägarna och icke förr gifva sig in på den till Irkutsk, än han kom i närheten af Krasnojarsk. Derifrån hoppades han ännu finna vägen fri, om han skyndade sig, och kunna, sedan han styrt kosan åt sydost, uppnå provinserna vid Bajkal-sjön.

Mikael Strogoff började genast orientera sig.

Om han följde Obis lopp, kom han, efter att hafva tillryggalagt två verst, till en liten, i terasser pittoreskt anlagd stad, hvilken låg på en liten höjd. Några kyrkormed byzantinska kupoler, som lyste i grönt och guld, aftecknade sig mot den gråa himlen.

Det var Kolyvan, dit embetsmännen i Kamsk och andra städer om sommaren taga sin tillflykt undan Barabas ohelsosamma luftstreck. Enligt de underrättelser, tsarens kurir fått, borde Kolyvan ännu icke befinna sig i inkräktarnas våld. De i två kolonner delade tartariska trupperna vände sig åt venster mot Omsk, åt höger mot Tomsk och brydde sig icke om det mellanliggande landet.

Den enkla och logiska plan, Mikael Strogoff uppgjorde, var att uppnå Kolyvan, innan de usbekiska ryttare, som redo uppför Obis venstra strand, hunno dit. Der skulle han, om han också måste betala tiodubbla värdet, skaffa sig kläder och en häst och öfver södra steppen begifva sig in på vägen till Irkutsk.

Klockan var 3 på morgonen. Den nu fullkomligt lugna nejden omkring Kolyvan tycktes vara alldeles öfvergifven. Ögonskenligen hade befolkningen på landsbygden, flyende undan invasionen, mot hvilken hon icke

kunde göra något motstånd, dragit sig undan åt norr till Jenisejsk-provinserna.

Medan Mikael Strogoff alltså med snabba steg vandrade mot Kolyvan, nådde ljudet af ett aflägset dunder hans öra.

Han stannade och urskilde tydligt ett doft brak, som skakade luftlagren, och dessutom ett smattrande ljud, om hvars natur han icke kunde misstaga sig.

— Det är kanonad, gevärseld! — sade han för sig sjelf. — Den lilla ryska kåren har alltså inlåtit sig i strid med den tartariska armén! Ah, himlen gifve, att jag hinner fram till Kolyvan före dem!

Mikael Strogoff bedrog sig icke. Snart blefvo knallarna småningom tydligare, och framför honom, till venster om Kolyvan, förtätade sig ångor öfver horisonten — icke rökmoln, utan dessa stora, hvitaktiga och skarpt sigafted tecknande, snäckformiga rökmoln, som artillerisalvor frambringa.

De usbekiska ryttarna på Obis venstra strand hade stannat för att afvakta stridens slut.

Från dessas sida hade Mikael Strogoff icke längre något att frukta. Också påskyndade han sina steg mot staden.

Knallarna blefvo emellertid allt starkare och kommo märkbart närmare. Det var icke längre ett oredigt mullrande, utan en följd af tydliga kanonskott. Samtidigt steg röken upp i luften, och det märktes tydligt, att de stridande hastigt drogo sig åt söder. Det var nu klart, att Kolyvan skulle blifva anfallet söder ifrån. Men försvarade ryssarna det mot de tartariska trupperna, eller försökte de återtaga det från Feofar Khans soldater? Detta var omöjligt att veta, och en omständighet satte Mikael Strogoff i stor förlägenhet. Han befann sig blott en half verst från Kolyvan, då en lång eldström brusade fram mellan husen i staden och kyrkans klockstapel rasade midt ibland massor af grus och lågor.

Rasade då striden i Kolyvan? Mikael Strogoff måste tro det, och nu var det tydligt, att ryssarna och tartarerna kämpade på stadens gator. Var ögonblicket kommet att taga sin tillflykt dit? Äfventyrade icke Mikael Strogoff att blifva tillfångatagen der, och skulle han lyckas slippa ut ur Kolyvan, liksom han undkommit ur Omsk?

Alla dessa eventualiteter framstälde sig för hans själ. Han tvekade, han stannade ett ögonblick. Vore det icke bättre att, äfven till fots, åt söder eller öster uppsöka någon köping, såsom Diachinsk eller någon annan, och der till hvad pris som helst skaffa sig en häst?

Det var det enda parti, Mikael Strogoff hade att taga, och genast lemnande Obis strand, styrde han kosan åt höger om Kolyvan.

I detta ögonblick blefvo knallarna ytterst häftiga. Snart slogo lågorna upp i vestra delen af staden. Elden slukade ett helt qvarter af Kolyvan.Mikael Strogoff ilade öfver steppen, sökande att komma i skydd af några enstaka stående träd, då en tartarisk kavalleriafdelning syntes till höger om honom.

Mikael Strogoff kunde uppenbarligen icke fortfara att fly i denna riktning. Ryttarna närmade sig staden hastigt, och det skulle ha blifvit honom svårt att undkomma dem.

Plötsligt upptäckte han i brynet af en tät träddunge ett enstaka hus, som han kunde uppnå utan att blifva sedd.

Mikael Strogoff hade ej annat val än att skynda dit, dölja sig der, fråga der och söka få något att stärka krafterna med, ty han var utmattad af ansträngning och hunger.

Han skyndade alltså mot detta hus, dit det på sin höjd var en half verst. Då han kom närmare huset, såg han, att det var en telegrafstation. Två trådar utgingo derifrån åt vester och öster, och en tredje gick till Kolyvan.

Det kunde förmodas, att denna station var öfvergifven under närvarande förhållanden, men i hvad fall som helst kunde Mikael Strogoff taga sin tillflykt dit, om så behöfdes, der afvakta nattens inbrott och sedan fortsätta vandringen öfver steppen, hvilken genomströfvades af de tartariska blänkarna.

Mikael Strogoff ilade genast fram till husets port och kastade upp den.

En enda person befann sig i rummet, der telegrammen expedierades.

Det var en tjensteman, lugn, flegmatisk, likgiltig för allt, som tilldrog sig utanför. Trogen på sin post, afvaktade han bakom sin lucka, att allmänheten skulle komma och taga honom i anspråk.

Mikael Strogoff skyndade fram till honom och sade med af ansträngning bruten röst:

— Hvad vet ni?— Ingenting, — svarade telegrafisten leende.

— Ryssarna och tartarerna slåss ju?

— Man säger så.

— Men hvilka ha segrat?

— Det vet jag inte.

Ett sådant lugn midt under dessa förfärliga förhållanden, så mycken likgiltighet kunde man knappt tro vara möjliga.

— Och tråden är inte afbruten? — frågade Mikael Strogoff.

— Jo, mellan Kolyvan och Krasnojarsk, men den gör ännu sin skyldighet mellan Kolyvan och ryska gränsen.

— För styrelsens räkning?

— För styrelsens räkning, då hon anser lämpligt; för allmänheten, då hon betalar — tio kopek ordet. När ni behagar, min herre!

Mikael Strogoff ämnade svara den besynnerlige tjenstemännen, att han icke hade något telegram att afskicka, samt att han blott önskade att få litet bröd och vatten, då dörren i detsamma häftigt öppnades.

Troende, att posthuset blifvit öfverfallet af tartarerna, gjorde sig Mikael Strogoff i ordning att hoppa ut genom fönstret, då han såg i rummet inträda två personer, hvilka alls icke sågo ut som tartariska soldater.

Den ena af dem höll i handen ett med blyerts skrifvet telegram, och skyndande före den andra, rusade han fram till den orubblige tjenstemannens lucka.

I dessa två män återfann Mikael Strogoff med en förvåning, som hvar och en kan fatta, de två personer, hvilka han trott sig aldrig mera få återse.

Det var korrespondenterna Harry Blount och Alcide Jolivet, nu icke längre reskamrater, utan rivaler, fiender nu, då de opererade på stridsfältet.

De hade lemnat Ischim blott några timmar efter Mikael Strogoffs afresa, och om de före honom ankommit till Kolyvan, tagande samma väg, om de till och medfarit om honom, var orsaken den, att Mikael Strogoff hade förspilt tre dagar på Irtischs stränder.

Och nu hade de båda två, sedan de bevittnat ryssarnas och tartarernas strid utanför Kolyvan, och sedan de lemnat staden i det ögonblick, då kampen började på dess gator, skyndat till telegrafstationen för att till Europa afsända sina täflande telegram och att förekomma hvarandra med de färskaste underrättelserna.

Mikael Strogoff hade dragit sig undan i skuggan, och utan att blifva sedd kunde han se och höra allt. Nu fick han säkerligen veta för honom intressanta nyheter och kunde med ledning af dem afgöra, huruvida han borde begifva sig in i Kolyvan eller ej.

Harry Blount, hvilken var ifrigare än sin kollega, hade tagit platsen i besittning, och han räckte fram sitt papper, under det Alcide Jolivet, tvärt emot sina vanor, stampade af otålighet.

— Tio kopek ordet, — sade tjenstemännen, tagande papperet.

Harry Blount stälde på hyllan en rulle rubler, som hans kollega betraktade med en viss häpnad.

— Godt! — sade tjenstemännen.

Och med den största kallblodighet i verlden började han telegrafera följande depesch:

"*Daily Telegraph, London.*

*Kolyvan, guvernementet Omsk, Sibirien, 6 Augusti.*

*Strid mellan de ryska trupperna och tartarerna.*"

Alldenstund detta upplästes med hög röst, hörde Mikael Strogoff allt, hvad den engelske korrespondenten meddelade sin tidning.

"*De ryska trupperna tillbakaslagna med stora förluster. Tartarerna inträngt i Kolyvan samma dag...*"

Med dessa ord slutade depeschen.

— Nu är det min tur, — utbrast Alcide Jolivet, som ville inlemna telegrammet till sin kusin i förstaden Montmartre.Men detta öfverensstämde icke med den engelske korrespondentens intressen, hvilken icke ville vika från luckan, för att fortfarande kunna afsända nyheter, i den mån som de erhöllos. Också lemnade han icke plats åt sin kollega.

— Men ni har ju slutat, — utropade Alcide Jolivet.

— Jag har inte slutat, — svarade Harry Blount helt enkelt.

Och han fortfor att skrifva en rad ord, som han sedan räckte telegrafisten, och som denne uppläste med sin lugna röst:

"*I begynnelsen skapade Gud himmel och jord.*"

Det var verser ur bibeln Harry Blount telegraferade för att använda tiden och icke nödgas afstå platsen åt sin rival. Det skulle kanske komma att kosta hans tidning tusentals rubler, men hans tidning skulle också vara den först underrättade. Frankrike fick vänta!

Man kan fatta Alcide Jolivets raseri, hvilken i hvarje annat fall än detta skulle funnit detta vara ärligt krig. Han ville till och med förmå tjenstemännen att mottaga hans depesch framför hans kollegas.

— Det är den herrns rättighet, — svarade telegrafisten, lugnt visande på Harry Blount och leende med en älskvärd min. Och han fortfor att troget till *Daily Telegraph* telegrafera den första versen i den heliga boken.

Under det telegrafisten var sysselsatt härmed, gick Harry Blount lugnt fram till fönstret och observerade, hvad som tilldrog sig omkring Kolyvan, för att kunna fullständiga sina meddelanden.

Några ögonblick därefter tog han sin plats vid luckan och tillade till sitt telegram:

"*Två kyrkor stå i lågor. Branden synes sprida sig åt höger. Och jorden var öde och tom, och mörker var på djupet...*"

Alcide Jolivet fattades helt enkelt af ett vildt begär att strypa *Daily Telegraphs* aktningsvärda korrespondent.Han vände sig till telegrafisten, hvilken, fortfarande okänslig, helt enkelt svarade:

— Det är hans rättighet, min herre, det är hans rättighet — tio kopek ordet.

Och han telegraferade följande nyhet, som Harry Blount räckte honom:

"*Flyende ryssar rädda sig ur staden. Och Gud sade: Varde ljus, och det vardt ljus!...*"

Alcide Jolivet bokstafligen rasade.

Harry Blount hade emellertid återvändt till fönstret, men utan tvifvel denna gång fängslad af det skådespel han hade för ögonen, dröjde han en smula för länge. Då telegrafisten slutat telegrafera den tredje bibelversen, tog Alcide Jolivet utan att göra något buller plats vid luckan, och såsom hans kollega gjort, öfverlemnade han, efter att hafva helt sakta lagt en ansenlig hög rubler på hyllan, sin depesch, hvilken telegrafisten uppläste med hög

röst:

"*Madeleine Jolivet.*

*10, Faubourg Montmartre (Paris).*

*Kolyvan, guvernementet Omsk, Sibirien, den 6 Aug.*

*Flyktingarna skynda ut ur staden. Ryssarna slagna. Förbittradt förföljande af det tartariska kavalleriet...*"

Och då Harry Blount återkom, hörde han Alcide Jolivet komplettera sitt telegram, sjungande med gäckande röst:

Il est un petit homme, Tout habillé de gris, Dans Paris...

Emedan Alcide Jolivet fann det opassande att, såsom hans kollega vågat göra, sammanblanda det heliga med det profana, telegraferade han i stället för bibelverser en munter refräng af Beranger.

— Aoh! — sade Harry Blount.

— Ja, så står det till, — sade Alcide Jolivet.

Emellertid förvärrades situationen omkring Kolyvan.Striden kom allt närmare, och knallarna blefvo ytterst häftiga.

I detta ögonblick ristade en skakning telegrafstationen.

En haubitsgranat genomborrade muren, och ett moln af dam fylde rummet.

Alcide Jolivet skref då de sista orden af följande vers:

Joufflu comme une pomme, Qui, sans un sou comptant...

Men att stanna, kasta sig öfver granaten, fatta den med båda händerna, innan den exploderade, slunga den ut genom fönstret och skynda tillbaka till luckan, det var för honom ett ögonblicks verk.

Fem sekunder senare exploderade bomben utanför.

Men fortsättande sin telegrafering med den största kallblodighet i verlden, skref Alcide Jolivet:

"*En sexpundig granat har genomborrat väggen i telegrafstationen. Under afvaktan på några andra af samma kaliber...*"

Mikael Strogoff kunde nu icke hysa något tvifvel om, att ryssarna blifvit fördrifna ur Kolyvan. Hans sista utväg var att taga till flykten åt söder öfver steppen.

Men i detsamma hördes en förfärlig gevärseld i närheten af telegrafstationen, en skur af kulor krossade fönsterrutorna, och träffad i axeln sjönk Harry Blount till golfvet.

Alcide Jolivet ämnade just i detta ögonblick göra följande tillägg till sitt telegram:

"*Harry Blount, Daily Telegraphs korrespondent, stupar vid min sida, träffad af ett drufhagelskott...*", då den okänsliga telegrafisten med sitt orubbliga lugn sade:

— Min herre, tråden är afbruten.

Och lemnande sin lucka, tog han lugnt sin hatt, som han borstade af med ärmen, och allt jemt småleende, gick han ut genom en liten dörr, som Mikael Strogoff icke märkt.De tartariska soldaterna stormade nu in i telegrafstationen, och hvarken Mikael Strogoff eller de båda korrespondenterna kunde anträda återtåget.

Med sin gagnlösa depesch i handen hade Alcide Jolivet skyndat till den på golfvet utsträckta Harry Blount och såsom en behjertad man upplyft den engelska korrespondenten på sina axlar för att fly med honom... Det var för sent.

Båda två voro fångar, och på samma gång som de föll äfven Mikael Strogoff i tartarernas händer, i det han greps

just i det ögonblick han ämnade kasta sig ut genom fönstret.

*

ADERTONDE KAPITLET.

# Ett tartariskt läger.

En dagmarsch från Kolyvan utbreder sig, några verst framom byn Diachinsk, en vidsträckt slätt, hvarpå höja sig några stora träd, hufvudsakligen furor och cedrar.

Denna del af steppen är vanligen under den varma årstiden upptagen af sibiriska herdar, och den har tillräckligt bete för deras talrika hjordar. Men vid denna tidpunkt skulle man förgäfves der sökt en enda af dess nomadiserande invånare. Dermed vilja vi dock icke säga, att denna slätt nu var öde; tvärt om rådde der en utomordentlig liflighet.

Der voro nämligen de tartariska tälten uppslagna, der hade den vilda emiren af Bukhara Feofar Khan sitt läger, och dit fördes dagen derpå, den 7 Augusti, de fångar, som tagits i Kolyvan, sedan den lilla ryska styrkan blifvit i grund slagen. Af de 2,000 ryssar, som vågat sig in mellan de två fiendtliga kolonnerna, hvilka samtidigt stödde sig på Omsk och Tomsk, återstod nu icke mer än några hundratal soldater. Det gick alltså illa De tartariska soldaterna stormade nu in i telegrafstationen, och hvarken Mikael Strogoff eller de båda korrespondenterna kunde anträda återtåget.

Med sin gagnlösa depesch i handen hade Alcide Jolivet skyndat till den på golfvet utsträckta Harry Blount och såsom en behjertad man upplyft den engelska korrespondenten på sina axlar för att fly med honom... Det var för sent.

Båda två voro fångar, och på samma gång som de föll äfven Mikael Strogoff i tartarernas händer, i det han greps just i det ögonblick han ämnade kasta sig ut genom fönstret.

*

ADERTONDE KAPITLET.

# Ett tartariskt läger.

En dagmarsch från Kolyvan utbreder sig, några verst framom byn Diachinsk, en vidsträckt slätt, hvarpå höja sig några stora träd, hufvudsakligen furor och cedrar.

Denna del af steppen är vanligen under den varma årstiden upptagen af sibiriska herdar, och den har tillräckligt bete för deras talrika hjordar. Men vid denna tidpunkt skulle man förgäfves der sökt en enda af dess nomadiserande invånare. Dermed vilja vi dock icke säga, att denna slätt nu var öde; tvärt om rådde der en utomordentlig liflighet.

Der voro nämligen de tartariska tälten uppslagna, der hade den vilda emiren af Bukhara Feofar Khan sitt läger, och dit fördes dagen derpå, den 7 Augusti, de fångar, som tagits i Kolyvan, sedan den lilla ryska styrkan blifvit i grund slagen. Af de 2,000 ryssar, som vågat sig in mellan de två fiendtliga kolonnerna, hvilka samtidigt stödde sig på Omsk och Tomsk, återstod nu icke mer än några hundratal soldater. Det gick alltså illaför ryssarna, och den kejserliga regeringen tycktes befinna sig i en kinkig ställning på andra sidan Ural-gränsen — åtminstone för ögonblicket, ty förr eller senare komme ryssarna ovilkorligen att tillbakaslå dessa inkräktande horder. Resningen hade nu utbredt sig till hjertat af Sibirien, och den skulle genom det uppviglade landet fortplanta sig antingen till de vestra eller östra provinserna. All förbindelse mellan Irkutsk och Europa var nu afskuren. Om trupperna från

Amur och provinsen Irkutsk ej hunne fram i så god tid, att de kunde undsätta denna det asiatiska Rysslands hufvudstad, skulle den af brist på tillräckliga försvarskrafter falla i tartarernas händer, och innan man hunne återtaga den, skulle storfursten, kejsarens broder, hafva hemfallit under Ivan Ogareffs hämnd.

Hur var det med Mikael Strogoff? Vacklade han under tyngden af så många pröfningar? Ansåg han sig besegrad genom denna rad af motgångar, som efter uppträdet i Ischim blifvit allt större? Ansåg han partiet förloradt, sin mission förfelad, sitt värf omöjligt att fullborda?

Mikael Strogoff var en af dessa män, som stanna först med döden. Men ännu lefde han, hade icke blifvit sårad, det kejserliga brefvet bar han fortfarande på sig, hans inkognito hade blifvit bevaradt. Utan tvifvel räknades han till antalet af dessa fångar, hvilka tartarerna bortdrefvo såsom simpel boskap, men ju närmare han kom Tomsk, desto närmare kom han också Irkutsk. Med ett ord: han lemnade Ivan Ogareff allt mera bakom sig.

— Jag skall komma fram! — upprepade han för sig sjelf.

Och efter affären vid Kolyvan koncentrerades hela hans lif i denna enda tanke: att åter blifva fri. Huru skulle han kunna rymma från emirens soldater? Då rätta ögonblicket var kommet, finge han se.Feofar Khans läger företedde en ståtlig anblick. Talrika tält, gjorda af hudar, filt eller sidentyg, glänste i solskenet. De långa vippor, hvilka krönte deras koniska toppar, balanserade midt ibland trossfanor, små kompanifanor och mångfärgade standar. De dyrbaraste af dessa tält tillhörde seiderna och khodjaerna, eller stordignitärerna i khanatet. En särskild, med en hästsvans prydd fana, hvars stång sköt upp ur ett knippe af röda och hvita, artistiskt grupperade käppar, angaf dessa tartariska höfdingars höga rang. För öfrigt reste sig, så långt man kunde se öfver slätten, några tusen af dessa turkomanska tält, som man kallar *karaoy*, och hvilka forslats hit på kamelryggen.

Lägret inneslöt åtminstone 150,000 soldader, både infanteri och kavalleri, förenade under namnet alamaner. Bland dem bemärkte man genast såsom de förnämsta turkestanska typerna dessa tadjiker med hvit hy, hög växt, svarta ögon och svart hår, som utgjorde största delen af den tartariska armén, och hvartill khanaten Khokand och Khunduz bidragit med en lika stor styrka som Bukhara. Med dessa tadjiker voro blandade andra prof af de olika raser, som bo i Turkestan eller de dertill angränsande länderna. Der funnos usbeker med rödt skägg och liknande dem, som hade förföljt Mikael Strogoff. Der funnos kirgiser med lika platt ansigte som kalmukerna och med pansarskjortor, somliga beväpnade med lans, båge och pilar af asiatisk tillverkning, andra med sabel, flintlåsgevär och *tschakan*, en liten kortskaftad yxa, som blott gifver dödliga sår. Der funnos mongoler af medelstorlek och med i en fläta på ryggen nedhängande, svart hår, rundt ansigte, mörkbrun hy, djupt liggande, lifliga ögon, glest skägg, klädda i med svart felb kantade kaftaner af rödt nankin, omgjordade med lädergördlar med silfverspännen, med stöflar, prydda med lysande band, och på hufvudet sidenmössor, kantade med pelsverk samt tre band, som fladdrade bakåt. SlutligenDe tartariska soldaterna stormade in i telegrafstationen (sid. 221). såg man der äfven afghaner med svartbrun hy, araber med de vackra semitiska rasernas ursprungliga typ och turkomaner med dessa tättsittande ögon, som tyckassakna ögonlock — alla värfvade under emirens fana, mordbrännarnas och förhärjarnas fana.

Feofar Khans tält beherskade de i närheten uppslagna (sid. 227).

Utom dessa fria soldater räknade man vidare ettvisst antal slafsoldater, hufvudsakligen perser, kommenderade af officerare af samma härkomst, och de voro säkerligen icke de minst värderade i Feofar Khans armé.

Må man till denna lista lägga judar, hvilka tjenstgjorde såsom uppassare, med ett rep om kaftanen och på hufvudet, i stället för turban, som det är dem förbjudet att bära, små mössor af mörkt kläde; må man med dessa grupper blanda hundratals *kalender*, ett slags religiösa tiggare, med trasiga kläder och en deröfver kastad leopardhud, och man skall få ett nästan fullständigt begrepp om denna ofantliga röra af olika stammar, innefattade under den gemensamma benämningen tartariska arméer.

Femtio tusen af dessa soldater voro beridna, och hästarna voro icke mindre olikartade än menniskorna. Bland dessa djur, som stodo bundna, tio tillsammans, vid två parallelt med hvarandra löpande linor, med svansen uppbunden och länden täckt med ett nät af svart silke, bemärkte man turkomanerna med sina fina ben, sin

långsträckta kropp, sitt glänsande hull och sin nobla böjning på halsen; usbekerna, groft byggda uthålliga djur; khokhandianerna, som utom sin ryttare bära två tält och en hel attiralj kokkärl; kirghiserna, med glest hår, komna från stränderna af floden Emba, der man fångar dem med *arkan*, tartarernas lasso, och många andra afkomlingar af korsade raser, hvilka äro af mindre värde.

Packdjuren räknades i tusental. Der funnos småväxta, men väl byggda kameler med långt hår, tjock, på halsen nedfallande man, läraktiga djur och lättare att spänna för än dromedaren; enpuckliga kameler med eldröd knollrig pels; vidare åsnor, uthålliga att arbeta och hvilkas särdeles omtyckta kött till en del ingår i tartarernas föda.

Öfver hela denna massa af menniskor och djur samt den ofantliga mängden af tält spredo cedrarna och furorna, som stodo samlade i stora lundar, en svalkande skugga,hvilken blott här och der genombröts af en och annan solstråle. Ingenting kunde vara mera pittoreskt än denna tafla, vid hvars återgifvande den starkaste kolorist skulle uttömt alla färgerna på sin palett.

Då de i Kolyvan tagna fångarna visade sig framför Feofars tält och dem, som innehades af khanatets stordignitärer, rördes trummorna i lägret och trumpeterna smattrade. Med detta redan fruktansvärda larm blandade sig häftiga muskötsalvor och de ännu starkare knallarna från de tio kanoner, som utgjorde emirens artilleri.

Feofar Khan hade inrättat sig helt och hållet på militärisk fot. Hvad man skulle kunna kalla hans civila hus, hans och hans bundsförvandter harem, befann sig i Tomsk, som nu var i tartarernas våld.

Sedan lägret brutit upp, skulle Tomsk blifva emirens residens ända till det ögonblick, då han komme att utbyta det mot östra Sibiriens hufvudstad.

Feofar Khans tält beherskade de i närheten uppslagna. Vid ingången var det draperadt i stora, med guldfransade hållare uppfästa veck af präktigt siden, och deröfver hängde tjocka tofsar, hvilka vinden rörde fram och åter såsom solfjädrar. Det stod midt på en stor, öppen plats, som begränsades af en häck af präktiga björkar och gigantiska furor. Framför detta tält låg på ett lackeradt och med dyrbara stenar inlagdt bord uppslagen den heliga boken, koranen, hvars sidor utgjordes af tunna, fint graverade guldblad. Öfver detsamma svajade den tartariska fanan, hvarå syntes emirens vapen.

Omkring den öppna platsen reste sig i en halfcirkel de bukhariska stordignitärernas tält. Der residerade hofstallmästaren, hvilken eger rättighet att till häst följa emiren ända in på gården af hans palats; öfverfalkeneraren; *husch-begui*, bevararen af det kungliga sigillet; *toptschi-baschi*, generalfälttygmästaren; *khodja*, konseljpresidenten, som mottager herskarens kyss och får träda fram för honom med upplöst gördel; *scheik-ul-islam*, chefenför ulemas och presternas representant; *kazi-askev*, hvilken under emirens frånvaro afdömer alla tvister, som uppstå mellan militärer, och slutligen chefen för astrologerna, hvars hufvudsakliga uppgift det är att rådfråga stjernorna, hvarje gång som khanen tänker byta om vistelseort.

Emiren var inne i sitt tält, då fångarne infördes i lägret. Han visade sig icke. Och detta var otvifvelaktigt en lycka. En åtbörd, ett ord af honom skulle blott kunnat blifva signalen till ett blodbad. Men han förskansade sig inom denna isolering, som till en del utgör de orientaliska herskarnes majestät. Man beundrar, hvad som icke visar sig, och framför allt fruktar man det.

Hvad beträffar fångarne, skulle de blifva instängda i någon inhägnad, der de, misshandlade, med knapp föda och utsatta för klimatets alla vexlingar, finge afvakta Feofar Khans godtycke.

Om icke Mikael Strogoff var den tåligaste af alla, var han dock den lydigaste. Han följde med, ty man förde honom dit han ville, och detta under så betryggande förhållanden, att han, om han varit fri, ej skulle kunnat färdas så säkert på vägen mellan Kolyvan och Tomsk. Att fly, innan han uppnått denna stad, var att utsätta sig för att åter falla i händerna på de spejare, som genomströfvade steppen. De tartariska kolonnerna hade icke framträngt så långt åt öster som öfver den åttioandra meridianen, hvilken går fram öfver Tomsk. Sedan Mikael Strogoff passerat denna meridian, kunde han anse sig vara säker om att icke möta någon fiende, utan fara kunna

öfvergå Jenisej och uppnå Krasnojarsk, innan Feofar Khans horder öfversvämmat provinsen.

— Har jag väl kommit till Tomsk, — upprepade han för sig sjelf för att stäfja sin otålighet, som han icke alltid kunde beherska, — skall jag inom några minuter vara ett godt stycke bortom de tartariska förposterna, och tolf timmars försprång framför Feofar Khan, tolftimmars försprång framför Ivan Ogareff skall vara tillräckligt för mig att före dem hinna fram till Irkutsk.

Hvad Mikael Strogoff framför allt fruktade, var och måste vara, att Ivan Ogareff skulle befinna sig i det tartariska lägret. Utom faran att blifva igenkänd sade honom ett slags instinkt, att det hufvudsakligen var denna förrädare han måste hinna före. Han insåg också, att föreningen af Ivan Ogareffs trupper med Feofar Khans skulle göra invasionsarméns effektiva styrka fulltalig, och att denna armé, sedan föreningen skett, skulle marschera rakt på östra Sibiriens hufvudstad. Också kommo alla hans farhågor från detta håll, och i hvarje ögonblick lyssnade han, om icke någon fanfar skulle tillkännagifva ankomsten af emirens underbefälhafvare.

Med denna tanke förenade sig minnet af hans moder och Nadia, den ena gjord till fånge i Omsk, den andra bortförd utför Irtisch i de tartariska båtarna och utan tvifvel nu en fånge liksom Marfa Strogoff. Han förmådde ingenting uträtta för dem. Skulle han någonsin återse dem? Vid denna fråga, som han icke vågade besvara, sammanpressades hans hjerta förfärligt.

På samma gång som Mikael Strogoff och så många andra fångar hade äfven Harry Blount och Alcide Jolivet blifvit förda till det tartariska lägret. Deras förra reskamrat, som jemte dem tillfångatagits på telegrafstationen, visste, att de liksom han blifvit instängda i denna inhägnad, hvilken bevakades af talrika skildtvakter, men han hade icke sökt närma sig dem. Det bekymrade honom föga, åtminstone i detta ögonblick, hvad de kunde tänka om honom efter affären på skjutshållet i Ischim. Dessutom ville han vara ensam, för att kunna handla ensam, då ett gynsamt tillfälle yppade sig. Han hade alltså hållit sig afsides.

Allt ifrån det ögonblick, då Harry Blount föll bredvid Alcide Jolivet, hade den senare på allt sätt bistått den förra. Under marschen från Kolyvan till lägret, d.v. s. under flera timmar, hade Harry Blount, stödd på sin rivals arm, kunnat följa skaran af fångar. I början ville han göra gällande sin egenskap af engelsk undersåte, men den gagnade honom icke det minsta bland dessa barbarer, som blott besvarade hans protester med slag af lansen och sabeln. *Daily Telegraphs* korrespondent måste alltså finna sig i att dela de andra fångarnes öde, men det stod honom öppet att sedermera fordra upprättelse för den behandling, som kommit honom till del. Men denna marsch var emellertid mycket ansträngande för Harry Blount, ty hans blessyr plågade honom, och om Alcide Jolivet icke varit vid hans sida, skulle han kanske icke orkat fram till lägret.

Med alla de medel, som stodo Alcide Jolivet till buds, hade han, hvars praktiska filosofi aldrig svek honom, både fysiskt och moraliskt stärkt sin kollega. Hans första omsorg, då han såg sig definitivt instängd i inhägnaden, var att undersöka Harry Blounts blessyr. Med mycken försigtighet lyckades han draga af honom hans kläder och fann nu, att hans ena axel endast blifvit lindrigt rispad af ett drufhagel.

— Det är ingenting, — sade han. — En simpel skråma! Efter två eller tre förband skall ingenting synas längre, min kära kollega!

— Men dessa förband? — frågade Harry Blount.

— Jag skall göra dem sjelf.

— Ni är alltså en smula doktor?

— Alla fransmän äro något doktorer.

Med denna försäkran sönderref Alcide Jolivet sin näsduk, gjorde charpi af en bit, lappar af en annan, hemtade vatten ur en i midten af inhägnaden gräfd brunn, tvättade dermed blessyren, hvilken till all lycka icke var allvarsam, och anlade med mycken skicklighet de blötta förbanden på Harry Blounts axel.

— Jag låter er genomgå vattenkuren, — sade han. — Vattnet är ännu det verksammaste smärtstillandemedel man

känner för behandling af sår, och det är nu det mest använda. Läkarne ha behöft sex tusen år för att komma underfund dermed. Ja, sex tusen år i rundt tal.

— Jag tackar er, herr Jolivet, — svarade Harry Blount, sträckande ut sig på en bädd af vissna löf, som hans kollega gjort i ordning åt honom i skuggan af en björk.

— Ingenting att tacka för! Ni skulle ha gjort detsamma i mitt ställe!

— Det vet jag inte..., — svarade Harry Blount något naivt.

— Så ni gycklar! Engelsmännen äro ädelmodiga!

— Ja visst, men fransmännen...

— Nå ja, fransmännen äro goda, till och med dumma, om ni vill! Men hvad som ersätter detta är, att de äro fransmän. Men låtom oss inte längre tala derom, eller, tro mig, låtom oss inte tala alls. Hvila är absolut nödvändig för er.

Men Harry Blount hade alls icke lust att tiga. Om den sårade af försigtighet måste tänka på att hvila, var *Daily Telegraphs* korrespondent ej den, som kinkade.

— Herr Jolivet, — frågade han, — tror ni, att våra sista telegram kunnat passera ryska gränsen?

— Och hvarför inte? — svarade Alcide Jolivet. — Jag försäkrar er, att min öfverlyckliga kusin i det här laget vet, hvad hon skall tänka om affären i Kolyvan.

— I hur många exemplar låter er kusin trycka sina telegram? — frågade Harry Blount, hvilken för första gången stälde en sådan fråga direkt till sin kollega.

— Bah! — svarade Alcide Jolivet skrattande. — Min kusin är mycket diskret af sig, hon tycker inte om, att man talar om henne, och skulle blifva förtviflad, om hon störde den sömn, hvaraf ni har behof.

— Jag vill inte sofva, — svarade engelsmannen. — Hvad tror ni er kusin tänker om Rysslands affärer?

— Att de tyckas gå illa för ögonblicket. Menbah — ryska regeringen är mägtig, hon behöfver verkgen inte oroa sig öfver en resning af barbarer, och Sibirien skall inte frånryckas henne.

Sangarr var der (sid. 233).Ivan Ogareff steg af hästen, gick in och stod inför emiren (sid. 240).

— För stor ärelystnad har bragt de största riken på fall! — svarade Harry Blount, hvilken ej var fri frånen viss engelsk afundsjuka med afseende på de ryska anspråken i Centralasien.

— Ack, låtom oss inte tala om politik! — utbrast Alcide Jolivet. — Det är förbjudet af fakulteten! Det fins ingenting så farligt för blessyrer i axeln... såvida det inte skall vara för att söfva er!

— Låtom oss då tala om, hvad som återstår oss att göra, — svarade Harry Blount. — Herr Jolivet, det är alls inte min afsigt att i evighet qvarstanna hos dessa tartarer såsom deras fånge.

— Inte min heller, för tusan!

— Skola vi fly vid första tillfälle?

— Ja, om det inte ges någon annan utväg att återvinna friheten.

— Vet ni någon annan? — frågade Harry Blount, betraktande sin kamrat.

— Vi tillhöra ju ingendera de krigförande; vi äro neutrala och vi protestera!

— Hos det der kreaturet Feofar Khan?

— Nej, han skulle inte förstå det, — svarade Alcide Jolivet, — utan hos hans underbefälhafvare Ivan Ogareff.

— Han är en skurk!

— Ja, men denna skurk är ryss. Han vet, att det inte går för sig att leka med folkrätten, och han har inte intresse af

att hålla oss fångna, tvärt om! Det enda är, att det kostar mycket på mig att begära något af den der herrn!

— Men han fins inte i lägret, eller åtminstone har jag inte sett honom här, — anmärkte Harry Blount.

— Han kommer hit. Det kan inte slå fel. Han måste förena sig med emiren. Sibirien är nu skuret i två delar, och helt säkert väntar Feofar Khans armé blott på Ivan Ogareff för att rycka an mot Irkutsk.

— Och hvad skola vi göra, när vi blifvit fria?

— Då skola vi fortsätta vårt fälttåg och göratartarerna sällskap ända till det ögonblick, då förhållandena tillåta oss att öfvergå till det motsatta lägret. Ni, min kollega, har redan haft den lyckan att blifva sårad i *Daily Telegraphs* tjenst, medan jag deremot inte fått den minsta skråma i min kusins. — Så der ja, godt, — hviskade Alcide Jolivet, — nu sofver han! Några timmars sömn och några i friskt vatten blötta kompresser, och det behöfs inte mer för att kurera en engelsman. De der menniskorna äro gjorda af jernbleck!

Medan Harry Blount sof, vakade Alcide Jolivet vid hans sida, efter att ha tagit fram sin annotationsbok, hvari han gjorde en mängd anteckningar, för öfrigt fast besluten att dela dem med sin kollega, till största belåtenhet för *Daily Telegraphs* läsare. Händelserna hade fört dem tillsammans. De behöfde icke längre vara afundsjuka på hvarandra.

Alltså var hvad Mikael Strogoff fruktade mest af allt just föremålet för de båda tidningskorrespondenternas lifligaste önskningar. Ivan Ogareffs ankomst kunde tydligen vara dessa nyttig, ty sedan deras egenskap af engelska och franska korrespondenter väl blifvit erkänd, var det högst sannolikt, att de blefve försatta i frihet. Emirens underbefälhafvare skulle lyckas förmå Feofar Khan att taga reson, hvilken senare ofelbart skulle hafva behandlat dem såsom simpla spioner. Alcide Jolivets och Harry Blounts intresse var alltså raka motsatsen till Mikael Strogoffs. Tsarens kurir hade mycket väl insett detta, och denna omständighet var ett nytt skäl, som i förening med flera andra manade honom att undvika allt närmande till hans förra reskamrater. Han lagade derför så, att han icke blef sedd af dem.

Fyra dagar förflöto, hvarunder förhållandena icke undergingo någon förändring. Fångarne hörde icke talas om, att det tartariska lägret skulle bryta upp. De voro strängt bevakade. Det skulle hafva varit dem omöjligt att komma igenom denna kordong af fotfolk och ryttare,som bevakade dem dag och natt. Hvad beträffar den föda, som gafs dem, räckte den knappt till. Två gånger på tjugufyra timmar kastade man åt dem ett stycke getinelfvor, stekta på glöd, eller några portioner af ett slags ost, kallad *krut*, hvilken göres af sur fårmjölk, hvarmed blandats stomjölk, och som bildar den kirghisiska rätt, som oftast kallas *kumiss*. Det var allt. Det bör också tilläggas, att vädret blef afskyvärdt. I atmosferen försiggingo stora rubbningar, hvilka förde med sig regnblandade stormilar. Utan något skydd måste de olyckliga fördraga denna ohelsosamma och oblida väderlek. Några sårade qvinnor och barn dogo; fångarne måste sjelfva begrafva deras lik, ty dermed ville tartarerna icke befatta sig.

Under dessa hårda pröfningar voro Alcide Jolivet och Mikael Strogoff allestädes närvarande, hvar och en på sitt håll. De gjorde alla de tjenster, de kunde göra. Mindre pröfvade än så många andra, starka och härdade, borde de kunna stå emot bättre, och genom sina råd och omsorger kunde de göra sig nyttiga för dem, som ledo och misströstade.

Skulle detta sakernas tillstånd fortfara? Ämnade Feofar Khan, nöjd med sina första framgångar, dröja någon tid, innan han ryckte an mot Irkutsk? Man kunde frukta det, men det gick icke så. Hvad Alcide Jolivet och Harry Blount så lifligt önskat, men Mikael Strogoff så mycket fruktat, det skedde morgonen den 12 Augusti.

Denna dag smattrade trumpeterna, rördes trummorna och hördes gevärsskott. Ett ofantligt moln välte fram öfver Kolyvan-vägen.

I spetsen för flera tusen man höll Ivan Ogareff sitt intåg i det tartariska lägret.

*

## NITTONDE KAPITLET.

# Alcide Jolivet på sin kant.

Det var en hel armékår, som Ivan Ogareff tillförde emiren. Dessa kavallerister och infanterister utgjorde en del af den kolonn, som hade bemäktigat sig Omsk. Då Ivan Ogareff icke lyckats intaga den öfre staden, i hvilken — läsaren torde icke hafva glömt det — guvernören och garnisonen sökt en tillflykt, hade han beslutit draga vidare, alldenstund han icke ville försinka de operationer, som borde hafva eröfringen af östra Sibirien till resultat. Han hade derför qvarlemnat en tillräcklig garnison i Omsk. Derefter, tagande med sig sina horder och under vägen förstärkande sig med segrarena från Kolyvan, kom han för att förena sig med Feofar Khans armé.

Ivan Ogareffs soldater stannade vid lägrets förposter. De fingo ingen order att bivuakera. Deras chefs plan var utan tvifvel att icke stanna, utan tåga vidare och på möjligast korta tid hinna till Tomsk, en betydande stad, af naturen egnad till medelpunkt för de stundande operationerna.

Jemte sina soldater medförde Ivan Ogareff en skara ryska och sibiriska fångar, som han tagit dels i Omsk, dels i Kolyvan. Dessa olyckliga inhystes icke i inhägnaden, hvilken redan var för liten för dem den inneslöt, utan de fingo stanna vid förposterna, utan skydd och nästan utan föda. Hvilket öde förbehöll Feofar Khan dessa olyckliga? Skulle han inspärra dem i Tomsk, eller skulle de decimeras genom ett af dessa blodbad, som de tartariska höfdingarna så ofta anställa? Det var den nyckfulla emirens hemlighet.

Denna från Omsk och Kolyvan kommande armékår hade naturligtvis dragit efter sig denna massa af tiggare, marodörer, krämare och sigenare, som vanligtvis bilda en marscherande armés eftertrupp. Alla dessa människorlefde på de genomtågade provinsernas bekostnad och lemnade föga att plundra efter sig. Alltså måste man draga vidare, om ej för annat, så för att expeditionskolonnerna skulle vara säkra om att kunna proviantera. Hela den i grund förrödda sträckan mellan Ischims och Obis lopp erbjöd ej längre några resurser. Det var en öken, tartarerna lemnade bakom sig, och blott med svårighet skulle ryssarna kunnat tåga fram der.

Bland de sigenare, som tillströmmat från de vestra provinserna, var äfven den trupp, som gjort ressällskap med Mikael Strogoff ända till Perm. Sangarr var der. Denna spionerande vildinna, en genom Ivan Ogareff åt fördömelsen hemfallen själ, lemnade icke sin herre. Vi hafva sett dem båda tillsammans i sjelfva Ryssland, i departementet Nischni-Novgorod, förbereda sina stämplingar. Efter öfvergången af Ural-bergen hade de skilts åt, dock endast för några dagar. Ivan Ogareff hade hastigt uppnått Ischim, medan Sangarr och hennes trupp genom södra delen af provinsen styrde kosan mot Omsk.

Man inser lätt, hvilken hjelp denna qvinna skänkte Ivan Ogareff. Genom sina sigenerskor inträngde hon öfverallt och rapporterade allt. Ivan Ogareff underrättades sålunda af henne om, hvad som tilldrog sig ända inne i hjertat af de af tartarerna öfversvämmade provinserna. Han hade i sin tjenst hundra ögon, hundra öron, alltid öppna för hans räkning. Dessutom betalade han frikostigt detta spioneri, hvaraf han drog så stor fördel.

Sangarr hade en gång varit komprometterad i en mycket allvarsam affär och då räddats af den ryska officeren. Hon hade icke glömt, hvad hon var honom skyldig, och derför gifvit sig åt honom med kropp och själ. Då Ivan Ogareff beträdde förräderiets väg, insåg han, hvilken nytta han kunde draga af denna qvinna. Hvilken befallning han än gaf Sangarr, utförde hon den. En oförklarlig instinkt, ännu mera befallande än erkänslans, hadedrifvit henne till att göra sig till slafvinna åt förrädaren, vid hvilken hon var fäst redan sedan den första tiden af sin landsflykt i Sibirien. Förtrogen och medbrottsling, utan fädernesland, utan familj, hade Sangarr gerna stält sitt kringströfvande lif till tjenst åt de inkräktare, som Ivan Ogareff ämnade kasta öfver Sibirien. Med denna underbara illistighet, som är hennes ras medfödd, förenade hon en vild energi, hvilken var främmande för både nåd och medömkan. Hon var en vildinna, värdig att dela en Apache-indians wigwam eller en Andamans hydda.

Efter sin ankomst till Omsk, der Sangarr jemte sina sigenerskor förenat sig med Ivan Ogareff, hade hon icke vidare lemnat honom. Den händelse, som fört Mikael och Marfa Strogoff tillsammans, kände hon. Hon visste äfven af Ivan Ogareffs farhågor med hänsyn till den af tsaren utsända kuriren, och hon delade dem. Den fångna

Marfa Strogoff skulle hon vara i stånd att martera med ett rödskinns hela raffinerade grymhet för att aflocka henne hennes hemlighet. Men ännu var icke det ögonblick kommet, då Ivan Ogareff ville förmå den gamla sibiriskan att tala. Sangarr måste vänta, och hon väntade utan att släppa ur sigte den, som hon utan hennes vetskap bevakade, bespejande hennes minsta ord, gifvande akt på henne dag och natt, längtande att få höra ordet "son" smyga sig öfver hennes läppar, men ända hittills gäckad af Marfa Strogoffs oföränderliga okänslighet.

Emellertid hade vid de första fanfarerna den tartariska generalfälttygmästaren och emirens stallmästare, åtföljda af en lysande eskort usbekiska ryttare, ridit till fronten af lägret för att mottaga Ivan Ogareff.

Då de sammanträffade med denne, bevisade de honom de största vördnadsbetygelser och inbjödo honom att följa dem till Feofar Khans tält.

Lugn såsom alltid, besvarade Ivan Ogareff kallt de honom till mötes skickade höga funktionärernasvördnadsbetygelser. Han var mycket enkelt klädd, men såsom ett slags oförsynt trots föreföll det, att han ännu bar rysk officersuniform.

I samma ögonblick som han gaf sin häst lösa tyglar för att rida genom inhägnaden omkring lägret, närmade sig Sangarr, banade sig väg mellan ryttarna i eskorten och stälde sig orörlig vid hans sida.

— Intet? — frågade Ivan Ogareff.

— Intet.

— Ge dig till tåls!

— Närmar sig snart stunden, då du skall tvinga den gamla qvinnan att tala?

— Den närmar sig, Sangarr.

— När skall den gamla qvinnan tala?

— Då vi äro i Tomsk.

— Och när skola vi vara der?

— Om tre dagar.

Sangarrs stora, svarta ögon fingo en utomordentlig glans, och med lugna steg aflägsnade hon sig.

Ivan Ogareff gaf sin häst sporrarna, och åtföljd af sin stab af tartariska officerare, red han till emirens tält.

Feofar Khan väntade sin underbefälhafvare. Konseljen, som utgjordes af den kungliga sigillbevararen, khodjan och några andra höga funktionärer, hade tagit plats i tältet.

Ivan Ogareff steg af hästen, gick in och stod inför emiren.

Feofar Khan var en fyrtio års man, högväxt, med något blekt ansigte, elaka ögon och vild uppsyn. Ett svart, lockigt skägg nedföll i vågor på hans bröst. I sin krigsdrägt — en pansarskjorta med guld- och silfvermaskor, ett af dyrbara stenar gnistrande axelgehäng, hvarvid satt slidan till den såsom en yatagan böjda sabeln, och hvari voro infattade bländande ädelstenar, med guldsporrar försedda stöflar, en kask, prydd med en diamantägrett, som kastade omkring sig tusen blixtar —Ivan Ogareff tog brefven och läste dem med uppmärksamhet (sid. 245). framstod Feofar Khan såsom den snarare sällsamme än imponerande bilden af en tartarisk Sardanapalus, en oinskränkt herskare, som efter sin nyck förfogar öfver sinaundersåtars lif och egendom, hvars magt icke har några gränser, och åt hvilken man till följd af ett särskildt privilegium i Bukhara gifver benämningen "emir".

I samma ögonblick Ivan Ogareff inträdde, förblefvo stordignitärerna sittande på guldbroderade kuddar, men Feofar Khan reste sig från en dyrbar divan, som stod i tältets bakgrund, der marken doldes af en bukharisk mattas mjuka schagg.

Emiren närmade sig Ivan Ogareff och gaf honom en kyss, om hvars mening man icke kunde misstaga sig. Denna kyss gjorde honom till konseljens president och satte honom för tillfället öfver khodjan.

Derefter, vändande sig till Ivan Ogareff, sade Feofar Khan:

— Jag vill inte fråga; tala, Ivan! Du skall här endast finna öron högst beredvilliga att höra dig.

— TakhsirLikbetydande med "Ers Majestät", och en titel, som gifves de bukhariska sultanerna., — svarade Ivan Ogareff, — se här, hvad jag har att säga dig.

Ivan Ogareff uttryckte sig på tartariska och inlade i hvad han sade denna emfas, som är så karakteristisk för österländingarnas språk.

— Takhsir, nu är ej tid för fåfängliga ord. Hvad jag gjort i spetsen för dina trupper, det vet nu. Ischim- och Irtisch-linierna äro nu i vårt våld, och de turkomanska ryttarna kunna bada sina hästar i deras nu tartariskt blifna vatten. De kirghisiska horderna ha rest sig vid ljudet af Feofar Khans röst, och den förnämsta sibiriska vägen tillhör dig från Ischim ända till Tomsk. Du kan alltså skicka dina kolonner lika väl åt öster, der solen går upp, som åt vester, där hon går ned.

— Och om jag tågar med solen? — frågade emiren, hvilken lyssnade, utan att hans ansigte förrådde en enda af hans tankar.

— Att tåga med solen, — svarade Ivan Ogareff,— det är att rycka närmare Europa, det är att hastigt eröfra de sibiriska provinserna från Tobolsk ända till Ural-bergen.

— Och om jag går himlafacklan till mötes?

— Då lägger du under det tartariska väldet Irkutsk och mellersta Asiens rikaste trakter.

— Men den petersburgska sultanens arméer? — sade Feofar Khan, med denna främmande titel menande den ryska kejsaren.

— Du har ingenting att frukta af dem, hvarken i öster eller i vester, — svarade Ivan Ogareff. — Invasionen har skett plötsligt, och innan den ryska armén hunnit undsätta Irkutsk och Tobolsk, skola de vara i ditt våld. Tsarens trupper ha blifvit tillintetgjorda i Kolyvan, liksom de skola blifva det öfverallt, der dina krigare kämpa mot dessa Vesterlandets galna soldater.

— Af hvad skäl drifves du att omfatta tartarernas sak? — frågade emiren efter några ögonblicks tystnad.

— Mitt skäl, — svarade lifligt Ivan Ogareff, — är att gå solen till mötes. Det är att låta de turkomanska hästarna frossa af östra steppernas gräs! Det är att intaga Irkutsk, de östra provinsernas hufvudstad, och på samma gång få i ditt våld en gisslan, hvars besittning är lika god som ett helt rike. Lemnad i sticket af tsaren, måste storfursten, hans broder, falla i dina händer.

Det var det mål, dit Ivan Ogareff hufvudsakligen sträfvade. Om man hört denna ryss, skulle man hafva tagit honom för en af de grymma ättlingarna af Stepan-Rasin, denna ryktbara bandit, som förhärjade södra Ryssland i adertonde seklet. Att bemägtiga sig storfursten, bära hand på honom utan misskund, det var full upprättelse åt hans hat. Dessutom följde af Irkutsks intagande, att hela östra Sibirien genast kom under det tartariska väldet.

— Ske det så, Ivan! — sade Feofar Khan.

— Hvilka äro dina befallningar, takhsir?— Redan i denna dag skall vårt högqvarter flyttas till Tomsk.

Ivan Ogareff bugade sig, och åtföljd af husch-beguin aflägsnade han sig för att verkställa emirens order.

Just då han skulle stiga till häst för att rida till förposterna, hördes oväsen på något afstånd i den delen af lägret, som blifvit anvisad åt fångarne. Rop höjdes, och två eller tre skott smälde. Var det ett resnings- eller rymningsförsök, som summariskt undertrycktes?

Ivan Ogareff och husch-beguin togo några steg framåt, och nästan i samma ögonblick skyndade två män, som soldaterna icke kunde hålla tillbaka, fram till dem.

Utan att göra några frågor gjorde husch-beguin en åtbörd, hvilken var detsamma som en dödsdom, och de båda

fångarnes hufvuden skulle inom ett ögonblick rullat på marken, om icke Ivan Ogareff sagt några ord, hvilka hejdade den redan lyfta sabeln.

Ryssen hade märkt, att dessa fångar voro utländingar, och han befalde nu, att man skulle föra fram dem till honom.

Det var Harry Blount och Alcide Jolivet.

Sedan Ivan Ogareff ankommit till lägret, hade de begärt att blifva förda till honom. Soldaterna hade vägrat. Häraf tumultet, försöket att fly och gevärsskotten, hvilka lyckligtvis icke träffade de två korrespondenterna; men deras afrättning skulle icke hafva låtit vänta på sig, om icke emirens underbefälhafvare lagt sig emellan.

Denne betraktade några ögonblick fångarne, hvilka voro honom fullkomligt okända. De hade dock varit närvarande vid uppträdet på skjutshållet i Ischim, då Ivan Ogareff slog Mikael Strogoff med sin piska; men den brutala resanden hade icke egnat någon uppmärksamhet åt de personer, som då befunno sig inne i den gemensamma salen.

Harry Blount och Alcide Jolivet deremot kände mycket väl igen honom, och den senare sade halfhögt:— Kors, det tycks mig, att öfverste Ogareff och den grofva karlen i Ischim äro en och samma person!

Derefter tillade han, sättande sin mun till sin kollegas öra:

— Framställ vår sak, Blount! Ni skall göra mig en tjenst dermed. Denna ryska öfverste midt i ett tartariskt läger väcker leda hos mig, och ehuru mitt hufvud, tack vare honom, ännu sitter på mina axlar, skulle mina ögon med förakt hellre vända sig bort än se honom i ansigtet!

Och sedan Alcide Jolivet sagt detta, låtsade han den fullkomligaste och mest högdragna likgiltighet.

Förstod Ivan Ogareff, att i fångens ställning låg något för honom förolämpande? I hvad fall som helst syntes det icke på honom.

— Hvilka ären I, mina herrar? — frågade han på ryska i mycket kall ton, men hvari dock icke låg hans vanliga råhet.

— Två tidningskorrespondenter, en engelsk och en fransk, — svarade Harry Blount lakoniskt.

— Utan tvifvel hafven I papper, som tillåta er att bestyrka er identitet?

— Se här de bref, som anbefalla oss hos de engelska och franska konsulaten i Ryssland.

Ivan Ogareff tog brefven, som Harry Blount räckte honom, och läste dem med uppmärksamhet.

Derefter sade han:

— I begären tillåtelse att följa våra militära operationer i Sibirien?

— Vi begära att blifva frigifna, det är allt, — svarade den engelska korrespondenten torrt.

— I ären det, mina herrar, — svarade Ivan Ogareff, — och jag skulle vara nyfiken att läsa edra korrespondenser i *Daily Thelegraph.*

— Min herre, — svarade Harry Blount med den orubbligaste flegma, — 6 pence numret, utom postportot.Derpå vände sig Harry Blount om till sin kamrat, hvilken tycktes fullkomligt gilla hans svar,

Ivan Ogareff förändrade icke en min, och gifvande sin häst sporrarna, satte han sig i spetsen för sitt följe och försvan snart i ett moln af dam.

— Nåväl, herr Jolivet, hvad tänker ni om öfverste Ivan Ogareff, de tartariska truppernas öfverbefälhafvare? — frågade Harry Blount.

— Jag tänker, min kära kollega, — svarade Alcide Jolivet leende, — att den der husch-beguin gjorde en mycket vacker gest, då han gaf befallning att låta hugga hufvudet af oss!

Hvilket än det skäl var, som förmådde Ivan Ogareff att handla så, som han gjorde, mot de två korrespondenterna, så voro dessa nu på fri fot och kunde, om de så ville, genomströfva krigsskådeplatsen. Också var det deras afsigt att icke gifva tappt. Det slags antipati, de förut känt mot hvarandra, hade gifvit vika för en uppriktig vänskap. Sammanförda genom omständigheterna, tänkte de icke längre på att skiljas åt. De lumpna rivalitetsfrågorna voro glömda för alltid. Harry Blount kunde icke längre förgäta, hvad han var skyldig sin följeslagare, hvilken åter ingalunda sökte ihågkomma detta, och då öfver hufvud taget detta närmande underlättade deras korrespondentåligganden, borde det blifva till deras läsares fördel.

— Hvad skola vi nu göra af vår frihet? — frågade Harry Blount.

— För tusan, missbruka den! — svarade Alcide Jolivet, — och helt makligt begifva oss till Tomsk för att se efter, hvad som tilldrager sig der.

— Tills det ögonblick kommer — och jag hoppas det är mycket nära —, då vi kunna förena oss med någon rysk kår.

— Som ni säger, min kära Blount! Man bör inte tartarisera sig! Den bästa rollen är ännu deras, hvilkasvapen civilisera, och det är tydligt, att mellersta Asiens folk ha allt att förlora och absolut intet att vinna af denna tartariska invasion; men ryssarna skola nog veta att tillbakaslå den. Det är blott en tidsfråga!

Ivan Ogareffs ankomst, hvilken återgifvit friheten åt Alcide Jolivet och Harry Blount, var deremot en allvarsam fara för Mikael Strogoff. Om slumpen förde tsarens kurir tillsammans med Ivan Ogareff, skulle denne senare otvifvelaktigt i honom igenkänna den resande, han behandlat så brutalt på skjutshållet i Ischim, och ehuru Mikael Strogoff icke besvarat förolämpningen så, som han skulle gjort under alla andra omständigheter, skulle uppmärksamheten hafva blifvit fäst på honom, hvilket skulle gjort det svårt för honom att utföra sin plan.

Detta var den ledsamma sidan af, att Ivan Ogareff fans i lägret. En lycklig följd af hans ankomst var dock befallningen, som gafs om uppbrott till och med samma dag, och att högqvarteret skulle flyttas till Tomsk.

Nu gick Mikael Strogoffs lifligaste önskan i fullbordan. Hans afsigt var, såsom vi veta, att uppnå Tomsk, inmängd bland de andra fångarne, d. v. s. utan att äfventyra att falla i händerna på de blänkare, som svärmade omkring i närheten af denna stora stad. Till följd af Ivan Ogareffs ankomst och af fruktan för att blifva igenkänd af denne, trängde sig emellertid den frågan på tsarens kurir, om det ej var bättre för honom att afstå från denna första plan och försöka fly under vägen.

Mikael Strogoff ämnade tvifvelsutan stanna vid den senare utvägen, då han erfor, att Feofar Khan och Ivan Ogareff redan begifvit sig af till Tomsk i spetsen för några tusen ryttare.

— Jag vill derför vänta, — sade han för sig sjelf, — så vida inte något utomordentligt tillfälle att fly erbjuder sig. De dåliga utsigterna äro talrika hitom Tomsk, medan bortom denna stad de goda ökas, alldenstund jagpå några timmar skall ha passerat tartarernas mot öster längst framskjutna poster. Tålamod ännu i tre dagar, och må Gud komma mig till hjelp!

Det var verkligen en resa på tre dagar, som fångarne under bevakning af en talrik afdelning tartarer måste göra öfver steppen. Femhundrafemtio verst skilde lägret från Tomsk. En lätt färd för emirens soldater, hvilka icke ledo brist på något, men högst ansträngande för de olyckliga, af försakelser medtagna fångarne. Mer än ett lik komme att beteckna den väg, der man dragit fram.

Kl. 2 på eftermiddagen den 12 Augusti gaf toptschi-baschin vid mycket hög temperatur och molnfri himmel uppbrottsorder.

Alcide Jolivet och Harry Blount, hvilka köpt sig hästar, befunno sig redan på väg till Tomsk, der händelsernas logik skulle samla de förnämsta personerna i denna berättelse.

Bland de af Ivan Ogareff till det tartariska lägret förda fångarne var en gammal qvinna, hvars tystlåtenhet tycktes ställa henne ensam midt ibland alla dem, som delade hennes öde. Ej ett ord af klagan kom öfver hennes läppar.

Denna nästan alltid orörliga, mera än någon annan strängt bevakade qvinna observerades, utan att hon tycktes ana eller bekymra sig derom, af sigenerskan Sangarr. Trots sin ålder hade den olyckliga måst till fots följa fångtransporten, utan att någon lindring förunnades henne.

Försynen hade dock stält vid hennes sida en modig och öm varelse, skapad för att förstå och hjelpa henne. Bland hennes olyckskamrater syntes en ung flicka, märklig för sin skönhet och en okänslighet, som på intet sätt stod efter för sibiriskans, hafva tagit till sin uppgift att vaka öfver henne. Ej ett enda ord hade blifvit vexladt mellan de två fångarna, men den unga flickan stod alltid vid den gamla qvinnans sida, då denna kunde behöfvahennes hjelp. Den gamla hade i början icke utan ett visst misstroende mottagit den okändas stumma omsorger. Småningom hade emellertid denna unga flickas rättframma blick, hennes tillbakadragenhet och den hemlighetsfulla sympati, som gemensamhet i lidande framkallar mellan lika olyckliga, öfvervunnit Marfa Strogoffs högdragna köld. Nadia — ty det var hon — hade sålunda, utan att känna henne, kunnat erbjuda modern de omsorger, hon sjelf fått mottaga af hennes son. Den unga flickans instinktiva godhet hade dessutom ännu ett godt med sig. I och med detsamma Nadia egnade sina tjenster åt Marfa Strogoff, tillförsäkrade hon sin ungdom och skönhet skyddet af den gamla qvinnans ålder. Midt ibland denna hop af genom lidandena förbittrade olyckliga ingaf denna tysta grupp af två qvinnor, af hvilka den ena syntes vara mormor, den andra dotterdotter, alla ett slags vördnad.

Sedan Nadia af de tartariska spejarne blifvit bortförd utför Irtisch, hade dessa tagit henne med sig till Omsk. Hållen fängslad i denna stad, delade hon samma öde som alla de, hvilka Ivan Ogareffs trupper hittills tillfångatagit, och följaktligen befann hon sig i samma belägenhet som Marfa Strogoff.

Om Nadia varit mindre energisk, skulle hon hafva dukat under för det dubbla slag, som träffat henne. Afbrottet i hennes resa och Mikael Strogoffs död hade på en gång gjort henne förtviflad och förbittrad. Kanske för alltid aflägsnad från sin fader efter så många redan lyckliga ansträngningar, som fört henne närmare honom, och till råga på smärtan skild från den oförskräckta följeslagare, som Gud sjelf tycktes hafva fört i hennes väg för att leda henne till målet, hade hon på en gång och med ett slag förlorat allt. Bilden af Mikael Strogoff, som inför hennes ögon, sårad af en lans, försvann i Irtischs vågor, stod ständigt för hennes tanke. Hade väl en man som han kunnat dö sålunda? För hvem sparadeGud sina underverk, om denna rättfärdiga man, som säkerligen leddes af en ädel plan, kunnat blifva på ett så eländigt sätt hejdad på sin väg? Stundom fick vreden öfverhand öfver smärtan inom henne. Den skymf, hvarför hennes följeslagare så besynnerligt råkat ut på skjutshållet i Ischim, återkom i hennes minne. Vid tanken derpå råkade hennes blod i svallning.

— Hvem skall hämnas denna döde, som inte längre kan hämna sig sjelf? — sade hon för sig sjelf.

Och i sitt hjerta vändande sig till Gud, utbrast hon:

— Herre, laga så, att det blir jag!

Om ändå Mikael Strogoff, innan han dog, hade anförtrott henne sin hemlighet; om hon, hur mycket hon än var qvinna, ja, till och med barn, hade kunnat lyckligt fullborda detta värf, som blifvit afbrutet genom hennes följeslagares död, denna broder, hvilken Gud icke borde hafva gifvit henne, då Han ville så snart rycka honom ifrån henne!

Man inser, att den i dessa tankar försjunkna Nadia förblef liksom okänslig för till och med sin fångenskaps lidanden.

Då var det, som slumpen, utan att hon kunde hafva den minsta aning derom, hade förenat henne med Marfa Strogoff. Huru skulle hon kunnat tänka sig, att denna gamla qvinna, fången liksom hon, var hennes beskyddares moder, denna beskyddare, som för henne blott varit köpmannen Nikolas Korpanoff? Och huru skulle Marfa Strogoff å sin sida kunnat gissa, att erkänslans band fäste denna unga flicka vid hennes son?

Hvad som hos Marfa Strogoff i början förvånade Nadia var ett slags hemlig likhet i sättet, hvarpå hvar och en af dem bar sitt hårda öde. Denna stoiska likgiltighet hos den gamla qvinnan för de materiella plågorna i deras dagliga lif, detta förakt för de kroppsliga lidandena, dem kunde Marfa Strogoff blott hemta ur en moralisk

smärta, lika stor som hennes egen. Se der, hvadNadia tänkte, och hon bedrog sig icke. Det var alltså en instinktlik sympati för denna del af hennes olyckor, dem Marfa Strogoff icke visade, som genast drog Nadia till henne. Detta sätt att bära sin olycka gick den unga flickan djupt i hennes stolta själ. Hon erbjöd henne icke sina tjenster, hon gaf henne dem. På de ställen, der vägen var svår, var den unga flickan vid hennes sida och lät henne stödja sig på sin arm. De tider, då lifsmedlen utdelades, skulle den gamla qvinnan icke hafva rört sig ur fläcken, men Nadia delade sin otillräckliga föda med henne. Tack vare sin unga följeslagerska kunde Marfa Strogoff följa soldaterna, som bevakade fångskaran, utan att blifva fastbunden vid en sadelbåge, liksom så många andra olyckliga qvinnor, hvilka sålunda framsläpades på denna smärtans väg.

— Må Gud belöna dig, min dotter, för hvad du gör för mina gamla år! — sade Marfa Strogoff en gång till henne, och detta hade under någon tid varit de enda ord, som vexlats mellan de två olyckliga.

Under dessa få dagar, hvilka förekommo den gamla qvinnan och den unga flickan långa som sekler — så tycktes det åtminstone —, borde de väl känt behof af att tala med hvarandra om sin ömsesidiga belägenhet. Men dertill förmådd af en försigtighet, som det är lätt att förstå, hade Marfa Strogoff, och det mycket kort, talat blott om sig sjelf. Hon hade icke gjort någon antydning hvarken på sin son eller det sorgliga mötet dem emellan i Omsk.

Länge var äfven Nadia om icke stum, så åtminstone sparsam med hvarje onyttigt ord. En dag hade emellertid hennes hjerta, då hon kände, att hon hade framför sig en okonstlad och ädel själ, flödat öfver, och utan att dölja någonting hade hon berättat alla de händelser, som tilldragit sig ända från hennes afresa från Vladimir, till Nikolas Korpanoffs död. Hvad Nadiaberättade om sin unga följeslagare, intresserade lifligt den gamla sibiriskan.

— Nikolas Korpanoff! — sade hon. — Berätta mera för mig om denne Nikolas Korpanoff! Jag vet blott en man, en enda bland vår tids ungdom, hos hvilken ett sådant uppförande inte skulle förvåna mig. Hette han verkligen Nikolas Korpanoff? Är du säker derpå, min dotter?

— Hvarför skulle han ha bedragit mig i detta afseende, — svarade Nadia, — han som aldrig bedrog mig i något annat?

Gripen af ett slags aning, gjorde emellertid Marfa Strogoff Nadia den ena frågan efter den andra.

— Du har sagt mig, att han var oförfärad, min dotter! Du har bevisat mig, att han var det, — sade hon.

— Ja, oförfärad, — svarade Nadia.

— Sådan skulle också min son varit, — hviskade Marfa Strogoff för sig.

Derefter återtog hon:

— Du har vidare sagt mig, att intet hejdade honom, att intet förvånade honom, att han var så mild till och med i sin styrka, att du i honom hade lika mycket en syster som en bror, och att han vakat öfver dig liksom en mor?

— Ja, ja! — sade Nadia. — Bror, syster, mor, allt har han varit för mig!

— Äfven ett lejon, då det gält att försvara dig?

— Ja, ett lejon! — svarade Nadia. — Ja, ett lejon, en hjelte!

— Min son, min son! — tänkte den gamla sibiriskan. — Men du sade dock, att han på skjutshållet i Ischim fördrog en förfärlig skymf?

— Ja, han fördrog den! — svarade Nadia, sänkande hufvudet.

— Fördrog den? — mumlade Marfa Strogoff skälfvande.— Moder, moder! — utbrast Nadia, — fördöm honom inte. Derunder låg en hemlighet, en hemlighet, hvars domare Gud ensam i detta ögonblick är.

— Och, — sade Marfa Strogoff, upplyftande hufvudet och betraktande Nadia, som om hon velat läsa i djupet af hennes själ, — föraktade du inte i denna förödmjukelsens stund denne Nikolas Korpanoff?

— Jag beundrade honom utan att förstå honom, — svarade den unga flickan. — Jag har aldrig tyckt honom vara

mer vördnadsvärd.

Den gamla qvinnan teg ett ögonblick.

— Var han högväxt? — frågade hon.

— Ja, mycket.

— Och mycket vacker, eller hur? Seså, säg ut, min dotter!

— Han var mycket vacker, — svarade Nadia, blossande röd.

— Det var min son! Jag säger dig, att det var min son! — utbrast den gamla qvinnan, omfamnande Nadia.

— Din son! — svarade Nadia, helt försagd. — Din son!

— Välan, — sade Marfa, — gå ända till slutet, mitt barn! Din följeslagare, din vän, din beskyddare, han hade en mor! Talade han aldrig med dig om sin mor?

— Om sin mor? — sade Nadia. — Han talade med mig om sin mor, som jag talade med honom om min far, ofta, alltid! Han tillbad denna sin mor!

— Nadia, Nadia! Du har för mig berättat just min sons historia, — sade den gamla qvinnan.

Och hon tillade häftigt:

— Men helsade han då inte, då han passerade Omsk, på denna mor, som du säger han älskade så högt?

— Nej, — svarade Nadia, — nej, han fick det inte.

— Nej? — utbrast Marfa. — Du vågar säga nej?

— Som jag sagt, men det återstår mig att upplysadig om, att jag trott mig förstå, att Nikolas Korpanoff, af skäl, som borde för honom väga mer än allt annat, skäl, som jag inte känner, måste färdas genom landet i största hemlighet. Det gälde för honom lif eller död samt, än mer, hans pligt och heder.

— Ja, verkligen, pligt, befallande pligt, — sade den gamla sibiriskan, — en af dem, för hvilka man offrar allt, för hvilkas uppfyllande man afsäger sig allt, till och med glädjen att komma och gifva en kyss, kanske den sista, åt sin gamla mor! Allt hvad du inte vet, Nadia, allt hvad ej ens jag visste, det vet jag nu i denna stund! Du har lärt mig förstå allt! Men det ljus, som du kastat ända ned i djupet af mörkret i mitt hjerta, detta ljus kan jag inte insläppa i ditt. Efter min son inte sagt dig sin hemlighet, Nadia, måste jag bevara den åt honom. Förlåt mig, Nadia! Det goda du gjort mig kan jag inte göra dig igen!

— Moder, jag ber dig inte om något, — svarade Nadia.

*

## TJUGONDE KAPITLET.

# Slag för slag.

Allt hade sålunda blifvit förklaradt för den gamla sibiriskan, allt ända till sonens obegripliga uppförande mot henne på värdshuset i Omsk i närvaro af vittnena till deras möte. Det var icke längre något tvifvel om, att den unga flickans följeslagare varit Mikael Strogoff, och att ett hemligt uppdrag, någon vigtig depesch, som skulle fortskaffas genom det af fienden öfversvämmade landet, tvang honom att dölja sin egenskap af tsarens kurir.

— Ah, min präktiga gosse! — tänkte Marfa Strogoff. — Nej, jag skall inte förråda dig, och tortyren dig om, att jag trott mig förstå, att Nikolas Korpanoff, af skäl, som borde för honom väga mer än allt annat, skäl, som jag inte känner, måste färdas genom landet i största hemlighet. Det gälde för honom lif eller död samt, än mer, hans pligt och heder.

— Ja, verkligen, pligt, befallande pligt, — sade den gamla sibiriskan, — en af dem, för hvilka man offrar allt, för hvilkas uppfyllande man afsäger sig allt, till och med glädjen att komma och gifva en kyss, kanske den sista, åt sin gamla mor! Allt hvad du inte vet, Nadia, allt hvad ej ens jag visste, det vet jag nu i denna stund! Du har lärt mig förstå allt! Men det ljus, som du kastat ända ned i djupet af mörkret i mitt hjerta, detta ljus kan jag inte insläppa i ditt. Efter min son inte sagt dig sin hemlighet, Nadia, måste jag bevara den åt honom. Förlåt mig, Nadia! Det goda du gjort mig kan jag inte göra dig igen!

— Moder, jag ber dig inte om något, — svarade Nadia.

*

TJUGONDE KAPITLET.

# Slag för slag.

Allt hade sålunda blifvit förklaradt för den gamla sibiriskan, allt ända till sonens obegripliga uppförande mot henne på värdshuset i Omsk i närvaro af vittnena till deras möte. Det var icke längre något tvifvel om, att den unga flickans följeslagare varit Mikael Strogoff, och att ett hemligt uppdrag, någon vigtig depesch, som skulle fortskaffas genom det af fienden öfversvämmade landet, tvang honom att dölja sin egenskap af tsarens kurir.

— Ah, min präktiga gosse! — tänkte Marfa Strogoff. — Nej, jag skall inte förråda dig, och tortyrenskall aldrig aftvinga mig bekännelsen, att det var dig jag såg i Omsk!

Marfa Strogoff skulle med ett enda ord kunnat betala Nadia för all den unga flickans hängifvenhet mot henne. Hon skulle kunnat säga Nadia, att hennes följeslagare Nikolas Korpanoff eller, rättare, Mikael Strogoff ej funnit döden i Irtischs vågor, emedan hon råkat honom några dagar efter denna olyckshändelse, emedan hon talat med honom!

Men hon hejdade sig, hon teg och inskränkte sig till att säga:

— Hoppas, mitt barn! Olyckan skall ej alltid förfölja dig! Du skall återse din far, det anar mig, och kanske är den, som gaf dig namnet syster, inte död! Gud kan inte tillstädja, att din modiga följeslagare omkommit! Hoppas, min dotter, hoppas! Gör som jag! Den sorg jag bär är ännu inte efter min son!

Sådan var nu Marfa Strogoffs och Nadias ställning till hvarandra. Den gamla sibiriskan hade förstått allt, och om också den unga flickan var okunnig om, att hennes så lifligt saknade reskamrat ännu lefde, visste hon dock, att den, som hon gjort till sin moder, var hans moder, och hon tackade Gud, att Han förunnat henne den glädjen att kunna ersätta den fångna modern den son hon hade förlorat. Men hvad ingendera af dem kunde veta, det var, att Mikael Strogoff, efter att hafva blifvit tillfångatagen i Kolyvan, befann sig i samma fångtransport som de, och att han jemte dem skulle föras till Tomsk.

De fångar, Ivan Ogareff haft med sig, hade blifvit förenade med dem, som emiren redan bevakade i det tartariska lägret. Dessa olyckliga, ryssar och sibirier, militärer och civila, utgjorde ett antal af några tusen, och de bildade en kolonn, som hade en längd af flera verst. Bland dem fans det sådana, som, emedan de ansågos vara mera farliga, hade blifvit med handklofvarfästa vid en lång kedja. Der funnos äfven qvinnor och barn, bundna eller upphängda vid sadelknappen och obarmhertigt släpade utefter vägarna. Man dref dem allesammans framför sig såsom boskap. De ryttare, som bevakade de arma varelserna, tvungo dem att iakttaga en viss ordning, och det gafs inga andra, som stannade efter, än de, som föllo för att aldrig mera resa sig.

Af denna anordning framgick, att Mikael Strogoff, hvilken fått sin plats i de främsta leden af dem, som lemnat det tartariska lägret, d. v. s. bland fångarna från Kolyvan, ej borde komma i beröring med fångarna från Omsk, hvilka gingo i de sista leden. Han kunde alltså icke ana, att hans moder och Nadia befunno sig i denna transport, lika litet som dessa kunde förmoda, att han var i deras närhet.

Denna marsch från lägret till Tomsk var, gjord under sådana förhållanden, under soldaternas piska, dödsbringande för ett stort antal, förfärligt för alla. Man vandrade öfver steppen, på en väg, som blifvit ännu dammigare derigenom, att emiren och hans förtrupper ridit fram der. Order hade blifvit gifna, att marschen skulle ske fort. De mycket korta rasterna voro få. Dessa hundrafemtio verst, som skulle tillryggaläggas i en brännande solhetta, borde trots den forcerade marschen dock synas oändliga.

Den landsträcka, som utbreder sig på Obis högra strand ända till foten af den bergarm, som utskjuter från Sayansk-bergen, hvilka gå i norr och söder, är blott en ofruktbar trakt. Endast här och der göra några magra och förtorkade buskar ett afbrott i den ofantliga slättens enformighet. Ej ett spår af odling synes, ty intet vatten fins, och det var vatten, som mest saknades af de efter en mödosam marsch törstande fångarna. För att finna en biflod hade man varit tvungen att begifva sig ett femtiotal verst åt öster, ända till foten af den bergarm, som utgör vattenskilnaden mellan Obis och JenisejsMan måste följa den stora sibiriska landsvägen (sid. 258). bassiner. Der flyter Tom, en liten biflod till Obi, och hvilken rinner förbi Tomsk, innan den utmynnar i en af de stora nordliga pulsådrorna. Der skulle vatten hafva funnits iöfverflöd, steppen varit mindre torr, hettan mindre tryckande. Men de strängaste order hade blifvit gifna åt dem, som förde befälet öfver fångtransporten, att uppnå Tomsk på den kortaste vägen, ty emiren måste alltid befara, att han kunde blifva anfallen i flanken af en från de norra provinserna anryckande rysk kolonn. Men den stora sibiriska landsvägen strök icke utefter Tomsks stränder, åtminstone icke den del deraf, som går mellan Kolyvan och en liten köping vid namn Zabediero, och man måste följa den stora sibiriska landsvägen.

Vi behöfva icke uppehålla oss vid de lidanden, denna mängd af olyckliga fångar utstodo. Flere hundra af dem neddignade på steppen, och deras lik qvarlågo der ända till det ögonblick, då de af vintern framlockade vargarna slukade de sista benen.

Liksom Nadia alltid var till hands för att hjelpa den gamla sibiriskan, så bevisade äfven Mikael Strogoff, hvilken icke var fängslad, dem af sina olyckskamrater, som voro svagare än han, alla de tjenster, han kunde i sin nuvarande belägenhet. Han uppmuntrade somliga, stödde andra; han slösade med sina omsorger, var än här, än der, ända till dess en ryttare med sin lans tvang honom att återtaga sin plats i det led, som blifvit honom anvisadt.

Hvarför försökte han icke fly? Emedan han nu fattat det beslutet att icke fly öfver steppen förr, än han ansåg sig säker der. Han hade satt sig i sinnet på, att han skulle komma ända till Tomsk "på emirens bekostnad", och öfver hufvud taget hade han gjort rätt deri. Då man såg de talrika kårer, som genomströfvade slätten, än norr, än söder om fångtransporten, var det tydligt, att han ej skulle kunnat tillryggalägga två verst utan att blifva gripen. Öfverallt vimlade det af tartariska ryttare, och ibland tycktes det, som om de sköto upp ur jorden, liksom dessa skadliga insekter, hvilka efter ett oväder krälapå marken. Dessutom skulle en flykt under dessa förhållanden varit ytterst svår, om icke omöjlig.

De eskorterande soldaterna utvecklade en ytterlig vaksamhet, ty det gälde hufvudet för dem, om de icke hade ögonen med sig.

Den 15 Augusti uppnådde man slutligen i solnedgången den lilla köpingen Zabediero, belägen ett trettiotal verst från Tomsk. Här gick vägen åter utefter Toms lopp.

Fångarnas första rörelse skulle ha varit att kasta sig i flodens vatten, men deras väktare tilläto dem icke att bryta leden, innan förberedelserna till rasten blifvit vidtagna.

Ehuru Toms lopp var temligen stridt vid denna tid på året, kunde det dock gynna flykten för någon djerf eller förtviflad fånge, hvarför de strängaste mått och steg skulle tagas. Båtar, som utskrifvits i Zabediero, förankrades på Tom och bildade en rad af hinder, omöjlig att öfvergå. Hvad beträffar lägerlinien, som stöddes på de första husen i köpingen, bevakades den af en kordong skildtvakter, hvilken det var omöjligt att genombryta.

Mikael Strogoff, som nu möjligen kunnat falla på den tanken att fly öfver steppen, insåg, efter att noga hafva observerat situationen, att hans planer att fly voro nästan outförbara under dessa förhållanden, och alldenstund han icke ville äfventyra något, väntade han.

Hela denna natt skulle fångarna ligga lägrade på Toms strand. Emiren hade nemligen beslutat att till den följande dagen uppskjuta sina truppers intåg i Tomsk. Det hade blifvit afgjordt, att det tartariska hufvudqvarterets uppslående i denna ansenliga stad skulle firas med en militärfest. Feofar Khan hade redan slagit sig ned i dess kastell, men största delen af hans armé bivuakerade under stadsmurarna, afvaktande det ögonblick, då de skulle hålla sitt högtidliga intåg i staden.Ivan Ogareff hade skilts från emiren i Tomsk, dit de båda två ankommit den föregående aftonen, och återvändt till lägret vid Zabediero. Man hade stält i ordning åt honom ett hus, hvari han skulle tillbringa natten. I soluppgången den följande dagen skulle under hans befäl återstoden af det tartariska kavalleriet och infanteriet styra kosan mot Tomsk, der emiren ville mottaga dem med den ståt, som är vanlig för de asiatiska suveränerna.

Sedan de för halten nödiga förberedelserna blifvit vidtagna, fingo omsider de af den tre dagar långa marschen utmattade fångarna, hvilka plågades af en brännande törst, släcka den i Tom och derpå hemta någon hvila.

Solen hade redan gått ned, men horisonten upplystes ännu af dess sista strålar, då Nadia, stödjande Marfa Strogoff, uppnådde Toms strand. De hade hittills icke kunnat bana sig fram genom leden af dem, som stodo packade på stranden, och de kommo nu för att i sin tur dricka.

Den gamla sibiriskan böjde sig ned öfver det friska vattnet, och sänkande ned ena handen deri, förde Nadia den till Marfas läppar. Derefter vederqvickte hon sig i sin ordning. Det var lifvet, den gamla qvinnan och den unga flickan återfunno i det friska vattnet.

I det ögonblick, då de skulle lemna stranden, reste sig Nadia plötsligt upp. Ett ofrivilligt anskri undföll henne.

Mikael Strogoff stod der, på några få stegs afstånd från henne!... Det var han!... Dagens sista strålar föllo ännu på honom!

Vid Nadias anskri hade Mikael Strogoff spruttit till. Men han egde nog välde öfver sig sjelf att ej säga ett enda ord, som kunde kompromettera honom.

Och dock hade han, på samma gång hans blick träffade Nadia, igenkänt sin moder.Vid detta oväntade möte förde Mikael Strogoff, hvilken kände, att han ej kunde beherska sig sjelf, handen till ögonen och aflägsnade sig genast. Nadia hade instinktmessigt tagit ett steg framåt, för att skynda till honom, men den gamla sibiriskan hviskade dessa ord i hennes öra:

— Stilla, min dotter!

— Det är han! — svarade Nadia med af rörelse bruten röst. — Han lefver, moder! Det är han!

— Det är min son, — sade Marfa Strogoff, — det är Mikael Strogoff, och du ser, att jag inte tar ett steg mot honom! Gör som jag, min dotter!

Mikael Strogoff hade erfarit en af de häftigaste sinnesrörelser, det är en menniska gifvet att känna. Hans moder och Nadia voro der. Dessa två fångna qvinnor, hvilka nästan flöto i hop till en bild i hans hjerta, dem hade Gud sammanfört i denna allmänna olycka! Visste då Nadia, hvem han var? Nej, ty han hade sett Marfa Strogoffs åtbörd, hvarmed hon hejdade den unga flickan i det ögonblick, då denna ville skynda fram till honom. Marfa Strogoff hade således förstått allt och bevarat hans hemlighet.

Under denna natt stod Mikael Strogoff väl tjugu gånger i begrepp att söka närma sig sin moder, men han insåg, att han måste motstå denna stormande längtan att sluta henne i sina armar, att ännu en gång trycka, sin unga följeslagerskas hand. Den minsta oförsigtighet kunde störta honom i olycka. Dessutom hade han svurit att icke råka sin moder — frivilligt skulle han också icke uppsöka henne! Sedan han väl kommit till Tomsk, alldenstund han icke kunde fly denna natt, skulle han fly öfver steppen, utan att ens hafva omfamnat de två varelser, i hvilka hela hans lif var koncentreradt, och som han lemnade blottstälda för så många faror!

Mikael Strogoff kunde alltså hoppas, att detta andra möte i lägret vid Zabediero icke skulle hafva någraledsamma följder hvarken för hans moder eller för honom sjelf. Men han kände icke, att vissa detaljer af denna scen, så

hastigt den än försiggått, blifvit uppsnappade af Ivan Ogareffs spion Sangarr.

Sigenerskan stod på stranden, på några stegs afstånd från dem, såsom alltid bespejande den gamla sibiriskan, utan att denna anade det. Hon hade icke kunnat se Mikael Strogoff, hvilken redan var försvunnen, när hon vände sig om, men hans moders åtbörd, hvarmed hon hejdade Nadia, hade icke undgått henne, och en blixt ur Marfas ögon hade sagt henne allt.

Nu hyste hon icke längre något tvifvel om, att Marfa Strogoffs son, tsarens kurir, i detta ögonblick befann sig bland Ivan Ogareffs fångar i lägret vid Zabediero.

Sangarr kände honom icke, men hon visste, att han var der. Hon sökte alltså icke att upptäcka honom, hvilket skulle ha varit omöjligt i skymningen och bland denna talrika menniskoskara.

Hvad beträffar att vidare spionera på Nadia och Marfa Strogoff, tjenade det likaledes till ingenting. Det var tydligt, att dessa två qvinnor skulle vara på sin vakt, och det skulle blifva omöjligt att uppsnappa något, som var af beskaffenhet att kunna kompromettera tsarens kurir.

Sigenerskan hade derför blott en tanke — den, att underrätta Ivan Ogareff.

Hon lemnade alltså genast lägret.

En qvarts timme senare var hon i Zabediero och infördes i det hus, som beboddes af emirens underbefälhafvare.

Ivan Ogareff mottog sigenerskan genast.

— Hvad vill du mig, Sangarr? — frågade han.

— Marfa Strogoffs son är i lägret, — svarade Sangarr.

— Såsom fånge?

— Såsom fånge!— Ah, — utbrast Ivan Ogareff, — då får jag veta...

— Du får ingenting veta, Ivan, — svarade sigenerskan, — ty du känner honom ej ens!

— Men du känner honom, du! Du har ju sett honom, Sangarr?

— Jag har inte sett honom, men jag har sett hans mor förråda sig genom en rörelse, som sagt mig allt.

— Bedrager du dig inte?

— Jag bedrager mig inte.

— Du vet, hvilken vigt jag fäster vid, att denne kurir blir gripen, — sade Ivan Ogareff. — Om brefvet, som gifvits honom i Moskva, kommer fram till Irkutsk, om det framlemnas till storfursten, skall denne vara på sin vakt, och jag skall inte kunna framtränga till honom! Jag måste alltså till hvad pris som helst ha detta bref! Och nu kommer du och säger, att öfverbringaren deraf är i mitt våld. Jag upprepar ännu en gång, Sangarr, bedrar du dig inte?

Ivan Ogareff hade talat med stor liflighet. Hans sinnesrörelse vittnade om den utomordentliga vigt, han fäste vid egandet af detta bref.

Sangarr bragtes ingalunda ur fattningen genom den envishet, hvarmed Ivan Ogareff å nyo framstälde sin fråga.

— Jag bedrar mig inte, Ivan, — svarade hon.

— Men, Sangarr, det fins i lägret flere tusen fångar, och du säger, att du inte känner igen Mikael Strogoff!

— Nej, — svarade sigenerskan, hvars blick lyste af en vild glädje, — jag känner honom inte, jag, men hans mor känner honom! Ivan du måste bringa hans mor att tala!

— I morgon skall hon tala! — utbrast Ivan Ogareff.

Derefter räckte han sin hand åt sigenerskan, hvilken kysste den, utan att i denna vördnadsbetygelse låg något

slafviskt.

Sangarr återvände till lägret.

Här begaf hon sig åter till det ställe, der Nadia och"Slå till!" sade Ivan Ogareff (sid. 269). Marfa Strogoff voro, och tillbragte natten med att spionera på dem. Den gamla qvinnan och den unga flickan sofvo icke, ehuru tröttheten öfverväldigade dem. AlltHöjande knutpiskan, sargade han dermed Ivan Ogareffs ansigte (sid. 270). för många bekymmer borde hålla dem vakna. Mikael Strogoff lefde, men var en fånge liksom de! Visste Ivan Ogareff detta? Och om han icke visste det, skulle hanicke komma att få veta det? Nadia hade blott för sig denna tanke, att hennes beskyddare — honom, som hon trott vara död — lefde! Marfa Strogoff såg längre in i framtiden, och om hon också för egen del kom undan för godt köp, hade hon dock att frukta allt för sin son.

Sangarr, hvilken i mörkret smugit sig ända fram till de båda qvinnorna, qvarstannade lyssnande i deras närhet flere timmar. Hon kunde dock icke höra något. Till följd af en instinktmessig försigtighet vexlade Nadia och Marfa Strogoff ej ett ord med hvarandra.

Framemot kl. 10 på morgonen den följande dagen, den 16 Augusti, ljödo smattrande fanfarer i lägret. De tartariska soldaterna gingo genast under vapen.

Efter att hafva lemnat Zabediero ankom Ivan Ogareff, åtföljd af en talrik stab tartariska officerare. Hans ansigte var dystrare än vanligt, och hans rynkade anletsdrag vittnade om en dof vrede, som blott sökte ett tillfälle att bryta ut.

Gömd i en grupp fångar, såg Mikael Strogoff denne man rida förbi. Han kände en aning, att någon katastrof skulle inträffa, ty Ivan Ogareff viste nu, att Marfa Strogoff var moder till Mikael Strogoff, kapten vid tsarens kurirkår.

Då Ivan Ogareff kommit till midten af lägret, steg han af hästen, och ryttarna i hans eskort läto bilda en vid krets omkring honom.

I detta ögonblick nalkades Sangarr och sade:

— Jag har intet nytt att meddela dig, Ivan!

Ivan Ogareff svarade blott med att gifva en kort befallning åt en af sina officerare.

Genast skyndade soldater brutalt genom fångarnas led. Påskyndade med piskrapp eller lansstötar, tvungos de olyckliga att skyndsamt stiga upp och ordna sig omkring den öppna platsen. En fyrdubbel kordong af fotfolk och ryttare, som uppstäldes bakom dem, gjorde all flykt omöjlig.Tystnad uppstod strax, och på ett tecken af Ivan Ogareff närmade sig Sangarr den grupp, i hvars midt Marfa Strogoff befann sig.

Den gamla sibiriskan såg henne komma. Hon förstod, hvad som nu skulle följa. Ett föraktfullt leende krusade hennes läppar. Derefter lutande sig intill Nadia, sade hon med låg röst:

— Du känner mig inte mer, min dotter! Hvad än må hända, och så svår denna pröfning än må blifva, inte ett ord, inte en åtbörd! Det är honom, inte mig det gäller!

Sedan Sangarr ett ögonblick betraktat den gamla sibiriskan, lade hon sin hand på hennes axel.

— Hvad vill du mig? — sade Marfa Strogoff.

— Kom! — svarade Sangarr.

Och fattande henne vid handen, drog hon henne in på den öppna platsen framför Ivan Ogareff.

Mikael Strogoff höll ögonlocken till hälften slutna, för att icke blifva förrådd af blixten ur sina ögon.

Då Marfa Strogoff stod midt för Ivan Ogareff, rätade hon upp sig, lade armarna i kors öfver bröstet och väntade.

— Är du Marfa Strogoff? — frågade henne Ivan Ogareff.

— Ja, — svarade den gamla sibiriskan lugnt.

— Mins du, hvad du i Omsk svarade mig på mina frågor för tre dagar sedan?

— Nej.

— Du vet alltså inte, att din son Mikael Strogoff, tsarens kurir, har passerat Omsk?

— Det vet jag inte.

— Och den man, i hvilken du på skjutshållet trodde dig igenkänna din son, det var inte han, det var inte din son?

— Det var inte min son.

— Och sedan har du inte sett honom bland dessa fångar?

— Nej.— Och om man skulle visa dig på honom, skulle du då känna igen honom?

— Nej.

Vid detta svar, som förrådde ett orubbligt beslut att ej tillstå något, hördes ett sorl i hopen.

Ivan Ogareff kunde icke tillbakahålla en hotande åtbörd.

— Hör, — sade han till Marfa Strogoff, — din son är här, och du skall genast utpeka honom.

— Nej.

— Alla de män, som blifvit tagna i Omsk och Kolyvan, skola passera inför dina ögon, och om du inte utpekar Mikael Strogoff, så får du lika många slag af knuten som antalet karlar, hvilka gått förbi dig!

Ivan Ogareff hade insett, att hur mycket han än hotade, hvilka marter han än lät den okufliga sibiriskan utstå, skulle hon icke tala. För att lyckas upptäcka tsarens kurir räknade han alltså icke på henne, utan på Mikael Strogoff. Han trodde det vara omöjligt, att icke en ofrivillig rörelse skulle förråda modern och sonen, då de stodo ansigte mot ansigte med hvarandra. Om han blott velat få det kejserliga brefvet i sitt våld, skulle han säkert helt enkelt gifvit befallning att visitera alla fångarna; men Mikael Strogoff kunde hafva förstört detta bref, sedan han läst dess innehåll, och om han icke blef igenkänd, om han lyckades komma till Irkutsk, skulle Ivan Ogareffs planer vara gäckade. Det var alltså icke blott brefvet förrädaren måste hafva, det var öfverbringaren sjelf.

Nadia hade hört allt, och hon visste nu, hvad Mikael Strogoff var, och hvarför han velat färdas genom Sibiriens af tartarerna öfversvämmade provinser utan att blifva igenkänd.

På Ivan Ogareffs befallning defilerade de manliga fångarna, den ena efter den andra, förbi Marfa Strogoff, hvilken stod orörlig såsom en staty, och hvars blick endast uttryckte den fullkomligaste likgiltighet.

Hennes son befann sig i de sista leden. Då han isin ordning passerade förbi sin moder tillslöt Nadia ögonen för att slippa se.

Mikael Strogoff hade till utseendet förblifvit okänslig, men insidan af hans händer blödde under hans naglar, hvilka hade inträngt deri.

Ivan Ogareff var besegrad af sonen och modern!

Sangarr, hvilken stod bredvid honom, sade blott ett ord:

— Knuten!

— Ja, — utropade Ivan Ogareff, hvilken icke längre var sig sjelf mägtig, — knuta denna gamla hexa, och ända tills hon dör!

En tartarisk soldat, hvilken bar det förfärliga straffinstrumentet, närmade sig Marfa Strogoff.

Knuten utgöres af ett visst antal läderremmar, i hvilkas ändar äro fästa snodda jerntrådar. Man anser, att hundratjugu slag af denna gissel motsvarar dödsstraffet.

Marfa Strogoff visste det, men hon visste också, att inga marter kunde förmå henne att tala, och hon var beredd

att offra sitt lif.

Två soldater grepo nu Marfa Strogoff och tvungo henne att knäfallande lägga sig ned på marken. Derefter sönderrefs hennes klädning, så att ryggen blottades. En sabel sattes mot hennes bröst på endast några få tums afstånd. Om hon böjde sig under smärtan, skulle hennes bröst genomborras af den hvassa sabelspetsen.

Tartaren stod upprätt. Han väntade.

— Slå till! — sade Ivan Ogareff.

Piskan hven i luften.

Men innan den träffade, hade en stark hand ryckt den ur tartarens.

Der stod Mikael Strogoff.

Han hade tagit ett språng vid denna förfärliga scen. Om han på skjutshållet i Ischim beherskat sig, då Ivan Ogareffs piska träffade honom, kunde han här, der hans moder skulle blifva piskad, icke styra sig.Ivan Ogareff hade lyckats.

— Mikael Strogoff! — utbrast han.

Derefter tagande ett steg framåt sade han:

— Ah, mannen från Ischim!

— Han sjelf! — sade Mikael Strogoff.

Och höjande knutpiskan, sargade han dermed Ivan Ogareffs ansigte.

— Slag för slag! — sade han.

— Bra hämnadt! — utbrast en åskådare, hvilken lyckligtvis försvann i tumultet.

Tjugu soldater kastade sig öfver Mikael Strogoff, och de skulle hafva dödat honom...

Men Ivan Ogareff, som lät undfalla sig ett rop af raseri och smärta, hejdade dem med en åtbörd.

— Denne man är förbehållen emirens dom! — sade han. — Visitera honom!

Brefvet med det kejserliga sigillet fans på Mikael Strogoffs bröst. Han hade ej fått tid att förstöra det, och man lemnade det åt Ivan Ogareff.

Den åskådare, som uttalat orden "bra hämnadt!" var ingen annan än Alcide Jolivet. Hans kollega och han, hvilka stannat i lägret vid Zabediero, bevittnade denna scen.

— För tusan, — sade han till Harry Blount, — dessa nordmän äro hårdhändt folk! Medge, att vi äro skyldiga vår reskamrat upprättelse! Korpanoff och Strogoff äro lika goda. Vacker hämd för affären vid Ischim!

— Ja, visserligen, — svarade Harry Blount, — men Strogoff är dödens man. I sitt eget intresse skulle han kanske ha gjort bättre, om han ej ännu kommit ihåg det!

— Och låtit sin mor dö under knutslagen.

— Tror ni, att han beredt henne och sin syster ett bättre öde med sin uppbrusning?

— Jag tror ingenting, jag vet ingenting annat, — sade Alcide Jolivet, — än att jag inte skulle ha gjortdet bättre, om jag varit i hans ställe! Hvilken skråma! Kors, för f-n, ens blod måste koka ibland! Gud borde ha gifvit oss vatten i ådrorna, och inte blod, om han velat, att vi alltid och allestädes skulle vara oförargliga.

— Präktig tilldragelse för en korrespondens! — sade Harry Blount. — Om ändå Ivan Ogareff ville meddela oss innehållet af detta bref...

Efter att hafva stämt blodet, som rann utför hans ansigte, bröt Ivan Ogareff sigillet på detta bref. Han läste det och läste om det igen långsamt, liksom om han hade velat riktigt genomtränga allt, hvad det innehöll.

Sedan han derefter befalt, att Mikael Strogoff, väl fängslad till händer och fötter, skulle föras till Tomsk jemte de andra fångarna, tog han kommandot öfver de vid Zabediero lägrade trupperna, och under ett bedöfvande larm af trummor och trumpeter styrde han kosan mot staden, hvarest emiren väntade honom.

*

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

## Den högtidliga inryckningen.

Grundlagd 1604, nästan i hjertat af de sibiriska provinserna, är Tomsk en af det asiatiska Rysslands mest betydande städer. Det ofvan sextionde parallelen belägna Tobolsk och det bortom hundrade meridianen bygda Irkutsk hafva sett Tomsk tillväxa på sin bekostnad.

Och dock har man sagt, att Tomsk icke är denna betydande provins' hufvudstad. I Omsk residera provinsens generalguvernör och den officiella verlden. Men Tomsk är den ansenligaste staden i detta till Altai-bergen, d. v. s. till den kinesiska gränsen af khalkaernas land, stötande territorium. Utefter sluttningarna af dessa berg rulla oupphörligt ända till Toms floddal platinan, guldet, det bättre, om jag varit i hans ställe! Hvilken skråma! Kors, för f-n, ens blod måste koka ibland! Gud borde ha gifvit oss vatten i ådrorna, och inte blod, om han velat, att vi alltid och allestädes skulle vara oförargliga.

— Präktig tilldragelse för en korrespondens! — sade Harry Blount. — Om ändå Ivan Ogareff ville meddela oss innehållet af detta bref...

Efter att hafva stämt blodet, som rann utför hans ansigte, bröt Ivan Ogareff sigillet på detta bref. Han läste det och läste om det igen långsamt, liksom om han hade velat riktigt genomtränga allt, hvad det innehöll.

Sedan han derefter befalt, att Mikael Strogoff, väl fängslad till händer och fötter, skulle föras till Tomsk jemte de andra fångarna, tog han kommandot öfver de vid Zabediero lägrade trupperna, och under ett bedöfvande larm af trummor och trumpeter styrde han kosan mot staden, hvarest emiren väntade honom.

*

TJUGUFÖRSTA KAPITLET.

## Den högtidliga inryckningen.

Grundlagd 1604, nästan i hjertat af de sibiriska provinserna, är Tomsk en af det asiatiska Rysslands mest betydande städer. Det ofvan sextionde parallelen belägna Tobolsk och det bortom hundrade meridianen bygda Irkutsk hafva sett Tomsk tillväxa på sin bekostnad.

Och dock har man sagt, att Tomsk icke är denna betydande provins' hufvudstad. I Omsk residera provinsens generalguvernör och den officiella verlden. Men Tomsk är den ansenligaste staden i detta till Altai-bergen, d. v. s. till den kinesiska gränsen af khalkaernas land, stötande territorium. Utefter sluttningarna af dessa berg rulla oupphörligt ända till Toms floddal platinan, guldet,silfret, kopparn och det guldförande blyet. Alldenstund landet är rikt, är staden det också, hvarför den blifvit medelpunkten för vinstgifvande industrietablissement. Också kan lyxen i dess hus, dess möbler, dess ekipage täfla med den i de stora europeiska handelsstäderna. Det är en stad af millionärer, som riktat sig med hackan, och om den icke åtnjuter äran att vara residens för tsarens representant, tröstar den sig deröfver med att i första ledet af sina notabiliteter räkna hufvudmannen för stadens köpmän, generalkoncessionären för den kejserliga regeringens grufvor.

Fordom ansågs Tomsk ligga vid verldens yttersta ända. Ville man fara dit, var det en riktig långresa. Nu är det

blott en simpel lusttur, då vägen icke är trampad af inkräktarnas fot. Snart skall man der hafva byggt den järnväg, som öfver Ural-kedjan skall förena Tomsk med Perm.

Är Tomsk en vacker stad?

Det måste medgifvas, att de resande ej öfverensstämma i detta afseende. Fru de Bourboulon, som uppehållit sig der några dagar på sin resa från Shanghai till Moskva, skildrar det såsom en föga pittoresk stad. Om man får sätta tro till hennes beskrifning deraf, är det en obetydlig stad med gamla hus af sten och tegel, särdeles smala gator, hvilka äro mycket olika dem, som vanligtvis skära de stora sibiriska städerna, smutsiga qvarter, der företrädesvis tartarerna samlas, och i hvilka det hvimlar af dåsiga supare, "hos hvilka sjelfva ruset är apatiskt, såsom hos alla nordens folk".

Forskningsresanden Henry Russel-Killough egnar Tomsk sin oinskränkta beundran. Kommer detta sig deraf, att det var midt i vintern, under dess snötäcke, han såg denna stad, som fru Bourboulon besökte blott under sommaren? Det är möjligt, och då skulle den åsigten bekräftas, att vissa kalla länder blott kunna uppskattas under den kalla årstiden, liksom vissa varma länder blott under den varma.Denna persiska var dock beundransvärdt skön (sid. 277).

Huru nu härmed må förhålla sig, så säger herr Russel-Killough bestämdt, att Tomsk är icke blott Sibiriens vackraste stad, utan äfven en af de vackrastestäder i verlden, med sina hus med kolonnader och peristyler, sina trätrottoarer, sina breda och regelbundna gator och sina praktfulla kyrkor, hvilka spegla sig i Tom, som har större bredd än någon flod i Frankrike.

Sanningen ligger midt emellan de båda åsigterna. Tomsk, som räknar 25,000 invånarne, är i pittoreska terasser anlagd på en långsträckt ås, hvilken sluttar temligen brant.

Men den vackraste stad i verlden blir den fulaste, då inkränktare besätta den. Hvem skulle hafva velat beundra Tomsk vid denna tid? Försvarad af några bataljoner oberidna kosacker, hvilka ständigt ligga garnisonerade der, hade den ej kunnat motstå anfallet af emirens kolonner. En viss del af dess befolkning, den nemligen, som är af tartarisk härkomst, hade icke egnat dessa horder, tartarer såsom den, ett dåligt mottagande, och för ögonblicket tycktes Tomsk knappt mera rysk eller sibirisk, än om den blifvit förflyttad midt in i khanaten Khokand eller Bukhara.

Det var i Tomsk, emiren skulle mottaga sina segerrika trupper. En fest med sång, dans och*fantasias*, efterföljd af en vild orgie, skulle gifvas till deras ära.

Den plats, som valdes för denna fest, hvilken anordnades enligt den asiatiska smaken, var en stor platå, belägen på en del af åsen, hvilken här reser sig öfver Tom till en höjd af hundra fot. Hela denna horisont med sitt långa perspektiv af vackra hus och kyrkor med kupoler, den i tusen bugter slingrande floden, de i bakgrunden i en varm dimma dränkta skogarna var infattad i en beundransvärd ram af grönska, som bildades af några ståtliga grupper af furor och jättelika cedrar.

Till venster om platån hade för tillfället på breda terrasser uppförts ett slags lysande dekoration, föreställande ett palats i en bizarr arkitektonisk stil — helt säkert ett prof på de bukhariska, halft moriska, halft tartariska byggnadsmonumenten. Öfver detta palats,omkring spetsarna af de från alla delar deraf uppstickande minareterna, mellan grenarna på de träd, som beskuggade platån, kretsade i hundratal tama storkar, hvilka med den tartariska armén kommit från Bukhara.

Dessa terasser hade blifvit reserverade för emirens hof, hans bundsförvandter khanerna, khanatens stordignitärer och det harem, hvar och en af dessa turkestanska suveräner förde med sig.

Af dessa sultaninnor, hvilka till största delen äro slafvinnor, köpta på Transkaukasiens och Persiens marknader, hade somliga ansigtet obetäckt, andra buro en slöja, som dolde deras drag. Alla voro klädda med en ytterlig lyx. Eleganta pelskoftor, hvilkas ärmar voro uppfästa baktill, så att de liknade den europeiska puffen, läto se deras nakna armar, öfverlastade med armband, förenade medelst kedjor af dyrbara stenar, och deras små händer,

hvilkas fingrar på naglarna voro färgade med henna-saft. Vid minsta rörelse af dessa pelskoftor, af hvilka somliga voro gjorda af siden, i finhet jemförligt med spindelväfvar, andra af smidigt *aladja*, ett slags ylletyg med täta ränder, framkallades detta frasande ljud, som är så behagligt för österländingens öron. Under denna öfverklädnad gnistrade kjortlar af brokad, hvilka skylde sidenbyxorna, som fästas ett litet stycke ofvan de fina, smakfullt utskurna och med perlor broderade stöflarna. Hos dem af dessa qvinnor, som icke buro någon slöja, skulle man kunnat beundra de långa, under de brokiga turbarnerna nedhängande flätorna, de beundransvärda ögonen, de präktiga tänderna, den bländande hyn, som förhöjdes ännu mera genom svartheten hos deras ögon, hvilka förenats medelst ett lätt drag af en pensel, doppad i ögonsmink, och genom skuggningen af deras ögonlock, som lätt berörts med blyerts.

Nedanför de med standar och vimplar skuggade terrasserna höll emirens lifgarde vakt. Det bar kroksabel vid sidan, dolk i gördeln och en tio fot lång lansi handen. Några af dessa tartarer buro hvita stafvar, andra ofantliga hillebarder, prydda med tofsar af guld- och silfvertråd.

Rundt omkring, ända till bakgrunden af denna vidsträckta platå och på de branta sluttningar, hvilkas fot Tom badade, trängdes en kosmopolitisk hop, sammansatt af representanter för alla mellersta Asiens infödda folkstammar. Der såg man usbekerna med sina stora mössor af svart fårskinn, rödt skägg, gråa ögon och *arkaluk*, ett slags tunika med tartarisk snitt. Der trängdes turkomaner i sin nationaldrägt, med vida byxor i skrikande färg, med väst och kappa, väfda af kamelhår, röda, koniska eller upptill vida mössor, höga stöflar af ryssläder, eldstålet och knifven nedhängande från midjan vid en läderrem. Der sågos bredvid sina män turkomanska hustrur, med håret förlängdt medelst rosetter af gethår, linnet öppet under den i rödt, purpur och grönt randade *djuban*, benen omlindade med färgade bindlar, som korsade hvarandra ända ned till deras läderskor. Der såg man äfven — liksom alla befolkningarna på den ryskkinesiska gränsen rest sig vid emirens kallelse — mandschuer, rakade i pannan och vid tinningarna, med flätadt hår, långrockar, gördel omkring lifvet och skjorta af siden, ovala mössor af körsbärsfärgadt satin med svart kant och röd frans; vidare bredvid dem beundransvärda typer af dessa mandschuiska qvinnor, hvilka behagsjukt pryda sig med artificiella blommor, som fästas i det svarta håret med guldnålar, och deri smakfullt instuckna fjärilar. Den till den tartariska festen inbjudna skaran kompletterades slutligen af mongoler, bukharier, perser och turkestanska kineser.

Endast sibirierna uteblefvo från denna fest för inkräktarna. De, som icke kunnat fly, hade stängt sig inne i sina hus, allt jemt fruktande, att Feofar Khan kanske för att värdigt afsluta denna tartariska högtidlighet skulle gifva order om allmän plundring.Det var först kl. 4, emiren under fanfarer, slag på tam-tamer, artilleri- och gevärssalfvor visade sig på platån.

Feofar Khan red sin favorithäst, hvilken på hufvudet bar en diamantägrett. Emiren hade bibehållit sin krigsdrägt. Vid hans sida redo khanerna af Khokand och Kunduz äfvensom khanatens stordignitärer, och han åtföljdes af en talrik stab.

I detta ögonblick visade sig på terrassen Feofar Khans första hustru, drottningen, om denna benämning kan gifvas åt sultaninnorna i de bukhariska staterna. Drottning eller slafvinna, så var dock denna persiska beundransvärdt skön. Tvärt emot det muhammedanska bruket och utan tvifvel till följd af en emirens nyck var hennes ansigte obetäckt. Hennes i fyra flätor delade hår smekte de bländhvita axlarna, hvilka knappt skyldes af en med guldstrimmor randad slöja, hvilken baktill ordnats såsom en mössa, strålande af de dyrbaraste ädla stenar. Under hennes blåa sidenkjol med breda mörkare ränder nedföll *zirdjamehn* af sidengas, och ofvan hennes gördel krusade sig i fina veck *pirahn*, linnet, hvilken, gjord af samma tyg och smakfullt utskuren, gick uppåt hennes hals. Men från hufvudet ända ned till fötterna med de persiska tofflorna rådde ett sådant slöseri med juveler, på silfvertråd uppträdda guldtomanerPersiskt guldmynt = omkr. 10 kr., radband med turkoser, komna från de berömda grufvorna i Elbrus, kedjor af karneoler, gagater, smaragder, opaler och safirer, att hennes lif och kjol syntes väfda af ädelstenar. Hvad beträffar de tusentals diamanter, som gnistrade på hennes hals, hennes armar, hennes händer, hennes gördel och hennes fötter, skulle deras värde icke kunnat betalas med millioner rubler.

Emiren och khanerna stego af jemte stordignitärerna, som åtföljde dem. Alla togo plats i ett praktfullt tält,som uppslagits midt på den första terrassen. Såsom vanligt, låg koranen på det heliga bordet framför tältet.

Feofar Khans underbefälhafvare lät icke vänta på sig, och innan klockan var 5, tillkännagåfvo smattrande fanfarer hans ankomst.

Denna gång iklädd den tartariska officersuniformen, anlände Ivan Ogareff — "den Skråmade", såsom man redan kallade honom — till emirens tält. Han åtföljdes af en del soldater från lägret vid Zabediero, hvilka uppstälde sig omkring den öppna platsen, hvarpå nu blott fans så stort utrymme, som blifvit reserveradt för festligheterna. Man såg ett bredt, snedt öfver förrädarens ansigte gående ärr.

Ivan Ogareff förestälde emiren sina förnämsta officerare, och utan att bortlägga den köld, som utgjorde det innersta af hans värdighet, mottog denne dem så, att de voro belåtne dermed.

En sådan uppfattning fingo åtminstone de två korrespondenterna, Harry Blount och Alcide Jolivet, de två oskiljaktiga, hvilka nu förenat sig om jagten efter nyheter. Sedan de lemnat Zabediero, hade de skyndsamt begifvit sig till Tomsk. De hade nu fast beslutat att stjäla sig bort från tartarerna, att med det snaraste ansluta sig till någon rysk kår och, om det vore möjligt, följa med den till Irkutsk. Hvad de sett af invasionen, detta mordbrännande, detta slagtande, hade djupt upprört dem, och de längtade att befinna sig i den sibiriska arméns led.

Emellertid hade Alcide Jolivet låtit sin kollega förstå, att han icke kunde lemna Tomsk utan att hafva tagit en skiss af detta de tartariska truppernas högtidliga intåg — vore det också blott för att tillfredsställa sin kusins nyfikenhet —, och Harry Blount hade beslutat sig för att qvarstanna några timmar, men redan samma afton skulle de fortsätta färden till Irkutsk, och då de hade goda hästar, hoppades de hinna dit före emirens blänkare.Alcide Jolivet och Harry Blount hade alltså gifvit sig in i hopen och stälde sig så, att de icke skulle förlora en enda detalj af en fest, som borde gifva dem material till ett bref af aktningsbjudande längd. De beundrade alltså Feofar Khan och hans härlighet, hans gemåler, hans officerare, hans vakt och all denna orientaliska pomp, hvarom alla Europas festligheter icke kunna gifva en aning. Men de vände sig bort med förakt, då Ivan Ogareff uppträdde inför emiren, och icke utan en viss otålighet väntade de, att festen skulle börja.

— Ser ni, min käre Blount, — sade Alcide Jolivet, — vi ha kommit allt för tidigt, liksom hederligt borgarfolk, som vill ha full valuta för sina penningar. Nu först går ridån upp, och det skulle vittnat om bättre smak, om vi inte kommit förr än till balletten.

— Hvilken ballett? — frågade Harry Blount.

— Den oundgängliga balletten, för tusan! Men jag tror, att ridån går upp.

Alcide Jolivet talade, som om han varit på operan, och uppdragande sin lorgnett ur dess fodral, gjorde han sig i ordning att såsom kännare mönstra de förnämsta sujetterna vid Feofar Khans trupp.

Men en pinsam ceremoni skulle föregå sjelfva festligheterna.

Segrarens triumf kunde nemligen icke blifva fullständig, utan att de besegrade skulle förödmjukas offentligen. Derför framdrefvos under soldaternas piskor flere hundratal fångar. Innan de jemte sina kamrater sammanföstes i stadens fängelser, måste de defilera förbi Feofar Khan och hans bundsförvandter.

Bland dessa fångar syntes i första ledet Mikael Strogoff. I öfverensstämmelse med Ivan Ogareffs befallning bevakades han särskildt af en afdelning soldater. Hans moder och Nadia voro äfven der.

Den alltid, då det blott var fråga om henne, modiga gamla sibiriskan var ytterligt blek. Hon väntade "Se med vidöppna ögon, se!" (sid. 284). sig någon förfärlig scen. Det var icke utan skäl, som hennes son hade blifvit förd inför emiren. Också darrade hon för honom. Träffad offentligt af den öfverhenne höjda knutpiskan, var Ivan Ogareff en man, som icke förlät, och hans hämnd skulle blifva skonslös. Säkert hotades Mikael Strogoff af något bland dessa förfärliga straff, hvarmed mellersta Asiens barbarer äro så förtrogna. Att Ivan Ogareff skonade

tsarens kurir i det ögonblick, då soldaterna kastade sig öfver honom, hade sin orsak deri, att han mycket väl visste, hvad han gjorde, då han sparade honom åt emirens rättvisa.

Dessutom hade hvarken modern eller sonen kunnat utbyta ett ord med hvarandra efter den uppskakande scenen i lägret vid Zabediero. Man hade obarmhertigt skilt dem åt. Härigenom gjordes deras öde ännu bittrare, ty det skulle ha varit en lindring i deras fångenskap, i fall de fått vara tillsammans några dagar. Marfa Strogoff skulle hafva velat bedja sin son om förlåtelse för allt det onda, hon ofrivilligt förorsakat honom, ty hon anklagade sig för, att hon icke kunnat beherska sina moderskänslor. Om hon vetat lägga band på sig i posthuset i Omsk, då hon befann sig ansigte mot ansigte med Mikael Strogoff, skulle han hafva passerat utan att blifva igenkänd, och huru många olyckor skulle då icke undvikits!

Å sin sida tänkte Mikael Strogoff, att om hans moder var der, om Ivan Ogareff ännu en gång fört dem tillsammans, så var det derför, att hon skulle lida af hans eget straff, kanske äfven derför, att en förfärlig död väntade både henne och honom!

Hvad beträffar Nadia, frågade hon sig sjelf, hvad hon kunde göra för att rädda dem, huru hon skulle kunna komma modern och sonen till hjelp. Hon kunde blott tänka, men hon hade en obestämd känsla af, att hon framför allt borde undvika att ådraga sig uppmärksamheten, att hon måste dölja sig, göra sig liten. Kanske skulle hon då kunna gnaga sönder de maskor, som fängslade lejonet. I hvad fall som helst villehon handla, om något tillfälle dertill erbjöde sig, skulle hon ock uppoffra sig för Marfa Strogoffs son.

Under tiden hade största delen af fångarna gått förbi emiren, dervid hvar och en af den måst kasta sig till marken med pannan i stoftet såsom tecken till sin slafviskhet.

Alcide Jolivet och hans kamrat kunde icke bevittna detta skådespel utan att erfara en liflig harm.

— Det är lumpet! Låtom oss gå! — sade Alcide Jolivet.

— Nej, — svarade Harry Blount. — Vi måste se allt!

— Se allt... Ah! — utbrast plötsligt Alcide Jovilet, fattande sin kamrat i armen.

— Hvad går åt er? — frågade denne honom.

— Se, Blount, det är hon!

— Hon?

— Vår reskamrats syster! Ensam och fången! Vi måste rädda henne!

— Lugna er! — svarade Harry Blount kallt. — Vår mellankomst till förmån för denna unga flicka skulle kunna vara henne mera till skada än gagn.

Alcide Jolivet, hvilken stod i begrepp att rusa fram, hejdade sig, och Nadia, som icke varseblifvit dem, alldenstund hon var till hälften beslöjad af sitt hår, passerade i sin tur förbi emiren utan att ådraga sig hans uppmärksamhet.

Emellertid hade Marfa Strogoff kommit fram efter Nadia, och då hon icke kastade sig nog fort ned i stoftet, stötte soldaterna våldsamt till henne.

Marfa Strogoff föll.

Hennes son gjorde en förfärlig ansträngning att slita sig lös, så att soldaterna, som bevakade honom, knappt kunde hålla honom tillbaka.

Men den gamla Marfa reste sig, och man skulle just släpa bort henne, då Ivan Ogareff lade sig emellan, sägande:
— Må denna qvinna stanna qvar!

Hvad beträffar Nadia, drefs hon tillbaka i fånghopen. Ivan Ogareffs blick hade icke stannat på henne.

Mikael Strogoff fördes nu inför emiren, och der stod han upprätt utan att sänka ögonen.

— Pannan i stoftet! — skrek Ivan Ogareff till honom.

— Nej! — svarade Mikael Strogoff.

Två soldater ville tvinga honom att böja sig, men de kastades till marken af den starka unga mannens hand.

Ivan Ogareff gick fram mot Mikael Strogoff.

— Du skall dö! — sade han.

— Jag skall dö, — svarade Mikael Strogoff stolt, — men ditt förrädareansigte, Ivan, skall icke förty och för alltid bära det nesliga märket efter knuten!

Vid detta svar blef Ivan Ogareff förfärligt blek.

— Hvem är denne fånge? — frågade emiren med en röst, hvilken var desto mera hotande, som den var lugn.

— En rysk spion, — svarade Ivan Ogareff.

Då han utgaf Mikael Strogoff för att vara en spion, visste han, att den öfver honom fälda domen skulle blifva förfärlig.

Mikael Strogoff hade gått fram mot Ivan Ogareff. Soldaterna fasthöllo honom.

Emiren gjorde nu en åtbörd, inför hvilken hela hopen böjde sig. Derefter pekade han på koranen, hvilken bars fram till honom. Han öppnade den heliga boken och satte ett finger på en af dess sidor.

Det var slumpen eller snarare, i dessa österländingars tanke, Gud sjelf, som skulle afgöra Mikael Strogoffs öde. Mellersta Asiens folk gifva namnet *fal* åt detta bruk. Efter att hafva tolkat meningen af den vers, hvarpå domarens finger hvilar, lämpa de domen efter versens innehåll, hurudant detta än må vara.Emiren hade låtit sitt finger fortfarande hvila på sidan i koranen. Chefen för ulemas framträdde nu och uppläste med hög röst en vers, hvilken slutade med dessa ord:

"Och han skall icke se tingen på jorden".

— Ryska spion, — sade Feofar Khan, — du har kommit för att se, hvad som tilldrager sig i det tartariska lägret! Se då med vidöppna ögon, se!

*

TJUGUANDRA KAPITLET.

# "Se med vidöppna ögon, se!"

Med bundna händer fördes nu Mikael Strogoff inför emirens tron vid foten af terrassen.

Till sist besegrad af så stora fysiska och moraliska qval, hade hans moder sjunkit ihop, icke längre vågande se, icke längre vågande höra.

— Se med vidöppna ögon se, — hade Feofar Khan sagt, i det han sträckte sin hotande hand mot Mikael Strogoff.

Utan tvifvel hade Ivan Ogareff, hvilken var förtrogen med de tartariska bruken, förstått, hvad dessa ord inneburo, ty hans läppar hade för ett ögonblick skilts åt under ett grymt leende. Derefter hade han gått och tagit plats bredvid Feofar Khan.

En trumpetfanfar hördes i detsamma. Det var signalen till förlustelserna.

— Nu kommer balletten, — sade Alcide Jolivet till Harry Blount, — men tvärt emot det vanliga bruket ge dessa barbarer den före dramats början!

Mikael Strogoff hade fått befallning att se.

Han såg.

En svärm danserskor stormade nu in på platsen. Emiren hade låtit sitt finger fortfarande hvila på sidan i koranen. Chefen för ulemas framträdde nu och uppläste med hög röst en vers, hvilken slutade med dessa ord:

"Och han skall icke se tingen på jorden".

— Ryska spion, — sade Feofar Khan, — du har kommit för att se, hvad som tilldrager sig i det tartariska lägret! Se då med vidöppna ögon, se!

*

TJUGUANDRA KAPITLET.

# "Se med vidöppna ögon, se!"

Med bundna händer fördes nu Mikael Strogoff inför emirens tron vid foten af terrassen.

Till sist besegrad af så stora fysiska och moraliska qval, hade hans moder sjunkit ihop, icke längre vågande se, icke längre vågande höra.

— Se med vidöppna ögon se, — hade Feofar Khan sagt, i det han sträckte sin hotande hand mot Mikael Strogoff.

Utan tvifvel hade Ivan Ogareff, hvilken var förtrogen med de tartariska bruken, förstått, hvad dessa ord inneburo, ty hans läppar hade för ett ögonblick skilts åt under ett grymt leende. Derefter hade han gått och tagit plats bredvid Feofar Khan.

En trumpetfanfar hördes i detsamma. Det var signalen till förlustelserna.

— Nu kommer balletten, — sade Alcide Jolivet till Harry Blount, — men tvärt emot det vanliga bruket ge dessa barbarer den före dramats början!

Mikael Strogoff hade fått befallning att se.

Han såg.

En svärm danserskor stormade nu in på platsen.Åtskilliga tartariska instrument — *dutaren*, en mandolin med lång hals af mullbärsträ, med två, i qvarter stämda silkessträngar; *kobizen*, ett slags framtill öppen violoncell, hvaröfver äro spända hästtagel, hvilka sättas i vibrering medelst en stråke; *tschibyzga*, en lång rörflöjt, trumpeter, tamburiner, tam-tamer — åstadkommo tillsammans med sångarnas guttural-röster en sällsam harmoni. Dertill böra äfven läggas tonerna från en luftorkester, sammansatt af ett dussin pappersdrakar, hvilka, i midten fasthållna vid marken med linor, ljödo för vinden som eolsharpor.

Danserna började genast.

Danserskorna voro alla af persisk härkomst. De voro icke slafvinnor och utöfvade sitt yrke i frihet. Förr uppträdde de officielt vid festerna på hofvet i Teheran, men sedan den nu regerande ätten tagit tronen i besittning, hade de, så godt som förvista ur riket, måst söka lyckan annanstädes. De buro den nationella drägten, och ädelstenar prydde dem i öfverflöd. Små trianglar af guld och infattade ädelstenar hängde i deras öron; ringar af inlagdt silfver lindade sig i flera hvarf om deras hals; armband, gjorda af en dubbel rad ädla ster, omslöto deras armar och ben; hängen, hvari perlor, turkoser och karneoler voro rikt inflätade, skramlade i ändan på deras långa hårflätor. Gördeln, som omfattade deras midja, var hopspänd med en lysande agraff, liknande de europeiska storkors-kraschanerna.

Dessa danserskor utförde med mycket behag, än isolerade, än i grupper, olikartade danser. De hade ansigtet obetäckt, men litet emellanåt drogo de derför en tunn slöja, då man skulle kunnat säga, att ett gasmoln drog fram öfver alla dessa strålande ögon, liksom en sky öfver en stjernbeströdd himmel. Några af dessa persiskor buro

såsom skärp ett perlbroderadt axelgehäng af läder, hvarvid hängde en påse i form af en triangel med spetsen nedåt, hvilken de öppnade i ett visstögonblick. Ur dessa påsar af guldfiligram framdrogo de långa och smala band, hvarpå voro broderade verser ur koranen. Dessa band, som de spände mellan sig, bildade en gördel, hvarunder gledo in andra danserskor, utan att störa sina kamraters "pas", och då de sväfvade förbi hvarje vers, kastade de sig, allt efter som den föreskref, antingen ned till marken eller ilade bort med ett lätt hopp, liksom för att taga plats bland houris i Muhameds himmel.

Men hvad som var anmärkningsvärdt, hvad som skulle frapperat Alcide Jolivet, det var, att dessa persiskor visade sig snarare loja än eldiga. Den yrande glöden, *furia*, fattades dem, och så väl genom arten af sina danser som genom utförandet erinrade de snarare om Indiens lugna och sedesamma bajaderer än om Egyptens lidelsefulla alméerOffentliga danserskor af högre klass i detta land..

Då den första dansen var slut, hördes en allvarsam röst säga:

— Se med vidöppna ögon, se!

Den man, som upprepade dessa emirens ord, en reslig tartar, var Feofar Khans skarprättare. Han hade tagit plats bakom Mikael Strogoff och höll i handen en sabel med bred, krökt klinga, en af dessa damascerade klingor, som blifvit härdade af de ryktbara vapensmederna i Karschi eller Hissar.

Bredvid honom hade soldater stält en trefot, hvarpå hvilade ett fyrfat med glödande kol, från hvilka dock ingen rök uppsteg. De lätta moln, som sväfvade öfver dem, uppkommo blott genom förbränning till aska af ett aromatiskt kådämne, en blandning af virak och benzoe, som man kastade ofvanpå dem.

Emellertid hade persiskorna omedelbart efterföljts af en annan grupp danserskor af helt olika ras, dem Mikael Strogoff genast igenkände.Det är troligt, att också de två korrespondenterna igenkände dem, ty Harry Blount sade till sin kollega:

— Det är sigenerskorna från Nischni-Novgorod!

— Just de! — utbrast Alcide Jolivet. — Jag föreställer mig, att dessa spioners ögon böra inbringa mera pengar än deras ben!

Då Alcide Jolivet sålunda gjorde dessa sigenerskor till spioner i emirens tjenst, bedrog han sig, såsom vi känna, icke.

I sigenerskornas främsta led såg man Sangarr, präktig i sin sällsamma och pittoreska kostym, hvilken än mer förhöjde hennes skönhet.

Sangarr dansade icke, men hon stälde sig såsom en mim midt ibland sin trupp, hvars fantastiska dans erinrade om alla de länder, deras ras genomströfvar i Europa, om Ungern, Italien, Spanien och Egypten. De eldade upp sig medelst larmet af de cymbaler, som slamrade vid deras armar, och med skorrningarna från *dairéerna*, ett slags tamburiner, hvilkas skinn de ristade med sina fingrar.

Hållande en af dessa *dairéer*, hvilken skälfde under hennes händer, upphetsade Sangarr denna trupp af sannskyldiga korybanter.

Nu framträdde en sigenare, som på sin höjd var femton år. Han höll i handen en *dutar*, hvars två strängar han bragte att vibrera genom att lätt föra sina naglar öfver dem. Han började sjunga. Under det han föredrog den högst egendomligt rytmiska sången, stälde sig en danserska bredvid honom; hon stod orörlig och lyssnade, men hvarje gång refrängen gick öfver den unga sångarens läppar, återtog hon sin afbrutna dans, skakande invid honom sin *dairé* och bedöfvande honom med skramlet af sina kastagnetter.

Efter den sista refrängen omhvärfde danserskorna sigenaren med sin yrande dans.

I detta ögonblick föll ett guldregn ur emirens, hansbundsförvandters och deras officerares af alla grader händer, och med bullret, som uppstod, då de små mynten slogo mot danserskornas cymbaler, blandade sig ännu de sista

tonerna från dutarerna och tamburinerna.

— Slösande som roffare! — sade Alcide Jolivet i örat på sin kamrat.

Det var verkligen också stulna pengar, som regnade, ty jemte de tartariska tomanerna och sekinerna kastades äfven dukater och ryska rubler.

Ett ögonblicks tystnad uppstod, och läggande sin hand på Mikael Strogoffs axel, uttalade skarprättaren åter dessa ord, hvilka blefvo allt hemskare genom detta upprepande:

— Se med vidöppna ögon, se!

Alcide Jolivet bemärkte, att skarprättaren denna gång ej höll sin blottade sabel i handen.

Emellertid sänkte sig solen redan under horisonten. Ett halfmörker började öfversvämma bakgrunden af landskapet. Massan af cedrar och furor blef allt svartare, och Toms i fjerran mörknande vatten sammansmälte med de första dimmorna. Det kunde ej dröja länge, innan mörkret äfven smög sig öfver platån, som beherskade staden.

Men i detta ögonblick rusade flere hundratal slafvar, hvilka buro brinnande facklor, in på platsen. Dragna med af Sangarr, visade sig sigenerskor och persikor åter framför emirens tron, och kontrasten mellan deras från hvarandra så skiljaktiga danser framträdde nu än skarpare. Den tartariska orkesterns instrument brusto ut i en ännu vildare musik, som beledsagades af sångarnes guttural-skrik. De neddragna pappersdrakarna flögo nu åter i höjden, lyftande upp med sig en hel konstellation af mångfärgade lyktor, och då vinden nu friskat upp något, vibrerade deras harpor med ännu större intensitet midt i denna illumination.

Nu blandade sig en afdelning tartarer i sinkrigsdrägt i danserna, hvilkas *furia* växte allt mer, och nu började en *fantasia*, ehuru till fots, som var af den sällsammaste effekt.

Mikael Strogoff var blind. (sid. 293).Beväpnade med blottade sablar och långa pistoler, försatte dessa soldater, utförande ett slags hoppande dans, luften i dallring med skarpa knallar och ihållande salvor, hvilka öfverröstade tamburinhvirflarne, *dairéernas* skorrningar och gnisslet af dutarerna. Deras efter kinesiskt bruk med färgadt krut laddade vapen utslungade till följd af någon mineralisk ingrediens i krutet långa röda, gröna och blåa eldstrålar; man skulle kunnat säga, att alla dessa grupper rörde sig midt i ett fyrverkeri. Sedd från några håll, erinrade denna dans om de gamles *kybistäsis*, ett slags krigardans, hvari de dansande rörde sig mellan i marken nedstuckna svärd och dolkspetsar, och det är möjligt, att traditionen af densamma gått i arf till mellersta Asiens folk; men denna tartariska kybistäsis gjordes ännu mer bizarr genom dessa färgade eldstrålar, som korsade hvarandra öfver danserskorna, hvilkas hela paljettskrud glänste likt otaliga eldpunkter. Det var liksom ett kaleidoskop af gnistor, hvilka i sina sammansättningar vexlade i oändlighet allt efter hvarje rörelse af danserskorna.

Så blaserad en parisisk journalist än bör vara med afseende på dessa effekter, som bragts så långt af den moderna iscensättningen, kunde Alcide Jolivet ej återhålla en lätt rörelse på hufvudet, hvilken mellan Montmartre-boulevarden och Madeleine-kyrkan skulle hafva sagt: — Inte illa! Inte illa!

Plötsligt, liksom vid en gifven signal, slocknade alla eldarna, danserna upphörde och danserskorna försvunno. Festligheterna voro slutade, och blott facklorna upplyste nu denna platå, hvilken några ögonblick förut varit så full af ljus.

På ett tecken af emiren framfördes Mikael Strogoff till midten af platsen.

— Blount, — sade Alcide Jolivet till sin följeslagare, — tänker ni se slutet af allt detta?

— Visst inte, — svarade Harry Blount.— Jag hoppas, att *Daily Telegraphs* läsare ej äro lystna efter detaljerna i en afrättning på tartariskt manér?

— Inte mer än er kusin.

— Stackars gosse! — sade Alcide Jolivet, betraktande Mikael Strogoff. — Den käcka soldaten skulle ha förtjent

att falla på slagfältet!

— Kunna vi göra något för att rädda honom? — frågade Harry Blount.

— Vi förmå intet.

De två korrespondenterna erinrade sig nu Mikael Strogoffs ädelmodiga handlingssätt mot dem; de visste nu hvilka pröfningar han, slaf af sin pligt, måst genomgå, och omgifna af dessa tartarer, hvilka äro främmande för all misskund, kunde de ingenting göra för honom!

Föga angelägna om att bevista utförandet af det straff, som var förbehållet denne olycklige, återvände de alltså till staden.

En timme senare ilade de framåt vägen till Irkutsk, och det var bland ryssarna de ämnade försöka följa, hvad Alcide Jolivet anteciperande kallade "revanchekampanjen".

Emellertid stod Mikael Strogoff upprätt, kastande stolta blickar på emiren och föraktfulla på Ivan Ogareff. Han väntade sig döden, och dock skulle man fåfängt försökt hos honom upptäcka ett symptom af svaghet.

De åskådare, hvilka qvarstannat på platsen, och Feofar Khans stab, för hvilka detta straff var ytterligare en lockelse, väntade, att exekutionen skulle ske. Sedan hela denna vilda hord tillfredsstält sin nyfikenhet, skulle den gå att dränka sig i rusets vågor.

Emiren gjorde en åtbörd.

Framskuffad af soldaterna närmade sig Mikael Strogoff terrassen, hvarefter emiren sade till honom på tartariska språket, hvilket han förstod:

— Du har kommit för att se, ryssarnas spion. Du har sett för sista gången. Ännu en kort stund och dina ögon skola för alltid vara tillslutna för ljuset!Det var icke död, utan blindhet, som skulle drabba Mikael Strogoff — synens förlust, förfärligare än lifvets! Den olycklige var dömd att blifva bländad!

Det oaktadt fälde Mikael Strogoff icke modet, då han hörde emiren afkunna sin dom. Han förblef lugn och höll ögonen vidöppna, som om han velat koncentrera hela sitt lif i en sista blick. Att bönfalla hos dessa grymma barbarer tjenade till intet, och dessutom var det honom ovärdigt. Han tänkte ej ens derpå. Alla hans tankar riktades i detta ögonblick uteslutande på hans nu oåterkalleligen förfelade mission, på hans moder, på Nadia, dem han aldrig mer skulle återse! Men han förrådde intet af de känslor, han erfor.

Nu genomträngdes hela hans varelse af begäret efter en hämnd, som skulle fullbordas till hvad pris som helst.

Han vände sig till Ivan Ogareff.

— Ivan, — sade han med hotande röst, — Ivan förrädaren, den sista hotelsen ur mina ögon skall vara för dig!

Ivan Ogareff ryckte på axlarna.

Men Mikael Strogoff bedrog sig. Det var icke under det han betraktade Ivan Ogareff, som hans ögons ljus för alltid skulle släckas.

Marfa Strogoff stod framför honom.

— Min mor! — utbrast han. — Ja ja, åt dig min sista blick och icke åt denne usling! Stanna der framför mig! Må jag ännu få se ditt älskade ansigte! Må mina ögon slutas hvilande på dig!

Utan att säga ett ord skred den gamla sibiriskan framåt...

— Bort med denna qvinna! — sade Ivan Ogareff.

Två soldater drefvo undan Marfa Strogoff. Hon vacklade tillbaka, men stannade upprätt på några stegs afstånd från sin son.

Skarprättaren framträdde nu. Denna gång höll han sin sabel blottad och hvitglödgad; han hade nyss tagit den ur

fyrfatet, hvari de parfymerade kolen brunno.Mikael Strogoff skulle enligt det tartariska bruket blifva bländad medelst en glödande sabelklinga, som fördes framför hans ögon.

Mikael Strogoff sökte icke göra motstånd. Ingenting mer fanns nu för hans ögon än hans moder, hvilken han slukade med blicken! Hela hans lif låg i denna sista blick!

Med ögonen omåttligt uppspärrade och armarne sträckta mot sin son betraktade Marfa Strogoff honom.

Den hvitglödgade sabelklingan fördes framför Mikael Strogoffs ögon.

Ett förtviflans skri ljöd. Den gamla Marfa föll liflös till marken!

Mikael Strogoff var blind.

Sedan emirens order blifvit utförda, aflägsnade sig denne med hela sitt följe. Snart funnos på denna plats inga flere qvar än Ivan Ogareff och fackelbärarne.

Ville då den eländige ännu förolämpa sitt offer och efter skarprättaren gifva honom det sista slaget?

Ivan Ogareff närmade sig långsamt Mikael Strogoff, hvilken kände honom komma och rätade upp sig.

Ivan Ogareff upptog ur fickan det kejserliga brefvet, öppnade det och höll det med ytterligt hån framför de nu slocknade ögonen på tsarens kurir, sägande:

— Läs nu, Mikael Strogoff, läs och gå och upprepa i Irkutsk hvad du läst! Tsarens verkliga kurir är Ivan Ogareff!

Sedan förrädaren sagt detta, stoppade han in brefvet vid sitt bröst. Derefter lemnade han platsen utan att vända sig om; fackelbärarna följde honom.

Mikael Strogoff stod ensam qvar, på några stegs afstånd från sin liflösa, kanske döda moder.

Man hörde i fjerran skränet, sångerna, allt orgiens larm. Det illuminerade Tomsk lyste såsom en stad i festskrud.

Mikael Strogoff lyssnade. Platsen var tyst och öde.Trefvande kröp han fram till det ställe, der hans moder fallit. Han fann henne med handen, han böjde sig ned öfver henne, lutade sitt ansigte intill hennes och lyssnade till hennes hjertas slag. Man skulle kunnat säga, att han derefter talade till henne helt sakta.

Lefde den gamla Marfa ännu, och hörde hon, hvad hennes son sade? I hvad fall som helst gjorde hon icke en rörelse.

Mikael Strogoff kysste hennes panna och hennes hvita hår. Derefter reste han sig, och kännande sig för med foten och sökande lösgöra sina händer för att kunna taga sig fram, närmade han sig småningom slutet af platån.

Plötsligt visade sig Nadia.

Hon gick rakt fram mot sin reskamrat. Med en dolk, som hon höll i handen, afskar hon repen, som sammanhöllo Mikael Strogoffs armar.

Då denne nu var blind, visste han icke, hvem som löste hans band, ty Nadia hade icke sagt ett ord.

Men då han var fri sade hon:

— Broder!

— Nadia, — hviskade Mikael Strogoff, — Nadia!

— Kom, broder, — svarade Nadia. — Mina ögon skola hädanefter vara dina, och jag skall föra dig till Irkutsk.

*

## TJUGUTREDJE KAPITLET.

# En vän på landsvägen.

En halftimme senare hade Mikael Strogoff och Nadia lemnat Tomsk.

Flera andra fångar lyckades äfven denna natt fly från tartarerna, ty både officerare och soldater hade, alla blifna mer eller mindre djuriska, omedvetet låtit Trefvande kröp han fram till det ställe, der hans moder fallit. Han fann henne med handen, han böjde sig ned öfver henne, lutade sitt ansigte intill hennes och lyssnade till hennes hjertas slag. Man skulle kunnat säga, att han derefter talade till henne helt sakta.

Lefde den gamla Marfa ännu, och hörde hon, hvad hennes son sade? I hvad fall som helst gjorde hon icke en rörelse.

Mikael Strogoff kysste hennes panna och hennes hvita hår. Derefter reste han sig, och kännande sig för med foten och sökande lösgöra sina händer för att kunna taga sig fram, närmade han sig småningom slutet af platån.

Plötsligt visade sig Nadia.

Hon gick rakt fram mot sin reskamrat. Med en dolk, som hon höll i handen, afskar hon repen, som sammanhöllo Mikael Strogoffs armar.

Då denne nu var blind, visste han icke, hvem som löste hans band, ty Nadia hade icke sagt ett ord.

Men då han var fri sade hon:

— Broder!

— Nadia, — hviskade Mikael Strogoff, — Nadia!

— Kom, broder, — svarade Nadia. — Mina ögon skola hädanefter vara dina, och jag skall föra dig till Irkutsk.

*

## TJUGUTREDJE KAPITLET.

# En vän på landsvägen.

En halftimme senare hade Mikael Strogoff och Nadia lemnat Tomsk.

Flera andra fångar lyckades äfven denna natt fly från tartarerna, ty både officerare och soldater hade, alla blifna mer eller mindre djuriska, omedvetet låtitslappas den stränga vaksamhet, som de hittills iakttagit både i lägret vid Zabediero och under marschen till Tomsk. Sedan Nadia först blifvit bortdrifven tillsammans med de andra fångarne, hade hon alltså lyckats smyga sig bort och återvända till platån, dit hon kom, just då Mikael Strogoff fördes inför emiren.

Stående inne i hopen, hade hon sett allt. Ej ett anskri hade undsluppit henne, då den ända till hvitglödgning upphettade klingan fördes framför hennes reskamrats ögon. Hon hade nog styrka att stå orörlig och tyst. En ingifvelse af försynen sade henne, att hon måste beherska sig, medan hon ännu var fri, för att ledsaga Marfa Strogoffs son till det mål, han svurit att uppnå. Hennes hjerta upphörde för ett ögonblick att slå, då den gamla sibiriskan nedföll liflös, men en tanke återgaf henne hela hennes energi.

— Jag skall blifva den blindes hund! — sade hon till sig sjelf.

Sedan Ivan Ogareff aflägsnat sig, hade Nadia dolt sig i dunklet. Hon hade väntat, tills alla lemnat platån. Öfvergifven såsom en eländig varelse, af hvilken man icke längre har något att frukta, stod Mikael Strogoff ensam. Hon såg honom släpa sig fram ända till sin moder, böja sig ned öfver henne, kyssa henne på pannan, sedan resa sig upp, trefva för att fly...

Några ögonblick senare hade han och hon, hållande hvarandra i handen, stigit utför den branta sluttningen, och efter att hafva följt Toms strand ända till stadens slut, kommo de lyckligt ut genom en bresch i muren.

Vägen till Irkutsk var den enda, som gick åt öster. Derom kunde intet tvifvel råda. Dragande Mikael Strogoff med sig, skyndade Nadia framåt. Emirens spejare kunde nemligen efter några timmars orgier redan den följande dagen åter begifva sig ut på steppen och sålunda afskära all förbindelse med Irkutsk. Det var alltså af vigt att hinna undan dem, att före dem uppnå"Det är en kärra, en ung man kör den!" (Sid. 302). Krasnojarsk, dit det var femhundra verst från Tomsk, och slutligen att icke behöfva vika af från landsvägen förr än så sent som möjligt. Att lemna den banade vägen,det var det ovissa, det okända, det var döden med kort uppskof.

"Hon är en täck flicka", sade Nikolas. (Sid. 305).

Huru kunde Nadia utstå ansträngningarna undernatten mellan den 16 och 17 Augusti? Huru fann hon den styrka, som erfordrades att uthärda en så lång vandring? Huru kunde den stackars flickans af en brådskande gång blödande fötter bära henne ända hit? Det är nästan obegripligt. Men det är icke mindre sant, att Mikael Strogoff och hon, tolf timmar efter sedan de lemnat Tomsk, den följande dagens morgon uppnådde köpingen Semilovskoje, sedan de tillryggalagt femtio verst.

Mikael Strogoff hade icke sagt ett enda ord. Det var icke Nadia, som fattat hans hand, det var han, som höll sin ledsagerskas under hela denna natt; men tack vare denna hand, hvilken ledde honom blott derigenom, att den då och då ryckte till, hade han gått med sin vanliga gång.

Semilovskoje var nästan fullkomligt öfvergifvet. Dess invånare hade af fruktan för tartarerna flytt till provinsen Jeniseisk. Knappt två eller tre hus voro ännu bebodda. Allt nyttigt och värdefullt som fans i staden, hade blifvit bortfördt på kärror.

Nadia var emellertid tvungen att göra några timmars halt här. De behöfde båda två föda och hvila.

Den unga flickan ledde alltså sin kamrat till slutet af köpingen. Ett tomt hus, hvars port stod öppen, syntes der. De gingo in. En dålig träbänk stod midt i rummet i närheten af den för alla sibiriska bostäder gemensamma höga jernugnen.

De satte sig på bänken.

Nadia betraktade nu noga sin blinda reskamrats ansigte, och så som hon aldrig hittills hade betraktat honom. Det låg mer än tacksamhet, mer än medömkan i hennes blick. Om Mikael Strogoff hade kunnat se henne, skulle han i denna vackra, tröstlösa blick hafva läst uttrycket af en gränslös hängifvenhet och ömhet.

Den blindes ögonlock, hvilka gjorts röda af den hvitglödgade klingan, betäckte till hälften hans fullkomligt torra ögon. Hornhinnan var lindrigt veckad ochliksom hopkrumpen, pupillen hade vidgats egendomligt; iris tycktes hafva fått en mörkblåare färg än förut; ögonhåren och ögonbrynen voro till en del afsvedda, men till utseendet åtminstone tycktes den unga mannens så genomträngande blick icke hafva undergått någon förändring. Han kunde icke längre se, hans blindhet var fullständig, ty näthinnans och synnervens känslighet hade blifvit i grunden förstörd genom stålets starka hetta.

I detta ögonblick utsträckte Mikael Strogoff händerna.

— Är du der, Nadia? — frågade han.

— Ja, — svarade den unga flickan, — jag är hos dig, och jag skall inte mer lemna dig, Mikael.

Då Nadia nu för första gången uttalade hans namn, spratt han till. Han förstod, att hans följeslagerska visste allt, hvem han var, hvilka band som förenade honom och den gamla Marfa.

— Nadia, — återtog han, — vi måste skiljas!

— Skiljas? Hvarför då, Mikael?

— Jag vill inte vara ett hinder för din resa! Din far väntar dig i Irkutsk! Du måste bege dig till honom!

— Min far skulle förbanna mig, Mikael, om jag öfvergåfve dig, efter hvad du gjort för mig!

— Nadia, Nadia, — svarade Mikael Strogoff, tryckande den hand, den unga flickan lagt på hans, — du får inte

tänka på någon annan än din far!

— Mikael, — återtog Nadia, — du har större behof af mig än min far! Ämnar du då afstå från att bege dig till Irkutsk?

— Aldrig! — utbrast Mikael Strogoff i en ton, som visade, att han icke mist något af sin energi.

— Du har dock ej längre detta bref!

— Detta bref, som Ivan Ogareff stulit från mig! Nåväl, jag skall uträtta mitt uppdrag utan det! De ha behandlat mig såsom en spion! Jag skall handla såsom en spion! Jag skall i Irkutsk omtala allt, hvad jag sett,allt, hvad jag hört, och — det svär jag vid den lefvande Guden — förrädaren och jag skola en dag åter stå ansigte mot ansigte! Men jag måste hinna fram till Irkutsk före honom!

— Och du talar om, att vi skola skiljas, Mikael?

— Nadia, de uslingarna ha beröfvat mig allt!

— Jag har ännu qvar några rubler och mina ögon! Jag kan se för dig, Mikael, och föra dig dit, du inte längre kan bege dig ensam!

— Och hur skola vi komma dit?

— Till fots.

— Och hvaraf skola vi lefva?

— Af att tigga.

— Framåt, Nadia!

— Kom, Mikael!

Mikael Strogoff och Nadia kallade hvarandra icke längre broder och syster. I sin gemensamma olycka kände de sig ännu närmare förenade.

Efter att hafva hvilat sig en timme lemnade de huset. Under det Nadia genomströfvat gatorna i köpingen hade hon förskaffat sig några stycken *tschorne-kheleb*, ett slags kornbröd, och litet af detta mjöd, som i Ryssland är kändt under namnet *meod*. Det hade icke kostat henne något, ty hon hade börjat sitt tiggerskeyrke. Detta bröd och detta mjöd hade i någon mån stillat Mikael Strogoffs hunger och törst. Nadia hade åt honom afstått största delen af denna otillräckliga föda. Han åt de brödbitar, som hans följeslagerska räckte honom den ena efter den andra. Han drack ur lägeln, som hon förde till hans läppar.

— Äter du, Nadia? — frågade han henne flera gånger.

— Ja, Mikael, — svarade beständigt den unga flickan, hvilken åtnöjde sig med hvad hennes kamrat lemnade.

Mikael Strogoff och Nadia lemnade Semilovskoje och fortsatte den mödosamma vandringen till Irkutsk.Den unga flickan kämpade energiskt mot tröttheten. Om Mikael Strogoff sett henne, skulle han kanske icke haft mod att gå längre. Men Nadia beklagade sig icke och Mikael Strogoff, hvilken icke hörde henne uppgifva ens en suck, gick med en brådska, som han icke var mägtig att stäfja. Och hvarför? Kunde han då ännu hoppas att hinna fram före tartarerna? Han måste tillryggalägga vägen till fots, hade inga pengar, var blind, och om Nadia, hans enda vägvisare, ej varit vid hans sida, skulle icke återstått honom något annat än att lägga sig ned på sidan af vägen och der dö en eländig död. Men om han slutligen, tack vare sin energi, uppnådde Krasnojarsk, var kanske allt icke förloradt, ty guvernören, för hvilken han ämnade gifva sig till känna, skulle icke tveka att sätta honom i tillfälle att uppnå Irkutsk.

Mikael Strogoff gick alltså vidare, talande föga, försänkt i tankar. Han höll Nadias hand. Båda voro i oafbruten beröring med hvarandra. Det tycktes dem, som om de icke längre behöfde ord för att utbyta tankar. Litet emellanåt sade Mikael Strogoff:

— Tala till mig, Nadia!

— Hvartill skulle det tjena, Mikael? Vi tänka tillsammans! — svarade den unga flickan, och hon tog sig tillvara, att hennes röst icke skulle förråda någon matthet hos henne.

Men ibland, liksom om hennes hjerta upphört att slå för ett ögonblick, böjde sig hennes ben, hennes gång saktades, hennes arm raknade: hon blef efter. Mikael Strogoff stannade då, och han fäste sina ögon på den stackars flickan, liksom om han försökt se henne genom det mörker, han bar inom sig. Hans bröst häfdes; derefter, ifrigare understödjande sin följeslagerska, fortsatte han vandringen.

Midt uppe i detta oafbrutna elände inträffadeemellertid en lycklig tilldragelse, som borde bespara dem mycken ansträngning.

Två timmar efter sedan de lemnat Semilovskoje stannade Mikael Strogoff.

— Är vägen öde? — frågade han.

— Ja, fullkomligt, — svarade Nadia.

— Hör du inte något buller bakom oss?

— Jo, verkligen.

— Om det är tartarerna, måste vi gömma oss; se noga efter!

— Vänta, Mikael! — svarade Nadia och skyndade tillbaka på vägen, hvilken på några stegs afstånd från dem vek af åt höger.

Mikael Strogoff stannade ett ögonblick ensam och lyssnade.

Nadia återvände nästan genast och sade:

— Det är en kärra. En ung man kör den.

— Är han ensam?

— Ja.

Mikael Strogoff tvekade ett ögonblick. Borde han gömma sig? Eller borde han söka få en plats i detta åkdon, om icke för sig sjelf, så åtminstone för Nadia? För egen del vore han nöjd med att få hålla sig fast i kärran med ena handen, och om så behöfdes, ville han skjuta på den, ty hans ben skulle icke svika honom; men han kände att Nadia, som släpats till fots efter öfvergången af Obi, d. v. s. sedan mer än åtta dagar, var alldeles utmattad.

Han väntade.

Kärran uppnådde snart krökningen af vägen.

Det var ett mycket skröpligt åkdon, hvilket knappt rymde tre personer, och var hvad man i Sibirien kallar en *kibitka*.

Vanligtvis är kibitkan förspänd med tre hästar, men denna drogs blott af en, med långt hår och lång svans,och hvilken dess mongoliska blod tillförsäkrade styrka och uthållighet.

En ung man, vid hvars sida satt en hund, körde den.

Nadia såg, att denna unga man var ryss. Han hade ett mildt och flegmatiskt ansigte, hvilket ingaf förtroende. Dessutom tycktes han icke hafva det minsta brådtom. Han körde i sakta mak för att icke anstränga sin häst, och om man sett honom, skulle man icke kunnat tro, att han färdades framåt en väg, som tartarerna hvilket ögonblick som helst kunde afspärra.

Hållande Mikael Strogoff i handen, hade Nadia stält sig vid sidan af vägen.

Kibitkan stannade, och körsvennen betraktade den unga flickan småleende.

— Hvart ämna ni er på det der viset? — frågade han, i det han gjorde stora ögon.

Vid ljudet af denna röst tyckte Mikael Strogoff, att han hört den någonstädes. Och säkert var den nog att låta honom igenkänna kibitkans körsven, ty hans panna klarnade genast.

— Nå, hvart ämna ni er? — upprepade den unga mannen, i det han mera direkt vände sig till Mikael Strogoff.

— Vi ämna oss till Irkutsk, — svarade denne.

— Ack, far lilla, du vet då inte, att du ännu har många verst qvar till Irkutsk?

— Jag vet det.

— Och du går dit till fots?

— Till fots.

— Du, nå ja! Men den unga flickan?

— Hon är min syster, — svarade Mikael Strogoff, hvilken ansåg försigtigheten bjuda att åter kalla Nadia så.

— Jaså, din syster, far lilla! Men, tro mig, hon skall aldrig orka fram till Irkutsk!

— Min vän, — sade Mikael Strogoff, tagande några steg framåt, — tartarerna ha plundrat oss, och jag harinte en kopek att erbjuda dig, men om du vill taga min syster bredvid dig, skall jag gå bredvid ditt åkdon, jag skall springa, om så behöfs, jag skall inte försinka dig en timme.

— Broder, — utbrast Nadia, — jag vill inte... jag vill inte! — Min herre, min bror är blind!

— Blind! — svarade den unga mannen med rörd röst.

— Tartarerna ha bränt hans ögon! — svarade Nadia, utsträckande sina händer liksom för att anropa om medlidande.

— Bränt hans ögon? Ack, stackars far lilla! Jag ämnar mig till Krasnojarsk. Nåväl, hvarför skulle inte du och din syster stiga upp i kibitkan? Om vi maka ihop oss litet, få vi nog rum alla tre. Dessutom skall min hund inte neka att springa bredvid. Saken är bara den, att jag inte kör fort, för att skona min häst.

— Hvad heter du, min vän? — frågade Mikael Strogoff.

— Jag heter Nikolas Pigassoff.

— Det namnet skall jag inte glömma bort, — sade Mikael Strogoff.

— Nåväl, stig upp, lilla blinda far! Din syster skall sitta bredvid dig inne i kibitkan, och jag skall sätta mig på framsätet och köra. På bottnen har jag präktigt björklöf och halm — alldeles som i ett fågelbo. — Se så, Serko, ge rum åt oss nu!

Hunden hoppade ned utan att låta bedja sig. Han var af sibirisk ras, med grå pels, var af medelstorlek, hade ett stort, smekande hufvud och tycktes vara sin husbonde synnerligen tillgifven.

Inom ett ögonblick voro Mikael Strogoff och Nadia instufvade i kibitkan. Den förre hade utsträckt sina händer, liksom ville han fatta Nikolas Pigassoffs.

— Du vill trycka mina händer, ser jag, — sadeNikolas. — Här har du dem, far lilla! Tryck dem, så länge det roar dig!

Kibitkan sattes åter i gång. Hästen, hvilken Nikolas aldrig slog, gick i skridt. Om också Mikael Strogoff icke komme att färdas fortare, skulle åtminstone Nadia blifva förskonad från nya strapatser.

Och så utmattad var den unga flickan, att hon, vaggad genom kibitkans enformiga rörelse, snart föll i en djup sömn, hvilken fullkomligt liknade vanmakt. Mikael Strogoff och Nikolas bäddade henne på björklöfven det bästa de kunde. Den medlidsamma unga mannen var helt rörd, och att icke en tår stal sig ur Mikael Strogoffs ögon, kom sig deraf, att det hvitglödgade stålet bortbränt den sista!

— Hon är en täck flicka, — sade Nikolas.

— Ja, — svarade Mikael Strogoff.

— Hon är dugtig, far lille, ja, till och med modig, men i alla fall äro sådana der sötungar svaga! Komma ni långt ifrån?

Ja, mycket långt.

— Stackars unga menniskor! Det måtte ha gjort mycket ondt, då de brände dina ögon!

— Ja, mycket ondt, — svarade Mikael Strogoff, vändande sig åt sidan, liksom om han kunnat se Nikolas.

— Grät du inte?

— Jo.

— Också jag skulle ha gråtit. Att tänka sig, att man ej mera skall få återse dem, som man älskar! Men de se dock oss, och detta är kanske en tröst!

— Ja, kanske! — Säg mig, min vän, — frågade Mikael Strogoff, — har du inte sett mig någonstädes?

— Dig, far lilla? Nej, aldrig.

— Men tonen i din röst är mig inte obekant.

— Se på bara! — svarade Nikolas leende. — Han känner igen tonen i min röst! Kanske frågar du så baraför att få veta, hvarifrån jag kommer. Ah, det skall jag säga dig. Jag kommer från Kolyvan.

— Från Kolyvan? — sade Mikael Strogoff. — Men då är det der jag råkat dig. Du var på telegrafstationen?

— Det slår in, — svarade Nikolas. — Jag bodde der. Jag var anstäld der som telegrafist.

— Och du stannade qvar på din post ända till sista ögonblicket?

— Åh, det är just då man bör vara der!

— Det var samma dag som en engelsman och en fransman med rubler i handen tvistade om platsen vid din lucka och engelsmannen telegraferade de första verserna i bibeln?

— Det är möjligt, far lilla, men jag kommer inte ihåg det.

— Huru? Kommer du inte ihåg det?

— Jag läser aldrig de telegram, jag skickar af. Då det är min pligt att glömma dem, är det vigast att inte fästa sig vid dem.

Detta svar målade Nikolas Pigassoff.

Under tiden skred kibitkan framåt i ett sakta lunk, som Mikael Strogoff skulle velat öka något. Men Nikolas och hans häst voro vana vid denna lunk, och ingendera af dem skulle kunnat komma ur den. Hästen gick i tre timmar och hvilade sig en — och så fortgick det dag och natt. Under rasterna betade hästen, och de resande åto i kibitkan tillsammans med den trogna Serko. Kibitkan var provianterad för åtminstone tjugu personer, och Nikolas hade frikostigt dukat fram sin matsäck för sina två gäster, dem han trodde vara broder och syster.

Efter en dags hvila hade Nadia återvunnit en del af sina krafter. Nikolas vakade öfver, att hon hade det så bra som möjligt. Resan gjordes under drägliga förhållanden, visserligen långsamt, men jemnt. Ibland inträffade det dock om nätterna, att Nikolas, midt under det han körde, somnade och snarkade med enöfvertygelse, som bevisade, att han hade ett rent samvete. Kanske skulle man då, om man sett nogare efter, upptäckt, huru Mikael Strogoffs hand letade efter tyglarne och tvang hästen att springa litet fortare, till stor förvåning för Serko, hvilken emellertid icke sade något. Sedermera saktade detta traf genast af till skridt, så snart Nikolas vaknade, men kibitkan hade dock åtminstone vunnit några verst utöfver sin reglementerade hastighet.

Sålunda passerade man floden Ischimsk, byarne Ischimskoje, Kiiskoje, floden Mariinsk, byn af samma namn, Bogostovskoje och slutligen Tschula, ett litet vattendrag, som skiljer vestra och östra Sibirien. Än gick vägen fram öfver ofantliga hedar, der blicken hade fritt spelrum, än genom täta och ändlösa furuskogar, som man trodde sig aldrig komma ut ur.

Allt var öde. Byarna voro nästan helt och hållet öfvergifna. Bönderna hade flytt öfver till Jenisejs andra strand, troende, att denna breda flod möjligen skulle hejda tartarerna.

Den 22 Augusti uppnådde kibitkan köpingen Atschinsk, belägen 380 verst från Tomsk. Hundratjugu verst skilde den ännu från Krasnojarsk. Ingen olyckshändelse hade inträffat under denna färd. Under de tio dagar de gjort ressällskap hade Nikolas, Mikael Strogoff och Nadia förblifvit desamma, den förre försänkt i sitt oföränderliga lugn, de båda andra oroliga och tänkande på det ögonblick, då deras reskamrat skulle skiljas från dem.

Man skulle kunnat säga, att Mikael Strogoff såg de genomfarna landssträckorna med Nikolas' och den unga flickans ögon. Omvexlande skildrade de för honom de utsigter inom synhåll, som kibitkan passerade. Han visste, om han befann sig i en skog eller på en slätt, om någon hydda syntes på steppen, om någon sibirier sågs vid horisonten. Nikolas tystnade icke. Han tyckteom att prata, och hurudant än hans sätt var att se saker och ting, var det ett nöje att höra på honom.

En dag frågade Mikael Strogoff honom, hurudant vädret var.

— Rätt vackert, far lilla, — svarade han, — men vi ha ej nu många dagar qvar af sommaren. Hösten är kort i Sibirien, och snart få vi dras med den första vinterkölden. Kanske ämna tartarerna ligga i vinterqvarter under den stränga årstiden?

Mikael Strogoff skakade på hufvudet med en tviflande uppsyn.

— Du tror det inte, far lilla, — sade Nikolas. — Du tror, att de skola marschera på Irkutsk?

— Jag fruktar det, — svarade Mikael Strogoff.

— Ja — du har rätt. De ha med sig en elak karl, som inte skall låta dem svalna af under vägen. — Du har hört talas om Ivan Ogareff?

— Ja.

— Du vet, att det inte är rätt att förråda sitt land!

— Nej — det är inte rätt..., — svarade Mikael Strogoff, hvilken ville förblifva lugn.

— Far lilla, — återtog Nikolas, — jag tycker, att du inte blir tillräckligt ond, då man talar med dig om Ivan Ogareff. Hvarje ryskt hjerta bör känna afsky, då man uttalar detta namn.

— Tro mig, min vän, jag hatar honom mera, än du någonsin skall kunna hata honom, — sade Mikael Strogoff.

— Det är inte möjligt, — svarade Nikolas, — nej, det är inte möjligt! När jag tänker på Ivan Ogareff, på det onda han gjort vårt heliga Ryssland, fattar vreden mig, och om jag hade honom här...

— Och om du hade honom här, min vän?

— Så tror jag, att jag dödade honom.

— Och jag, jag är säker derpå, — svarade Mikael Strogoff lugnt.

*

TJUGUFJERDE KAPITLET.

# Öfvergången af Jenisej.

Den 25 Augusti fick man i solnedgången Krasnojarsk i sigte. Resan från Tomsk hade räckt åtta dagar.

Att den icke, trots alla Mikael Strogoffs bemödanden, gått fortare, kom sig förnämligast derutaf, att Nikolas hade sofvit litet. Häraf omöjligheten att påskynda hästen, hvilken, körd af andra händer, blott skulle behöft sextio timmar för att tillryggalägga denna vägsträcka.

Till all lycka var det ännu icke fråga om att oroa sig för tartarerna. Ingen spejare hade synts på den väg, kibitkan följde. Denna omständighet torde förefalla temligen oförklarlig, och någon allvarsam tilldragelse måste tydligen hafva hindrat emirens trupper från att oförtöfvadt rycka an mot Irkutsk.

En sådan tilldragelse hade verkligen inträffat. En ny rysk kår, hvilken i största hast sammandragits i guvernementet Jeniseisk, hade marscherat på Tomsk för att försöka återtaga denna stad. Men då den var allt för svag mot emirens nu koncenterade trupper, hade den måst draga sig tillbaka. Sammanräknadt hans egna samt khanaten Bukharas och Kunduz' soldater förfogade Feofar Khan nu öfver 250,000 man, mot hvilka den ryska regeringen ännu icke kunde uppställa tillräckliga krafter. Invasionen tycktes alltså icke blifva qväfd så snart, och hela den tartariska hären kunde marschera mot Irkutsk.

Striden vid Tomsk egde rum den 22 Augusti — en sak, hvarom Mikael Strogoff naturligtvis var okunnig, men som förklarade, hvarför emirens förtrupper ännu icke den 25 hade synts till i trakten af Krasnojarsk.

Om Mikael Strogoff icke kunde känna till, hvad som tilldragit sig, efter sedan han lemnat Tomsk, såvisste han dock åtminstone, att han hade flera dagars försprång före tartarerna och att han ej borde misströsta om att före dem hinna fram till staden Irkutsk, dit han ännu hade omkring 850 verst.

Dessutom räknade han äfven på att i Krasnojarsk, som har en befolkning af ungefär 12,000 själar, transportmedel icke skulle kunna fattas honom. Alldenstund Nikolas Pigassoff ämnade stanna i denna stad, blefve det nödvändigt att ersätta honom med en vägvisare och utbyta kibitkan mot ett mera lättgående åkdon. Mikael Strogoff betviflade icke, att, sedan han vändt sig till stadens guvernör samt styrkt sin identitet och sin egenskap af tsarens kurir — hvilket blefve honom lätt —, skulle han blifva satt i stånd att med minsta tidspillan uppnå Irkutsk. Då återstod honom ingenting vidare än att tacka den hederliga Nikolas Pigassoff och genast afresa med Nadia, ty han ville icke skiljas från henne, förr än han öfverlemnat dottern i faderns händer.

Om emellertid Nikolas hade beslutat att stanna i Krasnojarsk, skedde detta, såsom han sjelf sagt, blott "under förutsättning, att han fick anställning der".

Efter att hafva hållit ut ända till sista minuten på telegrafstationen i Kolyvan, sökte verkligen detta mönster för en tjensteman att åter få ställa sig till regeringens förfogande.

— Hvarför skulle jag uppbära ett arvode, som jag inte gjort skäl för? — upprepade han.

Också ämnade han, för den händelse att man icke kunde draga nytta af honom i Krasnojarsk, hvilket ännu borde hafva telegrafisk förbindelse med Irkutsk, begifva sig antingen till poststationen i Udinsk eller till och med ända till Sibiriens hufvudstad. I sådant fall skulle han alltså fortsätta resan i sällskap med brodern och systern; och i hvem skulle dessa väl finna en säkrare vägvisare, en hängifnare vän än i honom?

Kibitkan var icke längre från Krasnojarsk än en half verst. I närheten af staden såg man en mängdträkors resa sig till höger och venster om vägen. Klockan var sju på aftonen. Mot den klara himlen aftecknade sig konturerna af kyrkorna och de på Jenisejs höga klippstrand byggda husen. Solens sista, spridda strålar glittrade i flodens vågor.

Kibitkan hade stannat.

— Hvar äro vi, syster? — frågade Mikael Strogoff.

— På sin höjd en half verst från de första husen, — svarade Nadia.

— Ligger då staden försänkt i sömn? — återtog Mikael Strogoff. — Intet buller når mina öron.

— Och jag ser intet ljus lysa i skymningen, ej en rök uppstiga i luften, — tillade Nadia.

— En besynnerlig stad! — sade Nikolas. — Man gör intet buller, och man lägger sig der i god tid!

Mikael Strogoffs själ genomkorsades af en olycksbådande aning. Han hade icke sagt ett ord åt Nadia om alla de förhoppningar, han koncenterat på Krasnojarsk, der han räknade på att finna medlen att säkert fullborda sin resa. Han fruktade så mycket, att hans hopp ännu en gång skulle blifva gäckadt!

Men Nadia hade anat hans tankar, ehuru hon ej längre förstod, hvarför hennes följeslagare hade så brådt att hinna fram till Irkutsk, nu, sedan man fråntagit honom det kejserliga brefvet.

En dag hade hon till och med försökt utforska honom i detta hänseende.

— Jag har svurit att bege mig till Irkutsk, — hade han nöjt sig med att svara henne.

Men för att fullborda sitt uppdrag måste han i Krasnojarsk kunna skaffa sig något snabbt fortskaffningsmedel.

— Men säg, min vän, — sade han till Nikolas, — hvarför åka vi inte på?

— Emedan jag är rädd för, att skramlet af min kibitka skall väcka invånarne i staden!Och med en lindrig snärt af piskan manade Nikolas på sin häst. Serko skälde till några gånger, och i sakta traf rullade kibitkan utför vägen, som ledde till Krasnojarsk.

Tio minuter senare körde den in på dess bredaste gata.

Krasnojarsk var öde. Det fanns ej längre en athenare i detta "Nordens Athen", såsom fru de Bourboulon kallar denna stad. Ej ett enda af dess ekipage med sina lysande spann rullade genom de renliga och breda gatorna. Ej en vandrare syntes på trottoarerna utefter de ståtliga, monumentala husen. Ej en enda elegant sibiriska, klädd efter senaste franska modet, promenerade i den beundransvärda park, hvartill man förvandlat en björkskog, som utbreder sig ända ned till Jenisejs branta strand. Den stora klockan i katedralen var stum, kyrkornas klockspel tego, och dock är det sällsynt, att icke en rysk stad genljuder af kyrkklockor. Men här var ödsligheten fullständig. Det fans ej längre en lefvande varelse i denna nyss så lifliga stad.

Det sista telegram, som utgått från tsarens kabinett, innan tråden blifvit afbruten, hade befallt guvernören, garnisonen, alla invånarne utan undantag att öfvergifva Krasnojarsk, att medtaga alla föremål af något värde eller som kunde vara tartarerna till någon nytta, och fly till Irkutsk. Samma befallning hade alla invånarne i provinsens mindre städer och byar erhållit. Det var öknen, som den ryska regeringen ville att inkräktarne skulle möta. Dessa order à la RostoptschinRostoptschin, Feodor, grefve och 1812 militärguvernör i Moskva. Det uppgifves, att han föranstaltat Moskvas brand, hvilket han dock bestrider i sin bok *Vérité sur l'incendie de Moscou. Öfvers:s anm.* tänkte man icke på att diskutera, ej ens för ett ögonblick. De verkstäldes, och derför fans ej en enda lefvande varelse i Krasnojarsk.

Tysta genomströfvade Mikael Strogoff, Nadia ochNikolas stadens gator. De erforo ett ofrivilligt intryck af häpnad. De ensamma frambragte det enda buller, som nu hördes i denna döda stad. Mikael Strogoff visade intet af hvad han nu kände, men han måste erfara liksom en rörelse af förbittring mot den otur, som förföljde honom, ty hans förhoppningar hade ännu en gång blifvit gäckade.

— Gode Gud, — utbrast Nikolas, — skall jag då aldrig få göra skäl för min lön i denna öken!

— Min vän, — sade Nadia, — ni måste följa med oss till Irkutsk!

— Ja, det måste jag! — svarade Nikolas. — Telegrafen bör ännu vara oskadad mellan Udinsk och Irkutsk, och der... Skola vi ge oss i väg, far lilla?

— Låtom oss vänta till i morgon! — svarade Mikael Strogoff.

— Du har rätt, — sade Nikolas. — Vi måste öfver Jenisej, och då måste man kunna se!

— Se! — mumlade Nadia, tänkande på sin blinda följeslagare.

Nikolas hade hört det, och vändande sig till Mikael Strogoff, sade han:

— Förlåt, far lilla! Ack, det är sant, dag och natt äro ett och samma för dig!

Mikael Strogoff, Nadia och Nikolas behöfde icke söka länge för att finna ett nattqvarter. Första hus, hvars port de stötte upp, var tomt lika som alla de andra. Der funnos blott några knippor löfruskor. I brist på bättre fick hästen nöja sig med denna magra kost. Hvad beträffar förråden i kibitkan, hade de icke blifvit uttömda, och hvar och en tog sin andel. Sedan man derefter knäfallit framför en anspråkslös på väggen hängande bild af PanhagiaPanhagia, den allheliga, inom grekiska kyrkan jungfrn Maria. *Öfvers:s anm.*, hvilken de sista matta strålarne från enlampa ännu upplyste, insomnade Nikolas och den unga flickan, medan Mikael Strogoff, som icke kunde få en blund i sina ögon, vakade.

Den följande dagen, den 26 Augusti, var kibitkan åter förspänd före dagningen och for genom björkparken med Jenisejs strand till mål.

Mikael Strogoff var mycket tankfull. Huru skulle han kunna öfvergå floden, om, såsom var att förmoda, alla båtar eller färjor hade blifvit förstörda för att fördröja tartarernas anryckande? Han kände Jenisej, ty han hade förut öfvergått den flere gånger. Han visste, att dess bredd är ansenlig, att strömmen är stark i den dubbla bädd, den gräft sig mellan öarna. Under vanliga förhållanden kräfver en öfvergång af Jenisej medelst de särskildt för transport af resande, åkdon och hästar inrättade färjorna en tid af tre timmar, och det är blott med ytterliga svårigheter dessa färjor uppnå dess högra strand. Men hur skulle kibitkan, då man ej hade ens en båt att tillgå, kunna komma från den ena stranden till den andra?

— Jag måste öfver till hvad pris som helst! — upprepade Mikael Strogoff.

Dagen började gry, då kibitkan kom ut på venstra stranden, der en af parkens stora alléer utmynnade. På detta ställe beherskade stranden Jenisejs lopp till en höjd af hundra fot. Man kunde alltså se långt ut öfver floden.

— Ser ni någon färja? — frågade Mikael Strogoff, girigt riktande sina ögon från den ena sidan till den andra, utan tvifvel i följd af en maskinmessig vana och liksom om han sjelf kunnat se.

— Det är knappt dager ännu, — svarade Nadia. — Ännu ligger dimman tät öfver floden, och man kan inte urskilja dess vatten.

— Men jag hör det brusa? — sade Mikael Strogoff.

Under de lägre lagren af denna dimma hördes verkligen ett doft brus af de hvarandra mötandeströmmarna. Det vid denna tid på året mycket höga vattnet borde rinna med störtflodens häftighet.

Alla tre lyssnade i afvaktan på, att dimslöjan skulle höja sig. Solen uppsteg hastigt öfver horisonten, och det kunde icke dröja länge, förr än dess strålar uppsugit dessa töcken.

— Nåväl? — frågade Mikael Strogoff.

— Dimman börjar skingra sig, broder, — svarade Nadia, — och dagen genombryter den redan.

— Ser du inte ännu vattenytan, syster?

— Inte ännu.

— En smula tålamod, far lilla, — sade Nikolas. — Allt det der försvinner snart! Se så, nu blåser vinden! Den börjar skingra dimman. De höga kullarna på högra stranden visa redan sina trädrader! Allt går sin kos! Allt flyger bort! De snälla solstrålarna ha uppsupit detta dimberg! Ack, hvad det är vackert, stackars blinda far, och hvilken olycka för dig, att du inte kan se en sådan tafla!

— Ser du någon skuta? — frågade Mikael Strogoff.

— Nej, ingen, — svarade Nikolas.

— Se efter noga, min vän, på denna och motsatta stranden, så långt din blick når! En skuta, en båt, en jolle!

Fasthållande sig vid de yttersta björkarna på den klippiga stranden, lutade sig Nikolas och Nadia ut öfver floden.

Den synkrets, deras blickar nu hade, var ofantlig. Jenisej har på detta ställe en bredd af väl en och en half verst och bildar två armar af olika storlek, hvilkas lopp nu var stridt. Mellan dessa armar hvila flere med alar, pilar och popplar beväxta öar, hvilka tycktes vara lika många grönskande, i floden förankrade fartyg. På andra sidan reste sig på östra stranden de höga kullarna, bekrönta med skogar, hvilkas trädtoppar nu purprades af solstrålarna. Uppåt och nedåt förlorade sigJenisej ur synhåll. Hela detta beundransvärda panorama utbredde sig för blicken i en omkrets af femtio verst.

Men ingen farkost syntes, hvarken på venstra stranden, på den högra eller vid öarna. Alla hade på befallning blifvit bortförda eller förstörda. Det var otvifvelaktigt, att, om tartarerna icke från söder förde med sig det för slåendet af en pontonbrygga erforderliga materialet, skulle deras anryckande mot Irkutsk under någon tid hejdas af Jenisej.

— Nu mins jag, — sade Mikael Strogoff, — längre upp, vid de sista husen i Krasnojarsk finnes en båthamn. Der bruka färjorna lägga till. Låtom oss gå uppefter floden, mina vänner, och se efter, om inte någon båt blifvit qvarglömd på stranden.

Nikolas skyndade bort i den angifna riktningen. Nadia hade fattat Mikael Strogoff vid handen och ledde honom, raskt gående utefter floden. En båt, tillräckligt stor att bära kibitkan eller, i brist deraf, blott dem, som hittills åkt deri, och Mikael Strogoff skulle icke tveka att våga öfvergången!

Tjugu minuter senare hade alla tre uppnått den lilla hamnen, der de sista husen lågo ända nere vid floden. Det var ett slags by nedanför Krasnojarsk.

Men ej en enda farkost fans på stranden, icke en jolle vid den såsom landstigningsplats tjenande pålbryggan, ej ens något, hvaraf man kunde bygga en flotte, tillräcklig för tre personer.

Mikael Strogoff hade frågat Nikolas, och denne hade gifvit honom det nedslående svaret, att öfvergången af floden syntes honom fullkomligt ogörlig.

— Vi måste öfver, — sade Mikael Strogoff.

Och undersökningarna fortsattes. Man genomletade de få på stranden belägna husen, hvilka alla liksom de i Krasnojarsk voro öfvergifna. Man behöfde blott stöta upp dörrarna. De voro hyddor, som bebotts af fattigt folk och nu stodo fullkomligt tomma. Nikolasgenomsökte en, Nadia en annan. Sjelf gick Mikael Strogoff in här och der och trefvade med händerna, i förhoppning att möjligen lyckas upptäcka något föremål, som kunde vara honom till nytta.

Nikolas och den unga flickan hade hvar och en på sitt håll fåfängt letat i dessa hyddor, och de stodo just i begrepp att afstå från vidare sökande, då de hörde Mikael Strogoff ropa på dem.

Båda skyndade åter ut på stranden och sågo nu Mikael Strogoff stå i dörren till en hydda.

— Kom! — ropade han till dem.

Nikolas och Nadia sprungo genast till Mikael Strogoff och följde honom in i hyddan.

— Hvad är det här? — frågade Mikael Strogoff, med handen kännande på några föremål, som lågo uppstaplade i en källare.

— Det är lädersäckar, — svarade Nikolas, — och på min ära ett halft dussin!

— Äro de fylda?

— Ja, fulla med kumys; det kom bra till pass att förnya våra förråd!

Kumys är en dryck, gjord af sto- eller kamelmjölk, en stärkande, till och med rusande dryck, och Nikolas kunde ej annat än lyckönska sig till fyndet.

— Lägg en å sido, — sade Mikael Strogoff till honom, — men töm alla de andra!

— Genast, far lilla.

— De skola hjelpa oss att komma öfver Jenisej.

— Och flotten?

— Det skall bli sjelfva kibitkan, hvilken flyter lika lätt. Dessutom skola vi hålla den och hästen uppe medels dessa lädersäckar.

— Bra påhittadt, far lilla, — utropade Nikolas, — och med Guds hjelp skola vi komma lyckligt i hamn — ehuru kanske inte midt öfver, ty det är stark ström.

— Gör ingenting! — svarade Mikael Strogoff. —Äro vi bara öfver, skola vi nog taga reda på vägen till Irkutsk på andra sidan floden.

— Till verket! — sade Nikolas, i det han började tömma lädersäckarna och bära dem till kibitkan.

En säck, full med kumys, lades å sido, hvarefter de andra fyldes med luft och tillknötos väl. Två af dessa säckar fastgjordes en på hvarje sida om hästen, för att hålla honom uppe öfver vattenytan. Två andra, hvilka fästes mellan kibitkans hjul, hade till ändamål att betrygga jemvigten åt självfva vagnskorgen, hvilken sålunda förvandlades till en färja.

Detta arbete var snart gjordt.

— Du blir inte rädd, Nadia? — frågade Mikael Strogoff.

— Nej, broder, — svarade den unga flickan.

— Och du, min vän?

— Jag! — utbrast Nikolas. — Jag förverkligar omsider en af mina drömmar — den att få segla i kibitka!

Den på detta ställe temligen långsluttande stranden gynnade kibitkans nedkörning i vattnet, och snart simmade åkdonet med hästen och de resande på floden. Hvad beträffar Serko, började han oförskräckt simma.

Stående upprätt i vagnskorgen, hade de tre passagerarna af försigtighet tagit af sig om fötterna, men tack vare lädersäckarna, nådde dem vattnet ej ens till fotknölarna.

Mikael Strogoff höll tömmarna, och efter de anvisningar Nikolas gaf honom styrde han hästen i sned rigtning, sålunda skonande honom, ty han ville icke utmatta det modiga djuret genom att låta det kämpa mot strömmen. Så länge kibitkan följde strömdraget, gick det bra, och efter några minuters förlopp hade den hunnit ett stycke nedom Krasnojarsks kajer. Den dref mot norr, och man kunde redan nu inse, att den ej skulle uppnå andra stranden förr, än den förts ett långt stycke nedåt floden. Men detta betydde likväl föga.Öfverfarten skulle alltså ha försiggått utan synnerlig svårighet, till och med på denna ofullkomliga apparat, om Jenisejs ström varit jemn. Men till all olycka hade flere hvirflar bildats i det upprörda vattnet, och snart drogs kibitkan, trots all den styrka Mikael Strogoff använde för att gifva den en annan kosa, oemotståndligt in i en af dessa trattlika hvirflar.

Nu blef faran ganska stor. Kibitkan fördes icke längre i sned riktning mot östra stranden, den dref ej mer, utan greps med ytterlig hastighet af hvirfveln, mot hvars medelpunkt den allt mer och mer drogs. Hästen kunde knappt hålla hufvudet öfver vattnet och var i fara att blifva qväfd i hvirfveln. Serko hade man måst taga upp i kibitkan.

Mikael Strogoff förstod, hvad som var på färde. Han kände sig dragen efter en cirkellinie, hvilken småningom blef allt trängre, och utom hvilken han icke kunde komma.

Han sade icke ett ord. Hans ögon skulle velat se faran för att bättre kunna undvika den — de kunde det icke längre!

Äfven Nadia teg. Med händerna hakade hon sig fast vid kibitkan, sålunda skyddande sig mot de oregelbundna rörelserna hos åkdonet, hvilket allt mer och mer indrogs i hvirfveln.

Hade verkligen Nikolas icke någon aning om situationens allvar? Var det hos honom flegma eller förakt för

faran, mod eller likgiltighet? Var lifvet i hans ögon utan värde och, såsom österländingarna säga, blott "ett herberge för fem dagar", hvilket man, med eller mot sin vilja, måste lemna den sjette? I hvad fall som helst förnekade sig hans leende ansigte icke ett ögonblick.

Kibitkan var alltså insnärjd i hvirfveln, och hästen förmådde inte mer. Kastande af sig dem af sina kläder, som kunde vara honom till hinder, hoppade MikaelHan grep med stark arm i den förskrämde hästens betsel (sid. 320). Strogoff ned i vattnet, derpå grep han med stark arm i den förskrämda hästens betsel och gaf honom en så kraftig stöt, att han lyckades få honom utom den brusandehvirfveln, hvarvid kibitkan, fattad af den starka strömmen; åter hastigt dref nedåt floden.

— Hurra! — utbrast Nikolas.

Blott två timmar efter sedan kibitkan lemnat Krasnojarsks hamn, hade den kommit öfver den större flodarmen och uppnått stranden af en ö, belägen mer än sex verst nedanför det ställe på venstra stranden, der den kört ned. Der drog hästen upp åkdonet, och en timmes hvila lemnades det raska djuret. Sedan kibitkan derefter körts tvärs öfver ön under skyddet af dess ståtliga björkar, befann den sig på stranden vid Jenisejs lilla flodarm.

Öfvergången af denna gick lättare för sig. Ingen vattenhvirfvel bröt flodens lopp i denna andra arm; men strömmen var der så stark, att kibitkan nådde högra stranden först fem verst nedanför. Den hade alltså gjort en afdrift af tillsammans elfva verst.

Dessa stora tartariska vattendrag, öfver hvilka inga broar ännu slagits, äro allvarsamma hinder för en lätt kommunikation. Alla hade de varit mer eller mindre skadliga för Mikael Strogoff. På Irtisch hade färjan, som bar honom och Nadia, blifvit anfallen af tartarerna, På Obi hade han, sedan hans häst blifvit träffad af en kula, blott genom ett underverk undgått de honom förföljande tartariska ryttarna. Och härtill kom slutligen denna öfvergång af Jenisej, hvilken försiggått minst olyckligt.

— Det här skulle inte ha varit så roligt, — utbrast Nikolas, gnuggande händerna, då de stego i land på högra flodstranden, — om det inte varit så svårt!

*

TJUGUFEMTE KAPITLET.

# En hare springer öfver vägen.

Mikael Strogoff kunde ändtligen tro, att vägen var fri ända till Irkutsk. Han hade hunnit före de i Tomsk fördröjda tartarerna, och då emirens soldater ankommo till Krasnojarsk, skulle de blott finna en öde stad. Det fans intet direkt kommunikationsmedel mellan Jenisejs båda stränder. Alltså ett uppehåll för dem på några dagar, ända till det ögonblick, då en flottbro, hvilken det var svårt att åstadkomma, gjorde en öfvergång möjlig.

För första gången efter det olycksaliga mötet med Ivan Ogareff i Omsk kände sig tsarens kurir mindre orolig och vågade hoppas, att intet nytt hinder skulle resa sig mellan honom och hans mål.

Sedan kibitkan under ett femtiotal verst tagit kosan i sned riktning mot sydost, befann man sig åter inne på och följde den långa väg, som aftecknade sig genom steppen.

Vägen var god, och den del deraf, som går mellan Krasnojarsk och Irkutsk, anses till och med såsom den bästa delen af hela sträckan. Icke så många stötar för de resande, riklig skugga, som skyddade mot de brännande solstrålarna, stundom furu- och cederskogar, hvilka hade en utsträckning af hundra verst. Der är ej längre den ofantliga steppen, som vid synranden sammansmälter med himlen. Men dessa rika landsträckor voro nu öde. Öfverallt öfvergifna byar. Inga af dessa sibiriska bönder, hos hvilka den slaviska typen är förherskande. Det var öknen och, som vi veta, öknen på befallning.

Vädret var vackert, men redan nu kunde endast med svårighet den under nätterna afkylda luften åter uppvärmas

af solstrålarna. Man närmade sig också de första Septemberdagarna, och under denna högabreddgrad förminskas solens båge öfver horisonten märkbart. Hösten är der af kort varaktighet, ehuru denna del af det sibiriska området ej ligger ofvanför femtiofemte parallelen, hvilken går fram öfver Edinburg och Kjöbenhavn. Stundom följer vintern nästan omedelbart på sommaren. Det är då de komma för tidigt dessa det asiatiska Rysslands vintrar, under hvilka qvicksilfverpelaren i termometern sjunker ända till fryspunkten för det samma (ungefär 42° under 0), och då man anser några och tjugu grader Cels. under nollpunkten vara en dräglig temperatur.

Vädret var alltså gynsamt för de resande. Det hvarken stormade eller regnade. Värmen var måttlig, nätterna svala. Både Nadia och Mikael Strogoff voro fortfarande friska, och sedan de lemnat Tomsk hade de småningom återhemtat sig från sina utståndna ansträngningar.

Hvad beträffar Nikolas Pigassoff, hade han aldrig mått bättre. Denna resa var för honom en lustfärd, en angenäm utflykt, hvaråt han egnade sin ledighet såsom tjensteman utan sysselsättning.

— Detta är bestämdt bättre än att tolf timmar om dagen sitta uppkrupen på en stol i telegrafstationen och knacka med nyckeln!

Emellertid hade Mikael Strogoff lyckats förmå Nikolas att sätta sin häst i raskare traf. För att uppnå detta resultat hade tsarens kurir anförtrott honom att Nadia och han voro på väg till sin landsförviste fader i Irkutsk och att de hade mycket brådtom att hinna fram. Man borde dock icke öfveranstränga hästen, alldenstund man med all sannolikhet icke skulle blifva i tillfälle att utbyta honom mot en annan, men om man gjorde temligen täta raster — t. ex. hvar femtonde verst — kunde man ledigt tillryggalägga sextio verst på tjugufyra timmar. Dessutom var denna häst stark och genom sjelfva sin ras särdeles lämplig att uthärda långa ansträngningar.Feta betesmarker skulle icke fattas honom under vägen; gräset växte der ymnigt och saftigt. Alltså kunde man af honom begära större ansträngning.

Nikolas hade fogat sig efter dessa skäl. Han hade blifvit mycket rörd af dessa unga menniskors belägenhet; hvilka gingo att dela landsflykten med sin fader. Intet syntes honom mera rörande. Med hvilket leende sade han också icke till Nadia:

— Du gode Gud, hur glad skall inte herr Korpanoff bli då hans ögon få se er, då hans armar öppnas för att mottaga er. Tillåta ni mig, om jag kommer fram till Irkutsk — och detta synes mig nu ganska sannolikt —, att vara närvarande vid detta möte? Ja, det göra ni ju?

Derefter slående sig för pannan utbrast han:

— Men när jag tänker derpå, hvilken smärta också, då han får se att hans stackars store son är blind! Ack, men glädje och sorg äro blandade med hvarandra i denna verld!

Allt detta hade emellertid till resultat, att kibitkan kördes fortare, och enligt Mikael Strogoffs beräkning tillryggalade man nu tio till tolf verst i timmen.

En följd häraf blef alltså att de resande den 28 Augusti passerade köpingen Balaisk, belägen åttio verst från Krasnojarsk, och den 29 köpingen Ribinsk, fyrtio verst från Balaisk.

Den följande dagen uppnådde man det trettiofem verst längre bort belägna Kamsk, en liten stad, förbi hvilken flyter strömmen med samma namn, en liten biflod till Jenisej upprinnande på Sayansk-bergen. Kamsk är blott en obetydlig stad, hvars hus ligga pittoreskt grupperade kring ett torg, men den beherskas af dess kyrkas höga torn, hvars förgylda kors glänste i solen.

Husen voro utrymda, kyrkan öde, skjutsstationen och värdshusen tomma; icke en häst i stallen, intethusdjur på stoppen. Den ryska regeringens befallningar hade blifvit utförda med absolut stränghet. Hvad som icke kunnat bortföras hade blifvit förstördt.

Sedan man lemnat Kamsk, underrättade Mikael Strogoff Nadia och Nikolas, att de blott skulle finna en liten stad af någon betydenhet, Nischni Udinsk, innan de uppnådde Irkutsk. Nikolas svarade, att han visste detta desto

bättre som i denna stad fans en telegrafstation. Om Nischni Udinsk var öfvergifvet liksom Kamsk, skulle han alltså blifva tvungen att söka någon sysselsättning i östra Sibiriens hufvudstad.

Utan någon olyckshändelse passerade kibitkan den lilla flod, som skär vägen på andra sidan Kamsk. Dessutom behöfde man icke befara, att mellan Jenisej och en af dess stora bifloder, Angara, hvilken rinner förbi Irkutsk, något ansenligare vattendrag — med undantag möjligen af Dinka — skulle hindra färden. Resan skulle alltså icke blifva fördröjd härigenom.

Från Kamsk till nästa köping hade man ett godt stycke väg, omkring 130 verst. Det är öfverflödigt att säga, att de bestämda rasterna iakttogos, — utan att man, — sade Nikolas, — kunde ådraga sig någon rättvis protest från hästen sida. — Det hade blifvit aftaladt med det dugtiga djuret, att det skulle få hvila hvar femtonde verst, och då man kommer öfver ens om en sak, till och med med djuren, fordrar billigheten, att man ordentligt uppfyller, hvad man lofvat.

Sedan man öfvergått den lilla strömmen Biriusa, stannade kibitkan i Biriusinsk den 4 September på morgonen.

Der fann Nikolas, hvars matsäck hopsmält betydligt, till all lycka i en öfvergifven bagarstuga ett dussin *pogatschas*, ett slags kakor gjorda af fårfett, och ett ansenligt förråd ris kokt i vatten. Denna tillökning i lifsmedlen kom väl till pass vid sidan af den kumys, hvarmed man försett sig tillräckligt i Krasnojarsk.Efter en välkommen rast bröt man åter upp på eftermiddagen den 8 September. Man hade nu icke längre till Irkutsk än 500 verst. Ingenting bakom de resande gaf anledning befara, att de tartariska förtrupperna voro dem i hälarne. Mikael Strogoff kunde alltså hoppas att hans resa ej längre skulle blifva hindrad och att han om åtta dagar, på sin höjd tio, skulle stå inför storfursten.

Då de åkte ut ur Biriusinsk, sprang en hare tvärs öfver vägen på trettio stegs afstånd framför kibitkan.

— Ah! — utbrast Nikolas.

— Hur är det fatt, min vän? — frågade Mikael Strogoff lifligt liksom en blind, hvilken uppskrämmes af det minsta buller.

— Du såg då inte? — sade Nikolas, hvars leende ansigte plötsligt mulnat.

Derefter tillade han:

— Ack, nej! Du såg inte, och det är lyckligt för dig, far lilla!

— Men jag såg heller ingenting! — sade Nadia.

— Desto bättre! Desto bättre! Men jag... jag såg!

— Nå, hvad såg du då? — frågade Mikael Strogoff.

— En hare, som sprang öfver vägen! — svarade Nikolas.

Då i Ryssland en hare korsar en resandes väg är det, enligt folktron, ett tecken till stundande olycka.

Vidskeplig såsom de flesta ryssar, hade Nikolas stannat kibitkan.

Mikael Strogoffs förstod sin reskamrats tvekan, ehuru han ingalunda delade hans lättrogenhet beträffande öfver vägen springande harar, och han ville lugna honom.

— Det är ingenting att vara rädd för, min vän, — sade han till honom.

— Ingenting för dig, ingenting för din syster, det vet jag nog, far lilla, — svarade Nikolas, — men för mig!

Och derefter sade han:

— Det är ödet!Och han satte ain häst i traf.

Trots det ledsamma förebudet gick emellertid dagen till ända utan någon olyckshändelse.

Den följande dagen, den 9 September, stannade kibitkan middagstiden vid köpingen Alsalevsk, hvilken var lika

öde som den omgifvande trakten.

Der fann Nadia på tröskeln af ett hus två af dessa stora knifvar, som de sibiriske jägarne begagna. Hon gaf den ene åt Mikael Strogoff, hvilken gömde den under sina kläder, och behöll sjelf den andra.

Man hade nu blott sjuttiofem verst qvar till Nischni Udinsk.

Under dessa två dagar hade Nikolas icke lyckats återfå sitt vanliga goda lynne. Det olyckliga förebudet hade inverkat på honom mera än man skulle kunnat tro, och han, som omöjligen kunde hålla munnen en enda timme, försjönk stundom i en lång tystnad, den Nadia knappt kunde få honom att bryta.

Dessa symptom förrådde, att hans inre var uppskakadt, och detta låter sig förklaras, då det är fråga om dessa nordiska folkstammar, hvilkas vidskepliga förfäder skapat den hyperboreiska mytologien.

Räknadt från Jekaterinenburg följer vägen till Irkutsk nästan parallelt den femtiofemte breddgraden, men då den lemnar Biriusinsk viker den af rakt mot sydost, så att den snedt skär hundrade meridianen. Gående öfver de sista sluttningarna af Syansk-bergen, löper den så gent som möjligt till östra Sibiriens hufvudstad. Dessa berg äro blott en utgrening från den stora Altai-kedjan, hvilken synes på ett afstånd af 200 verst.

Kibitkan rullade alltså raskt framåt på denna väg. Man kände mycket väl, att Nikolas icke längre tänkte på att spara sin häst och att också han nu hade brådtom att hinna fram. Trots all sin resignation en smula fatalist, kände han sig icke säker förr än han befann sig inom Irkutsks murar. Många ryssar skulle hafva tänktsom han, och mer än en skulle, vändande om hästen, hafva begifvit sig tillbaka, sedan haren korsat hans väg.

"En hare sprang öfver vägen!" (sid. 326).

Några iakttagelser som Nikolas gjorde, och hvilkasDet var verkligen liket efter en mujik. (sid. 331). rigtighet Nadia kontrollerade genom att underställa dem Mikael Strogoff, gåfvo emellertid anledning tro att raden af pröfningar kanske ännu icke nått sitt slut för dem.Ehuru landet bortom Krasnojarsk blifvit skonadt med afseende på dess naturprodukter, buro dock dess skogar nu spår af eld och svärd, fälten, som sträckte sig utefter vägen, voro förödda, och det syntes tydligt, att en ansenlig truppstyrka dragit fram der.

Trettio verst framför Nischni Udinsk kunde man icke misstaga sig om spåren efter en nyligen skedd förödelse, och det var omöjligt att tillskrifva den någon annan än tartarerna.

Nu var det ej längre endast af hästhofvarna upptrampade fält utan skogar, i hvilka yxan grasserat. De få spridda hus, som lågo utefter vägen, voro icke blott tomma, utan somliga hade delvis blifvit förstörda, andra till hälften uppbrända. Märken efter kulor sågos i väggarne.

Man fattar huru stor Mikael Strogoffs oro var. Han kunde icke längre betvifla, att en tartarisk kår nyligen tågat fram på denna del af vägen, och dock kunde det omöjligt ha varit emirens soldater, ty dessa skulle icke kunnat hinna om honom utan att han märkt det. Men hvilka voro dessa nya inkräktare, och på hvilken biväg hade de kommit in på stora vägen till Irkutsk? Hvilka nya fiender skulle tsarens kurir ännu råka på?

Dessa farhågor meddelade Mikael Strogoff hvarken åt Nikolas eller Nadia, alldenstund han icke ville oroa dem. Dessutom hade han beslutat att fortsätta sin resa ända tills ett oöfverstigiigt hinder hejdade honom. Sedermera finge han se, hvad han borde göra.

Under den följande dagen syntes allt tydligare, att en ansenlig styrka ryttare och fotfolk nyligen tågat fram genom trakten. Man såg rök vid horisonten. Några hus brunno ännu i de öfvergifna byarne, och säkert hade elden icke blifvit anlagd längre tillbaka än tjugufyra timmar.

Slutligen stannade kibitkan den 8 September. Hästen vägrade att gå längre. Serko uppgaf ömkliga tjut.— Hvad är det? — frågade Mikael Strogoff.

— Ett lik! — svarade Nikolas, hvilken hoppade ned ur kibitkan.

Det var verkligen liket efter en förfärligt stympad och redan stelnad mujik.

Nikolas gjorde korstecknet. Derefter lade han med biträde af Mikael Strogoff liket på sidan om vägen. Han skulle velat gifva det en anständig begrafning, mylla ned det tillräckligt djupt, att icke steppens rofdjur skulle kunna sluka dess hemska qvarlefvor, men Mikael Strogoff gaf honom icke tid dertill.

— Vidare, min vän, vidare! — utbrast han; — vi kunna inte fördröja oss här, ej ens en timme!

Och kibitkan sattes åter i gång.

Om dessutom Nikolas hade velat bevisa alla de döde, han nu kunde få se på den stora sibiriska landsvägen, den sista tjensten, skulle han icke ha varit i stånd dertill. I närheten af Nischni Udinsk fann man på marken kroppar utsträckta tjogtals.

Man måste dock fortfarande följa denna väg ända till det ögonblick då det befans omöjligt att längre göra det utan att falla i inkräktarnes händer. Ingen förändring gjordes alltså i marschrutan, och dock såg man i hvarje by åter samma ödeläggelse, samma ruiner. Alla dessa byar, hvilkas namn tillkännagifva att de grundlagts af polska landsflyktingar, hade blifvit öfverlemnade åt plundringens och brandens fasor. Offrens blod hade ännu icke hunnit stelna fullkomligt. Man kunde icke få veta, under hvilka förhållanden dessa hemska tilldragelser timat, ty ej en enda lefvande varelse fans qvar att säga det.

Denna dag upptäckte Nikolas fram emot klockan fyra eftermiddagen vid horisonten de höga tornen på Nischni Udinsks kyrkor. De voro omhvärfda af stora töckenmassor, hvilka icke kunde vara moln.

Nikolas och Nadia sågo och meddelade MikaelStrogoff resultatet af sina iakttagelser. Man måste fatta ett beslut. Om staden var öfvergifven, kunde man utan fara taga vägen genom den, men om tartarerna i följd af en oförklarlig manöver höllo den besatt, borde man till hvad pris som helst söka komma förbi den.

— Framåt försigtigt, — sade Mikael Strogoff, — men framåt måste vi dock!

Ytterligare en verst tillryggalades.

— Det är inte moln, det är rök! — utbrast Nadia.

— Broder, man bränner staden!

Derom var också intet tvifvel. Ett hemskt sken syntes bland dimmorna. Rökhvirflarne blefvo allt tätare och stego uppåt himlen. Ingen flykting syntes till. Det var sannolikt, att mordbrännarne funnit staden öfvergifven och att de brände den. Men var det tartarerna, som gjorde detta? Var det ryssar, som lydde storfurstens order? Hade den ryska regeringen velat att ända från Krasnojarsk, ända från Jenisej icke en stad, icke en by skulle erbjuda en tillflykt åt emirens soldater? Hvad beträffar Mikael Strogoff, borde han stanna, borde han fortsätta resan?

Han var obeslutsam. Efter att hafva öfvervägt skälen för och mot, ansåg han dock, att huru ansträngande än en färd vore öfver steppen, der ingen banad väg fans, borde han icke vedervåga att ännu en gång falla i händerna på tartarerna. Han ämnade alltså föreslå Nikolas att lemna stora landsvägen och att icke, om det ej var oundgängligen nödvändigt, åter begifva sig in på densamma förr än de hunnit förbi Nischni Udinsk, då ett skott smälde till höger om honom. En kula kom hvinande, och träffad i hufvudet nedföll hästen, som drog kibitkan, död.

I samma ögonblick sprängde ett dussin ryttare in på vägen och omhvärfde kibitkan. Utan att ens ha fått tid att besluta sig voro Mikael Strogoff, Nadia och Nikolas fångne och bortsläpades hastigt mot Nischni Udinsk.Vid detta plötsliga anfall hade Mikael Strogoff icke förlorat något af sin kallblodighet. Alldenstund han icke kunde se sina fiender, måste han afstå från tanken på att försvara sig. Men äfven om han haft sina ögons ljus i behåll skulle han icke ha försökt det. Det skulle ha varit detsamma som ett blodbad. Men om han också icke längre såg, kunde han dock höra hvad som sades och förstå det.

Af dessa soldaters språk fann han att de voro tartarer och af deras ord att inkräktarnes armé följde efter dem.

Se der hvad Mikael Strogoff lärde känna lika mycket af de yttranden, som fäldes i detta ögonblick bredvid honom som af de enstaka ord, han sedermera uppsnappade.

Dessa soldater stodo ej omedelbart under befäl af emiren, hvilken ännu qvarhölls bortom Jenisej. De tillhörde en tredje kolonn, nästan uteslutande sammansatt af tartarer från Khokand och Kunduz och med hvilken Feofar Khans armé borde operera sedan de båda afdelningarna förenat sig med hvarandra i trakten af Irkutsk.

Detta hade blifvit beslutadt på Ivan Ogareffs råd, och för att betrygga framgången af invasionen i de östra provinserna hade denna kolonn, efter att hafva öfvergått guvernementet Semipalatinsks gräns och tågat söder om Balkasch-sjön, marscherat utefter Altai-bergens fot. Plundrande och härjande under ledning af en af khanens af Kunduz officerare, hade den uppnått Jenisejs öfre lopp. Förutseende hvad som på tsarens befallning skett i Krasnojarsk och i afsigt att för de tartariska trupperna underlätta öfvergången af floden, hade denne officer i strömmen utlagt en flottilj af farkoster, hvilka antingen såsom sådana eller såsom bromaterial gjorde det möjligt för Feofar Khan att på högra stranden marschera vidare på vägen till Irkutsk. Sedermera hade denna kolonn, efter att hafva kringgått bergens fot, tågat utför Jenisejs floddal och ryckt in på stora landsvägen vid Alsalevsk.Häraf allt ifrån denna lilla stad detta härjande och brännande, som utgöra det tartariska krigföringssättets kärna. Nischni Udinsk hade undergått samma öde, och till ett antal af 50,000 hade tartarerna redan lemnat det för att besätta de främsta positionerna framför Irkutsk. Inom kort borde de hafva förenat sig med emirens trupper.

Sådan var ställningen till denna dag — en den allvarsammaste för denna fullkomligt isolerade del af östra Sibirien och för de, relativt taget, föga talrike försvararne af dess hufvudstad.

Hvad Mikael Strogoff fått veta var alltså följande: ankomsten framför Irkutsk af en tredje kolonn tartarer samt den nära förestående förening af denna med emirens och Ivan Ogareffs trupper. Alltså var Irkutsks kringränning och i följd deraf dess kapitulation numera blott en tidsfråga, och dertill kanske en mycket snar.

Man inser, af hvilka tankar Mikael Strogoff måste bestormas! Hvem skulle blifva förvånad i fall han under sådana förhållanden slutligen förlorat allt mod, allt hopp? Så var det emellertid icke, och hans läppar framhviskade blott dessa ord:

— Jag skall komma fram!

En half timme efter de tartariska ryttarnes anfall släpades Mikael Strogoff, Nikolas och Nadia in i Nischni Udinsk. Den trogne hunden hade följt dem, ehuru på långt håll. Man gjorde icke något längre uppehåll i staden, hvilken stod i lågor och som de siste marodörerna nu skulle lemna.

Fångarna kastades alltså upp på hästar och bortfördes hastigt, Nikolas undergifven som alltid, Nadia ingalunda rubbad i sin tro på tsarens kurir, Mikael Strogoff till utseendet likgiltig men färdig att begagna sig af första tillfälle till flykt.

Tartarerna hade icke kunnat undgå att märka, att en af deras fångar var blind, och deras naturliga barbari dref dem att håna den olycklige. Man red rakt framåt.Då Mikael Strogoffs häst icke styrdes af någon annan än sin blinde ryttare och derför sprang på måfå, vek han ofta af från vägen, hvilket förorsakade oordning inom truppen. Nu följde otidigheter, råheter, som krossade den unga flickans hjerta och harmade Nikolas. Men hvad skulle de göra? De kunde ej tala dessa tartarers språk, och deras förböner skulle obarmhertigt blifvit tillbakavisade.

Till följd af ett raffineradt barbari föllo dessa soldater snart på den tanken att utbyta den häst, som Mikael Strogoff red, mot en annan, hvilken var blind. Hvad som gaf anledning till detta utbyte var en anmärkning af en bland ryttarne, hvilken Mikael Strogoff hade hört säga:

— Men kanske han ser ändå, den der ryssen!

Detta försiggick sextio verst från Nischni Udinsk, mellan byarne Tatan och Kibarlinskoje. Man hade alltså satt Mikael Strogoff på denna häst, ironiskt läggande tyglarna i hans hand. Derefter satte man djuret i galopp, upphetsande det med rop, piskrapp och stenkastning.

Då hästen icke af sin ryttare kunde hållas i rät linie, blef följden att han, blind som han var, än stötte mot ett träd, än kastade sig på sidan om landsvägen. Häraf stötar, ja, fall som kunde blifva ytterst farliga.

Mikael Strogoff protesterade icke. Han lät icke höra en klagan. Då hans häst stupade, väntade han att man skulle komma och lyfta upp honom. Man lyfte verkligen upp honom och den grymma leken fortsattes.

Då Nikolas såg detta nedriga behandlingssätt kunde han icke hålla sig. Han ville skynda sin reskamrat till hjelp. Man grep honom och misshandlade honom.

Denna lek skulle ha fortsatts länge och utan tvifvel roat tartarerna mycket, om icke en temligen allvarsam tilldragelse gjort slut derpå.

Den 10 September skenade plötsligt den blinda hästenoch rände af rakt mot en trettio eller fyrtio fot djup ravin i närheten af vägen.

Hästen störtade med sin ryttare i denna afgrund. (sid. 337).

Nikolas ville rusa efter. Man fasthöll honom.Hästen, som ingen styrde, störtade med sin ryttare i denna afgrund.

Nadia och Nikolas uppgåfvo ett fasans skri!... De kunde ej tro annat än att deras olycklige reskamrat blifvit krossad i fallet!

Då man skyndade att lyfta upp Mikael Strogoff befans att denne, hvilken lyckats kasta sig ur sadeln, ej fått någon skada, men att den stackars hästen hade brutit af två ben och sålunda icke kunde användas vidare.

Utan att ens gifva honom nådestöten lemnade man honom att dö der, och fastbunden vid en tartars sadel måste Mikael Strogoff följa med truppen till fots.

Ej en klagan, ej en invändning undföll honom. Han sprang, knappast dragen af det rep, hvarmed man bundit honom. Det var allt jemt "jernmannen", hvarom general Kissoff talat med tsaren!

Den följande dagen, den 11 September, passerade tartartruppen byn Kibarlinskoje.

Då inträffade en händelse, som borde hafva mycket allvarsamma följder.

Natten hade inbrutit. De tartariske ryttarna hade gjort halt och voro mer eller mindre berusade. De skulle bryta upp igen.

Nadia, hvilken hittills och liksom genom ett underverk blifvit respekterad af dessa soldater, blef förolämpad af en bland dem.

Mikael Strogoff hade icke kunnat se hvarken förolämpningen eller förolämparen, men Nikolas hade sett för honom.

Utan att betänka hvad han gjorde, kanske ej ens medveten derom, gick Nikolas rakt på soldaten, och innan denne hann göra en rörelse för att hejda honom, fattade han den ena af pistolerna i soldatens sadelhölster och afsköt den midt i bröstet på honom.

Då skottet brann af skyndade den truppen kommenderande officeren genast fram.Ryttarne ville hugga ned den olycklige Nikolas, men på ett tecken af officeren band man honom till händer och fötter och spände fast honom tvärs öfver en häst, hvarefter truppen galopperade bort.

Det rep, hvarmed Mikael Strogoff var fastbunden och hvarpå han slitit, brast i följd af hästens oväntade ansats, och den halfrusige ryttaren, hvilken sprängde bort i ilande fart, märkte det ej ens.

Mikael Strogoff och Nadia befunno sig nu ensamma på landsvägen.

*

## TJUGUSJETTE KAPITLET.

# På steppen.

Mikael Strogoff och Nadia voro alltså ännu en gång fria, såsom de hade varit under färden från Perm till Irtischs strand. Men huru förändrade voro icke förhållandena nu! Då tillförsäkrade dem en beqväm tarantass, täta ombyten af hästar och väl hållna skjutsstationer en hastig resa. Nu stodo de på landsvägen, utan någon möjlighet att förse sig med ett fortskaffningsmedel, utan resurser, ej ens vetande, huru de skulle tillfredsställa lifvets minsta behof, och ännu måste de tillryggalägga fyra hundra verst! Och ännu mer, Mikael Strogoff såg nu blott med Nadias ögon!

Hvad beträffar Nikolas Pigassoff, denne vän, som slumpen gifvit dem, hade de förlorat honom under de bedröfligaste förhållanden.

Mikael Strogoff hade satt sig ned på sluttningen vid vägen. Stående upprätt afvaktade Nadia blott, att han skulle säga ett ord för att fortsätta vandringen.

Klockan var 10 på aftonen. Klockan half 4 Ryttarne ville hugga ned den olycklige Nikolas, men på ett tecken af officeren band man honom till händer och fötter och spände fast honom tvärs öfver en häst, hvarefter truppen galopperade bort.

Det rep, hvarmed Mikael Strogoff var fastbunden och hvarpå han slitit, brast i följd af hästens oväntade ansats, och den halfrusige ryttaren, hvilken sprängde bort i ilande fart, märkte det ej ens.

Mikael Strogoff och Nadia befunno sig nu ensamma på landsvägen.

*

TJUGUSJETTE KAPITLET.

# På steppen.

Mikael Strogoff och Nadia voro alltså ännu en gång fria, såsom de hade varit under färden från Perm till Irtischs strand. Men huru förändrade voro icke förhållandena nu! Då tillförsäkrade dem en beqväm tarantass, täta ombyten af hästar och väl hållna skjutsstationer en hastig resa. Nu stodo de på landsvägen, utan någon möjlighet att förse sig med ett fortskaffningsmedel, utan resurser, ej ens vetande, huru de skulle tillfredsställa lifvets minsta behof, och ännu måste de tillryggalägga fyra hundra verst! Och ännu mer, Mikael Strogoff såg nu blott med Nadias ögon!

Hvad beträffar Nikolas Pigassoff, denne vän, som slumpen gifvit dem, hade de förlorat honom under de bedröfligaste förhållanden.

Mikael Strogoff hade satt sig ned på sluttningen vid vägen. Stående upprätt afvaktade Nadia blott, att han skulle säga ett ord för att fortsätta vandringen.

Klockan var 10 på aftonen. Klockan half 4hade solen gått ned bakom horisonten. Ej ett hus, ej en hydda fans inom synhåll.

De sista tartarerna försvunno i fjerran. Mikael Strogoff och Nadia voro alldeles ensamma.

— Hvad skola de göra med vår stackars vän? — utbrast den unga flickan. — Arme Nikolas! Att han sammanträffade med oss torde blifva olycksbringande för honom!

Mikael Strogoff svarade icke.

— Mikael, — återtog Nadia, — mins du inte, att han försvarade dig, då tartarerna lekte så grymt med dig, att han vågat sitt lif för mig?

Mikael Strogoff teg fortfarande. Hvarpå tänkte han, der han satt orörlig, med hufvudet stödt i händerna, efter han icke gaf Nadia något svar? Hörde han ens, att hon talade till honom?

Ja, han hörde den unga flickan, ty då hon tillade:

— Hvart skall jag föra dig, Mikael?

Svarade han:

— Till Irkutsk.

— På stora landsvägen?

— Ja, Nadia.

Mikael Strogoff var ännu samme man, som svurit att till hvad pris som helst uppnå sitt mål. Att följa den stora landsvägen var ginaste sättet att hinna det.

Om Feofar Khans förtrupper visade sig, då blefve det tid att vika af från den stora stråkvägen.

Nadia fattade åter Mikael Strogoffs hand och de vandrade vidare.

Den följande dagens morgon, den 12 September, gjorde de en kort rast vid den tjugu verst längre fram belägna köpingen Tulunovskoje. Den var bränd och öde. Under hela natten hade Nadia sökt efter Nikolas lik, troende att det blifvit qvarlemnadt på landsvägen, men fåfängt genomletade hon ruinerna och mönstrade de döde. Hittills tycktes Nikolas hafva blifvit skonad. Mensparade man honom icke för något grymt straff, då han komme fram till lägret vid Irkutsk?

Utmattad af hunger hade Nadia, hvars följeslagare led lika grymt deraf, varit nog lycklig att i ett hus i köpingen finna ett litet förråd torkadt kött och *sukharis*, brödkakor, hvilka torkade kunna hur länge som helst bevara sina närande egenskaper. Mikael Strogoff och den unga flickan togo med sig så mycket de kunde bära. De hade alltså lifsmedel för flere dagar, och hvad beträffar vatten, borde sådant icke tryta i denna trakt, hvilken genomströmmas af tusen små bifloder till Angara.

De fortsatte vandringen. Mikael Strogoff gick med raska steg, men dock saktande hastigheten något af undseende för sin följeslagerska. Nadia, hvilken icke ville blifva efter, ansträngde sig att följa med. Lyckligtvis kunde Mikael Strogoff icke se, i hvilket eländigt tillstånd tröttheten bragt henne.

Han kände det dock.

— Dina krafter äro uttömda, stackars barn, — sade han emellanåt till henne.

— Nej, — svarade hon.

— När du inte orkar gå längre, skall jag bära dig, Nadia.

— Ja, Mikael.

Denna dag måste man öfvergå den lilla floden Oka, men der fans ett vadställe, hvarför det icke mötte någon svårighet att komma öfver den.

Himlen var mulen, temperaturen dräglig. Man kunde emellertid befara, att det skulle draga ihop till regn, hvilket blefve en tillökning i deras elände. Några störtskurar kommo också, men de gingo snart öfver.

Sålunda vandrade de oafbrutet vidare, hållande hvarandra i handen och talande föga, derunder Nadia kastade spejande blickar både framför och bakom sig. Två gånger om dagen rastade de. I några hyddor fann Nadia ytterligare litet af detta fårkött, som är så vanligt idetta land och som icke kostar mer än två och en half kopek skålpundet.

Men tvärt emot hvad Mikael Strogoff kanske hoppats, kunde icke upptäckas en enda lastdragare. Hästar, kameler, alla hade blifvit dödade eller bortförde. Man måste alltså fortsätta vandringen öfver den ändlösa steppen.

Spåren efter den tredje tartariska kolonnen, hvilken ryckte an mot Irkutsk, hade ännu ej upphört. Här låg en död häst, der en öfvergifven kärra. Liken af olyckliga sibirier betecknade också vägen, förnämligast, då man kom i

närheten af byarna. Betvingande sin motvilja mönstrade Nadia noga alla dessa lik.

Öfver hufvud taget hotade faran icke framifrån utan bakifrån. Avantgardet till emirens hufvudstyrka, öfver hvilken Ivan Ogareff förde befälet, kunde visa sig hvilket ögonblick som helst. De båtar, som afsändts från nedre Jenisej, hade bort uppnå Krasnojarsk, och på dessa kunde tartarerna genast öfvergå floden. Vägen var nu fri för inkräktarne. Ingen rysk kår kunde afspärra den mellan Krasnojarsk och Bajkal-sjön. Mikael Strogoff väntade sig alltså ankomsten af tartariska spejare.

Vid hvarje halt de gjorde, gick derför Nadia upp på någon höjd och kastade spanande blickar åt vester, men ännu antydde intet dammoln en annalkande ryttartrupp.

Derefter fortsatte de vandringen, och då Mikael Strogoff kände, att det var han, som drog Nadia framåt, saktade han sin gång något. De samtalade föga och då så skedde endast om Nikolas. Den unga flickan erinrade om allt, hvad denne deras reskamrat under några dagar varit för dem.

I sina svar sökte Mikael Strogoff ingifva Nadia något hopp, hvaraf dock hos honom ej fans minsta skymt, ty han visste mycket väl, att den olycklige ej skulle undgå döden.

En dag sade Mikael Strogoff till den unga flickan:

— Du talar aldrig om min mor, Nadia?Hans moder, huru skulle Nadia väl kunnat tala om henne? Hvarför rifva upp hans smärta? Var icke den gamla sibiriskan död? Hade icke sonen gifvit den sista kyssen åt den på Tomsk-platån utsträckta döda kroppen?

— Tala med mig om henne, Nadia, — sade emellertid Mikael Strogoff. — Tala, du gör mig ett nöje dermed!

Och nu gjorde Nadia, hvad hon hittills icke gjort. Hon berättade allt hvad som hade tilldragit sig mellan Marfa och henne efter deras möte i Omsk, der de råkat hvarandra för första gången. Hon omtalade, huru hon liksom genom en oförklarlig instinkt dragits till den gamla fångna qvinnan utan att känna henne, hvilka omsorger hon egnat henne och huru den gamla å sin sida tröstat henne.

Då var Mikael Strogoff ännu för Nadia blott Nikolas Korpanoff.

— Hvilket jag alltid hade bort förblifva! — svarade Mikael Strogoff, i det hans panna mörknade.

En stund derefter tillade han:

— Jag har svikit min ed, Nadia. Jag hade svurit att inte uppsöka min mor!

— Men du har ju inte uppsökt henne, Mikael! — svarade Nadia. — Endast slumpen har fört dig tillsammans med henne!

— Jag hade svurit att, hvad än komme att hända, inte förråda mig!

— Mikael, Mikael! Kunde du väl vid åsynen af den öfver Marfa Strogoff höjda knutpiskan styra dig? Nej, det fins ingen, som kan hindra en son att hjelpa sin mor!

— Jag har svikit min ed, Nadia, — svarade Mikael Strogoff. — Må Gud och Fadren förlåta mig det!

— Mikael, — sade den unga flickan, — jag har en fråga att göra dig. Svara mig inte, om du ej anserdig böra göra det. Hvad du än säger, kan det inte såra mig.

— Tala, Nadia.

— Hvarför är du nu, sedan man fråntagit dig tsarens bref, så angelägen att uppnå Irkutsk?

Mikael Strogoff tryckte hårdare sin följeslagerskas hand, men han svarade icke.

— Kände du då innehållet af detta bref, innan du lemnade Moskva? — återtog Nadia.

— Nej, jag kände det inte.

— Bör jag tro, Mikael, att endast önskan att öfverlemna mig i min fars händer för dig till Irkutsk?

— Nej, Nadia, — svarade Mikael Strogoff allvarsamt. — Jag skulle bedraga dig, om jag läte dig tro att så är förhållandet. Jag går dit min pligt befaller mig att gå. Hvad beträffar att jag för dig till Irkutsk, är det inte du, Nadia, som nu för mig dit? Har du inte hundrafaldt vedergält de tjenster, jag kunnat göra dig? Jag vet inte, om ödet skall upphöra att förfölja oss, men den dag, då du tackar mig för att jag öfverlemnat dig i din fars händer, skall jag tacka dig, derför att du fört mig till Irkutsk!

— Stackars Mikael! — svarade Nadia, djupt rörd. — Tala inte så! Inte är det detta svar, jag begär af dig! Hvarför har du nu sådan brådska att uppnå Irkutsk?

— Emedan jag måste hinna fram dit före Ivan Ogareff! — utbrast Mikael Strogoff.

— Till och med ännu?

— Ja, Nadia, och jag skall komma dit!

Då Mikael Strogoff sade dessa sista ord, yttrade han dem ej blott af hat mot förrädaren, men Nadia förstod att hennes följeslagare ej sade henne allt och att han ej kunde säga henne allt.

Tre dagar senare, den 15 September, uppnådde de köpingen Kuitunskoje, belägen på ett afstånd från Tulunovskoje af sjuttio verst.Den unga flickan förmådde nu gå blott med yttersta svårighet. Hennes värkande fötter kunde knappt bära henne. Men hon ansträngde sig, hon kämpade mot tröttheten, och hennes enda tanke var denna:

— Efter han inte kan se mig, skall jag gå ända tills jag stupar!

För öfrigt mötte hon intet hinder på denna del af vägen, och lika litet hotade vidare någon fara, sedan tartarerna passerat. Endast mycken ansträngning.

Sålunda fortgick det i tre dagar. Det syntes tydligt, att den tredje inkräktarkolonnen framryckte raskt mot öster. Detta såg man af den ödeläggelse, den lemnade bakom sig, af askan, som icke rykte längre, af de på marken liggande, redan i upplösning stadda döda kropparna.

I vester kunde intet upptäckas. Emirens förtrupper syntes icke till. Mikael Strogoff förleddes derigenom att göra de osannolikaste gissningar för att förklara detta dröjsmål. Hotade ryssarna med tillräckliga stridskrafter direkt Tomsk eller Krasnojarsk? Riskerade alltså den tredje kolonnen, skild från de båda andra, att blifva afskuren från dem? Om så var förhållandet, skulle det blifva lätt för storfursten att försvara Irkutsk, och den tid, som vinnes mot en invasion, är ett nytt medel att drifva den tillbaka.

Mikael Strogoff öfverlemnade sig stundom åt dessa förhoppningar, men snart insåg han allt det öfverdrifna i dem, och han räknade icke längre på något annat än på sig sjelf, liksom om storfurstens räddning legat uteslutande i hans händer!

Sextio verst skilde Kuitunskoje från Kimilteiskoje, en liten köping belägen på något afstånd från Dinka, en biflod till Angara. Icke utan fruktan tänkte Mikael Strogoff på det hinder, som denna icke så oansenliga biflod lade i hans väg. Det kunde icke blifva fråga om att erhålla färjor eller båtar, och då han redan förutEtt hufvud stack upp ur mullen (sid. 348). under lyckligare förhållanden öfvergått Dinka, erinrade han sig, att den var svår att öfvervada. Men om han väl kommit öfver detta vattendrag, skulle ingen flod,ingen ström vidare korsa den återstående delen af vägen till Irkutsk, hvilken har en längd af 230 verst.

Man behöfde icke mindre än tre dagar för att uppnå Kimilteiskoje. Nadia släpade sig framåt. Huru stor än hennes moraliska energi var, måste den fysiska styrkan dock svika henne. Mikael Strogoff visste det allt för väl!

Om han icke varit blind, skulle Nadia utan tvifvel sagt åt honom:

— Gå, Mikael; lemna mig qvar här i någon hydda! Upphinn Irkutsk! Uppfyll ditt värf! Besök min far! Säg honom hvar jag är! Säg honom att jag väntar honom, och ni skola nog båda två leta rätt på mig! Fortsätt din vandring! Jag känner ingen fruktan! Jag skall gömma mig för tartarerna! Jag skall bevara mig åt honom, åt dig! Gå, Mikael! Jag orkar ej längre!

Flere gånger var Nadia tvungen att stanna. Mikael Strogoff tog henne då på sina armar, och vid dessa tillfällen, då han icke längre behöfde tänka på att den unga flickan öfveransträngde sig, gick han med outtröttliga steg ännu fortare.

Den 18 September kl. 10 på aftonen uppnådde de ändtligen Kimilteiskoje. Från toppen af en kulle upptäckte Nadia vid horisonten en något mindre, mörk linie. Det var Dinka. Några blixtar återspeglades i dess vatten, blixtar utan åska, som upplyste rymden.

Nadia ledde sin följeslagare genom den i ruiner lagda köpingen. Askan efter branden hade kallnat. Det var åtminstone fem eller sex dagar, sedan tartarerna dragit fram der.

Ankomne till de sista husen i köpingen nedsjönk Nadia på en stenbänk.

— Skola vi rasta? — frågade Mikael Strogoff henne.

— Natten har brutit in, Mikael, — svarade Nadia. — Vill du inte hvila dig några timmar?

— Jag skulle velat öfvergå Dinka, — svarade Mikael Strogoff, — jag skulle velat få denna flod emellanoss och emirens förtrupper. Men du kan ej ens släpa dig fram längre, min stackars Nadia!

— Kom, Mikael, — svarade den unga flickan, i det hon fattade sin följeslagares hand och drog honom med sig.

Det var på två eller tre versts afstånd från detta ställe, som Dinka skar Irkutsk-vägen. Den unga flickan ville försöka uthärda denna sista ansträngning, hvarom Mikael Strogoff bad henne.

De vandrade alltså vidare vid skenet af blixtarna. De gingo nu genom en ändlös öken, i hvars midt den lilla floden förlorade sig. Intet träd, ingen kulle stack upp öfver denna ofantliga slätt, hvarmed den sibiriska steppen å nyo började. Ej en vindfläkt märktes i atmosferen, hvars lugn skulle gjort det möjligt för minsta ljud att fortplanta sig i oändlighet.

Plötsligt stannade Mikael Strogoff och Nadia liksom om deras fötter fastnaglats vid marken. En hund skälde på steppen!

— Hör du? — sade Nadia.

Derefter följde ett klagorop, ett förtviflans skri, liknande den sista kallelsen från en döende menniska.

— Nikolas! Nikolas! — utbrast den unga flickan, gripen af en hemsk aning.

Mikael Strogoff, hvilken lyssnade, skakade på hufvudet.

— Kom, Mikael, kom! — sade Nadia.

Och den unga flickan, hvilken ögonblicket förut knappt släpat sig fram, återfick plötsligt sina krafter under inflytandet af en häftig öfverretning.

— Vi ha vikit af från vägen? — sade Mikael, kännande att han icke längre trampade den dammiga marken utan en jemn gräsmatta.

— Ja ... vi måste det! — svarade Nadia. — Det var derifrån, från höger sida, som skriket kom!Några minuter senare hade de icke mer än en half verst till Dinkas strand.

Än en gång skälde hunden, men ehuru det denna gång ljöd svagare, var det dock närmare.

Nadia stannade.

— Ja! — sade Mikael Strogoff. — Det är Serko som skäller! Han har följt sin husbonde!

— Nikolas ropade den unga flickan.

Hennes kallelse förblef obesvarad.

Endast några roffoglar flögo upp och försvunno i rymden.

Mikael Strogoff lyssnade.

Nadia blickade omkring sig öfver slätten, men hon såg ingenting.

Och dock höjdes åter en röst, hvilken denna gång klagande hviskade:

— Mikael!

Derefter framrusade till Nadia en blödande hund.

Det var Serko.

Nikolas Pigassoff kunde icke vara långt borta. Endast han hade kunnat framhviska namnet Mikael!

Hvar var han?

Nadia hade icke längre styrka att ropa på honom.

Krypande på marken kände Mikael Strogoff sig för med handen.

Plötsligt skälde Serko åter till och störtade sig öfver en jettelik fogel, hvilken strök utefter marken.

Det var en gam.

Nu rusade Serko mot fogeln, hvilken åter höjde sig, men återvändande för att förnya anfallet, sårade han hunden. Denne gjorde ännu ett språng mot gamen, hvilken gaf honom ett förfärligt hugg i hufvudet, och denna gång föll Serko liflös till marken.

I det samma uppgaf Nadia ett fasans skri.

— Der... der! — sade hon.

Ett hufvud stack upp ur mullen. Hon skulle hastött emot det med foten, om icke en blixt i det samma klart upplyst steppen.

Nadia föll på knä bredvid detta hufvud.

Enligt det gräsliga tartariska bruket hade Nikolas Pigassoff blifvit ända till balsen begrafven i jorden, hvarefter man lemnat honom att dö af hunger och törst, söndersliten af vargars tänder eller roffoglars näbb. Ett förfärligt straff för offret, som jorden fängslar, som denna mull, hvilken den olycklige icke kan uppkasta, binder, alldenstund hans armar äro tryckta intill kroppen liksom likets i dess kista! Lefvande i denna lerform, som den lifdömde är oförmögen att krossa, återstår honom intet annat än att anropa den allt för långsamt kommande döden.

Här var det tartarerna för tre dagar sedan hade nergräft sin fånge!

I trenne dagar väntade Nikolas på hjelpen, som skulle komma för sent!

Gamarna hade varseblifvit detta öfver marken uppstickande hufvud, och under några timmar hade hunden försvarat sin herre mot de glupska roffoglarna.

Mikael Strogoff kastade upp mullen med sin knif för att hjelpa den ännu lefvande Nikolas ur hans graf.

Nikolas' hittills slutna ögon öppnades åter.

Han igenkände Mikael Strogoff och Nadia.

Derefter hviskade han:

— Farväl, mina vänner! Jag är nöjd att ha återsett er! Beden för mig!...

Dessa ord voro hans sista.

Mikael Strogoff fortfor att kasta upp mullen, hvilken, fast tilltrampad, fått klippans hårdhet, och omsider lyckades han uppdraga den olycklige.

Han lyssnade om hjertat ännu klappade. Det slog icke längre.

Då beslöt han att begrafva den arme unge mannen, så att han icke skulle ligga blottstäld på steppen, ochhålet, hvari Nikolas hade blifvit nedgräfd lefvande, utvidgade och förstorade han, så att han deri kunde nedlägga den döde. Den trogne Serko skulle få ligga bredvid sin herre.

I detta ögonblick hördes starkt buller på vägen, dit man hade på sin höjd en half verst.

Mikael Strogoff lyssnade.

Af bullret fann han, att en ryttartrupp närmade sig Dinka.

— Nadia, Nadia! — sade han med låg röst.

Vid dessa ord reste sig den unga flickan, som varit försjunken i bön.

— Se, se! — sade han till henne.

— Tartarerna! — hviskade hon.

Det var verkligen emirens avantgarde, som i raskt traf red framåt Dinka.

— De skola inte afhålla mig från att begrafva honom ! — sade Mikael Strogoff.

Och han fortsatte sitt arbete.

Snart nedlades Nikolas' kropp med händerna hopknäppta öfver bröstet i denna graf.

Sedan Mikael Strogoff och Nadia knäfallit, bådo de en sista gång för den stackars oförarglige och gode Nikolas, hvilken med sitt lif fått betala sin vänskap för dem.

— Och nu, — sade Mikael Strogoff, i det han fyllde igen grafven, — skola steppens vargar inte kunna sluka honom!

Sedan sträcktes hans hand hotande efter den förbiridna ryttarskaran.

— Framåt, Nadia! sade han.

Mikael Strogoff kunde icke längre följa vägen, hvilken nu var upptagen af tartarerna. Han måste taga kosan öfver steppen och kringgå Irkutsk.

Han behöfde alltså icke tänka på att öfvergå Dinka.

Nadia förmådde icke längre släpa sig fram, men honkunde se för honom. Han tog henne på sina armar och styrde sina steg mot sydvest.

Ännu hade han mer än tvåhundra verst att tillryggalägga. Huru gick detta till? Huru kom det sig, att han icke dukade under för så många ansträngningar? Huru kunde han lifnära sig under vägen? Genom hvilken öfvermensklig energi lyckades han passera de första afsatserna af Sayansk-bergen ?

Hvarken Nadia eller han skulle kunnat säga det!

Och dock utbredde sig tolf dagar derefter, den 2 Oktober klockan 6 eftermiddagen, en ofantlig vattenyta nedanför Mikael Strogoffs fötter.

Det var Bajkal-sjön.

*

## TJUGUSJUNDE KAPITLET.

# Bajkal och Angara.

Bajkal-sjön ligger 1,700 fot öfver hafsytan. Dess längd är omkring nio hundra verst, dess bredd hundra. Dess djup känner man icke. Fru de Bourboulon berättar, efter båtskepparnes utsago, att denna sjö vill heta "Bajkal-hafvet". Om man kallar den Bajkal-sjön, råkar den genast i raseri. Emellertid har, om man får tro sägnen, aldrig en ryss drunknat deri.

Denna ofantliga vattenbassin, som näres af mer än tre hundra strömmar, inneslutes i en praktfull ram af vulkaniska berg. Den har intet annat aflopp än Angara, hvilken efter att hafva flutit förbi Irkutsk, utfaller i Jenisej strax ofvanför staden Jeniseisk. Hvad beträffar de Bajkal-sjön omgärdande bergen äro de en gren af Tungnu-kedjan, som sammanhänger med Altai-bergens stora orografiska system. kunde se för honom. Han tog henne på sina armar och styrde sina steg mot sydvest.

Ännu hade han mer än tvåhundra verst att tillryggalägga. Huru gick detta till? Huru kom det sig, att han icke dukade under för så många ansträngningar? Huru kunde han lifnära sig under vägen? Genom hvilken öfvermensklig energi lyckades han passera de första afsatserna af Sayansk-bergen ?

Hvarken Nadia eller han skulle kunnat säga det!

Och dock utbredde sig tolf dagar derefter, den 2 Oktober klockan 6 eftermiddagen, en ofantlig vattenyta nedanför Mikael Strogoffs fötter.

Det var Bajkal-sjön.

*

## TJUGUSJUNDE KAPITLET.

# Bajkal och Angara.

Bajkal-sjön ligger 1,700 fot öfver hafsytan. Dess längd är omkring nio hundra verst, dess bredd hundra. Dess djup känner man icke. Fru de Bourboulon berättar, efter båtskepparnes utsago, att denna sjö vill heta "Bajkal-hafvet". Om man kallar den Bajkal-sjön, råkar den genast i raseri. Emellertid har, om man får tro sägnen, aldrig en ryss drunknat deri.

Denna ofantliga vattenbassin, som näres af mer än tre hundra strömmar, inneslutes i en praktfull ram af vulkaniska berg. Den har intet annat aflopp än Angara, hvilken efter att hafva flutit förbi Irkutsk, utfaller i Jenisej strax ofvanför staden Jeniseisk. Hvad beträffar de Bajkal-sjön omgärdande bergen äro de en gren af Tungnu-kedjan, som sammanhänger med Altai-bergens stora orografiska system.Redan vid denna tidpunkt lät kölden känna af sig, och såsom inträffar i dessa egendomliga klimatiska förhållanden underkastade trakter, tycktes hösten komma att uppgå i en för tidig vinter.

Man var i första dagarne af Oktober. Solen gick nu ned bakom horisonten klockan 5 på eftermiddagen, och de långa nätterna kommo termometern att sjunka under nollpunkten. Den första snön, hvilken borde qvarligga ända till sommaren, hvitklädde redan de i Bajkal-sjöns närhet befintliga bergtopparne. Under den sibiriska vintern öfverkorsas detta till en tjocklek af flera fot frusna innanhaf af kurirernas och karavanernas slädar.

Antingen nu det kommer sig deraf, att man brister i artighet mot Bajkal genom att kalla den "herr sjön" eller af något mera meteorologiskt skäl, säkert är att den är utsatt för häftiga stormar. Dess vågor, hvilka äro korta såsom alla innanhafs, äro mycket fruktade af färjor, pråmar och ångbåtar, som plöja den under sommaren.

Det var till sjöns sydvestra ända Mikael Strogoff ankom, bärande Nadia, hvars hela lif, att så säga, koncentrerades i ögonen. Hvad annat kunde de vänta i denna vilda del af provinsen än att dö der af utmattning och brist? Och dock hvad återstod att tillryggalägga af denna långa väg på sex tusen verst, innan tsarens kurir kunde uppnå sitt mål? Endast sextio verst utefter sjöns strand ända till Angaras mynning och åttio verst från Angaras mynning till Irkutsk, tillsammans 140, eller tre dagars resa för en kraftfull och härdig man, äfven till

fots.

Kunde Mikael Strogoff ännu vara denne man?

Säkert ville himlen icke ställa honom på detta prof. Det tsarens kurir envist förföljande ödet syntes vilja skona honom ett ögonblick. Detta hörn af Bajkal, denna del af steppen, hvilken han trodde öde, såsom den alltid eljest är, var det dock icke nu.En gammal båtskeppare på Bajkal hade tagit befälet (sid. 355)

Ett femtiotal individer voro samlade vid den vik, som sjön bildar i sydvest.

Nadia varseblef genast denna grupp, då MikaelStrogoff, bärande henne på sina armar, trädde ut ur klippdälden.

Den unga flickan måste ett ögonblick frukta, att det var en trupp tartarer, som blifvit utskickad för att genomströfva Bajkal-sjöns stränder, och i sådant fall skulle det ha varit en omöjlighet för dem att fly.

Men Nadia lugnade sig hastigt i detta afseende.

— Ryssar! — utbrast hon.

Och efter en sista ansträngning slötos hennes ögonlock och hennes hufvud nedsjönk på Mikael Strogoffs bröst.

Men de hade blifvit upptäckta, och några af ryssarne, hvilka skyndade fram, förde den blinde och den unga flickan ned på stranden af en liten sandbugt, vid hvilken en flotte låg fastbunden.

Flotten skulle afgå.

Dessa ryssar voro flyktingar af olika samhällsställning, hvilka samma intresse hade förenat på denna punkt af Bajkals strand. Drifna tillbaka af de tartariska spejarne, hade de försökt fly till Irkutsk, men då detta var dem omöjligt landvägen, sedan inkräktarne satt sig i besittning af Angaras båda stränder, hoppades de kunna nå sitt mål genom att fara utför floden, hvilken flyter förbi staden.

Deras plan kom Mikael Strogoffs hjerta att klappa häftigt. En sista utsigt att lyckas grydde för honom. Men han hade nog styrka att dölja den, alldenstund han nu mera än någonsin ville bevara sitt inkognito.

Flyktingarnes plan var mycket enkel. I Bajkal går en ström utmed sjöns öfre strand ända till Angaras mynning. Af denna ström ville man nu draga fördel för att till en början uppnå Bajkals utlopp. Från denna punkt till Irkutsk skulle den starka strömmen föra dem med en hastighet af tio till tolf verst i timmen. På en och en half dag borde de alltså få staden i sigte.

Inga farkoster funnos här. Man måste derför skaffasig något annat transportmedel. En timmerflotte, liknande dem som vanligtvis drifva utför de sibiriska floderna, hade blifvit bygd. En furuskog, som reste sig på stranden, hade släppt till denna flytande apparat. De sins emellan medelst vidjor förenade stammarne bildade en platform, hvarpå hundra personer lätt skulle kunnat få rum.

Om bord på denna flotte fördes nu Mikael Strogoff och Nadia.

Den unga flickan hade återfått medvetandet. Man gaf henne och hennes följeslagare något att äta. Derefter lades Nadia på en löfbädd, hvarpå hon genast föll i en djup sömn.

I sina svar på de frågor, som ställdes till Mikael Strogoff, nämnde han ingenting, om hvad som tilldragit sig i Tomsk. Han sade sig vara en invånare från Krasnojarsk, hvilken icke hade kunnat uppnå Irkutsk, innan emirens trupper ankommit till Dinkas högra strand, och han tillade att efter all sannolikhet hufvudstyrkan af de tartariska stridskrafterna lägrat sig framför Sibiriens hufvudstad.

Här var alltså intet ögonblick att förlora. Dessutom blef kölden allt starkare. Temperaturen sjönk om natten under noll. Is hade redan bildat sig på Bajkals yta. Om det också var lätt att manövrera flotten på sjön, blefve så ingalunda förhållandet mellan Angaras stränder för den händelse att is komme att uppfylla sjelfva floden.

Af alla dessa skäl måste flyktingarne utan dröjsmål begifva sig af.

Klockan 8 på aftonen lösgjordes tågen, och drifven nedåt af strömmen, följde flotten stranden. Långa störar,

hvilka sköttes af några handfasta mujiker, voro tillräckliga att reglera dess rigtning.

En gammal båtskeppare på Bajkal hade tagit befälet öfver flotten. Han var en sextiofemårig, väderbiten man.Ett hvitt, tjockt skägg räckte långt ned på hans bröst. En pelsmössa betäckte hans hufvud, och hans anletsdrag voro allvarsamma och bistra. Hans vida och långa kappa, omkring hvilken vid midjan var spändt ett bälte, nådde honom ända ned till hälarne.

Denne tystlåtne, på flottens akter sittande gubbe kommenderade blott med sina rörelser och sade icke tio ord på tio timmar.

För öfrigt inskränkte sig hela manövreringen till att hålla flotten i strömfåran, hvilken gick utefter stranden utan att draga sig åt sjöns midt.

Vi hafva sagt, att ryssar af olika samhällsställning hade tagit plats på flotten. Till de infödda mujikerna — män, qvinnor, gubbar och barn — hade äfven slutit sig trenne pilgrimer, hvilka under sin resa öfverraskats af invasionen, samt några munkar och en pop. Pilgrimerna buro vandringsstafvar och lägeln hängande vid gördeln, och de uppläste sina psalmer med klagande och entonig röst. Den ena kom från Ukrajna, den andra från Gula hafvet och den tredje från Finland. Den sistnämde, hvilken redan var mycket gammal, bar en vid gördeln med hänglås fäst sparbössa, liksom om den hängt vid en pelare i en kyrka. Af hvad han inhöstade på sin långa och ansträngande vandring, fick han ej behålla något för egen räkning, och han innehade icke ens nyckeln till detta hänglås, hvilket öppnades först vid hans återkomst.

Munkarne kommo från norra delen af kejsarriket. De hade för tre månader sedan lemnat staden Arkangel, i hvars fysionomi några resande icke utan skäl funnit en viss likhet med en orientalisk stads. De hade besökt Heliga öarna nära Karelens kust, klostren Solovetsk och Troitsa, liksom S:t Antonius’ och S:ta Theodosias kloster i Kiev, detta Jagellonernas gamla älsklingsresidens, Simenof-klostret i Moskva, klostret i Kasan samt de Gammaltroendes kyrka i denna stad, och de voro nu påväg till Irkutsk. Deras kåpa med kapuschong och öfriga kläder voro af sars.

Hvad beträffar popen, var han en simpel byprest, en af dessa 600,000 den stora massans själasörjare, som finnas inom det ryska riket. Han var nästan lika tarfligt klädd som mujikerna. Dessa kyrkans tjenare äro också icke för mer än en bonde, ty inom kyrkan innehafva de hvarken rang eller magt, såsom bonden odla de sitt jordstycke, deremellan döpande, vigande och begrafvande. Sina barn och sin hustru hade denne pop lyckats rädda undan tartarernas vilda framfart, i det han skickat bort dem till de norra provinserna. Sjelf hade han qvarstannat i sin församling ända till sista ögonblicket. Sedan hade han måst fly, och som vägen till Irkutsk var afspärrad, hade han tvungits att begifva sig till Bajkal-sjön.

Samlade i fören på flotten, bådo dessa andans män med regelbundna mellanrum, höjande sin röst midt i denna tysta natt, och vid slutet af hvarje vers i deras bön kom *Slava Bogu* (Ära vare Gud) öfver deras läppar.

Ingen olyckshändelse inträffade under denna färd.

Nadia låg fortfarande försänkt i en djup dvala.

Mikael Strogoff vakade bredvid henne. Blott med långa mellanrum tillslöt sömnen då och då hans ögonlock, och ännu vakade hans tanke allt jemt.

Vid daggryningen hade flotten, hvilken fördröjts genom en ganska stark motvind, som motarbetade strömmen, ännu fyrtio verst till Angaras mynning. Med all sannolikhet skulle den icke hinna dit förr än klockan 3 eller 4 på eftermiddagen.

Detta var ingalunda en motgång — tvärt om, ty flyktingarna komme härigenom att fara utför floden under natten, och mörkret borde gynna deras ankomst till Irkutsk.

Den enda farhåga den gamla båtskepparen flera gånger uttalade var, att is kunde bilda sig på vattenytan.

Natten hade blifvit ytterst kall. Man såg temligentalrika isflak, pådrifna af vinden, taga kosan mot vester. Af dem

hade man ingenting att frukta, emedan de icke kunde drifva in i Angara, hvars mynning de nu voro förbi. Men man kunde befara, att de som kommo från östra delen af sjön drogos med af strömmen och fastnade mellan flodens båda stränder.

Deraf kunde möjligen uppstå svårigheter, uppehåll, kanske till och med oöfvervinneliga hinder, hvilka skulle hejda flotten.

Mikael Strogoff var alltså utomordentligt intresserad att få veta, huru det var med sjön och om isstyckena syntes i stor mängd. Sedan Nadia vaknat, hade han frågat henne litet emellanåt, och hon beskref för honom allt hvad som tilldrog sig på vattenytan.

Under det isstyckena sålunda drefvo vidare, visade sig besynnerliga fenomen på Bajkals yta. Der sågos nemligen praktfulla källsprång af kokande vatten uppkastade ur dessa artesiska brunnar, som naturen borrat i sjelfva sjöbotten. Dessa vattenmassor uppstego till ansenlig höjd och upplöste sig i ångor, hvilka, belysta af solstrålarne, lyste i regnbågens alla färger, men som nästan genast kondenserades af kölden.

Detta egendomliga skådespel skulle säkerligen ha fängslat en turist, som under full fred och blott för sitt nöje rest på denna sibiriska sjö.

Klockan 4 på eftermiddagen upptäckte den gamle skepparen Angaras mynning mellan strandens höga granitklippor.

Man varseblef på högra stranden den lilla hamnen Livenitschnaja, dess kyrka, dess få på stranden uppförda hus.

Men en mycket allvarsam omständighet var, att de första från öster komna isflaken redan drefvo nedåt Angara mellan dess stränder. Deras antal borde dock ej ännu vara så ansenligt, att de kunde afspärra floden, ejheller var det tillräckligt kallt, för att de skulle kunna frysa i hop.

Flotten ankom till den lilla hamnen och lade till der.

Den gamle skepparen hade beslutat att göra en rast här på en timme för att verkställa några oundgängliga reparationer. De i sär gångna trädstammarne hotade att skiljas åt, och man måste förena dem ännu fastare, så att de skulle kunna motstå Angaras ström, hvilken var mycket stark.

Under den vackra årstiden är hamnen Livenitschnaja en på- och afstigningsstation för de resande å Bajkal-sjön, antingen de begifva sig till Kiakhta, den sista staden på rysk-kinesiska gränsen, eller de återkomma derifrån. Den är således mycket besökt af ångbåtarne och alla de små kustfararne på sjön.

Men i detta ögonblick var Livenitschnaja öfvergifvet. Dess invånare hade icke velat qvarstanna och blottställa sig för tartarerna, hvilka nu genomströfvade Angaras båda stränder. De hade till Irkutsk skickat hela sin lilla flotta af båtar och farkoster, som vanligtvis öfvervintrar i deras hamn, och sedan de bortfört allt, hvad de kunde medtaga, hade de flytt undan till östra Sibiriens hufvudstad.

Den gamle skepparen stannade alltså icke för att i hamnen Livenitschnaja hopsamla nya flyktingar, och dock rusade i samma ögonblick flotten lade till två män ut ur ett öfvergifvet hus och sprungo af alla krafter ned till stranden.

Den på aktern af flotten sittande Nadia kastade förströdda blickar omkring sig.

Ett anskri var nära att undslippa henne. Hon fattade Mikael Strogoffs hand, hvarvid denne lyfte upp hufvudet.

— Hvad är det, Nadia? — frågade han.

— Våra två reskamrater, Mikael!"Kom", sade Nadia till honom (sid. 363).

— Den der fransmannen och engelsmannen, med hvilka vi sammanträffade i Ural-bergen?

— Ja.Mikael Strogoff spratt till, ty det stränga inkognito, som han ville bevara, äfventyrade att blifva afslöjadt.

Det var också icke längre Nikolas Korpanoff, som Alcide Jolivet och Harry Blount nu skulle se i honom, utan

den verklige Mikael Strogoff, tsarens kurir.

De båda korrespondenterna hade redan sammanträffat med honom två gånger efter deras skilsmessa, hvilken egde rum på skjutshållet i Ischim, den ena i lägret vid Zabediero, då han med knutpiskan slog Ivan Ogareff i ansigtet, den andra i Tomsk, då han fick sin dom af emiren. De visste alltså, hvad de borde tänka om honom och hvem han verkligen var.

Mikael Strogoff fattade hastigt sitt beslut.

— Nadia, — sade han, — bed denne engelsman och denne fransman så fort, de satt sin fot om bord på flotten komma till mig!

Det var verkligen Harry Blount och Alcide Jolivet, som icke slumpen, utan händelsernas tvång fört till hamnen Livenitschnaja på samma sätt som förhållandet varit med Mikael Strogoff.

Såsom man vet hade de, efter att hafva närvarit vid tartarernas intåg i Tomsk, aflägsnat sig, innan den förfärliga straffdom öfver Mikael Strogoff, som afslöt festen, gick i fullbordan. De betviflade alltså icke, att deras gamla reskamrat blifvit förd till döden, det enda de icke visste var, att han blifvit bländad på emirens befallning.

Sedan de skaffat sig hästar, hade de alltså lemnat Tomsk samma afton, i det fasta beslutet att för framtiden datera sina korrespondenser från de ryska lägerplatserna i östra Sibirien.

Alcide Jolivet och Harry Blount styrde i sträckt galopp kosan mot Irkutsk. De hoppades kunna hinna dit före Feofar Khan, och de skulle otvifvelaktigt hafva gjort det, i fall icke denna tredje kolonn, kommande från trakterna söder om Jenisejs-dalen, så oförmodadtuppträdt på skådeplatsen. I likhet med Mikael Strogoff hade de blifvit genskjutne till och med, innan de kunnat uppnå Dinka. Deraf nödvändigheten för dem att begifva sig ned till Bajkal-sjön.

Då de ankommo till Livenitschnaja, funno de hamnen redan öde. Å andra sidan var det dem omöjligt att komma in i Irkutsk, hvilket var kringrändt af de tartariska arméerna.

De hade alltså befunnit sig der i tre dagar och voro i den största förlägenhet, då flotten ankom.

Nu meddelades dem flyktingarnes plan. Obestridligen hade man här en utsigt att kunna passera obemärkt under natten och sålunda komma in i Irkutsk.

De beslöto alltså våga försöket.

Alcide Jolivet vände sig genast till den gamla skepparen, bedjande, att han och hans reskamrat skulle få följa med på flotten, erbjudande honom, att de skulle betala, hvilket som helst pris han begärde.

— Här betalar man inte, — svarade honom allvarsamt den gamla skepparen, — man vågar sitt lif, det är allt.

De båda tidningskorrespondenterna gingo alltså om bord på flotten, och Nadia såg dem taga plats i fören.

Harry Blount var allt jemt samma kalla engelsman, som under hela färden öfver Ural-bergen knapt sagt ett ord åt henne.

Alcide Jolivet tycktes vara något allvarsammare än vanligt, och man torde medgifva, att hans allvar rättfärdigades af omständigheterna.

Alcide Jolivet hade, som sagdt, tagit plats i fören på flotten, då han kände en hand läggas på sin arm.

Han vände sig om och igenkände Nadia, systern till den som numera icke längre var Nikolas Korpanoff utan Mikael Strogoff, tsarens kurir.

Ett utrop af öfverraskning undföll honom, då han såg den unga flickan föra ett finger till sina läppar.— Kom, — sade Nadia till honom.

Med likgiltig uppsyn gjorde Alcide Jolivet ett tecken åt Harry Blount att komma med, hvarefter han följde den unga flickan.

Men om de båda korrespondenternas förvåning öfver att träffa Nadia på denna flotte varit stor, så blef den gränslös, då de fingo se Mikael Strogoff, hvilken de icke kunde tro ännu befinna sig i lifvet.

Vid deras annalkande hade Mikael Strogoff icke rört sig ur fläcken.

Alcide Jolivet hade vändt sig till den unga flickan.

— Han ser er inte, mina herrar, — sade Nadia. — Tartarerna hafva bländat honom! Min stackars bror är blind!

En liflig medömkan afmålade sig i Alcide Jolivets och hans kamrats ansigte.

Ett ögonblick derefter sutto båda två vid Mikael Strogoffs sida, tryckte hans hand och väntade på, att han skulle tala.

— Mina herrar, — sade Mikael Strogoff med låg röst, — ni böra inte veta hvem jag är, ej heller hvad jag kommit att uträtta i Sibirien. Jag ber er respektera min hemlighet! Lofva ni mig det?

— Vid min heder, — svarade Alcide Jolivet.

— På min gentlemannaära, — tillade Harry Blount.

— Godt, mina herrar.

— Kunna vi vara er till någon nytta? — frågade Harry Blount. — Vill ni, att vi skola hjelpa er med att fullborda ert värf?

— Nej, jag föredrager att handla ensam! — svarade Mikael Strogoff.

— Men dessa uslingar hafva bländat er, — sade Alcide Jolivet.

— Jag har Nadia, och hennes ögon äro mig nog!

En halftimme senare gick flotten, efter att hafva lemnat den lilla hamnen Livenitschnaja, in i floden.Klockan var 5 på eftermiddagen. Natten stundade. Den borde blifva mycket mörk och äfven mycket kall, ty temperaturen var under noll.

Om också Alcide Jolivet och Harry Blount lofvat att bevara Mikael Strogoffs hemlighet, veko de dock icke från hans sida. De samtalade med låg röst, och fullständigande hvad han redan visste med hvad de berättade honom, kunde den blinde göra sig en noggrann föreställning om sakernas tillstånd.

Det var otvifvelaktigt, att tartarerna hade kringränt Irkutsk och att de tre kolonnerna förenat sig med hvarandra. Man kunde alltså icke betvifla, att emiren och Ivan Ogareff stodo framför den sibiriska hufvudstaden.

Men hvarför denna brådska, som tsarens kurir visade att hinna fram dit, nu då han icke längre kunde sjelf till storfursten öfverlemna det kejserliga brefvet, hvars innehåll han dessutom icke kände till?

Alcide Jolivet och Harry Blount förstodo det lika litet som Nadia.

För öfrigt kom man icke att tala om det förflutna, förr än Alcide Jolivet trodde sig böra säga till Mikael Strogoff:

— Vi äro nästan skyldiga att bedja om ursäkt derför, att vi inte tryckte er hand vid vår skilsmessa på skjutshållet i Ischim.

— Nej, ni hade rättighet att tro mig vara feg!

— I alla fall, — sade Alcide Jolivet, — har ni vackert tilltygat den der uslingens ansigte, och länge skall det bära spår deraf!

— Nej, inte länge! — svarade enkelt Mikael Strogoff.

En halftimme efter sedan man lemnat Livenitschnaja voro Alcide Jolivet och hans kamrat underrättade om de grymma pröfningar, som efter hvarandra öfvergått Mikael Strogoff och hans följeslagerska. De kunde ej annat än obetingadt beundra en energi, hvarmed endast den unga flickans hängifvenhet kunde mäta sig. Och omMikael Strogoff tänkte de just, hvad tsaren sagt om honom i Moskva:

— I sanning, han är en man!

Bland isstyckena, som Angaras ström drog med sig, ilade flotten snabt utför floden. Ett rörligt panorama utvecklade sig på flodens båda stränder, och i följd af en optisk synvilla tycktes det, som om flotten förblef orörlig framför denna följd af pittoreska synpunkter. Här såg man höga klippstränder, med besynnerligt formade granitmassor; der vilda klyftor, hvarur frambröt en forsande ström; ibland en vidsträckt dal med en ännu rykande by, vidare täta furuskogar, hvarur uppstego flammande lågor.

Men om tartarerna öfverallt hade lemnat spår efter sin framfart, såg man dem ännu icke, ty de hade företrädesvis samlat sig utanför Irkutsk.

Under tiden upprepade pilgrimerna med hög röst sina böner, och stötande undan de isstycken, som allt för nära ansatte flotten, höll den gamla skepparen denna oföränderligt midt i Angaras snabba ström.

*

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

# Mellan två stränder.

Klockan 8 på aftonen insvepte, såsom man kunnat förutse af himlens utseende, ett tjockt mörker hela trakten. Månen, hvilken var i sin nytändning, borde icke höja sig öfver horisonten. Från flodens midt kunde man icke urskilja stränderna. Vid ringa höjd sammansmälte klipporna med de tunga molnen, som knapt rörde sig. Tidtals kommo från öster några vindflägtar, hvilka tycktes dö bort i den smala Angaradalen. Mikael Strogoff tänkte de just, hvad tsaren sagt om honom i Moskva:

— I sanning, han är en man!

Bland isstyckena, som Angaras ström drog med sig, ilade flotten snabt utför floden. Ett rörligt panorama utvecklade sig på flodens båda stränder, och i följd af en optisk synvilla tycktes det, som om flotten förblef orörlig framför denna följd af pittoreska synpunkter. Här såg man höga klippstränder, med besynnerligt formade granitmassor; der vilda klyftor, hvarur frambröt en forsande ström; ibland en vidsträckt dal med en ännu rykande by, vidare täta furuskogar, hvarur uppstego flammande lågor.

Men om tartarerna öfverallt hade lemnat spår efter sin framfart, såg man dem ännu icke, ty de hade företrädesvis samlat sig utanför Irkutsk.

Under tiden upprepade pilgrimerna med hög röst sina böner, och stötande undan de isstycken, som allt för nära ansatte flotten, höll den gamla skepparen denna oföränderligt midt i Angaras snabba ström.

*

TJUGUÅTTONDE KAPITLET.

# Mellan två stränder.

Klockan 8 på aftonen insvepte, såsom man kunnat förutse af himlens utseende, ett tjockt mörker hela trakten. Månen, hvilken var i sin nytändning, borde icke höja sig öfver horisonten. Från flodens midt kunde man icke urskilja stränderna. Vid ringa höjd sammansmälte klipporna med de tunga molnen, som knapt rörde sig. Tidtals kommo från öster några vindflägtar, hvilka tycktes dö bort i den smala Angaradalen.Mörkret kunde ej annat än i hög grad gynna flyktingarnas planer. Ehuru de tartariska förtrupperna borde vara fördelade här och der på båda stränderna, hade flotten dock stora utsigter att passera obemärkt. Det var icke heller sannolikt, att de belägrande

afspärrat floden i närheten af Irkutsk, alldenstund de visste, att ryssarna icke kunde få någon hjelp från södra delen af provinsen. Dessutom skulle naturen sjelf inom kort hafva åstadkommit denna afspärrning, genom att medelst kölden hopfoga de mellan båda stränderna hopade isstyckena.

På flotten rådde en fullkomlig tystnad. Allt sedan den börjat föras utför floden, hade pilgrimernas sånger tystnat. De bådo ännu, men deras böner voro blott ett mummel, som icke kunde nå öfver till någondera stranden. De på timmerstockarna utsträckta flyktingarna bröto knapt med sina konturer den horisontala vattenlinien. Den gamla, i fören nära sina karlar liggande båtskepparen gjorde intet annat än att med en båtshake skjuta isstyckena åtskils, hvarvid man aktade sig för att framkalla något buller.

En gynsam omständighet var också isdriften, så vida den icke längre fram komme att blifva ett oöfverstigligt hinder i flottens väg. Om denna simmat ensam på floden, skulle den hafva lupit fara att blifva upptäckt, till och med genom det tjocka mörkret; nu deremot hopsmälte den med dessa rörliga ismassor af alla storlekar och former, och braket, som förorsakades genom de mot hvarandra stötande isstyckena, öfverröstade också hvarje annat misstänkt buller.

En mycket skarp köld spred sig genom atmosferen. Flyktingarne ledo grymt deraf, emedan de icke hade något annat skydd än några björkruskor. De packade sig till sammans för att bättre kunna fördraga den sjunkande temperaturen, hvilken under denna natt kunde uppgå till — 10 grader. Den smula vind, som kom till dem efteratt hafva snuddat vid de snöklädda bergen i öster, var bitande kall.

Hopkrupna i aktern, fördrogo Mikael Strogoff och Nadia utan att beklaga sig denna tillökning i deras lidanden.

Efter att hafva tagit plats bredvid dem mötte Alcide Jolivet och Harry Blount så godt de kunde de första anfallen af den sibiriska vintern. Ingendera af dem sade nu ett ord åt den andre, ej ens med låg röst. Dessutom upptog ställningens allvar hela deras uppmärksamhet. I hvarje ögonblick kunde inträffa en olyckshändelse, en fara, till och med en katastrof, hvilken de icke skulle kunna komma ifrån helskinnade.

För att vara en man, som snart ville nå sitt mål, tycktes Mikael Strogoff vara särdeles lugn. Under de allvarsammaste förhållanden hade dessutom hans energi aldrig öfvergifvit honom. Han skymtade redan det ögonblick, då det omsider blefve honom förunnadt att tänka på sin moder, på Nadia, på sig sjelf. Han fruktade blott ett sista missöde — det, att flotten genom isstyckenas hopfrysning skulle blifva fullkomligt inspärrad, innan man hade uppnått Irkutsk. Han tänkte blott derpå, för öfrigt fast besluten att om så behöfdes våga ett yttersta, djerft försök.

Vederqvickt af några timmars hvila, hade Nadia återvunnit denna fysiska spänstighet, som olyckan visserligen ibland kunnat bryta utan att dock någonsin lyckas böja hennes moraliska energi. Hon tänkte också att, för den händelse Mikael Strogoff skulle göra en ny ansträngning att nå sitt mål, borde hon vara redo att leda honom. Men ju närmare hon kom Irkutsk, desto tydligare aftecknade sig faderns bild för hennes själs ögon. Hon såg honom i den belägrade staden, fjerran från dem han älskade, men — derpå tviflade hon icke — kämpande mot inkräktarne med hela glöden af sin patriotism. Om himlen gynnade dem, skulle hon inomnågra timmar hvila i hans armar, bringande honom sin moders sista ord, och ingenting skulle längre skilja dem åt. Om Vassili Fedors landsflykt icke upphäfdes, skulle hans dotter blifva en landsflykting, liksom han. I följd af en naturlig böjelse kom hon att åter tänka på den, hvilken hon hade att tacka för lyckan att få återse sin far, på denne ädle följeslagare, på denne "broder", som, sedan tartarerne blifvit tillbakaslagne, skulle återvända till Moskva och hvilken hon kanske aldrig mera finge råka!...

Hvad beträffar Alcide Jolivet och Harry Blount hade de blott en och samma tanke — att situationen var ytterst kritisk och att den, väl satt i scen, skulle lemna stoff till en den mest intressanta korrespondens. Engelsmannen tänkte alltså på *Daily Telegraphs* läsare och fransmannen på sin kusin Madeleines. I grund och botten var det icke utan, att de båda erforo en viss rörelse.

— Nå, så mycket bättre! — tänkte Alcide Jolivet. — Man måste själf vara rörd för att kunna röra andra! Jag tror till och med, att det fins en ryktbar vers, som syftar derpå, men för f-n, om jag vet...

Och med sina öfvade ögon försökte han genomtränga det floden insvepande, tjocka mörkret.

Emellertid genomskuro starka ljusskken stundtals mörkret, hvarvid strändernas klippmassor framträdde i fantastiska skepnader. Än var det en skogsbrand, än en brinnande by, ett hemskt förnyande af dagens fasor, dem nattens mörker gjorde ännu hemskare.

Angara upplystes nu från den ena stranden till den andra. Isstyckena bildade lika många linser, hvilka, återspeglande ljuset i alla färger, flyttade sig efter flodens nycker. Bland dessa simmande isstycken passerade flotten utan att blifva sedd.

Ännu hotade dem faran alltså icke.

Men en fara af annat slag hotade flyktingarna.Denna fara kunde de icke förutse och framför allt icke mota den.

Det var Alcide Jolivet, som råkade upptäcka den, och se här under hvilken form.

Liggande på högra sidan af flotten, hade han stuckit ned handen i vattnet. Plötsligt öfverraskades han af det intryck, som beröringen med vattenytan förorsakade honom. Den tycktes vara af klibbig konsistens, som om den utgjorts af någon mineralisk olja.

Alcide Jolivet, hvilken kontrollerade känseln med smaken, fann att han icke hade misstagit sig. Det var mycket riktigt ett lager af flytande nafta, som simmade ofvanpå Angaras vatten och af det samma fördes utför floden.

Simmade då flotten verkligen i detta i så hög grad lättantändliga ämne? Hvarifrån kom denna nafta? Hade den genom ett naturfenomen blifvit utbredd öfver Angaras yta, eller ämnade tartarerna använda den såsom ett förstörelsemedel? Ville de genom medel, som krigets lagar aldrig rättfärdiga mellan civiliserade nationer, sträcka sitt brännande ända till Irkutsk?

Dessa två frågor gjorde sig Alcide Jolivet, men han ansåg sig icke böra underrätta någon annan än Harry Blount om, hvad han upptäckt, och bägge kommo öfver ens om att icke uppskrämma sina reskamrater genom att för dem omtala denna nya fara.

Man vet att mellersta Asiens mark liknar en svamp, genomdränkt med bituminösa oljor. I hamnen Baku, på persiska gränsen, på halfön Apcheron vid Kaskpiska hafvet, i mindre Asien, i Kina, i Young-Hyan, i Birma uppsvälla mineraloljekällorna i tusental ur marken. Det är ett "oljans land", liknande det, som i Nordamerika nu bär detta namn.

Vid vissa religiösa fester, förnämligast i hamnen Baku, utgjuta infödingarna, hvilka äro eldsdyrkare, öfver hafsytan nafta, hvilken lägger sig ofvanpå vattnet,alldenstund dess täthet är underlägsen dettas. Sedan ett naftalager sålunda utbredt sig öfver Kaspiska hafvet, antända de detta och njuta då af det ojemförliga skådespelet af en eldocean, som böljar och bryter sig för vinden.

Men hvad som är en förlustelse i Baku skulle ha varit en olycka på Angara. Om nu naftan antändes genom illvilja eller oförsigtighet, skulle elden i ett ögonblick fortplanta sig ända bortom Irkutsk.

På det hela taget behöfde man icke befara någon oförsigtighet på flotten, men man kunde frukta allt af dessa mordbrandsanläggningar på Angaras båda stränder, ty för att antända denna naftaström behöfdes det blott, att en eldbrand eller eldgnista nedföll i floden.

Alcide Jolivets och Harry Blounts farhågor fattar läsaren bättre än om vi försökte skildra dem. Skulle det icke ha varit att föredraga att undvika denna nya fara, lägga till vid den ena stranden, gå i land, vänta? Dessa frågor gjorde de sig.

— I hvad fall som helst och huru stor faran än må blifva, — sade Alcide Jolivet, — vet jag en som inte kommer i land!

Han menade Mikael Strogoff.

Under tiden dref flotten snabt nedåt floden bland isstyckena, hvilka blefvo allt talrikare.

Hittills hade ingen tartarisk truppafdelning upptäckts på Angaras stränder, hvilket utvisade att flotten ännu icke befann sig i närheten af fiendens förposter. Emellertid trodde sig Harry Blount fram emot kl. 10 på aftonen se en mängd mörka gestalter röra sig på isstyckena. Dessa skuggor, som hoppade från det ena isstycket till det andra, närmade sig hastigt.

— Tartarerna! — tänkte engelsmannen.

Och smygande sig fram till den gamle båtskepparen, hvilken stod i fören, fäste han dennes uppmärksamhet på det misstänkta skådespelet.Den gamle skepparen riktade sina spejande blickar åt det utpekade hållet.

— Det är bara vargar, — sade han. — Det tycker jag mer om, än om det varit tartarer. Men vi måste försvara oss, dock utan buller.

Flyktingarna måste verkligen kämpa mot dessa vilda rofdjur, som, drifne af hungern och kölden, genomströfvade provinsen.

Vargarna hade vädrat flotten och snart anföllo de den. Häraf nödvändigheten för flyktingarna att försvara sig mot dem, men utan att betjäna sig af eldvapen, ty man kunde icke vara långt borta från de tartariska posterna. Qvinnorna och barnen samlade sig midt på flotten, och beväpnade, somliga med störar, andra med sin knif och de fleste med käppar, gjorde sig männen i ordning att tillbakaslå angriparna. De gåfvo icke från sig ett ljud, men vargarnas tjut genomskar luften.

Mikael Strogoff hade icke velat förblifva overksam. Han hade sträckt ut sig på den sidan af flotten, som anfölls af rofdjursskaran. Han hade dragit sin knif, och hvarje gång en varg kom honom tillräckligt nära, sänkte han knifven i dess strupe.

Harry Blount och Alcide Jolivet ville icke heller lägga armarna i kors, och de fingo också ett styft arbete.

Deras följeslagare understödde dem modigt. Hela detta blodbad försiggick under tystnad, ehuru flere af flyktingarna icke undsluppo utan allvarsamma bett.

Emellertid tycktes striden icke komma att sluta så snart. Skaran af vargar tillväxte oupphörligt, och man kunde befara, att Angaras högra strand skulle blifva hemsökt af dem.

— Skall då detta aldrig sluta! — sade Alcide Jolivet, i fullt arbete med sin af blod röda dolk.

Och ännu en halftimme efter anfallets början sprungo vargarna i hundratal öfver isstyckena.Krafterna sveko nu synbarligen de utmattade flyktingarna. Striden vände sig till deras nackdel.

I detta ögonblick hoppade öfver på flotten tio stora vargar, dem raseriet och hungern gjort ursinniga, och hvilkas ögon i mörkret lyste såsom glödande kol.

Alcide Jolivet och hans kamrat rusade in bland de fruktansvärda rofdjuren och Mikael Strogoff trefvade sig fram mot dem, då en plötslig frontförändring inträffade.

Inom några sekunder hade vargarna öfvergifvit icke blott flotten utan äfven de på floden spridda isstyckena. Alla de mörka gestalterna försvunno åt olika håll, och snart fann man, att de i största hast uppsökt högra flodstranden.

Saken var den, att vargarna blott i mörkret gå ut på rof, och nu syntes ett starkt eldsken öfver hela Angaras lopp.

Det var skenet af en ofantlig brand.

Hela köpingen Poschkavsk stod i ljus låga. Nu voro tartarerna sysselsatte med att fullborda sitt verk. Från denna punkt innehade de båda stränderna ända bortom Irkutsk.

Flyktingarna närmade sig alltså en trakt, der de lupo fara att blifva upptäckte, och de befunno sig ännu trettio mil från den sibiriska hufvudstaden.

Klockan var half 12 på natten.

Flotten framgled fortfarande i mörkret mellan isstyckena, med hvilka den fullkomligt sammansmälte, men

stundom nådde eldskenet ända fram till dem. Också gjorde de på flotten utsträckta flyktingarna icke den minsta rörelse, som kunde förråda dem.

Köpingen nedbrann med utomordentlig hastighet. De af furu byggda husen flammade som om de varit bestrukna med kåda. Fem hundra hus brunno på samma gång. Med eldens sprakande blandade sig tartarernas tjut. Sättande sin båtshake mot de flotten närmast liggande isstyckena, hade den gamle båtskepparen lyckatsdrifva den tillbaka mot högra stranden, och ett afstånd af tre till fyra hundra fot skilde den nu från stranden nedanför det flammande Poschkavsk.

Icke desto mindre skulle flyktingarna, på hvilka då och då skenet från elden föll, säkert blifvit upptäckta, om icke mordbrännarna varit allt för mycket upptagna af sitt förstörelseverk.

Man inser, huru stora Alcide Jolivets och Harry Blounts farhågor borde vara, då de tänkte på det brännbara ämne, som omgaf flotten.

Massor af gnistor kommo också flygande från husen, hvilka voro lika många glödande ugnar. Ur rökmolnen uppstego dessa gnistor i luften till en höjd af fem eller sex hundra fot.

På den del af högra stranden, hvilken ligger midt för den brinnande köpingen, tycktes träden och klipporna stå i låga. Det behöfdes blott, att en gnista föll på Angaras yta, för att elden skulle fortplanta sig med strömmen och leda ödeläggelsen öfver från den ena stranden till den andra.

Det var med kort uppskof undergång för flotten och alla dem, den hade om bord.

Men lyckligtvis blåste de svaga nattbrisarna icke åt detta håll. De kommo fortfarande från öster och drefvo lågorna tillbaka mot vester.

Det var alltså en möjlighet för flyktingarna att undkomma denna nya fara.

Slutligen hade man passerat den brinnande köpingen. Småningom försvagades skenet af branden, och de sista lågorna försvunno, då flotten kom bakom de höga klippor, som reste sig vid en tvär krökning af Angara.

Det var omkring kl. 12 på natten. Mörkret, som åter blifvit tjockt, skyddade flotten. Tartarerna ströfvade fortfarande fram och tillbaka på båda stränderna. Man såg dem icke längre, men man hörde dem. De framskjutna förposternas eldar lyste utomordentligt starkt.Det blef emellertid nödvändigt att manövrera flotten med ännu större försigtighet bland de sig hopande isstyckena.

Den gamle skepparen reste sig och mujikerna fattade åter sina båtshakar. Alla fingo arbeta strängt, och det blef allt svårare, ty isstyckena hopade sig mer och mer i floden.

Mikael Strogoff hade trefvat sig fram till fören af flotten.

Alcide Jolivet hade följt efter honom.

Båda lyssnade till hvad den gamle båtskepparen och hans män sade.

— Håll ett vaksamt öga åt höger!

— Se der törna isstyckena i hop till venster!

— Bär af! Bär af med din båtshake!

— Inom en timme sitta vi fast!

— Om Gud så vill! — sade den gamle båtskepparen. — Mot Hans vilja förmå vi intet.

— Ni hör, — sade Alcide Jolivet.

— Ja, — svarade Mikael Strogoff, — men Gud är med oss!

Emellertid förvärrades situationen allt mera.

Om flotten blefve fastsittande i isen, skulle flyktingarna icke blott icke komma fram till Irkutsk, utan de skulle

äfven blifva tvungna att öfvergifva den samma, hvilken, krossad af isstyckena, snart skulle svika dem. Då skulle vidjorna brista, de våldsamt skilda furustammarna pressas ned under isskorpan, och de olycklige icke hafva någon annan tillflykt än sjelfva isstyckena. Vid dagens inbrott skulle de blifva upptäckta af tartarerna och utan förskoning nedhuggna af dem!

Mikael Strogoff återvände till aktern, der Nadia väntade honom. Han närmade sig den unga flickan, fattade hennes hand och stälde till henne den oföränderliga frågan:— Är du färdig, Nadia?

Hvartill hon såsom vanligt svarade:

— Jag är färdig!

Flotten dref ännu några verst nedåt floden bland isstyckena. Om Angara blef smalare, skulle isen stänga vägen för flotten, och följaktligen skulle denna icke komma längre. Redan hade dess fart saktats betydligt. I hvarje ögonblick inträffade sammanstötningar eller måste man göra en krok, hvilket allt medförde oroande uppehåll.

Slutligen återstod ej mer än några timmar af natten. Om flyktingarna icke uppnådde Irkutsk före kl. 5 på morgonen, hade de intet hopp om att någonsin komma dit.

Men klockan half 2 törnade flotten, trots alla ansträngningar, mot en tjock ismassa och nu stod den alldeles stilla. De uppifrån floden kommande isstyckena rände upp på flotten, pressade den mot det hindrande isfältet, i följd hvaraf den låg orörlig, som om den strandat på ett ref.

Här var Angara smalare, blott hälften så bred som vanligt. Nu hopade sig ismassorna, hvilka frusit ihop dels genom det ansenliga trycket, dels genom kölden, hvars intensitet fördubblats. Fem hundra steg nedåt floden vidgades Angaras brädd åter, och de isstycken, hvilka småningom skilde sig från nedre sidan af detta isfält, fortsatte att drifva ned mot Irkutsk. Det är alltså sannolikt, att isen icke skulle hopat sig i så stor myckenhet, om flodbädden icke förminskats, och att flotten fortfarande kunnat drifva utför floden. Men missödet var ohjelpligt, och flyktingarna måste uppgifva allt hopp om att nå sitt mål.

Om de haft till sitt förfogande de verktyg, som hvalfiskfångarna vanligtvis använda för att öppna kanaler åt sig genom isfälten, om de kunnat genomtränga detta fält ända till den punkt, der floden vidgar sig, kanske skulle tid då icke hafva fattats dem.

Men de hade icke en såg, icke en hacka, ingenting,hvarmed de kunde bräcka denna is, hvilken den ytterliga kölden gjorde hård som granit.

Nadia klöp framför Mikael Strogoff (sid. 377).

Hvad var nu att göra?I detta ögonblick hördes bösskott på Angaras högra strand. Ett regn af kulor rigtades mot flotten.

Hade då de olyckliga blifvit upptäckta? Otvifvelaktigt, ty bösskott hördes äfven från venstra stranden. Befinnande sig mellan två eldar, blefvo flyktingarna en skottafla för de tartariska skyttarna. Några sårades af kulorna, ehuru dessa i mörkret träffade blott af en slump.

— Kom, Nadia, — hviskade Mikael Strogoff i den unga flikans öra.

Utan att invända ett enda ord, fattade Nadia, beredd till allt, Mikael Strogoffs hand.

— Det gäller att komma öfver detta ishinder, — sade han med låg röst. — Led mig, men ingen får se oss lemna flotten!

Nadia lydde.

Mikael Strogoff och den unga flickan smögo sig genast öfver på isfältet i det djupa mörkret, som blott då och då genomskars af elden från skjutgevären.

Nadia kröp framför Mikael Strogoff. Kulorna hveno omkring dem såsom en våldsam hagelskur och smattrade mot isen. Det skrofliga och af skarpa kanter genomfårade isfältet, sönderskar deras händer så att blodet rann, men

de kröpo dock allt jemt framåt.

Tio minuter senare hade de uppnått den nedåt floden vettande delen af isfältet.

Der var Angaras vatten åter fritt. Några isstycken, som efter hand lossnat från isfältet, drefvo med strömmen vidare.

Nadia förstod, hvad Mikael Strogoff ämnade försöka. Hon upptäckte ett isstycke, som ännu löst sammanhängde med isfältet.

— Kom, — sade Nadia.

Och båda lade sig ned på detta isstycke, som de genom en lindrig vickning skilde från den öfriga massan.

Isstycket började drifva.Floden vidgade sig och vägen var fri.

Mikael Strogoff och Nadia hörde böss-skotten, ångestropen och tartarernas skrän. Sedermera bortdogo småningom i fjerran dessa klagorop och denna vilda glädje.

— Stackars menniskor! — mumlade Nadia.

Under en halftimme bortförde strömmen hastigt det

isstycke, som bar Mikael Strogoff och Nadia. I hvarje ögonblick kunde de befara, att det skulle brista under dem. Fattadt af strömmen, följde det midten af floden, och man behöfde icke gifva det en sned rigtning förr än det blef fråga om att uppnå Irkutsks kajer.

Mikael Strogoff bet ihop tänderna och lyssnade utan att säga ett enda ord.

Huru nära var han icke målet! Han kände, att han skulle uppnå det!

Fram emot klockan 2 på morgonen framglänste en dubbel rad af ljus vid den mörka horisonten, med hvilken Angaras båda stränder hopsmälte.

Till höger var det lyktskenet från Irkutsk, till venster eldarna i det tartariska lägret.

Mikael Strogoff hade blott en verst till staden.

— Ändtligen! — mumlade han.

Men plötsligt uppgaf Nadia ett rop.

Vid detta rop reste sig Mikael Strogoff uppå isstycket, hvilket vacklade. Hans hand sträcktes uppåt Angara. Hans af det blååktiga skenet fullt belysta ansigte var förfärligt att skåda, och liksom hans ögon åter öppnats för ljuset utbrast han:

— Ah, Gud sjelf är då emot oss!

*

## TJUGUNIONDE KAPITLET.

# Irkutsk.

Irkutsk, östra Sibiriens hufvudstad, har under vanliga förhållanden en befolkning af 30,000 invånare. På en temligen hög, medelst konst åstadkommen upphöjning af Angaras högra strand resa sig dess kyrkor, öfver hvilka skjuta upp spirorna af en ståtlig katedral, och dess i pittoresk oordning uppförda hus.

Sedt på något afstånd, från toppen af det berg, som ett tjugutal verst derifrån beherskar den stora sibiriska landsvägen, har det, med sina torn, sina såsom minareter smäckra spiror, sina japanska kupoler, en temligen österländsk fysionomi. Men denna fysionomi försvinner för den resandes ögon genast, då han kommer in i

staden. Till ena hälften byzantinsk, till den andra kinesisk, blir den åter europeisk genom sina makadamiserade, trottoarförsedda gator, hvilka genomskäras af kanaler och äro planterade med jettelika björkar, genom sina sten- och trähus, af hvilka några hafva flera våningar, genom sina talrika åkdon — icke blott tarantasser och telegor utan äfven kupévagnar och kalescher — som genomkorsa den och slutligen genom en stor del af sina invånare, hvilka gjort stora framsteg i civilisation och för hvilka de nyaste Parismoderna icke äro främmande.

Vid denna tid var Irkutsk öfverbefolkadt, emedan alla sibirier i provinsen tagit sin tillflykt dit. Irkutsk är nederlagsplatsen för dessa otaliga handelsvaror, som utbytas mellan Kina, mellersta Asien och Europa. Man hade alltså icke dragit i betänkande att dit samla bönderna från Angaradalen, mongoliska khalkaer, tunguser, buräter, och lägga öknen mellan inkräktarne och staden.

Irkutsk är residens för östra Sibiriensgeneralguvernör. Under honom står en civilguvernör, i hvars hand är koncentrerad provinsens administration, en polismästare, hvilken har full sysselsättning i en stad, som vimlar af landsförviste, och slutligen ett slags handelsborgmästare, hvilken är ordförande för stadens köpmanskår, och en betydande person genom sin ofantliga förmögenhet och det inflytande, han utöfvar på sina underlydande.

Irkutsks garnison utgjordes nu af ett regimente kosacker till fots, hvilket räknade omkring 2,000 man, af en ständigt der förlagd gendarmkår med kask och blå uniform med silfvergaloner.

Dessutom befann sig, såsom man vet och i följd af särskilda omständigheter, tsarens broder instängd i staden allt sedan invasionens början.

Denna omständighet tarfvar en närmare förklaring.

En vigtig resa i politiskt ändamål hade fört storfursten till dessa östra Asiens aflägsna provinser.

Efter att hafva besökt de förnämsta sibiriska städerna, resande snarare som militär än som furste, utan någon ståt, åtföljd af sina officerare och eskorterad af en afdelning kosacker, hade storfursten begifvit sig ända till de transbajkalska trakterna. Nikolajevsk, den sista ryska staden och belägen på Okotska hafvets strand, hade blifvit hedrad med ett besök af honom.

Ankommen till gränsen för det ofantliga ryska riket, anträdde storfursten hemfärden till Irkutsk, hvarifrån han ämnade resa tillbaka till Europa, då han träffades af underrättelsen om denna lika hotande som plötsliga invasion. Han begaf sig skyndsamt till den sibiriska hufvudstaden, men då han kom dit, hade kommunikationen med det europeiska Ryssland blifvit afbruten. Han mottog några telegram från Petersburg och Moskva och kunde till och med besvara dem; så afskars tråden under omständigheter som vi känna och Irkutsk var isoleradt från den öfriga verlden.För storfursten återstod nu intet annat än att organisera försvaret, och detta gjorde han med denna fasthet och kallblodighet, hvarpå han under andra förhållanden gifvit obestridliga bevis.

Underrättelserna om intagandet af Ischim, Omsk och Tomsk ingingo den ena efter den andra till Irkutsk. Man måste alltså till hvad pris som helst rädda denna Sibiriens hufvudstad från att blifva besatt af fienden. Man borde icke räkna på att erhålla snar hjelp. Det ringa antal trupper, som voro spridda här och der i Amur-provinserna och guvernementet Jakutsk, kunde icke anrycka i tillräckligt stort antal för att hejda de tartariska kolonnerna. Men då Irkutsk omöjligen kunde undgå att blifva kringrändt, var det framför allt af vigt att sätta staden i stånd att uthärda en belägring af någon varaktighet.

Arbetena härå började samma dag, som Tomsk föll i tartarernas händer. Samtidigt med denna sista nyhet fick storfursten äfven veta, att emiren af Bukhara och de med honom förbundne khanerna sjelfva ledde operationerna, men hvad han icke visste, det var att underbefälhafvaren öfver dessa trupper var Ivan Ogareff, en rysk officer, som han sjelf degraderat och som han icke kände.

Redan från första början hade, såsom vi sett, invånarne i provinsen Irkutsk fått befallning att öfvergifva städerna och byarna. De som icke togo sin tillflykt till hufvudstaden fingo begifva sig vidare, bortom Bajkal-sjön, dit med all sannolikhet invasionen icke skulle sträcka sina härjningar. Lifsmedel och foder samlades i staden, och detta det ryska väldets värn i den yttersta östern iståndsattes att uthärda en belägring under någon tid.

Irkutsk, grundlagdt 1661, ligger der Irkut utfaller i Angara, på den senare flodens högra strand. Två på pålar slagna träbroar, inrättade så att de kunde öppnas för sjöfartens behof, förena staden med dess förstäder, hvilka ligga på venstra stranden. Från denna sida varförsvaret lätt. Förstäderna öfvergåfvos, broarna förstördes. Att öfvergå Angara på detta ställe, der den är mycket bred, skulle varit omöjligt under de belägrades eld.

Men man kunde komma öfver floden ofvanför och nedanför staden, och följaktligen äfventyrade Irkutsk att blifva anfallet från sin östra sida, som icke skyddades genom några befästningsverk.

Det var alltså med anläggandet af befästningsarbeten man genast grep sig an. Man gaf sig ingen rast hvarken natt eller dag. Storfursten fann en för saken varmt lifvad befolkning, och samma befolkning återfann han modig vid försvaret. Soldater, köpmän, landsförviste, bönder, alla uppoffrade sig för det allmänna bästa.

Åtta dagar innan tartarerna visade sig utanför Irkutsk hade jordvallar blifvit uppkastade. En graf, som fyldes med vatten från Angara, hade blifvit gräfd mellan yttre och inre vallen. Staden kunde icke längre eröfras genom en öfverrumpling. Man måste kringränna och belägra den.

Den tredje tartariska kolonnen — den som tågade uppför Jenisej-dalen — visade sig framför Irkutsk den 24 September. Den satte sig genast i besittning af de öfvergifna förstäderna, hvilkas hus till och med blifvit förstörda, så att de icke skulle stå i vägen för storfurstens ty värr otillräckliga artilleri.

Tartarerna organiserade sig alltså i afvaktan på ankomsten af de två andra, af emiren och hans bundsförvandter kommenderade kolonnerna.

Dessa olika kårers förening försiggick i lägret vid Angara den 25 September, och med undantag af de garnisoner, som qvarlemnats i de förnämsta eröfrade städerna, var hela armén samlad under Feofar Khans befäl.

Då Ivan Ogareff fann en öfvergång af Angara omöjlig framför Irkutsk, öfverfördes en stark truppstyrka några verst nedåt floden på en flottbro, som slogs för detta ändamål.Storfursten försökte icke hindra denna öfvergång. Han skulle blott kunna oroa, icke hindra den, emedan han icke hade något fältartilleri till sin disposition, och med fullt skäl höll han sig derför inom Irkutsks murar.

Tartarerna besatte alltså högra flodstranden. Derefter ryckte de uppför den samma, an mot staden, stucko under marschen i brand guvernörens sommarbostad, hvilken låg i en skog, som beherskar Angaras lopp, och sedan de fullständigt inneslutit Irkutsk, vidtogo de sina förberedelser till att belägra staden.

Då Ivan Ogareff var en skicklig geniofficer, var han otvifvelaktigt vuxen att leda operationerna vid en regelbunden belägring, men han saknade de materiella medlen för att kunna handla raskt. Också hade han hoppats kunna öfverrumpla Irkutsk, målet för alla hans ansträngningar.

Man ser att sakerna tagit en annan vändning än den han hoppats. Å ena sidan hade den tartariska arméns anryckande mot Irkutsk blifvit försenadt genom striden vid Tomsk, å andra sidan hade storfursten påskyndat försvarsarbetena; dessa två omständigheter hade varit nog att gäcka hans planer. Han fann sig alltså nödsakad att skrida till en ordentlig belägring.

Emellertid försökte emiren två gånger, på inrådan af Ivan Ogareff, att med stor manspillan bemägtiga sig staden. Han lät sina soldater storma jordvallarna, hvilka hade några svaga punkter, men dessa två anfall tillbakaslogs med största mod af ryssarna. Storfursten och hans officerare skonade sig icke vid detta tillfälle. De gingo sjelfva i elden, de drogo den civila befolkningen till vallarna. Borgare och mujiker gjorde sin pligt utmärkt. Vid andra anfallet hade tartarerna lyckats spränga en af portarna i stadsmuren. En strid uppstod vid början af den stora, två verst långa Bolkaja-gatan, hvilken utmynnar vid Angara. Men kosackerna, gendarmerna ochborgarena motstodo tappert tartarerna, hvilka måste draga sig tillbaka till sina positioner.

Man gaf sig ingen rast hvarken natt eller dag (sid. 382).

Ivan Ogareff beslöt nu att genom förräderi söka uppnå, hvad styrkan icke kunde gifva honom.Vassili Fedor. (Sid. 389.)

Man vet, att det var hans plan att intränga i staden, att närma sig storfursten, innästla sig i hans förtroende och, då ögonblicket var kommet, öppna en afportarna för de belägrande. Sedan detta var gjordt, skulle han tillfredsställa sin hämnd på tsarens broder.

Sigenerskan Sangarr, hvilken åtföljt Ivan Ogareff till lägret vid Angara, uppmanade honom enträget att sätta denna plan i verket.

Men han måste handla utan uppskof. De ryska trupperna i guvernementet Jakutsk voro i antågande mot Irkutsk. De hade blifvit sammandragna vid öfra loppet af Lena, uppför hvars strand de anryckte.

Inom sex dagar borde de hafva anländt. Irkutsk måste alltså inom denna tid ha blifvit öfverlemnadt at tartarerna genom förräderi.

Ivan Ogareff tvekade icke längre.

På aftonen den 2 Oktober hölls krigsråd i stora salen i generalguvernörens palats.

Der bodde storfursten.

Uppfördt vid slutet af Bolkajagatan, beherskade detta palats en stor sträcka af floden. Genom fönstren å dess hufvudfasad såg man det tartariska lägret, och ett belägringsartilleri, hvars kulor gingo längre än tartarernas, skulle hafva lagt det i ruiner.

Storfursten hade fattat flera beslut i samråd med general Voranzoff, stadens guvernör och handelsborgmästaren, till hvilka några högre officerare slutit sig.

— Mina herrar, — sade storfursten, — I kännen noga vår ställning. Jag hyser det fasta hoppet, att vi skola kunna hålla stånd, tills de Jakutska trupperna anlända. Då skola vi förjaga dessa barbariska horder, hvilka dyrt skola få betala denna inkräktning af det ryska området.

— Ers höghet vet, att ni kan räkna på Irkutsks hela befolkning, — svarade general Voranzoff.

— Ja, general, — sade storfursten, — och jag ärar dess patriotism. Tack vare Gud, den har ännu inte råkat ut för epidemiens eller hungersnödens fasor, och jag har anledning tro, att man skall undgå dem, men vid vallarna har jag ej kunnat annat än beundradess mod. Ni hör mina ord, herr borgmästare, och jag ber er framföra dem.

— Jag tackar ers höghet i stadens namn, — svarade borgmästaren. — Vågar jag fråga, hur långt ers höghet anser, att längsta uppskofvet för undsättningsarméns ankomst bör kunna blifva?

— På sin höjd sex dagar, — svarade storfursten. — En skicklig och modig budbärare har denna morgon lyckats inkomma i staden, och han har underrättat mig, att 50,000 ryssar i ilmarscher rycka an under befäl af general Kisselef. För två dagar sedan voro de på Lenas strand, vid Kirensk, och nu skola hvarken köld eller snö hindra dem från att hinna fram hit. 50,000 man goda trupper, som falla tartarerna i flanken, skola snart befria oss.

— Jag vill tillägga, — sade borgmästaren, — att den dag ers höghet ger order om ett utfall, äro vi beredda.

— Bra, — svarade storfursten. — Låtom oss vänta tills vi på höjderna få se de första leden af våra kolonner, och vi skola krossa inkräktarna.

Derefter vändande sig till general Voranzoff, sade han:

— I morgon skola vi taga en öfversigt af arbetena på högra stranden. Angara för isstyckena med sig, det dröjer icke länge förr än den lagt sig, och om så sker, skulle tartarerna kanske kunna öfvergå den.

— Täckes ers höghet tillåta mig att göra en anmärkning, — sade borgmästaren.

— Ja.

— Mer än en gång har jag sett temperaturen falla trettio och fyrtio grader under nollpunkten, och Angara har alltid varit full af isstycken utan att alldeles tillfrysa. Detta kommer otvifvelaktigt af hastigheten i dess lopp. Om alltså tartarerna inte ha något annat medel att öfvergå floden, kan jag ansvara ers höghet för, att de inte på det

sättet skola inkomma i Irkutsk.Generalguvernören bekräftade borgmästarens ord.

— Det är en lycklig omständighet, — svarade storfursten. — I hvad fall som helst skola vi göra oss beredda på allt.

Derefter vändande sig till polismästaren, frågade han honom:

— Har ni intet att säga mig?

— Jo, jag har att underrätta ers höghet, — svarade polismästaren, — om en supplik, som tillstälts er genom min sekreterare.

— Från hvem?

— Från de landsförvista i Sibirien, hvilka, såsom ers höghet vet, samlats här i staden till ett antal af fem hundra.

De för politiska förbrytelser landsförvista, hvilka voro fördelade i hela provinsen, hade verkligen blifvit kallade till Irkutsk genast invasionen började. De hade åtlydt befallningen att begifva sig till staden och lemna de köpingar, i hvilka de drefvo olika yrken, somliga såsom läkare, andra såsom lärare o. s. v. Allt ifrån början hade storfursten, liksom tsaren förlitande sig på deras patriotism, beväpnat dem, och han hade i dem funnit tappra soldater.

— Hvad begära de förviste? — sade storfursten.

— De begära af ers höghet, — svarade polismästaren, — tillåtelse att bilda en särskild kår och blifva stälde i spetsen vid första utfall.

— Ja, — svarade storfursten med en rörelse, som han icke sökte dölja, — desse förviste äro ryssar, och det är deras rättighet att kämpa för sitt land!

— Jag tror mig kunna försäkra ers höghet, — sade generalguvernören, — att ni inte kan få bättre soldater.

— Men de behöfva en anförare, — svarade storfursten. — Hvem skola de få?— De önska för ers höghet, — sade polismästaren, — föreslå en bland dem, som utmärkt sig vid flera tillfällen.

— Är han ryss?

— Ja, en ryss från Östersjöprovinserna.

— Han heter...?

— Vassili Fedor.

Den landsförviste var Nadias fader.

Vassili Fedor utöfvade såsom man vet läkareyrket. Han var en kunnig och hjelpsam man samt begåfvad med det största mod och den uppriktigaste patriotism. All den tid han icke egnade åt de sjuka, använde han till att organisera motståndet. Det var han, som hade samlat sina kamrater i landsflykten till gemensam handling. De hittills med befolkningen sammanblandade landsförvista hade genom sitt uppförande ådragit sig storfurstens uppmärksamhet. Vid flera utfall hade de med sitt blod betalt sin skuld till det heliga Ryssland — heligt i sanning och tillbedt af sina barn! Vassili Fedor hade uppfört sig såsom en hjelte. Hans namn hade blifvit nämdt vid flera tillfällen, men aldrig hade han bedt om nåd eller en ynnest, och då de landsförviste fallit på den tanken att bilda en särskild kår, var han till och med okunnig om, att de hade för afsigt att välja honom till sin anförare.

Då polismästaren uttalat Vassili Fedors namn inför storfursten, svarade denne, att det icke var honom obekant.

— Ja, — svarade general Voranzoff, — Vassili Fedor är verkligen en man af värde och mod. Han har alltid utöfvat ett mycket stort inflytande på sina kamrater.

— Huru länge har han varit i Irkutsk? — frågade storfursten.

— I två år.

— Och hans uppförande...?

— Hans uppförande, svarade polismästaren, — harvarit en mans, som åtlyder de särskilda lagar, hvilka stiftats för en person i hans ställning.

— General, — svarade storfursten, — var god och genast presentera honom för mig.

Storfurstens befallning utfördes, och innan en halftimme förflutit infördes Vassili Fedor.

Det var en lång man, på sin höjd fyrtio år gammal samt med allvarsam och dyster uppsyn. Man kände, att hela hans lif innefattades i ordet strid, och att han hade kämpat och lidit. Hans ansigtsdrag hade en påfallande likhet med hans dotter Nadia Fedors.

Mer än något annat hade den tartariska invasionen hemsökt denne kärleksfulle fader, — hvilken drifvits i landsflykt åtta tusen verst från sin födelsestad — och tillintetgjort hans lifligaste förhoppningar. Ett bref hade underrättat honom om hans hustrus död och på samma gång om hans dotters afresa, i det hon af ryska regeringen erhållit tillåtelse att begifva sig till Irkutsk för att förena sig med sin fader.

Nadia hade måst lemna Riga den 10 Juli. Invasionen hade utbrutit den 15 Juli. Hvad kunde det hafva blifvit af Nadia midt ibland dessa inkräktare, om hon passerat gränsen vid denna tid? Man fattar att denna olycklige fader förtärdes af en dödlig ängslan, alldenstund han icke fått några underrättelser från sin dotter.

Då Vassili Fedor stod inför storfursten, bugade han sig och väntade att blifva tilltalad.

— Vassili Fedor, — sade storfursten till honom, — dina kamrater i landsflykten ha begärt att få bilda en elitkår. Veta de, att man i en sådan kår måste vara beredd på att låta döda sig till sista man?

— De veta det, — svarade Vassili Fedor.

— De vilja ha dig till anförare.

— Ja, ers höghet?

— Samtycker du att ställa dig i spetsen för dem?

— Ja, om Rysslands väl fordrar det.— Kapten Fedor, — sade storfursten, — du är inte längre landsförvist.

— Tack, ers höghet, men kan jag föra befälet öfver dem, som ännu äro det?

— De äro det inte längre!

Det var nåd åt alla hans kamrater i landsflykten, nu hans vapenbröder, som tsarens broder skänkte honom!

Vassili Fedor tryckte med rörelse den hand, som storfursten räckte honom och lemnade salen.

Storfursten vände sig nu till sina officerare och sade leende:

— Tsaren skall inte vägra att infria den benådningsvexel, jag drar på honom. Vi behöfva hjeltar för att kunna försvara Sibiriens hufvudstad, och jag har skapat sådana.

Denna nåd, så ädelmodigt beviljad de landsförviste i Irkutsk, var i sanning en handling af rättvisa och klok politik.

Natten hade inbrutit.

Genom palatsets fönster lyste eldarna från det tartariska lägret, hvilka flammade på Angaras andra strand. Floden förde med sig massor af isstycken, af hvilka några fastnade vid pålarna efter de gamla träbroarna. De, som strömmen qvarhöll i flodens midt, drefvo nedåt Angara med ytterlig hastighet.

Det var tydligt att floden, såsom borgmästaren anmärkt, blott med största svårighet kunde helt och hållet frysa. Alltså behöfde Irkutsks försvarare icke vara oroliga för att blifva anfallna från denna sida.

Klockan slog tio på aftonen.

Storfursten ämnade just afskeda sina officerare och draga sig tillbaka till sina rum, då oväsen hördes utanför palatset.

Nästan med detsamma öppnades dörren till salen.

En adjutant inträdde och, gående fram till storfursten, sade han:

— Ers höghet, en kurir från tsaren!

*

TRETIONDE KAPITLET.

# En tsarens kurir.

Ofrivilligt togo alla konseljens medlemmar på samma gång ett steg mot den halföppna dörren.

En tsarens kurir ankommen till Irkutsk!

Om dessa officerare ett ögonblick egnat en tanke åt osannolikbeten af detta faktum, skulle de säkerligen ansett det omöjligt.

Storfursten hade lifligt gått fram mot sin adjutant.

— Denne kurir! — sade han.

En man inträdde.

Han såg ut att vara utmattad af ansträngning. Han bar en sibirisk bondes drägt, sliten, till och med trasig, och i hvilken syntes några hål efter kulor. En rysk mössa betäckte hans hufvud. Ett ännu icke läkt ärr gick öfver hans ansigte.

Denne man hade tydligen tillryggalagt en lång och mödosam väg. Hans illa åtgångna skodon bevisade till och med, att han måst göra en del af denna resa till fots.

— Hans höghet storfursten? — utbrast han genast vid sitt inträde.

Storfursten gick fram mot honom.

— Du är tsarens kurir? — frågade han.

— Ja, ers höghet.

— Du kommer...?

— Från Moskva.

— Du har lemnat Moskva...?

— Den 15 Juli.

— Du heter...?

— Mikael Strogoff.

Det var Ivan Ogareff.

Han hade antagit dens namn och egenskap, som han trodde sig hafva gjort vanmägtig. Hvarken storfursten eller någon annan i Irkutsk kände honom, och han hadeEn man inträdde. Han såg ut att vara utmattad af ansträngning. (Sid. 392.) ej ens aktat nödigt att maskera sig. Alldenstund han kunde bevisa sin föregifna identitet, skulle ingen kunna fatta misstankar mot honom. Besjälad af sin jernvilja,kom han alltså för att genom förräderi och mord påskynda upplösningen af invasionsdramat.

Efter Ivan Ogareffs svar gjorde storfursten ett tecken, hvarvid alla hans officerare aflägsnade sig.

Den falske Mikael Strogoff och storfursten voro nu ensamme i salen.

Några ögonblick betraktade storfursten Ivan Ogareff med ytterlig uppmärksamhet.

Derefter frågade han honom:

— Du var i Moskva den 15 Juli?

— Ja, ers höghet, och natten mellan den 14 och 15 hade jag ett samtal med hans majestät kejsaren i Nya palatset.

— Du har ett bref från tsaren?

— Ja, här är det.

Och Ivan Ogareff räckte storfursten det kejserliga brefvet, hvilket han hopvikit till nästan mikroskopiska dimensioner.

— Har detta bref blifvit öfverlemnadt åt dig i detta skick? — frågade storfursten.

— Nej, ers höghet, men jag har måst kasta bort. kuvertet för att bättre kunna gömma det för emirens soldater.

— Har du varit fången hos tartarerne?

— Ja, ers höghet, under några dagar, — svarade Ivan Ogareff. — Detta förklarar hvarför jag, ehuru jag lemnade Moskva den 15 Juli, såsom detta brefs datum utvisar, ej hunnit fram till Irkutsk förr än den 2 Oktober, efter en färd på sjuttionio dagar.

Storfursten tog brefvet.

Han öppnade det och igenkände tsarens namnteckning, föregången af den med dennes egen hand skrifna, häfdvunna formeln.

Här var alltså intet tvifvel möjligt om detta brefs autenticitet, lika litet som om kurirens identitet.Om Ivan Ogareffs vilda uppsyn i början hade ingifvit storfursten ett misstroende, hvaraf han dock icke visade en skymt, försvann detta misstroende genast.

Storfursten förblef några ögonblick tyst. Han läste brefvet långsamt för att rigtigt genomtränga dess innehåll.

Derefter åter tagande ordet, frågade han:

— Mikael Strogoff, du känner innehållet af detta bref?

— Ja, ers höghet. Jag kunde blifva tvungen att förstöra det, så att det inte skulle falla i tartarernas händer, och om händelsen så fogade, var det min afsigt att ordagrant för ers höghet upprepa brefvets innehåll.

— Du vet att detta bref ålägger oss att hellre dö i Irkutsk än uppgifva det?

— Jag vet det.

— Du vet äfven, att detta bref bestämmer rörelserna för de trupper, som blifvit uppbådade för att undertrycka invasionen?

— Ja, ers höghet, men dessa rörelser hafva icke lyckats.

— Hvad säger du?

— Jag säger att Ischim, Omsk, Tomsk, för att inte tala om de vigtiga städerne i de båda Sibirierna, efter hvarandra blifvit besatta af Feofar Khans soldater.

— Men har då strid egt rum? Ha våra kosacker sammandrabbat med tartarerna?

— Flere gånger, ers höghet.

— Och de ha blifvit tillbakaslagne?

— De voro inte tillräckligt manstarka.

— Hvar hafva de sammandrabbningar, om hvilka du talar, egt rum?

— Vid Kolyvan, vid Tomsk...

Hvad Ivan Ogareff hittills sagt var sant, men i afsigt att uppskrämma Irkutsks försvarare genom att öfverdrifna de fördelar, som vunnits af emirens trupper, tillade han:— Och en tredje gång framför Krasnojarsk.

— Och i denna sista träffning? — frågade storfursten, hvars hoppressade läppar knappt framsläppte orden.

— Det var mer än en träffning, ers höghet, — svarade Ivan Ogareff, — det var en batalj!

— En batalj?

— Tjugu tusen ryssar, kommande från gränsen och guvernementet Tobolsk, ha sammandrabbat med etthundrafemtio tusen tartarer, och trots sitt mod ha de blifvit tillintetgjorda.

— Du ljuger! — utbrast storfursten, hvilken, ehuru förgäfves, sökte beherska sin vrede.

— Jag säger sanningen, ers höghet, — svarade Ivan Ogareff kallt. — Jag var närvarande vid bataljen vid Krasnojarsk och der var det, jag blef fången!

Storfursten lugnade sig, och med en åtbörd lät han Ivan Ogareff förstå, att han icke betviflade hans sannfärdighet.

— Hvilken dag egde bataljen vid Krasnojarsk rum?

— Den 2 September.

— Och nu äro alla de tartariska trupperna sammandragna omkring Irkutsk?

— Alla.

— Och du uppskattar dem...?

— Till fyrahundra tusen man.

En ny öfverdrift af Ivan Ogareff i uppskattningen af de tartariska arméerna och allt jemt syftande till samma mål.

— Och jag kan inte vänta någon hjelp från de vestra provinserna? frågade storfursten.

— Ingen, ers höghet, åtminstone inte före vinterns slut.

— Nåväl, hör då, Mikael Strogoff. Skulle jag också inte få någon hjelp hvarken från vester eller öster, och utgjorde än desse barbarer sexhundra tusen man, skall jag dock inte uppge Irkutsk!Ivan Ogareffs elaka ögon slötos till hälften. Förrädaren tycktes vilja säga, att tsarens broder gjorde upp räkningen utan att taga med förräderiet.

Då storfursten, hvars temperament var retligt, hörde dessa olycksbringande nyheter, hade han svårt att bevara sitt lugn. Han gick fram och tillbaka i salen, följd af Ivan Ogareffs ögon, hvilka lurade på honom såsom ett offer förbehållet hans hämnd. Han stannade vid fönstren, han betraktade eldarne i det tartariska lägret, han sökte genomtränga bullret, hvaraf mesta delen härrörde från sammanstötningen mellan de af Angaras ström bortförda isstyckena.

En qvart förgick utan att han gjorde en enda fråga.

Derefter tog han åter brefvet, läste om ett ställe deri och sade:

— Vet du, Mikael Strogoff, att detta bref talar om en förrädare, hvilken jag bör akta mig för?

— Ja, ers höghet.

— Han tänker förklädd försöka komma in i Irkutsk, vinna mitt förtroende och sedan, då ögonblicket är inne, öfverlemna staden åt tartarerna.

— Jag vet allt detta, ers höghet, och jag vet också, att Ivan Ogareff har svurit att utkräfva personlig hämnd af tsarens broder.

— Hvarför?

— Man säger, att denne officer af storfursten blifvit dömd till en förödmjukande degradering.

— Ja, jag mins det... Men han förtjenade det, denne usling, hvilken sedermera gick i tjenst hos Rysslands fiender och i sitt fädernesland ledde den barbariska invasionen!

— Hans majestät tsaren, — svarade Ivan Ogareff, var framför allt angelägen derom, att ers höghet skulle blifva underrättad om Ivan Ogareffs brottsliga planer mot er person.

— Ja, brefvet upplyser mig derom...

— Och hans majestät ålade mig sjelf, att jag undermin resa genom Sibirien noga skulle taga mig till vara för denne förrädare.

— Har du sammanträffat med honom?

— Ja, ers höghet, efter striden vid Krasnojarsk. Om han kunnat ana, att jag bar på mig ett bref adresseradt till ers höghet och hvari hans planer voro afslöjade, skulle han inte ha skonat mig.

— Ja, då skulle du varit förlorad! svarade storfursten. Men hur lyckades du undkomma?

— Genom att kasta mig i Irtisch.

— Och hur har du lyckats komma in i Irkutsk?

— Tack vare ett utfall, som gjordes just denna afton för att tillbakakaslå en tartarisk afdelning. Jag gaf mig in bland stadens försvarare, sade hvem jag var, och man förde mig genast till ers höghet.

— Bra, Mikael Strogoff, — svarade storfursten. Du har visat mod och nit i utförandet af detta svåra uppdrag. Jag skall inte glömma dig. — Har du någon ynnest att bedja mig om?

— Ingen annan än den att få strida vid ers höghets sida, — svarade Ivan Ogareff.

— Må ske, Mikael Strogoff. Från och med denna dag fäster jag dig vid min person, och du skall få bo i detta palats.

— Och om, i enlighet med den afsigt man tillägger honom, Ivan Ogareff inställer sig hos ers höghet under ett falskt namn?

— Tack vare dig, som känner förrädaren, skola vi demaskera honom, och jag skall låta honom dö under knuten. Gå!

Ivan Ogareff gjorde militärisk honnör för storfursten, icke glömmande, att han var kapten vid tsarens kurirkår, hvarpå han aflägsnade sig.

Ivan Ogareff hade alltså med framgång spelat sin skändliga roll. Storfurstens fulla och odelade förtroende hade blifvit honom skänkt. Han kunde missbruka dethvar och när han ville. Han skulle bo i själfva palatset. Han skulle blifva invigd i hemligheten af försvarsoperationerna. Han hade alltså situationen i sitt våld. Ingen i Irkutsk kände honom, ingen kunde rycka af honom masken.

Han beslöt derför att oförtöfvadt skrida till verket.

Det bråskade verkligen också. Staden måste öfverlemnas åt tartarerne före ryssarnes ankomst norr och öster ifrån, och denna kunde inträffa om några dagar. Sedan tartarerna väl en gång blifvit herrar öfver Irkutsk, blefve det icke lätt att återtaga staden. Och om de också sedermera måste uppgifva den, skulle de icke göra det utan att i grund hafva ödelagt den, utan att storfurstens hufvud först rullat framför Feofar Khans fötter.

Ivan Ogareff, hvilken hade en synnerlig förmåga att se, observera och handla, begaf sig redan den följande dagen

till vallarna. Öfverallt blef han mottagen med hjertliga lyckönskningar af officerarna, soldaterna, borgarena. Denne tsarens kurir var för dem liksom ett band, hvilket åter fäst dem vid kejsardömet. Ivan Ogareff berättade alltså för dem med en tvärsäkerhet, hvilken aldrig förnekade sig, de diktade vexlingarna af sin resa. Derefter ledde han fintligt, utan att i början synas allt för mycket angelägen derom, samtalet på situationens allvar, öfverdrifvande både tartarernes framgångar, såsom han gjort vid det första mötet med storfursten, och de krafter, hvaröfver dessa barbarer förfogade. Att döma af hans yttranden vore den väntande hjelpen otillräcklig, om den ens någonsin komme, och det vore att befara, att en under Irkutsks murar levererad batalj skulle blifva lika olycklig som striderna vid Kolyvan, Tomsk och Krasnojarsk.

Ivan Ogareff slösade icke med dessa ondskefulla insinuationer. Med en viss försigtighet lät han dem intränga i försvararnes af Irkutsk sinnen. Han tycktessvara, först när man öfverhopade honom med frågor, och då blott med motvilja. Men alltid tillade han, att man borde försvara sig till sista man och hellre spränga staden i luften, än uppgifva den.

Det skulle icke ha varit underligt, om ryssarna tappat modet genom Ivan Ogareffs skefva framställning. Men Irkutsks garnison och befolkning voro allt för goda patrioter att låta sig bringas ur fattningen. Af dessa soldater, af dessa borgare i en isolerad stad i utkanten af den asiatiska verlden skulle icke en enda kunnat tala om kapitulation. Ryssens förakt för de tartariska barbarerna var gränslöst.

I hvad fall som helst anade ingen den förhatliga roll, som Ivan Ogareff spelade, ingen kunde gissa, att tsarens föregifna kurir var blott en förrädare.

En helt naturlig omständighet gjorde, att allt ifrån Ivan Ogareffs ankomst till Irkutsk en flitig beröring inträdde mellan denne och en af stadens tappraste försvarare, Vassili Fedor.

Man vet, af hvilken förfärlig oro den olycklige fadern förtärdes. Hvad hade blifvit af hans dotter, Nadia Fedor, om hon lemnat Ryssland den dag hon uppgifvit i sitt sista bref till honom från Riga? Försökte hon ännu taga sig fram genom de af fienden öfversvämmade provinserna, eller hade hon blifvit tillfångatagen för länge sedan? Vassili Fedor fann blott då någon lindring i sin smärta, när han fick tillfälle att kämpa mot tartarerna — tillfällen, som i hans tycke voro allt för sällsynta.

Men då Vassili Fedor erfor att en tsarens kurir anländt, kände han liksom en aning, att denne kurir kunde gifva honom underrättelser om hans dotter. Detta var visserligen blott ett fåfängligt hopp, men han hakade sig dock fast dervid. Hade icke denne kurir varit en fånge, såsom Nadia kanske var det nu?

Vassili Fedor uppsökte Ivan Ogareff, hvilken begärligt omfattade tillfället att komma i daglig beröringmed kaptenen. Tänkte då renegaten draga fördel af denna omständighet? Bedömde han alla menniskor efter sig sjelf? Trodde han att en ryss, till och med en för politiska förbrytelser landsförvist, kunde vara nog usel att förråda sitt land?

Huru än härmed förhöll sig, åhörde Ivan Ogareff med väl speladt intresse de förtroenden, Nadias fader delgaf honom. Dagen efter den föregifna kurirens ankomst begaf sig Vassili Fedor till generalguvernörens palats.

Der underrättade han Ivan Ogareff om de omständigheter, hvarunder hans dotter hade måst lemna det europeiska Ryssland och yppade för honom sina farhågor med afseende på henne.

Ivan Ogareff kände icke Nadia, ehuru han sammanträffat med henne på skjutshållet i Ischim den dag, då han der råkade Mikael Strogoff. Men vid detta tillfälle hade han egnat henne lika liten uppmärksamhet som de båda korrespondenterna, hvilka senare äfven voro inne i rummet.

Han kunde alltså icke gifva Vassili Fedor några underrättelser om hans dotter.

— Men vid hvilken tid, — frågade Ivan Ogareff, — lemnade er dotter det ryska området?

— Nästan vid samma tid som ni, — svarade Vassili Fedor.

— Jag for från Moskva den 15 Juli.

— Äfven Nadia skulle resa från Moskva vid denna tid. Det stod tydligt i hennes bref.

— Var hon i Moskva den 15 Juli? — frågade Ivan Ogareff.

— Ja, derpå är jag fullkomligt säker.

— Nåväl!... — svarade Ivan Ogareff, hvarefter han återtog:

— Men nej, jag bedrar mig... Jag förblandar data... — tillade han. — Det är ty värr allt för sannolikt, att er dotter passerat gränsen, och ni kan intehoppas något annat än att hon afbrutit sin resa vid underrättelsen om den tartariska invasionen!

Vassili Fedor sänkte hufvudet.

Han kände Nadia och visste mycket väl, att ingenting skulle kunna afhålla henne från att fortsätta sin resa.

Ivan Ogareff hade härvid ofrivilligt begått en handling af verklig grymhet. Med ett ord kunde han lugna Vassili Fedor. Ehuru Nadia passerat den sibiriska gränsen under förhållanden, som läsaren känner, hade Vassili Fedor, genom att sammanställa den dato, då hans dotter befann sig i Nischni Novgorod, med den då kungörelsen om förbudet att lemna staden utfärdades, otvifvelaktigt dragit den slutsatsen, att Nadia icke kunnat blifva utsatt för invasionens faror och att hon ännu mot sin vilja befann sig på det europeiska Rysslands område.

Lydande sin natur såsom en man, hvilken andras lidanden icke längre förmå röra, sade Ivan Ogareff icke ett enda ord.

Vassili Fedor aflägsnade sig med krossadt hjerta. Efter detta samtal var hans sista förhoppning tillintetgjord.

Under de två följande dagarna, den 3 och 4 Oktober, stälde storfursten flera frågor till den föregifna Mikael Strogoff och lät honom upprepa allt, hvad han hade hört i det kejserliga kabinettet i Nya palatset. Beredd på alla dessa frågor, svarade Ivan Ogareff utan tvekan. Med flit dolde han icke, att tsarens regering blifvit fullkomligt öfverrumplad af invasionen, att resningen förberedts i största hemlighet, att tartarerna redan voro herrar öfver Obi-linien, då man i Moskva fick kännedom om invasionen, och slutligen att i de ryska provinserna ingenting blifvit gjordt för att till Sibirien afsända de för inkräktarnes tillbakadrifvande nödvändiga trupperna.

Då Ivan Ogareff fått tillåtelse att gå hvart han ville, började han genast studera Irkutsk, dess befästningsverks tillstånd, dess svaga punkter, för att sedermera draga nytta af sina observationer, för den händelsenågon tillfällighet skulle hindra honom att fullborda sin förrädiska plan. Synnerlig uppmärksamhet egnade han åt Bolkaja-porten, genom hvilken han ämnade insläppa fienden.

Två gånger på aftonen begaf han sig till glacisen vid denna port. Der vandrade han fram och tillbaka utan att blottställa sig för belägrarnes eld, hvilkas främsta poster befunno sig knappt en verst från vallarna. Han visste nog, att han icke var blottställd och till och med att han var igenkänd. Han hade sett en skugga smyga sig ända fram till de uppkastade grafvarna.

Vågande lifvet, ville Sangarr försöka att sätta sig i förbindelse med Ivan Ogareff.

Dessutom njöto de belägrade sedan två dagar ett lugn, hvarvid tartarerna ej hade vant dem sedan belägringens början.

Det var på Ivan Ogareffs inrådan. Feofar Khans underbefälhafvare hade velat, att alla försök att bemägtiga sig staden med våld skulle uppskjutas. Också iakttog artilleriet en fullkomlig tystnad, efter sedan han kommit in i Irkutsk. Kanske skulle — så hoppades han åtminstone — de belägrades vaksamhet slappas? I hvad fall som helst stodo vid förposterna flera tusen tartarer färdiga att kasta sig in genom den på sina försvarare blottade porten, då Ivan Ogareff underrättade dem, att ögonblicket att handla var kommet.

Detta ögonblick kunde också icke låta vänta på sig länge. Man måste komma till ett slut, innan de ryska trupperna hunno fram till Irkutsk.

Ivan Ogareff hade fattat sitt beslut, och denna afton nedsläppte han från glacisen en breflapp i Sangarrs händer.

Ivan Ogareff hade beslutat att den följande dagen, natten mellan den 5 och 6 Oktober klockan 2 på morgonen, öfverlemna Irkutsk i tartarernas våld.

*

TRETIOFÖRSTA KAPITLET.

# Natten mellan den 5 och 6 Oktober.

Ivan Ogareff hade uppgjort sin plan med den största noggranhet, och så vida icke osannolika hinder trädde emellan, borde den lyckas.

Det var af vigt att Bolkaja-porten var utan försvarare i det ögonblick, då Ivan Ogareff ämnade öppna den för fienden. Äfven var det nödvändigt, att de belägrades uppmärksamhet rigtades på en annan punkt af staden.

Derför hade Ivan Ogareff kommit öfver ens med emiren om en diversion.

Denna diversion skulle ske mot de två yttersta punkterna af staden. Anfallet på dessa två punkter skulle ledas med största allvar, och på samma gång skulle man låtsa ett försök att öfvergå Angara. Bolkaja-porten skulle alltså sannolikt blifva obevakad, och detta med desto större skäl som de tillbakadragna tartariska förposterna skulle tyckas hafva blifvit återkallade.

Det var den 5 Oktober.

Inom tjugufyra timmar borde östra Sibiriens hufvudstad vara i emirens händer och storfursten i Ivan Ogareffs våld.

Denna dag rådde liflig rörelse i lägret vid Angara. Från fönstren i palatset och husen på högra stranden såg man tydligt, att omfattande förberedelser vidtogos på andra sidan om floden. Talrika tartariska truppafdelningar inryckte från olika håll i lägret och förstärkte timme efter timme emirens trupper.

Det var den öfverenskomna diversionen, som förbereddes och detta på ett särdeles i ögonen fallande sätt.

Dessutom dolde Ivan Ogareff icke för storfursten, att ett anfall var att befara från denna sida. Han visste,sade han, att en stormning skulle företagas både ofvanför och nedanför staden, hvarför han rådde storfursten att förstärka dessa mera direkt hotade punkter.

Då de observerade tartariska förberedelserna gåfvo ökad kraft åt Ivan Ogareffs förslag, ansåg man sig böra sätta det i verket.

Också gåfvos, sedan ett krigsråd hållits i palatset, order, att försvaret skulle koncenteras på Angaras högra strand och vid de båda ändpunkterna af staden, der vallar uppkastats ända ner till floden.

Detta var just, hvad Ivan Ogareff ville. Synbarligen väntade han icke, att Bolkaja-porten skulle blifva lemnad utan försvarare, men han hoppades att deras antal skulle blifva ringa.

Dessutom ämnade Ivan Ogareff gifva diversionen en sådan vigt, att storfursten skulle blifva nödsakad att möta den samma med alla de krafter, hvaröfver han förfogade.

Också borde en af Ivan Ogareff uttänkt tillfällighet af ovanlig vigt kraftigt befordra framgången af hans planer. Äfven om Irkutsk icke blefve anfallet på de båda från Bolkaja-porten aflägsna punkterna och på högra flodstranden, skulle denna tillfällighet ha varit tillräcklig att samla alla försvarare på just den punkt, dit Ivan Ogareff ville föra dem. Den borde på samma gång framkalla en förfärlig katastrof.

Förrädaren kunde alltså hoppas, att den vid den bestämda tiden på försvarare blottade porten skulle falla i händerna på de tusental tartarer, som höllo sig gömda i de i öster liggande skogarna.

Denna dag var garnisonen och befolkningen i Irkutsk oaflåtligt på sin vakt. Alla de åtgärder, som kräfdes af ett

förestående anfall på punkter, hvilka dittills lemnats i fred, hade blifvit vidtagna.

Storfursten och general Voranzoff gjorde en rundutefter posterna, hvilka på deras befallning hade blifvit förstärkta.

Vassili Fedors elitkår hade erhållit sin plats i norra stadsdelen, men för öfrigt fått order att skynda dit, der faran blefve störst.

På Angaras högra strand hade uppstälts det ringa artilleri, man förfogade öfver.

Sedan dessa åtgärder i rättan tid vidtagits, kunde man, tack vare Ivan Ogareffs så lämpligt gifna råd, hoppas, att det förberedda angreppet icke skulle lyckas. I sådant fall skulle utan tvifvel de för ögonblicket modfälde tartarerna på några dagar uppskjuta ett nytt försök mot staden. De af storfursten väntade trupperna kunde anlända hvilket ögonblick som helst.

Irkutsks räddning eller undergång hängde alltså blott på ett hår.

Denna dag gick solen, hvilken gått upp klockan 6,20, ned klockan 5,40, efter att hafva tillryggalagt sin bana öfver horisonten på elfva timmar. Under två timmar måste skymningen ännu kämpa mot natten. Derefter skulle rymden fyllas med ett tjockt mörker, ty stora moln lade sig orörliga i luften, och månen, som var i konjunktion, skulle icke visa sig.

Detta djupa mörker skulle ännu mera gynna Ivan Ogareffs planer.

Sedan några dagar tillbaka förebådade en ytterst skarp köld den sibiriska vinterns stränghet, och denna afton var den ovanligt bitande. Då de på Angaras högra strand posterade soldaterna icke fingo förråda sin dervaro, hade de icke uppgjort några eldar. De ledo alltså grymt af den förfärliga kylan. Några fot under dem summo isstyckena utför floden. Under hela denna dag hade man sett dem i täta led snabt drifva nedåt Angara. Denna omständighet, som bemärktes af storfursten och hans officerare, hade blifvit ansedd såsom lycklig. Det var också tydligt att, om Angara fyldes med is, skulledet blifva alldeles omöjligt att komma öfver floden. Tartarerna kunde icke manövrera hvarken färjor eller båtar. Hvad beträffar, att de skulle kunna öfvergå floden på isstyckena, i händelse dessa fröso till sammans, var detta ogörligt. Det hopfrusna fältet skulle icke ega nog styrka att bära en anfallskolonn.

Men just derför, att denna omständighet syntes vara gynsam för Irkutsks försvarare, hade Ivan Ogareff bort beklaga att den inträffade. Så var emellertid icke förhållandet, och det kom sig deraf, att förrädaren mycket väl visste, att tartarerna icke ämnade öfvergå Angara, och att från det hållet åtminstone deras försök blott skulle blifva för syns skull.

Men mot klockan 10 på aftonen undergick floden en märkbar förändring till de belägrades ytterliga öfverraskning och nu till men för dem. Den hittills overkställbara öfvergången blef plötsligt möjlig. Angara blef åter nästan isfri. Isstyckena, som under några dagar drifvit nedåt floden i stor mängd, försvunno, och man kunde knappt räkna fem eller sex, som nu syntes på vattenytan mellan de två stränderna. De hade icke heller samma struktur som de, hvilka bildas under vanliga förhållanden och under inflytande af regelbunden köld. Det var blott vanliga isstycken, lösryckta från något isfält, hvilkas brottyta var slät och fri från taggigheter.

De ryska officerarna, hvilka observerat den förändring, som skett med floden, underrättade storfursten derom. Saken förklarades så, att isstyckena hopats i någon smal del af Angara, der de bildat ett stängsel.

Man vet, att så var förhållandet.

De belägrande kunde alltså nu öfvergå Angara. Deraf nödvändigheten för ryssarna att använda ännu större vaksamhet än förut.

Ingenting anmärkningsvärdt inträffade före midnatt. Från östra sidan ända bortom Bolkaja-porten rådde fullkomligt lugn. Ej en eld syntes i de täta skogarna, hvilka vid horisonten sammansmälte med de lågt simmande molnen.

Han upplyftes af en utomordentligt stark arm och kastades till golfvet. (Sid. 413).I lägret vid Angara gick det ganska lifligt till, hvilket bevisades af att ljusen ofta flyttades.

En verst nedanför och ofvan den punkt, der befästningsarbetena gingo ned till flodstranden, hördes ett doft sorl, hvilket bevisade, att tartarerna voro på benen och afvaktade någon signal.

En timme förgick. Ingenting nytt.

Klockan slog tu i Irkutsk-katedralens torn, och ännu hade icke en enda rörelse förrådt fiendtliga afsigter hos de belägrande.

Storfursten och hans officerare frågade sig, om de icke hade blifvit missledda, om det verkligen ingick i tartarernas plan att försöka öfverrumpla staden. De föregående nätterna hade på långt när icke varit så lugna. Gevärselden smattrade då från förposterna, och granaterna genomskuro luften, men denna gång ingenting.

Storfursten, general Voranzoff och deras adjutanter väntade alltså, färdiga att gifva sina order, allt efter omständigheterna.

Man vet, att Ivan Ogareff bebodde ett rum i palatset. Det var en temligen stor sal, belägen i bottenvåningen och hvars fönster vette åt en sidoterrass. Man behöfde blott taga några steg på denna terrass för att kunna öfverskåda Angaras lopp.

Ett djupt mörker herskade i denna sal.

Stående vid fönstret, väntade Ivan Ogareff, att handlingens ögonblick skulle komma. Signalen kunde naturligtvis icke gifvas af någon annan än honom. Sedan denna signal blifvit gifven, var det hans plan att, då största delen af Irkutsks försvarare blifvit kallade till de öppet anfallna punkterna, lemna palatset och fullborda sitt verk.

Han väntade alltså i mörkret, liksom ett vilddjur färdigt att kasta sig öfver sitt rof.

Några minuter före klockan 2 befalde emellertidstorfursten, att Mikael Strogoff — det enda namn, han kunde gifva Ivan Ogareff — skulle kallas till honom.

En adjutant skyndade till hans rum, hvars dörr var stängd.

Adjutanten ropade på honom.

Stående orörlig vid fönstret och osynlig i mörkret aktade sig Ivan Ogareff väl för att svara.

Adjutanten rapporterade alltså till storfursten, att tsarens kurir i detta ögonblick icke var i palatset.

Klockan slog tu.

Nu skulle den diversion ske, som öfverenskommits med de till anfall beredda tartarerna.

Ivan Ogareff öppnade ett fönster och steg ut derigenom, hvarefter han stälde sig i norra hörnet af terrassen.

Under honom strömmade i mörkret Angaras vatten, hvilket brusande bröts mot de qvarstående bropålarna.

Ivan Ogareff upptog ur sin ficka en svafveltråd, som han antände, och nedsläppte den jemte något dref i floden.

Det var på Ivan Ogareffs befallning, som naftan blifvit utgjuten på Angaras vattenyta.

Denna nafta hade hemtats ur källor, hvilka funnos nedanför Irkutsk på högra flodstranden, mellan köpingen Poschkavsk och staden.

Ivan Ogareff hade beslutat använda detta förfärliga medel för att sticka Irkutsk i brand. Han försäkrade sig derför om tillträde till de stora reservoarer, som inneslöte den lättantändliga oljan. Det behöfdes blott att rifva ned ett stycke af muren för att få oljan att strömma ut i stora flöden.

Detta hade också blifvit gjordt samma natt, några timmar förut, och deraf kom det sig att flotten, som bar tsarens kurir, Nadia och flyktingarna flöt i ett lager af nafta. Genom hålen i dessa reservoarer, hvilka innehöllo millioner kubikmeter, hade naftan runnit ut såsom en ström, och tagande kosan öfver den sluttande marken,hade den

utbredt sig öfver flodens yta, ofvanpå hvilken den flöt i följd af sin täthet.

Sådan var Ivan Ogareffs uppfattning af kriget! Sedan han ingått förbund med tartarerna, handlade han såsom en tartar mot sina egna landsmän!

Den brinnande svafveltråden nedföll i Angara. Inom ett ögonblick stod hela floden med elektrisk hastighet i lågor som om det varit alkohol. De blåaktiga eldflammorna slickade dess båda stränder. De i drift varande isstyckena smälte som vax på en ugn, och det afdunstade vattnet försvann i luften under ett starkt fräsande ljud.

I detta ögonblick hördes gevärseld vid stadens norra och södra ändar. Batterierna i lägret vid Angara spelade med högsta elevation.

Flera tusen tartarer störtade mot vallarna. Trähusen på stranden fattade eld på alla håll.

Ett ytterst starkt sken skingrade nattens mörker.

— Ändtligen! — sade Ivan Ogareff.

Och med skäl kunde han jubla!

Den diversion Ivan Ogareff uttänkt var förfärlig. Irkutsks försvarare sågo sig hotade å ena sidan af tartarerna, å den andra af de förhärjande lågorna.

Klockorna ljödo och alla af befolkningen, som kunde föra vapen, skyndade till de hotade punkterna och till husen, som antändts af elden, hvilken hotade att sprida sig öfver hela staden.

Bolkaja-porten var så godt som oförsvarad. Knappt hade man der posterat några få man. På inrådan af förrädaren, som ville, att stadens uppgifvande skulle kunna förklaras utan hans åtgörande och på grund af politiskt hat, hade dessa få försvarare blifvit tagna ur de landsförvistes lilla kår.

Ivan Ogareff gick in i sitt rum igen, som nu upplystes präktigt af lågorna på Angara, hvilka stego högt öfver terassbalustraden. Derefter gjorde han sig i ordning att gå ut.Men knappt hade han öppnat dörren, förrän en qvinna med våta kläder och håret i oordning störtade in i rummet.

— Sangarr! — utropade Ivan Ogareff i den första förvåningen och icke tänkande, att det kunde vara någon annan qvinna än sigenerskan.

Det var icke Sangarr, det var Nadia.

I det ögonblick, då den unga flickan, efter att jemte tsarens kurir hafva tagit sin tillflykt till isstycket, uppgifvit ett anskri, när hon såg elden fortplanta sig utför Angaras lopp, hade Mikael Strogoff fattat henne i sina armar och med henne hoppat i vattnet för att sålunda söka ett skydd mot lågorna. Man vet, att det isstycke, som bar dem, då icke befann sig på större afstånd från Irkutsk kajer än ett trettiotal famnar.

Efter att hafva simmat under vattnet hade Mikael Strogoff med Nadia lyckats komma upp på kajen.

Han hade ändtligen uppnått målet! Han var i Irkutsk!

— Till guvernörens palats! — sade han till Nadia.

På mindre tid än tio minuter hade de uppnått ingången till palatset, hvars stengrund de höga lågorna från Angara slickade, men öfver hvilken de dock icke nådde.

Alla de andra husen på stranden på båda sidor om det stodo i ljusan låga.

Utan svårighet kommo Mikael Strogoff och Nadia in i palatset, hvilket stod öppet för alla. I den allmänna förvirringen fäste ingen någon uppmärksamhet vid dem, ehuru deras kläder voro genomdränkta af vatten.

En mängd officerare, som kommo för att mottaga order, och soldater, som skyndade att utföra sådana, uppfylde den stora salen i bottenvåningen. I den här rådande trängseln blefvo Mikael Strogoff och Nadia skilda från hvarandra.Förskräckt ilade Nadia genom rummen på nedra bottnen, ropande på sin följeslagare och bedjande att blifva förd till storfursten.

En dörr, som ledde in i ett af eldskenet öfversvämmadt rum, öppnades framför henne.

Hon inträdde och fann sig oförmodadt stå midt emot den man, som hon sett i Ischim, i Tomsk, den man, hvars skändliga hand ett ögonblick senare skulle öfverlemna staden åt Feofar Khan.

— Ivan Ogareff! — utropade hon.

Då förrädaren hörde sitt namn uttalas, skakades han af en rysning. Blefve hans verkliga namn kändt, skulle alla hans planer stranda. Nu återstod honom blott en utväg att döda den varelse, hvem det än var, som uttalat hans namn.

Ivan Ogareff störtade fram mot Nadia, men med knifven, hon bar på sig i handen, stälde sig den unga flickan mot väggen, besluten att försvara sig.

— Ivan Ogareff! — ropade Nadia ännu en gång, väl vetande, att detta afskydda namn skulle ditkalla hjelp.

— Ah, du skall tiga! — sade förrädaren.

— Ivan Ogareff! — ropade för tredje gången den oförfärade unga flickan med en röst, hvars styrka hatet tiodubblade.

Utom sig af raseri drog Ivan Ogareff en dolk ur sin gördel, störtade mot Nadia och tvang henne sålunda att draga sig tillbaka till ett hörn af rummet.

Det skulle ha varit ute med henne, om icke den eländige plötsligt upplyfts af en utomordentligt stark arm och kastats till golfvet.

— Mikael! — utropade Nadia.

Det var Mikael Strogoff.

Tsarens kurir hade hört Nadias rop.

Ledd af hennes röst hade han uppnått Ivan Ogareffs rum och skyndat in genom den öppna dörren.— Frukta ingenting, Nadia! — sade han, ställande sig mellan henne och Ivan Ogareff.

— Ah, — utropade den unga flickan, — akta dig broder!... Förrädaren är beväpnad!... Han ser klart han! —

Ivan Ogareff hade rest sig upp, och troende att saken lätt skulle vara uppgjord med den blinde, rusade han mot Mikael Strogoff.

Men med ena handen fattade den blinde den seendes arm, och med den andra afvändande hans vapen, kastade han honom ännu en gång till golfvet.

Blek af raseri och blygsel erinrade sig Ivan Ogareff nu att han bar en värja.

Han drog denna ur skidan och förnyade anfallet.

Också han hade igenkändt Mikael Strogoff. En blind! Han hade ju blott att göra med en blind! Han hade ju hela fördelen på sin sida.

Förskräckt öfver den fara, som hotade hennes följeslagare i en så ojemn strid, skyndade Nadia till dörren för att ropa på hjelp.

— Stäng dörren, Nadia! — sade Mikael Strogoff. — Ropa inte hit någon och låt mig hållas! Tsarens kurir har i dag intet att frukta af denne usling! Må han nalkas mig, om han vågar! Jag väntar honom. —

Hopkrupen som en tiger, sade emellertid Ivan Ogareff icke ett ord. Han skulle velat göra sina steg, ja, till och med sin andedrägt ohörbara för den blindes öra. Han ville döda den blinde, döda honom säkert, till och med innan den olycklige visste, att han blef anfallen. Förrädaren tänkte icke på att slåss med utan att mörda den, hvars namn han stulit.

På samma gång förskräckt och förtröstansfull, åskådade Nadia med ett slags beundran denna förfärliga scen. Det

syntes, att Mikael Strogoffs lugn plötsligt meddelat sig åt henne.Mikael Strogoff hade intet annat vapen än sin sibiriska knif, han såg icke sin med värja beväpnade motståndare, det är sant. Men genom hvilken himlens ynnest tycktes han beherska förrädaren, och detta så fullkomligt?

Med mycken ängslan gaf Ivan Ogareff akt på sin sällsamme motståndare. Detta öfvermenskliga lugn inverkade på honom. Förgäfves vädjade han till sitt förnuft, förgäfves sade han sig, att i en så olika strid hela fördelen var på hans sida! Denna den blindes orörlighet isade honom. Han hade med ögonen sökt det ställe, der han borde träffa sitt offer... Han hade funnit det... Hvem hindrade honom då att komma till ett slut?

Ändtligen gjorde han ett utfall och rigtade en stöt mot Mikael Strogoffs bröst.

En omärklig rörelse af den blindes knif afvärjde stöten. Mikael Strogoff hade icke blifvit träffad, och kallt tycktes han afvakta ett andra anfall.

Kallsvett strömmade utför Ivan Ogareffs panna. Han tog ett steg tillbaka och gjorde åter ett utfall. Men lika litet denna som den föregående gången träffade hans värja. En enkel parering med den breda knifven var nog att rigta förrädarens onyttiga vapen åt sidan.

Vansinnig af raseri och förskräckelse, der han stod gent emot denna lefvande staty, fäste Ivan Ogareff sina förfärade blickar på den blindes vidöppna ögon. Dessa ögon, hvilka tycktes läsa ända in i djupet af hans själ och som icke sågo, som icke kunde se, utöfvade ett slags hemsk trollkraft på förrädaren.

Nu uppgaf Ivan Ogareff ett anskri. Ett plötsligt ljus hade gått upp i hans hjerna.

— Han ser —, utbrast han, — han ser!

Och liksom ett vilddjur, hvilket söker steg för steg draga sig tillbaka i sin håla, vek han förfärad tillbaka mot väggen.Hvem har dödat denne man? (Sid. 418.)

Nu fick statyn lif, den blinde gick rakt fram mot Ivan Ogareff, och ställande sig framför honom, sade han:

— Ja, jag ser! Jag ser ärret efter knutenDet skall blifva mig en glädje att kalla er båda mina barn! (Sid. 423). hvarmed jag brännmärkt dig, förrädare och usling! Jag ser, hvar jag skall träffa dig! Försvara ditt lif! Det ären duell jag värdigas erbjuda dig! Min knif skall vara mig nog mot din värja!

— Han ser! — sade Nadia för sig sjelf. — Barmhertige Gud, är det möjligt!

Ivan Ogareff kände, att han var förlorad. Ofrivilligt samlande all sin viljekraft, fattade han åter mod och störtade med värjan utsträckt framför sig mot sin okänslige motståndare. De två klingorna korsades, men vid en stöt af Mikael Strogoffs knif, förd af den sibiriska jägarhanden, splittrades värjan, och träffad i hjertat, sjönk den eländige liflös till golfvet.

Uppstött utifrån gick dörren upp i detta ögonblick.

Åtföljd af några officerare visade sig storfursten på tröskeln.

Denne tog några steg framåt och varseblef liket efter den, som han trodde vara tsarens kurir.

Med hotande stämma sade han nu:

— Hvem har dödat denne man?

— Jag, — svarade Mikael Strogoff.

En af officerarne satte sin revolver mot hans ena tinning, färdig att gifva eld.

— Hvad heter du? — frågade, storfursten innan han gaf befallning att spränga hans hufvud.

— Ers höghet, — svarade Mikael Strogoff, — fråga mig snarare hvad den man heter, som ligger utsträckt vid era fötter!

— Denne man känner jag! Det är en min brors tjenare! Det är tsarens kurir!

— Denne man, ers höghet, är inte tsarens kurir. Det är Ivan Ogareff!

— Ivan Ogareff? — utbrast storfursten.

— Ja, Ivan förrädaren!

— Men du, hvem är då du?

— Mikael Strogoff!

*

## TRETIOANDRA KAPITLET.

# Slutet.

Mikael Strogoff var icke, hade aldrig varit blind. Ett rent menskligt, på samma gång moraliskt och fysiskt fenomen hade neutraliserat verkan af den hvitglödgade klinga, som Feofar Kahns skarprättare fört framför hans ögon.

Läsaren torde erinra sig, att Marfa Strogoff var närvarande vid straffdomens verkställande, sträckande händerna mot sin son.

Mikael Strogoff betraktade henne så som en son kan betrakta sin moder i lifvets sista ögonblick. I vågor uppstigande från hjertat till hans ögon, hade tårarna, som hans stolthet förgäfves sökte tillbakahålla, samlat sig under hans ögonlock och, i det de förflyktigades på hornhinnan, räddat hans syn. Det lager af fuktighet, som bildats af tårarna, hade genom att lägga sig mellan den glödande sabelklingan och Mikael Strogoffs ögonstenar varit tillräckligt att tillintetgöra verkan af hettan. Denna verkan var likartad den, som frambringas, då en gjuteriarbetare, efter att hafva doppat sin hand i vatten, utan att skada den för den genom den smälta metallmassan.

Mikael Strogoff hade genast insett, hvilken fara han skulle utsatt sig för, om hans hemlighet blifvit känd af någon. Han hade tvärt om känt den fördel, han kunde draga af denna omständighet för att fullborda sina planer. Det var derför, att man trodde honom vara blind, som man skulle låta honom behålla friheten. Han borde alltså vara blind, han borde vara det för alla, till och med för Nadia; han borde vara det öfverallt, borde icke göra en rörelse, en åtbörd, som kunde komma någon att misstänka uppriktigheten af hans roll. Hans beslut varfattadt. Han ville vedervåga till och med sitt lif för att hålla alla i den tron, att han var blind, och man vet att han vedervågade det.

Blott hans moder kände sanningen, ty han hade hviskat den i hennes öra, då han på terassen i Tomsk, lutad öfver henne i mörkret, betäckte henne med sina kyssar.

Mikael Strogoff hade alltså, då Ivan Ogareff med grym ironi höll det kejserliga brefvet för den olyckliges såsom han trodde slocknade ögon, kunnat läsa detta bref, som nu för honom afslöjade förrädarens förhatliga planer. Häraf den energi han utvecklade under senare delen af sin färd. Häraf denna orubbliga vilja att uppnå Irkutsk, att hinna dit för att muntligen frambära sitt ärende. Han visste, att staden skulle uppgifvas åt fienden! Han visste, att storfurstens lif var hotadt! Ännu hade han i sina händer möjligheten att rädda tsarens broder och Sibirien.

I få ord berättade Mikael Strogoff för storfursten, hvilka pröfningar han genomgått och omtalade äfven under liflig rörelse, hvilken del Nadia hade i dessa tilldragelser.

— Hvem är denna unga flicka? — frågade storfursten.

— Den landsförviste Vassili Fedors dotter, — svarade Mikael Strogoff.

— Kapten Fedors dotter, — sade storfursten, — har upphört att vara dotter till en landsförvist. Det fins ej längre några landförvista i Irkutsk!

Mindre stark i glädjen än hon varit det i smärtan, sjönk Nadia till storfurstens fötter, hvilken upplyfte henne med ena handen, under det han räckte den andra åt Mikael Strogoff.

En timme senare hvilade Nadia i sin faders armar.

Mikael Strogoff, Nadia och Vassili Fedor voro nu förenade, och lyckan göt sin strålglans öfver deras ansigten.Tartarerna hade blifvit tillbakaslagna vid sitt dubbla anfall på staden. Med sin lilla trupp hade Vassili Fedor tvungit till reträtt den fiendtliga afdelning, som stormat Balkaja-porten, litande på, att den skulle öppnas af förrädaren, och hvars försvarare han af en instinktlik aning envisats att få blifva.

På samma gång som tartarerna blefvo tillbakaslagna, hade de belägrade lyckats göra sig till herrar öfver branden. Sedan den på Angaras yta utbredda naftan hastigt blifvit förtärd, hade elden, hvilken rasade bland husen på stranden, respekterat de andra qvarteren i staden.

Före dagens inbrott hade Feofar Khans trupper dragit sig tillbaka till lägret, qvarlemnande ett stort antal döda vid vallarna. Bland dessa döda var äfven sigenerskan Sangarr, hvilken förgäfves sökt förena sig med Ivan Ogareff.

De två följande dagarna företogo tartarerna icke något nytt anfall. De hade blifvit modfälde genom Ivan Ogareffs död. Denne man var själen i invasionen, och han ensam hade genom sina under en lång tid spunna intriger haft nog inflytande öfver khanerna och deras horder att drifva dem till försöket att bemägtiga sig det asiatiska Ryssland.

Emellertid voro Irkutsks försvarare ständigt på sin vakt, och de belägrande höllo fortfarande staden innesluten.

Men den 7 Oktober hördes redan i första daggryningen kanonskott på de Irkutsk omgifvande höjderna.

Det var undsättningsarmén, som anlände under befäl af general Kisseleff, och på detta sätt underrättade storfursten om sin ankomst.

Tartarerna miste nu lusten att stanna qvar längre. De ville icke utsätta sig för faran af att inlåta sig i en strid under stadens murar, och lägret på Angaras strand bröt genast upp.

Irkutsk var ändtligen befriadt.Med de första ryska soldaterna hade i staden också inkommit två vänner till Mikael Strogoff, de oskiljaktige Blount och Jolivet.

Sedan de lyckats från isfältet komma upp på Angaras högra strand, hade de jemte de andra flyktingarna räddat sig, innan elden uppnått flotten.

Härom hade Alcide Jolivet gjort följande anteckning i sin annotationsbok:

"Nära att sluta såsom en citron i en punschbål!"

Stor var deras glädje öfver att återfinna Nadia och Mikael Strogoff friska och oskadda, framför allt då de erforo, att deras oförfärade reskamrat icke var blind.

Häraf tog sig Harry Blount anledning att göra följande anteckning.

"Glödgadt jern kanske ej fullt tillräckligt att tillintetgöra synnervens känslighet. Tål möjligen någon prutning!"

Sedan de båda korrespondenterna slagit sig ned i Irkutsk, sysselsatte de sig med att ordna sina reseintryck. Och så afsändes till London och Paris rörande den tartariska invasionen två intressanta korrespondenser, hvilka, sällsamt nog, icke motsade hvarandra annat än möjligen i de oväsentligaste detaljerna.

För öfrigt fick fälttåget en olycklig utgång för emiren och hans bundsförvandter. Fruktlös, såsom alla andra invasioner mot den ryska kolossen, slutade äfven denna illa.

Tartarerna funno sig afskurna af tsarens trupper, hvilka återtogo den ena eröfrade staden efter den andra. Dessutom var vintern förfärlig, och af de af kölden decimerade horderna återvände blott en ringa del till Tartariets stepper.

Vägen var alltså fri från Irkutsk ända till Uralbergen.

Storfursten hade brådtom att återvända till Moskva, men fördröjde dock sin resa för att bevista en rörandeceremoni, hvilken egde rum några dagar efter de ryska truppernas intåg.

Mikael Strogoff hade uppsökt Nadia och i hennes faders närvaro sagt till henne:

— Nadia, ännu min syster, saknade du, då du lemnade Riga för att bege dig till Irkutsk, någon annan än din mor?

— Nej, — svarade Nadia, — ingen annan.

— Alltså har intet af ditt hjerta stannat qvar der borta?

— Nej, broder.

— Då, Nadia, — sade Mikael Strogoff, — tror jag inte, att Gud, sedan han fört oss till sammans, sedan han låtit oss till hopa genomgå så hårda pröfningar, velat förena oss annorlunda än för alltid.

— Ack! — sade Nadia, sjunkande i Mikael Strogoffs armar.

Derpå vändande sig till Vassili Fedor, sade hon rodnande:

— Min far!

— Nadia, — svarade Vassili Fedor, — det skall blifva mig en glädje att kalla er båda två mina barn!

Vigselceremonien försiggick i Irkutsks katedral. Den var mycket enkel men mycket vacker genom sammanströmmandet af hela den militära och civila befolkningen, som ville visa sin djupa tacksamhet mot det unga paret, hvars odyssé redan blifvit en legend.

Naturligtvis bevistade Alcide Jolivet och Harry Blount detta bröllop, som de ville skildra för sina läsare.

— Väcker inte detta hos er lust att göra som de? — frågade Alcide Jolivet sin kollega.

— Bah! — sade Harry Blount. — Om jag som ni hade en kusin!

— Min kusin är numera inte att tillgå i den vägen! — svarade Alcide Jolivet skrattande.

— Så mycket bättre, — tillade Harry Blount, —ty man talar om förvecklingar, som uppstått mellan London och Peking. — Har ni inte lust att fara och se, hvad som försiggår der borta?

— Ja, för tusan, min käre Blount, — utbrast Alcide Jolivet, — jag tänkte just föreslå er det samma!

Och så kom det sig, att de båda oskiljaktige reste till Kina!

Några dagar efter bröllopet begåfvo sig Mikael och Nadia Fedor, åtföljda af Vassili Fedor, på återvägen till Europa. Denna väg, som för dem varit en smärtans väg, hade nu blifvit en lyckans. De reste med ytterlig hastighet i en af dessa slädar, hvilka såsom iltåg brusa fram öfver de snöbetäckta sibiriska stepperna.

Då de ankommo till Dinkas stränder, midt för Birskoje, stannade de der en dag.

Mikael Strogoff uppsökte det ställe der han begraft den stackars Nikolas. Han reste ett kors der, och Nadia bad en sista gång på den ödmjuke och hjeltemodige väns graf, som ingendera af dem någonsin kunde glömma.

I Omsk väntade den gamla Marfa dem i Strogoffska familjens lilla hus.

Lidelsefullt slöt hon i sina armar den, som hon redan hundra gånger kallat sin dotter.

Nu egde den modiga sibiriskan rättighet att igenkänna sin son och säga sig vara stolt öfver honom.

Efter att hafva tillbragt några dagar i Omsk återvände Mikael och Nadia Strogoff till Europa, och då Vassili Fedor bosatt sig i S:t Petersburg, skildes hvarken hans son eller hans dotter från honom oftare, än då de reste för att helsa på sin gamla moder.

Den unge kuriren mottogs på det vänligaste af tsaren, hvilken särskildt fäste honom vid sin person och belönade honom med S:t Georgs-orden.

Sedermera fick Mikael Strogoff en hög befattning. Men det är icke historien om hans framgångar utan historien om hans pröfningar, som har förtjenat att berättas.